

Çankaya Üniversitesi gündem

www.cankaya.edu.tr

Sayı: 38 Ekim 2010 ISSN 1304-9836

GENEL GİRİŞİMCİLİK, AİLE ŞİRKETLERİ ve İNOVASYON

- ISSEI 2010
- ÇANKAYADAKİ ÇANKAYALILAR
- NNDS-10 NSC-10
- HAZIRLIK SINIFI YABANCI DİL EĞİTİMİ
SEMPOZYUMLARI
- MEZUNİYET TÖRENİ

<i>"Eğitimden Kazandığımı, Yine Eğitime Harcadım."</i> 3	<i>"Türkiye'deki Vakıf Üniversiteleri Arasında Bizimki Gibi Yoğun Akademik İngilizce Müfredatı Yok"</i> 69
Sıtkı ALP	Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU, Meral KIZRAK
<i>Aile Şirketleri</i> 10	<i>Çankaya Üniversitesi Matematik-Bilgisayar Bölümü'nden İki Büyük Uluslararası Konferans Daha</i>
Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU	<i>NNDS - 10 / NSC - 10</i> 74
<i>Girişimcilik ve Dogu'da Kadın Olmak</i> 14	Öğr. Gör. Özlem DEFTERLİ
Cevahir Asuman YAZMACI	<i>"Çankaya Üniversitesi'nden Mezun Olmaktan ve Burada Çalışmaktan Gayet Memnunum."</i> 80
<i>Teknoloji Yönetimi</i> 16	Arzu SANCAK
Elif BAKTIR	<i>"Sosyalleşebilen Öğrencinin İletişimi de Güçlü Oluyor"</i> ... 84
<i>Bilimden Sanayiye-İşletmeler Üniversitelerle İşbirliğine Girerek Nasıl Değer Yaratırlar</i> 20	Derya ANTAŞ
Selçuk KARAATA	<i>"Çankaya Üniversitesi Benim Evim"</i> 88
<i>Çin'de Yatırım Yapmak İsteyenlere Rehber Bilgiler</i> 22	Deha ÇAMAN
Öğr. Elm. Dr. Zeki ŞAHİN	<i>"Üniversitemiz Öğrencilerine Üst Düzey Olanaklar Sağlıyor"</i> 92
<i>Başlarken...</i> 28	Emre AKKUŞ
Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI	<i>Spor: Türkiye Kadınlar Basketbol Ligi Yeni Sezon Değerlendirmesi</i> 96
<i>Perslerin Son Resmî Geçidi "İran Gezi Notları"</i> 31	Filiz YÜKRÜK
Kerem Gün	<i>Şeker Hastalığı</i> 98
<i>Günümüz Yöneticisinin Karar Verme Sürecini Etkileyen Faktörler</i> 46	Hikmet COŞKUN
Dr. A. Turan ÖZTÜRK	<i>Haberler</i> 110
<i>ISSEI 2010- 12. ISSEI Uluslararası Konferansı "Bilim ve Edebiyatta Düşünce"</i> 50	<i>Topluluk Haberleri</i> 112
Serkan Berk KARADENİZ	<i>Editörün Objektifinden</i> 114
<i>Hak Edilmiş Bir Payenin Taçlandırılması: Mezuniyet Töreni</i> ... 54	F. Besim KAVUKÇU
<i>Hazırlık Sınıfı Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumları</i> 60	<i>Basında Çankaya Üniversitesi</i> 116
Yazarlar: Dr. Bülent İnal - Müge Akgedik - Hatice Bayındır	<i>Fotoğraflarla Yeni Kampus</i> 120
Zikri Bilgin - Şule Öz - Suna Özcan	
<i>Röportaj: "Umuyoruz ki Vatandaşımızın Bize Olan Desteği, Yükselerek Devam Edecektir."</i> 64	
Ahmet HİZANLIOĞLU	

Çankaya Üniversitesi gündem

Çankaya Üniversitesi adına Sahibi:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli
genelsekreterlik@chankaya.edu.tr

Yayın Kurulu:
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç
Prof. Dr. T. Nahit Töre
Yrd. Doç. Dr. S. Cem Karadeli
Yrd. Doç. Dr. Ertuğrul Koç
Dr. Gülşen Çulhaoğlu

Okutman Kerem Gün
F. Besim Kavukçu

Yazı İşleri:
Ayça Tatoğlu

Yayın Hazırlık:
Ebru Güler

Fotoğraflar:
Doğan Dereagzi,
Şerafettin Karaköy

Yönetim Yeri:
Çankaya Üniversitesi Rektörlüğü
Öğretmenler Caddesi No: 14
Yüzüncüyıl 06530 Ankara
Tel: 0312 284 45 00 / 140

Tasarım:
Turuncu Digital Reklamcılık
Matbaacılık Tic. Ltd. Şti.

Basım yeri ve tarihi:
Ajanstürk Gazetecilik ve Matbaacılık
İnş. San. A.Ş.
İstanbul Yolu 7.km Necdet Evliyagil
Sokak No:24 Batıkent - Ankara,

15 Ekim 2010

Çankaya Üniversitesi
Yayın Müdürlüğü tarafından
hazırlanmıştır.

Dergide yayınlanan yazılar kaynak
gösterilerek kullanılabilir.

İmzalı yazılardaki görüşler
yazarlarına aittir.

Üç ayda bir yayımlanır.
Yerel süreli.

Prof. Dr. Ziya Burhanettin GÜVENÇ
Çankaya Üniversitesi Rektörü

Sevgi ve kardeşliğin yeşerdiği©

Kaliteli eğitimin merkezi

Bilgi üretenlerin en iyisi

Kümeleşmenin tek adresi

Çankaya Üniversitesi

©ZBG

F. Besim KAVUKÇU

Yeni bir dönem. Biraz korku, biraz heyecan, biraz umut, biraz da şaşkınlık barındıran, yeni bir dönem.

Her yenilik biraz da değişim barındırır içerisinde, dünyada değişmeyen tek şeyin değişim olduğu gibi, yenilik de aslında biraz değişimdir. Bulunduğunuz ortamdan başka bir ortama girersiniz ya da bambaşka hayatlara karışmaya başlarsınız. Bunun en korkutucu tarafı uyum sağlamayı başarabilmektir. Her başlangıç zordur. Kaç senelikse ömrünüz bir sürü “yeni” yaşarsınız. Yeni bir okul, yeni bir iş, yeni bir ortam, yeni bir aşk, yeni bir heyecan, yeni arkadaşlıklar... Aslında bunlara alışık olmanız gerekir; çünkü zaten her sabah yeni bir başlangıçtır.

Aramıza **YENİ** katılan arkadaşlarımıza hoş geldin diyor, hayatlarında sürekli olumlu yenilikler olmasını diliyorum.

Dergimizin bu sayısının kapak konusunu, “Genel Girişimcilik, Aile Şirketleri ve İnovasyon” olarak seçtik. Kapak konumuz içinde, bizleri kırmayarak değerli vakitlerini ayıran eğitim gönüllüsü, Arı Dershanesi, Arı Okulları ve Çankaya Üniversitesi’nin kurucusu ve Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Sıtkı Alp ile gerçekleştirdiğimiz söyleşiyi bulacaksınız. Kendisine buradan da bir kez daha

teşekkür ediyorum. Kapak konumuz çerçevesinde ayrıca, Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Sayın Alaeddin Tileylilioğlu’nun makalesini, Şanlıurfa Cevahir Konuk Evi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın Cevahir Asuman Yazmacı’nın yazısını, Teknolojik ve Kurumsal İşbirliği Merkezi Genel Müdür Yardımcısı Sayın Elif Baktır’ın makalesini ve TÜSİAD Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu Direktör Yardımcısı ve Ulusal İnovasyon Girişimi Koordinatörü Sayın Selçuk Karaata’nın makalesini bulacaksınız.

Bunun dışında, geçtiğimiz aylarda Üniversitemiz bünyesinde gerçekleştirilen dört önemli uluslararası konferansın detaylarını da sayfalarımızda bulabilirsiniz.

Türk Kızılayı Ankara Şubesi Başkanı Sayın Ahmet Hızanlıoğlu’nun söyleşisinin yanı sıra, Çankaya Üniversitesi’nden mezun olup Çankaya Üniversitesi’nde çalışan mezunlarımızdan bazılarının söyleşileri de içeriğimizde.

Artık klasikleşen köşelerimizin de yer aldığı 38. sayımızı keyifle okumanızı diliyor, Yayın Kurulu adına hepinize saygılar sunuyorum.

kavukcufb@cankaya.edu.tr

“EĞİTİMDEN KAZANDIĞIMI, YİNE EĞİTİME HARCADIM.”

Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Sıtkı Alp ile makamında, Eğitim - Öğretim, Aile Şirketleri ve hayatı üzerinde bir söyleşi gerçekleştirdik.

**Sayın Alp, öncelikle bize kendinizden bahse-
der misiniz?**

1938 yılında Erzurum’un Şenkaya ilçesinde doğmu-
şum. 1951 – 1952 öğretim yılında, ilkokulu bitirdim.
İlkokul dönemlerimde hem eğitime devam edi-
yor hem de çiftçilik yapan aileme yardım ediyordum.
Mısır tarlaları bekliyordum, tarla suluyordum,
harman dövüyordum. İlkokul eğitimim devam
ederken, yapmak istediğim mesleğin matematik
öğretmenliği olduğunu biliyordum. Bu heyecan-
la başladığım Yavuz Selim İlköğretmen Okulu’nu
üçüncülükle bitirdikten sonra, Bursa Eğitim Ensti-
tüsü Fen Bölümü’nden 1960 yılında mezun oldum.
Mezuniyetimin ardından yaklaşık dört sene bo-
yunca Matematik öğretmeni olarak çalıştım. Sene
1964’e geldiğinde, vatani görevimi yapmak için as-
kere gittim. 1964 – 1966 yılları arasında Yedek Su-

bay olarak vatani görevimi tamamladım. Askerli-
ğim sırasında, özel okul sistemi, dershanecilik gibi
yeni girişimler ilgimi çekmeye başlamıştı. Bu konu-
lar hakkında neler yapabileceğimi düşünmeye baş-
lamıştım.

1966 – 1968 yılları arasında bir dershanede mate-
matik öğretmeni olarak çalıştım. Bu sayede ders-
haneciliği daha yakından tanıma fırsatı yakala-
dım. Deneyimlerim ve yenilikçi düşüncelerim sa-
yesinde, 1969 yılında Özel Arı Dershanesi’ni kur-
dum. Dershane, kısa zaman içerisinde çok büyü-
dü ve günümüze kadar olan kırk iki senede yüz
elli binin üzerinde genci yüksek öğrenime hazır-
ladı ve kazandırdı. 1982 yılında, dershanelerin ka-
panması gündeme gelince bir süredir kurmayı
düşündüğüm özel okulu hayata geçirme fırsatını
buldum. 1984 yılında Özel Arı Lisesi’ni kurdum ve

böylelikle Türkiye’de dershanecilikten gelip okul açan ilk eğitimci oldum. Arı Koleji’nin gün geçtikçe büyüyüp gelişmesi üzerine, 1985 yılında Özel Arı Koleji’nin ilk kısmını da kurdum. Bu gelişmeleri 1991 yılında hayata geçen Özel Arı Fen Lisesi takip etti. Bu arada 1995 yılında, matematik lisansımı da tamamladım. Yıllarını eğitime vermiş, bu alanın hemen her aşamasında deneyim sahibi olmuş bir kişi olarak, üniversite açma düşüncesi 1991 – 1996 yılları arasında filizlendi ve olgunlaştı. 1996 yılında eğitimde fırsat eşitliği yaratacak vakıf faaliyetlerini yürütmek için Sıtkı Alp Eğitim Vakfı, çalışmalarına başladı. 1997 yılında da TBMM’de kabul edilen kanunla Çankaya Üniversitesi’ni kurduk. Halen Üniversitenin Mütevelli Heyeti Başkanlığı görevini yürütmekteyim. 2001 yılına kadar da Özel Arı Okulları Genel Müdürü olarak çalıştım.

Bunların dışında hayatım boyunca sporla da ilgilendim, hem sporcu hem de idareci olarak. Öğretmen Okulu yıllarında, okul takımında voleybol oynuyordum ve çok başarılıydım. Doğu Anadolu Bölgesi’ndeki Öğretmen Okulları arasında şampiyon olduk ve Türkiye Şampiyonası’na gitmeye hak kazandık. Ancak o yıl talihsiz Burdur Depremi oldu. Depremden dolayı devlet para veremedi ve Türkiye Şampiyonası’na katılamadık. Eğer şartlar değişik

gelişseydi, belki de matematik değil; beden eğitimi öğretmeni olabilirdim.

Ayrıca, on beş yıl kadar Ankara Ticaret Odası (ATO) Eğitim Komisyonu’nda, Özel Okullar yöneticilerini temsilen üye olarak görev yaptım. Özel Okullar Derneği’nin kurucu üyeliği ve on yıl ikinci başkanlığını, altı yıl da başkanlığını yürüttüm. Devlet Planlama Teşkilatı’nda Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plan Komisyonu’nda çalıştım. ÖZDEBİR (Özel Dershaneler Birliği Derneği) kurucu üyesiyim. Bu üyeliğim halen devam etmekte.

Ankara’da açılan ilk dershanelerden birini siz açtınız. Bu süreçten biraz bahseder misiniz?

Mesleğimi yaparken dünyadaki gelişmeleri de takip etmeye çalışıyordum. Başta Japonya olmak üzere birçok yabancı ülkede dershanecilik vardı. Sistemin olumlu yanları olduğunu gördüm. Bu sistemi ülkemize uyarlamak gerekiyordu; ülkemizin ihtiyaçlarını tespit etmeye ve ihtiyaçlara cevap vermeye çalıştım. O yıllarda, birçok insan dışarıdan diploma almak istiyordu, okullarda ikmale kalan öğrencilerin sayısı bir hayli fazlaydı. İkmale kalan öğrencilerin faydalanabilecekleri kimse yoktu. Veliler, öğrencilere özel ders aldırarak durumunda kalıyorlardı; ancak bu, hem maddi olarak bir külfet getiriyordu hem de bir kurumla bağlantısı olmadığından öğrencinin durumunun kontrol edilmesini güçleştiriyordu. Devlet ve özel okulların sayısı bir hayli azdı, bu da sınıfların kalabalık olmasına neden oluyordu. Sınıflar kalabalık olunca, öğretmenler öğrencilerin sorularına cevap vermede yetersiz kalıyorlardı. Ayrıca o zamanki adıyla Üniversite-lerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi’nin

düzenlediği Öğrenci Seçme Sınavları'na hazırlanmada yardımcı bir kurum ihtiyacı ortadaydı. Bu işi kurmak için harekete geçmeden önce, araştırma, planlama, örgütlenme ve koordinasyona önem verdim. Gerekli bilgi - beceri, iş yeri, eleman ve donanımın yanı sıra finansman kaynaklarını doğru idare etmek önemliydi. Arı Dershanesi, benim ilk göz ağrım. Dershanemizin bünyesinden birçok öğrenci geldi geçti. Şu anda bu öğrencilerin meslek yaşamlarında iyi yerlere geldiğini görüp çok mutlu oluyorum.

Dershaneden sonra neden özel okul açtığıma gelirsek, Dershanemizde eğitim gören çocuklarımızın velilerinin bir kısmı, devamlı surette, bir özel okul açmam konusunda tavsiyelerde bulunuyorlardı. Dedğim gibi, zaten kafamda böyle bir düşünce hep vardı; ancak velilerimizden de böyle öneriler geldikçe çalışmalarım hızlandı. 60'lı ve 70'li yıllarda hem yurdumuzdaki hem de yabancı ülkelerdeki özel okulları yakından izliyordum. Nasıl çalıştıklarını, nelere önem verdiklerini inceliyordum. Böylelikle sadece kafamda olan özel okul açma fikrini hayata geçirmiş oldum.

1997 yılında, Türkiye'de vakıf üniversiteleri emekleme dönemindeyken, Çankaya Üniversitesi'ni kurdunuz. Bu süreç hakkında neler söylemek istersiniz?

Ülkemiz, nüfusu hızla artan bir ülke. Bundan dolayı mevcut olan üniversiteler, talebi karşılamada yetersiz kalıyordu. Ortaöğretimden mezun olan öğrencilerin büyük bir kısmı, ÖSS sonrasında herhangi bir üniversiteye kayıt yaptıramıyordu. Böyle olunca, her sene açıkta kalan öğrenci sayısı katlanarak büyüyordu; hatta bazı yıllar, bazı üniversitelerin, bazı bölümlerine müracaat eden yüzlerce öğrencinin ancak %10'u bölümde okumaya hak kazanıyordu. Üniversitelerdeki sınıf mevcutlarının da kalabalık olması, eğitimin kalitesini gittikçe düşürmeye başlamıştı.

Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi'nin (ÖSYM) düzenlediği Öğrenci Seçme Sınavları'na hazırlanmada yardımcı bir kurum ihtiyacı ortadaydı.

İşte bu nedenlerden dolayı, devletimizin üzerindeki yük gün, geçtikçe artıyordu. Yeni üniversiteler açmak için yatırım yapmak, binalarını inşa etmek, bununla kalmayıp, gerekli materyallerle donatmak, akademik ve idari personeline maaş ödemek, devletimizin sırtında kalıyordu.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'ndaki bir maddede belirtildiği gibi, kâr etme gayesi gütmeyen, her vatandaşımız vakıflar kurarak üniversite açabilirdi. Ben de bu maddeye dayanarak hem de dersane ve kolejden edindiğim deneyimi üniversiteye de aktarmak istediğimden 1996 yılında Sıtkı Alp Eğitim Vakfı'nı kurup, 1997 yılında, 2842 sayılı Kanunla Çankaya Üniversitesi'ni kurmuş oldum. Gün geçtikçe büyüyerek on üç seneyi geride bıraktık.

Şu an, dersane, ön okul, ilköğretim okulu, fen ve anadolu lisesi ve üniversite gibi, tümü eğitim sektöründe hizmet veren girişimci bir işadamı olarak, çok yoğun bir çalışma temposu içerisindeyiz. Bu kadar enerjiyi nereden buluyorsunuz?

Temel etken, işinizi sevmeniz. Eğer işinizi severek yapıyorsanız, yorulduğunuzun farkına bile varmıyorsunuz. Kendimi, ömrünü eğitime adanmış, elli yıldır bu alanda çalışmakta olan, bu ülkenin çocuklarının ve gençlerinin en iyi biçimde yetişmesi için varını yoğunu ortaya koymuş, eğitimden kazandığını, eğitime harcamış bir eğitim gönüllüsü olarak tanımlıyorum. Bu iş, sevmeden yapılmaz. İşinizi severseniz ve işinizin gerektirdiği şeyleri layıkıyla yapacaksınız. Yaptığımız işin her geçen yıl daha iyiye gittiğini, daha başarılı olduğunu görünce harcadığınız enerjiyi kendiliğinden elde etmiş oluyorsunuz.

Eğitim sektöründe faaliyet gösterip başarılı olduktan sonra, çevremdeki insanlar beni, dış ticaret, turizm, tarım ya da inşaat sektörüne yönlendirmeye

çalıştılar; ancak ben, eğitimin ne kadar gerekli ve önemli olduğunu bilip ona göre davrandım. İçimdeki eğitim ışığı bugüne kadar hiç sönmedi. Hiçbir zaman kâr amacı gütmedim. Eğitimin olmazsa olmaz olduğunun hep bilincindeydim. En büyük desteği de eğitimci olan eşim Süheyla Alp ile çocuklarım Seva, Sedat ve Seda'dan alıyorum. Huzurlu bir çalışma ortamım var, bu gerçekten çok önemli.

Hiçbir zaman kâr amacı gütmedim. Eğitimin olmazsa olmaz olduğunun hep bilincindeydim.

Biz, hem eğitimci hem de eğitimli bir aileyiz. Eşim Süheyla Alp, emekli ilköğretim öğretmeni ayrıca Matematik lisans eğitimini tamamladı. On iki yıl süresince Çankaya Üniversitesi Mtevelli Heyet Üyeliği yaptı. Kızım Seva Demiröz, Atatürk Anadolu Lisesi'ni bitirdikten sonra, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu.

Hemen ardından Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi İşletme Yüksek Lisansı'nı tamamladı. Hacettepe Üniversitesi Sınıf Öğretmenliği formasyonunu alarak Arı Okulları Genel Müdür Yardımcılığı görevine başladı. Şu anda da "Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Yönetimi

Teftişi ve Planlaması” dalında doktorasına devam ediyor, on iki yıl Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyet Üyeliği yaptı. Halen Arı Okulları Genel Müdür Yardımcılığı’nın yanı sıra, Sıtkı Alp Eğitim Vakfı Genel Sekreterliği görevini de yürütmekte. Oğlum Sedat Alp, ilk ve orta öğrenimini TED Ankara Koleji’nde tamamladı, daha sonra Arı Koleji Lise kısmının ilk mezunlarından oldu. 1992 yılında, Amerika Birleşik Devletleri’nde, Tennessee Yüksek Okulu’ndan

mezun oldu. Amerika Birleşik Devletleri’nin Florida eyaletinde, Florida International University’nin, Yönetim Bilimleri ve İş İdaresi bölümlerinden Çift Anadal mezunu oldu. Yüksek Lisansını da Çankaya Üniversitesi’nde İngiliz Kültürü ve Edebiyatı İncelemeleri üzerine yaptı. Şu an halen Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkan Vekilliği’ni ve Arı Okulları Genel Müdürlüğü’nü yürütmekte. Diğer kızım Seda Tarman, Arı Anadolu Lisesi’ni bitirdikten

sonra, Gazi Üniversitesi İstatistik Bölümü'nü bitirdi. Yüksek Lisansını Çankaya Üniversitesi'nde MBA üzerine yaptı. Şu an, Petek Kız Öğrenci Yurdu ve Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nden sorumlu, Arı Eğitim A.Ş.'nin Genel Müdür Yardımcısı.

Şu anda, çalışma alanlarınızla tam bir "Aile Şirketi" Yönetim Kurulu Başkanısınız. Aile Şirketi yönetmenin avantaj ve dezavantajları hakkında neler söylemek istersiniz?

Aile şirketi yönetmenin birçok avantajı var. Öncelikle yönetim kolaylığı var. Hedefleri belirleme (vizyon belirleme) kolaylığı var. Alınan kararların tamamını oy birliğiyle alma imkânınız oluyor. İşlerin yönetilmesinde zaman kaybı yaşamıyorsunuz, gerektiği anda, çok kısa sürede toplantı yapabiliyor ve kararlarınızı zaman kaybetmeden alabiliyorsunuz. Dezavantajları ne derseniz; benim yaşadığım bir dezavantaj yok derim; çünkü çok uyumlu bir ortamda çalışıyorum. Uyumun olduğu yerde dezavantaj olmaz.

Aile Şirketlerinin gerektirdiği bir kurumsallaşma süreci geçirdiniz mi?

Kurumsallaşma deyince ben, bir işletmenin, faaliyetlerini kişilerin varlığına bağımlı olmadan sürdürebilmesi ve geliştirilebilmesini sağlayan bir yapının inşa edilmesi süreci olarak anlıyorum. Biz aile şirketimizi Arı Dershaneleri'nden bu yana, bahsettiğim temele dayanarak yürütüyoruz. Tüm kurumlarımızın bir işleme sistemi var. Aile fertleri yönetimde etkin olmalarına karşın; kurum kimliğimiz hayli belirgin. Artık çalışanlarımız bizim hangi durumlarda ne tür isteklerimiz olduğunu biliyor ve ona göre davranıyorlar. Kurallarımız var ve herkes bu kurallarımıza uyuyor.

Bize aile şirketleri konusunda başka ne söylemek istersiniz?

Bildiğim kadarıyla aile şirketleri, ülkemizde birinci kuşakta başarılı oluyor. İkinci kuşakta ise nispeten başarılı oluyormuş. Üçüncü kuşakta ise büyük bir çoğunluğu yok oluyormuş. Bizi ele alacak olursak, biz birin-

ci kuşakta çok başarılı olduk. İkinci kuşakta ise halen çok başarılıyız; ancak üçüncü kuşakta neler olur, şimdiden söylemek güç.

Sırf aile şirketleri için değil; tüm işletmeler için doğru insan kaynakları projelerinin yerleştirilmesi gereklidir. Bu uygulamalardan bahsetmek gerekirse

öncelikle çalışan personelin motivasyonunu sağlamalısınız. Yeni işe alınacak personelin, kurum kültürüne uyacak şekilde seçilmesi gereklidir. Yetki ve sorumlulukları doğru belirlemelisiniz. Eğitimi hiç bırakmamalı, kişisel gelişimi sağlamak için eğitim süreçleri düzenlemelisiniz ve ekip ruhunu benimsetmelisiniz.

Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Rektör Yardımcısı

AİLE ŞİRKETLERİ

Aile şirketleri konusu, Batılı gelişmiş ülkelerin yıllardır gündemini oluşturmaktadır. Hem akademisyenler hem de uygulayıcılar tarafından bu konuda çok sayıda tez, makale, kitap, örnek olay ve bildiri yazılmış, kongreler, konferanslar, sempozyumlar ve seminerler düzenlenmiştir. Amaç, dünyanın hemen her ülkesindeki işletmelerin %80-90'ını oluşturan bu şirketlerin, özellikle birinci kuşaktan sonra daha uzun ömürlü olmalarını sağlamak için erken uyarılarda bulunmak, kurumsal yönetim ilkelerini yerleştirerek yeni ufuklar açmak ve değişim pencelelerini bu şirketlere ardına kadar açarak 'yok olma tehlikesi'ni bertaraf etmektir.

Ülkemizde özellikle son yıllarda şirketler bu olgunun farkına varmaya başlamış ve büyük şirketler başta olmak üzere, bazı küçük ve orta ölçekli şirketler de 'değişim' ve 'yenilenme' gereğini hissetmeye ve bir kısmı da hummalı bir şekilde kurumsallaşma faaliyetlerini yürütmeye başlamıştır. Bu bağlamda olmak üzere 'aile şirketleri' ve 'kurumsallaşma-kurumsal yönetim' konuları bir taraftan akademisyenlerimizin, öte yandan da uygu-

layıcıların odaklandığı konular haline gelmeye başlamıştır; ancak, bir taraftan aile şirketlerine erişme konusundaki güçlükler, diğer taraftan bu şirketlerin büyük bir kısmının halka açık olmaması nedeniyle dışarıya bilgi verme zorunluluklarının olmaması, bu konularla ilgilenen araştırmacıların işini zorlaştırmaktadır.

Aile şirketlerinin tanımı üzerinde ciddi tartışmalar olmakla birlikte, yalın bir şekilde 'Sahipliği ve yönetimi bir ailenin elinde olan ve aile fertleri örgüt içi yönetimde görev alan şirketler' olarak tanımlanabilir. Burada dikkate değer en önemli unsur, girişimci/patronun şirket üzerindeki otoritesidir. Bu tanıma bakılarak aile şirketlerin özelliklerini şöyle sıralayabiliriz:

- Girişimci/patron (kurucu) şirketin yönetim kurulu başkanıdır.
- Kurucunun çocukları veya diğer aile bireyleri şirkette istihdam edilir ve bunların bir kısmı yönetim kurulu üyesidir.
- Aile bireyleri istedikleri konuların yönetim kuru-

lunda tartışılmasını veya genel kurulda oylatılmasını isteyebilir.

- Profesyonel yöneticiler, çalıştıkları yerin bir 'aile şirketi' olduğu gerçeğini hiçbir zaman göz ardı etmez.

Bu tanıma ve özelliklere bakıldığında aile ile iş mefhumlarının birbirine karıştırıldığını ve bu nedenle de aile ile iş rollerinin iyice karıştığını söylemek zor değildir. Bu durumda böyle bir çalışma sisteminin yaratacağı güçlükleri görmek ve tanımlamak da kolaylaşmaktadır.

Aile sistemi ile iş sisteminin iç içe girmesinin bir sonucu olarak, birbirine taban tabana zıt iki sistemin örtüşmesi ile ortaya çıkan farklı AMAÇ ve DİNAMİK'ler ortaya çıkmaktadır. Burada ailenin duygusal boyutta, işletmelerin ise mantıksal ve maddi boyutta çalışma sistemlerinin varlığından söz edilebilir; yani açık ve net bir şekilde ailenin amaçları ile şirket amaçlarının çelişebileceği vurgulanmaktadır. Üretim, hizmet, verimlilik, performans, kâr, otorite ve geçici ilişkiler üzerine kurulu bir işletme sistemine karşılık; duygusal bağlar, kan bağı, çocuk yetiştirme, çevresini gözetme ve bireysel menfaatler sistemi üzerine kurulu bir aile sisteminin birbirleriyle bağdaşır hiçbir yanının olmadığı ortadadır. Sistemdeki bu çelişkilerin yanında, aile ile şirketlerin amaç ve hedeflerinde de ciddi farklılıklar olduğu bilinmektedir. Yatırım, büyüme, risk alma, profesyonel yönetim, nitelikli işgücü, rekabetçi üstünlük ve başarıya göre ödüllendirmeyi amaçlayan ve hedefleyen bir aile şirketi, karşısında her aile üyesi için eşit fırsat, her aile ferdine iş, yüksek kâr payı, temettü ve aile bireylerinin güvencesi gibi amaçları bulabilir. Doğal olarak, bu iki gücün amaçlar konusunda da birbirleriyle bağdaşır yanları yoktur.

Aile şirketlerinin evrimine baktığımızda beş aşamadan oluştuğu görülür:

- Girişimcilik Evresi
- Büyüme ve Gelişme Evresi
- İkinci Kuşağa Devretme Evresi
- Profesyonellere Güvenme ve Yürütmeyi Devretme Evresi
- Halka Açılma Evresi

Girişimcilik evresinde şirket kültürünün oluşturul-

masında kurucu/patronun büyük rolü vardır. Kurucu/patronun şirket içindeki varlığı, çalışanların psikolojisi açısından son derece önemlidir. Örgüt kültürü, patronun değerleri, işe bakış açısı ve sorunları çözme konusunda kullandığı yöntemlerden esinlenerek yaratılır. Özellikle uygulamada başarılı olan çözümlerin zaman içinde benzer durumlar için tekrarlanarak kullanılması ve bazı değerlerin zaman içinde sorgusuzca kabul görmesi, kültürün yerleşmesinde mihenk taşlarıdır. Kurucuyla birlikte ilk yola çıkanların bu süreçte önemli rolleri vardır. Kurucu/patrona destek olurlar ve özellikle tam otoritesini kabul ederek şirket için hayati bir güç olmasını sağlarlar. Böylece kültürün yerleşmesine yardımcı olurlar.

Şirketin büyüme ve gelişme evresinde kurucu/patronun gücü daha da çok hissedilmeye başlar; çünkü başarısı dolayısıyla hem kendisiyle ilk yola çıkanların hem aile bireylerinin hem de toplumun belli bir kesiminin saygısını kazanmaya başlamıştır. Otoritesinin yanında, kazandığı bu saygınlık ve çalışanlarının sevgisi kendisini profesyonel yöneticilerden farklı bir yere getirmeye yeterlidir. Zaten girişimci özelliği nedeniyle de profesyonel yöneticilere göre daha fazla kendi-odaklı, risk alma konusunda da daha istekli ve yeteneklidir. Ayrıca şirketin ekonomik hedeflerini takip etmede ve hızlı karar verme konularında daha dinamikdir. Bu evreye damgasını vuran en önemli şeylerden biri de kurucu/patronun yazılı hiç bir belge ve prosedür hazırlatmaması ve bunlara önem vermemesidir. Yine bu evrede şirketin kültürünü ve iletişim biçimini yazılı olmayan kurallar oluşturur. Sözlü iletişim kurucu/patronun kullandığı en etkili iletişim tarzıdır ve bu tarz üst düzey yöneticilerle astları arasındaki iletişimin de temelini oluşturur. Ayaküstü ve sözlü alınan kararların en hızlı bir şekilde uygulamaya koyulması da diğer bir özelliktir.

Büyüme ve gelişme evresinin en çarpıcı bir diğer sonucu da kurucu/patronun baba rolünü üstlenmesidir. Kontrol etme özelliği ve isteği de şirket büyüdükçe artar. Bu durum ise otoriter yönünü geliştirir ve zaman içinde otokratik bir kişiliğe bürünmesine neden olur.

Bu durum aynı zamanda profesyonel yöneticilere

de yeni ufuklar açar. Patron tek başına işleri kontrol altına alamayacağını hissettikçe üst düzey yöneticilere yürütme fonksiyonlarının bir kısmını devretmeye başlar; ancak bir şartla: 'Her şeyden beni haberdar edeceksiniz!'

İşler geliştikçe ve şirket büyüdükçe patronun yaşlandığını, ikinci kuşağın da büyüdüğünü ve artık işlerde söz sahibi olma isteğinin arttığını görüyoruz. Burada kurucu/patron farkına varmadan aile şirketi üçüncü evresine girmiştir. Bu evre aile şirketlerinin en zor ve en sancılı evresidir: **'İkinci kuşağa devretme evresi'**. Bu konudaki literatür incelendiğinde, bu aşamada şirketlerin kuruluşlarından bu yana 25-30 yıllarını doldurduklarını ve belli bir büyüklüğe geldiklerini görmek mümkün. Aynı zamanda bu aşamada şirketlerin çok büyük oranlarda ortadan kaybolduklarını; yani hayatîyetlerini devam ettiremediklerini de görüyoruz. Bu konuda rol oynayan en büyük etken kurucu/patronun, şirketi ikinci kuşağa devretme konusundaki isteksizliğidir; çünkü onun için şirket, büyük bir titizlikle büyüttüğü bir çocuktan farksızdır. Kim özenle ve titizlikle gece gündüz demeden baktığı, büyüttüğü yavrusundan ayrılmak ister? Doğal olarak bu kolay değildir.

Kurucu/patronun kafasını kurcalayan bir numaralı mesele, bir sonraki neslin (çocuklarının) şirketi devam ettirebilme konusundaki yeterliliğidir. İşte bu konuda, çoğu zaman büyük bir tereddüt yaşayabilir. İkincisi, birden çok çocuğun olduğu durumlarda da 'En büyük erkek evlat mı, en akıllı olan mı?' sorusu sürekli olarak kafasını kurcalayabilir. Üçüncüsü, hem erkek hem kız çocuklarının olduğu durumlarda kime öncelik verilecektir sorusu aklından hiç çıkmayacaktır. Geleneksel değerlerin ve kültürün ön plana daha çok çıktığı durumlarda üçüncü sorunun cevabı nisbeten daha kolaydır: Erkek evlat her zaman daha önceliklidir. Kız çocuklarının evlenince farklı soyad almaları ve damatların işe sahip olma tehlikesinin ortaya çıkması, patronu ciddi bir şekilde ürkütebilir. Bu düşünce patronun yalnızca kız çocuklarının olması durumu için de geçerli sayılmaktadır. Genellikle şirket içinde çalıştığı dönemlerde kız çocukları babalarıyla geliştirdikleri ilişkiler çerçevesinde değerlendirilmektedir. Babasıyla ilişkilerini erkek çocukları gibi rekabet üzerine değil de onun tamamlayıcısı şeklinde yürütmüş kız

çocukları, babanın güvenini kazanmakta ve ikinci kuşağa devir söz konusu olduğunda erkek çocuklarının önüne dahi geçebilmektedirler. Damatlar konusunda patronlar farklı duygular taşırlar: Çoğu zaman ailenin bir parçası olarak görmezler. Özellikle ailenin sembolü ve gurur kaynağı sayılan ailenin soyadını taşımamaları, kendileri için en büyük dezavantajdır.

Eğer şirketin kurucu hissedarları iki veya daha fazla kardeşten oluşuyorsa ikinci nesile devir işlemleri ve sistematiği daha da zorlaşmaktadır. İkinci nesil bu sefer yalnızca kardeşler arasındaki çekişmeyi değil; aynı zamanda daha karmaşık olan kuzenlerarası çatışmaları, rekabeti ve güç oyunlarının sergilenmesini de kapsayacaktır. Yönetim kurulu gündemini stratejik konulardan çok kişisel konular dolduracaktır. Kuzenler arasındaki farklı finansal durumlar nedeniyle, çatışmaların odağını şirketin başarısından çok ve öncelikli olarak şirkete kimin hâkim olacağı teması teşkil edecektir. Hemen her toplantıda bir veya iki konu başlığını bu konular oluşturacak ve toplantılarda önemli zaman kayıpları ortaya çıkacaktır. Aileden doğan güç, 'zayıflığa' dönüşecektir.

Bu durumlarda bir çıkar yol, rotasyon ile aile bireylerinin herbirine şirketi yönetme olanağı tanınmasıdır; ancak bu yöntemin uygulayıcıları, böyle bir tercihin şirketi istenmeyen sonuçlara çok kısa zamanda götüreceğini ifade etmektedirler.

Patronun yerine geçecek adayın seçimi konusunda, uygulamada en çok rastlanan olay şudur: Patron, yönetim stili, davranışları, zevkleri ve ilişkileriyle kendisine en çok benzeyen çocuğunu halef seçer. Yeni patron, babasının daha önce yaptıklarına sahiplenecek olan, şirket yönetiminde ve prosedürlerinde fazla değişiklik yapmak istemeyen ve kendisine rakip olmaktan çok kendisiyle uzlaşan ve bu sorumluluğu korkmadan almak isteyen bir kişiliğe sahip olmalıdır.

Kuşaklararası başarılı bir yönetim geçişinin sağlanabilmesi, iyi bir planlama ile mümkündür; ancak yukarıda da değindiğimiz çeşitli nedenlerle ülkemizde bu konuda yazılı bir plan yapan aile şirketi sayısı, yok denecek kadar azdır. Bu sürecin başlangıç noktası, kurucu /patronun şirketi ikinci nesle devretme arzusu ile başlar. Yeni varisin belirlenmesiyle sürer;

ancak burada sona ermez. Bu nöbet değişikliğinin zamanlaması da sürecin son derece önemli bir parçasıdır. Bu değişim öncesi ve sonrası için 'rol dağılımı' ve 'gelir dağılımı' konuları da sürecin birer parçasıdır. Amaç, şirketlerin ve ailenin dağılmasını önlemek olmalıdır. Bu nedenle de hazırlanacak planın çok dikkatli, adil ve eşitlikçi olması ve tüm taraflarca kabul görmesi önem taşımaktadır. Böyle bir planın devir/teslim faaliyetinden en az 2-3 yıl önce yapılması, şiddetle önerilmektedir.

Yapılan araştırmalarla devir teslim işlerini iyi yönlendiren şirketlerde, sonradan çıkma olasılığı olan sorunların ve krizin önü kesilir. Önlemler alınır. Patron bu süre içerisinde günlük işlerden başlayarak yetki devrine ve varislerini geliştirmeye başlar. Yeni bir yönetime işlerin az sorunlu veya sorunsuz bir şekilde devredilmesini sağlamak amacıyla gerekli olan tüm önlemlerin alınması için çaba sarf eder. Gerekirse işletme dışından danışmanlık hizmeti alır. Bu süreç içindeki en önemli aşamaları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür:

- Tüm çocukların 'değişim' konusunda eğitime tabi tutulması aşaması
- Kurumsallaşma faaliyetlerinin başlatılması aşaması
- Patronun yetki ve sorumluluklarını aşamalı bir şekilde devretmeye hazırlanması ve fiilen devretmesi aşaması
- Patron ile çocukları arasındaki ilişkinin ortaklık ilişkisine dönüştürüldüğü aşama
- Güç ve kontrolün yeni 'patron'a devredildiği aşama
- Kurucu/patronun rolünün **danışman'a** dönüştüğü aşama

Devir/teslim süreci boyunca varis kendini eğitip geliştirmekle yükümlüdür. Çok önemli bir işe kendisini fiziksel ve mental olarak da hazırlamak zorundadır. Ayrıca :

- Şirket içindeki çalışmalarını planlar
- Şirketi geleceğe taşıyacak olan kadroların temellerini oluşturur
- Aile fertleriyle ilişkilerini düzenlemeye ve onların güvenini kazanmaya çaba harcar
- Çalışanlarla ilişkilerini geliştirmeye çalışır

- Şirket içinde ve dışında kredibilitesini artırmaya yönelik çalışmalar yapar
- İş ilişkilerini geliştirir
- Sosyal ilişkilerini geliştirme konusunda çaba harcar
- Çalışanlarının güvenini kazanmaya çalışır
- Yetenek, nitelik ve bilgisiyle güç kazanmaya gayret eder

Yalnızca ailenin bir ferdi olduğu için bu pozisyona getirilmiş olduğu izlenimini asla vermemelidir. Aile içinden ve dışından durumunu kıskanan birçok kişi her fırsatta kredibilitesini düşürmek için çaba sarf edeceklerdir. Bu nedenle bulunduğu konuma yetenek ve niteliklerinden dolayı getirilmiş olduğunu kabul ettirmek zorundadır. Bunu da ancak başarılarıyla sağlayabilir.

Son olarak aile şirketlerinin profesyonel yönetim evresinden bahsetmek mümkündür. Bu evre, aslında baştan itibaren aile şirketlerinde eksikliğini gördüğümüz 'kurumsallaşma' aşamasıdır ve başlıbaşına ayrı bir yazı konusu olduğu için burada yalnızca ana hatlarıyla değinmekle yetineceğiz.

Bu konuda yapılması gereken ilk iş, kurumsallaşma konusunda ailenin tam anlamıyla mutabakata varmasıdır. Ailenin şirkette görev yapan tüm fertlerinin 'kurumsallaşma'ya ve kurumsallaşmanın getireceği 'değişim'e inançlı olmaları ve destek vermele-ri başarı için ön şarttır. Kuşaktan kuşağa geçmek, büyümek ve şirketin devamlılığını sürdürmek için aile şirketlerinin önündeki tek seçenek, kurumsallaşmaktır.

Kurumsal yönetimin olmazsa olmazları arasında görülen ve şirketlerin devamlılığında önemli bir rol oynayacak olan bilgi paylaşımı, raporlama ve dökümantasyon, şeffaflık ilkesi, yetki paylaşımı, sorumluluk alma, kuralların hâkim olduğu yönetim şekli gibi konuların tümünü başka bir yazıda ele almak daha doğru olacaktır. Ayrıca kurumsallaşma sürecindeki şirketlerin, kurumsal yönetime geçişini kolaylaştıracak olan aile anayasası, aile konseyi, ikinci kuşağa devir planı, aile bireylerinin eğitimi ve geliştirilmesi planı, finansal plan ve hissedarlar anlaşması gibi konular da yeni yazının diğer önemli konularını teşkil edecektir.

Cevahir Asuman YAZMACI
Cevahir Konuk Evi Yönetim Kurulu Başkanı

GİRİŞİMCİLİK VE DOĞU'DA KADIN OLMAK

liyeti ise, bazı 'girişimci özelliklerinde bir farklılık yaratmaktadır.

Yeryüzünde hiçbir canlı boşuna yaratılmamıştır. Yaratılış gereği, tümünün bir gayesi vardır. Bunların içinde de en hakikatlısı, düşünebileni, irade sahibi olanı ve en ulvisi ise biz insanlarız.

İnsan düşünür, okur, ilim tahsil eder, keşfeder, evrene yön verir. Bu en yüce yaratık biz insanların içinde kadın ise biraz daha narin, hassas duygusal bir yapıdadır. Kimi zaman ana olmuş doğurmuş, kimi zaman bir kraliçe olmuş uygarlıklara yön vermiştir. Kimi zaman da cephelelere top taşımış, gizli kahraman olmuş kadınlar... Yaratılış gerçeği, kadın olmak hâsıl zor bir kavramdır.

Globalleşen dünya, iletişim ortamı, görsellik kavramı yavaş yavaş kadını uyandırmıştır. Fiziksel gücün yerini, düşünme, irade, üretime sevk devretmiştir.

Bir girişimci olarak ve bunun yanı sıra ilk defa Şanlıurfa'da hizmet sektöründe bir ilki gerçekleştiren girişimci iş kadını olarak sizlerle yaşadıklarımı paylaşmadan geçemeyeceğim.

Evet, Doğu'da kadın olmak yanı sıra iş kadını olmak...

Toplumda yıllar boyunca kadınlarımız hep ikinci plana itilmiş, söz hakkı verilmemiştir. Ataeril aile yapısı, aşiret polemiği, örf ve âdetlerin içinde bo-

Girişimcilik, adından anlaşılacağı üzere sadece kişinin kendi işini kurması değil; mevcut işini revize etmesi veya yeni bir sektöre açılmasıdır.

Başka bir yönüyle, yıllardır üzerinde çalıştığı bir sektörde ürettiği malı veya hizmeti farklılaştırarak sunmaktır. Girişimci risk alarak yenilik veya geliştirme yapan kişidir.

Gelişmiş toplumlara baktığımızda kadına hakları yıllar önceden verilmeye başlamıştır; bizde ise henüz yeni yeni işin başındayız diyebiliriz.

Türkiye ekonomisinin hızlı ve sürdürülebilir büyümesi için kadınların işgücüne daha yüksek oranlarda katılması gerekiyor; çünkü nüfusun yarısını oluşturan kadınlarımızın kendine has yetenek ve becerilerle mal ve hizmet üretimine daha fazla katkı yapması, ekonomiye yeni bir enerji ve dinamizm kazandıracaktır. Ailelerin gelirlerinin yükselmesi ile artacak tüketim ise ekonomiyi canlı tutacaktır.

Hangi yolla iş sahibi olunduysa olunsun, "Kadın Girişimci", "Erkek Girişimci" özellikleri ile örtüşmekle olsa da kadınlar, 'işlerini' aile yaşantılarına paralel olarak yürütebilmekteler; oysa erkekler, çoğu zaman 'işlerini' aile yaşantılarının önüne koymaktalar, bir paralellik yaratamamaktalar. Kadınların bu kabi-

ğulmuştur. İşte bu, bir zihniyet ve bir bakış açısıdır. Önce kadına olan bakışı, düşünceyi değiştirmek gerekir. Toplumun kadına ikinci sınıf olan bakışını kırmak gerekir. Tabii bu ne ile mümkündür dersiniz bu, iz temelinde eğitim, okumak, bilgi yatar. Kızlarımızı okutmali, ufuklarını açmalı, ayakları üstünde duran, bilgili, yeniliklere açık, çağdaş bireyler haline getirmeliyiz.

Doğu'da ve Şanlıurfa'da kadın olmanın zorluğu yanında iş kadını olmak, ayrı bir zorluk ve meşakkatli bir iş. Doğu'da, ilimizde, insanları yönetmek, işletmeyi yönetmekten çok daha zor. Özellikle hizmet sektöründe bir ilki başararak çoğunluğun erkek olduğu bir sektörde yönetici olmak daha da zor; çünkü bir erkeğin bir kadından emir alması, ilk başlarda inanılmaz zordu. Alışkın olmadıkları bir tablo ve çalıştıkları, yönetici bir kadın...

Erkeklerin bir kadın tarafından yönetilmesi... Erkekler, kendisine verilen görevi farklı algılar, içerisinde kabullenmeme duygusu ağır basar; fakat bir kadının başarısı, kararı, olayları çok yönlü görmesi ve yapılan işler karşısında çıkan sonuç, onların bu tabusunu yıkacaktır. Eğer iş kadını olacaksanız, başarılı olmak zorundasınız; başarısızlık gibi bir şansınız asla yok.

Yörede şartlar ne olursa olsun bir iş kadını öncelikle yaptığı işte kararlı olmalıdır. Duygusallıktan uzak, duruşu sağlam, araştırmacı olmalıdır.

Mevcut işimi kurarken ilk zamanlarda kadın olmanın sıkıntısını çok yaşadım. Bir sürü olumlu eleştirilerin yanı sıra olumsuz eleştirenler de oldu. Bu eleştiriler, kalite, hizmet anlayışından çok; kadındır, üstesinden gelemez, yarıda bırakır, en fazla bir yıl sonra kaçar, söylemleri oldu; fakat bu ön yargıyı kısa bir zamanda aşmayı başardım. Böylelikle kadın-erkek kavramını ortadan kaldırarak bunun şahsımda Doğu kadınının ve Şanlıurfa kadınının başarısı olduğuna inanıyorum.

İstenildiğinde başarılmayacak iş yoktur.

Yeter ki samimi, kararlı, heyecanlı, dürüst olalım...

Bu bilgiler ışığında kadınlarımızı çalışmaya, girişimciliğe ve topluma hizmete davet eder saygılar sunarım.

Elif BAKTIR
Teknolojik ve Kurumsal İşbirliği Merkezi
Genel Müdür Yardımcısı

TEKNOLOJİ YÖNETİMİ

Günümüzde bilim ve teknolojiadaki değişimlerin hızı giderek ivmeleniyor. Her geçen gün yeni bilimsel ilerlemeler, bunlardan doğan yeni teknolojiler, farklı kullanım alanları ve getirdikleri yeni ürünleri görüyoruz. Teknolojik gelişmeler, yapay canlı üretiminden, yenilenebilir plastiklere, ekonomik hareketlerden, sosyal davranışların değişimine kadar her alanda etkili sonuçlar üretiyor. İnternet, cep telefonu, üçüncü nesil gibi uygulamaları düşündüğümüzde neredeyse yaşadığımız her on yıl bir önceki on yıla göre, nesiller arasında görünen farklılığa benzer bir farklılık gösteriyor.

Çağımıza damga vuran bu gelişmeler, artık düşünce yapısında da önemli değişiklikler olmasını gerektiriyor. Kuruluşların, varlıklarını sürdürebilmeleri için değişimleri yeni bakış açılarıyla analiz etmeleri ve eylem tarzlarında köklü değişimlere gitmeleri gerekiyor. Paradigmalar değişiyor, bu değişime ayak uyduramayanlar arkada kalmaya ve giderek yok olmaya mahkûm.

Bilim ve teknolojiadaki gelişmelere yön veren para-

digma değişimleri aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

• **Bilgi ekonomide önemli bir yer tutuyor:** Bilginin üretimi, dağıtımı ve kullanımına dayalı bilgi ekonomisi ve bilgi toplumu olma hedefi ülkelerin gündeminde önemli bir yer tutuyor. Bu durum üretim formülasyonunda radikal değişimlere yol açıyor. Artık sermaye, emek ve doğal kaynak gibi somut ve alışlagelmiş girdi parametrelerinin yanında bilgi gibi soyut, kullanıldıkça bitmeyen, paylaşıldıkça çoğalan bir kavram da girdi parametresi olarak kullanılmaya başladı. Bilgi ekonomisi, karmaşık uyabilen sistem (complex adaptive systems) olarak modelleniyor ve analiz ediliyor.

• **Disiplinlerin girişi artıyor:** Disiplinlerdeki gelişmelerin hem çeşitliliği hem de derinliği giderek artıyor. Farklı disiplinlerin birbirleriyle girişi nedeniyle yepyeni alanlar doğuyor. Günümüz dünyasında en basit diye düşündüğümüz ürünler bile farklı disiplinlerden katılımı gerektiriyor, bu nedenle çok disiplinli (Multidisciplinary) çalışmalar için doğal bir parçası haline gelmeye başladı. Artık çö-

züm üretmek için i) disiplinlerin bileşimi ile geliştirilen disiplinler arası (Interdisciplinary), ii) disiplinlerin birbirleri üzerinde uygulamalarıyla geliştirilen çapraz disiplinli (Crossdisciplinary) ve iii) şimdiye kadar yapılanların ötesinde yepyeni bir anlayışla geliştirilen disiplinler ötesi (Transdisciplinary) uygulamaları içeren çalışmalar söz konusu oluyor.

• **Ürün karmaşıklığı artıyor:** Günümüz ürünlerinin *karmaşıklığı* giderek artıyor. Elektronik hemen hemen tüm ürünlerin ayrılmaz bir parçası haline geldi. Çocukluğumuzda bir telefon edebilmek için 5 kilometre gitmemiz gerekirken bugün cebimizde dünya ile tümleşikliği sağlayan cihazlarla dolaşıyoruz, bu durum ürün karmaşıklığını da beraberinde getiriyor. Artık bir ürünün ortaya çıkması için pek çok alandaki farklı birikimi bir araya getirmek gerekiyor.

• **Ürün geliştirme çalışmaları hızlanıyor:** Ürün geliştirme çalışmalarının süresi kısalıyor. Bilimsel gelişmelerden, teknolojik ürünlere geçişte, eskiden, sıralı ve doğrusal olarak izlenen adımlar vardı. Oysa şimdi ürün geliştirme modelleri, sıralı doğrusal geliştirme modellerinden, doğrusal olmayan ve iç içe geçen geliştirmeye doğru kayıyor. Ürün geliştirme çalışmaları hep sonraki birçok adım düşünülerek yapılıyor. Dolayısıyla araştırma, geliştirme ve ürünün ortaya çıkmasında dinamik ve etkileşimli bir süreç yaşanıyor.

• **Ürün geliştirme çalışmalarına kullanıcılar da dâhil ediliyor:** Ürün geliştiren kuruluşlar tamda durdukları noktada izleyebilecekleri binlerce seçeneğe sahipler. Kuruluşların ekonomik kazanç sağlamaları ancak kullanıcı tercihleriyle mümkün. Bu nedenle ürün geliştirme çalışmalarına kullanıcılar da dâhil ediliyor, kullanıcı odaklı tasarım çalışmaları yürütülüyor.

• **Mal ve hizmeti bir arada sunan tümleşik çözümler üretenler başarılı oluyor:** Firmalar ürün sunan kuruluşlardan çözüm üreten kuruluşlara doğru bir dönüşüm geçiriyorlar. Artık kullanıcı için fark yaratan, mal ile hizmeti bir arada sunan, bütünsel çözümleri içeren ürünleri geliştirmek gerekiyor.

İşte tamda bu nedenlerden dolayı kuruluşların gelececeklerini planlamayı ve o geleceği yaratmak için

çalışmayı varoluşlarının bir parçası haline getirmeleri gerekiyor.

Teknoloji Yönetiminde Adımlar

Geleceğe yön veren değişiklikler ancak etkin bir teknoloji yönetimi ile gerçekleşebilir. Teknoloji yönetimi aşağıdaki amaçlar için kullanılır:

1. Teknolojik gelişmelerin izlenmesi ve değerlendirilmesi: Bilim ve teknolojiadaki gelişmelerin takip edilmesi, gelişmelerin faaliyet alanı üzerindeki etkilerinin analiz edilmesi ve rekabet gücü yaratacak teknolojilerin kazanımının sağlanması.

2. Ürün geliştirme fizibilite analizleri: Yeni başlanacak bir ürün için sahip olunan ve olunması gereken teknolojik birikimin incelenerek aradaki açıklığın kapatılması için gerekenlerin belirlenmesi.

3. Stratejik analiz: Kuruluş stratejisine uygun teknoloji stratejisinin oluşturulması:

Bu nedenle pek çok firma teknoloji yönetimini sistematikleştirmeye çalışarak kurumsallaşma konusunda çaba harcıyor. Teknoloji yönetiminde, teknoloji, ürün, pazar ve zaman ilişkisinin çok iyi kurgulanması ve teknoloji izleme, değerlendirme ve geliştirme çalışmalarının bu kurgu doğrultusunda yapılması gerekiyor. Teknoloji yönetiminde atılacak adımlar aşağıda verilmiştir:

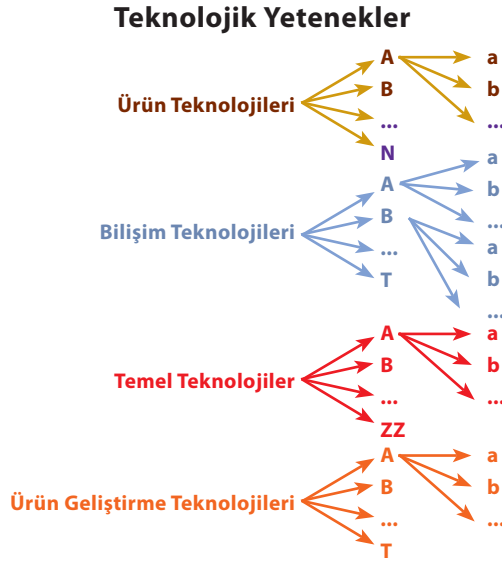
1. Teknolojik yeteneklerin belirlenmesi
2. Teknoloji yetkinliklerinin belirlenmesi
3. Teknoloji ürün ilişkilendirmesinin yapılması
4. Teknoloji öngörüsü yapılması
5. Teknoloji yol haritasının hazırlanması

Teknolojik Yeteneklerin Belirlenmesi

Kuruluşun mal ve hizmetlerinin oluşturulması ile ilgili teknolojik yeteneklerin listelenmesi teknoloji yönetiminin temel adımlarından birisidir. Bu çalışmada kuruluşun ilgi alanındaki teknolojiler listelenir.

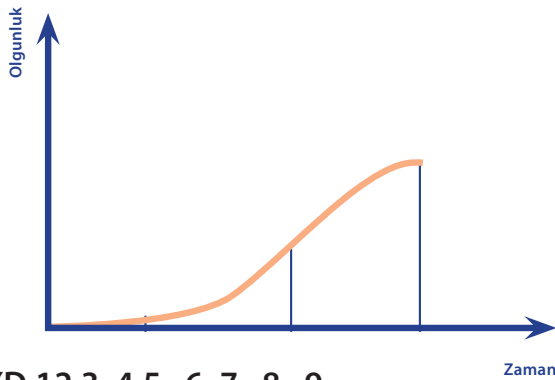
Teknolojilerin listelenmesinde hem doğrudan ürünlerde kullanılan hem de ürünlerin geliştirilmesinde kullanılan teknolojiler dikkate alınır. Bu teknolojilerden kuruluşa rekabet gücü verenler "öz teknolojiler" (çekirdek teknolojiler ya da core technologies) olarak isimlendirilir ve bu teknolojilerdeki

gelişmeler çok dikkatli takip edilir. Oluşturulan liste ekleme ve çıkarmalarla sürekli güncel tutulur.

Teknolojik Yetkinliklerin Belirlenmesi

Teknolojinin kâğıt üzerinde formüle edilmesinden, ürünlerde başarılı olarak kullanılmasına kadar geçilen aşamalar teknoloji olgunluğunu gösterir. Teknolojik yetenek listesinde yer alan teknolojiler için kuruluşun geldiği düzey teknoloji olgunluğu modeli kullanılarak belirlenir. Bu düzey kuruluşun sahip olduğu teknoloji *yetkinlik düzeyi* olarak isimlendirilir.

- 1-3 Bilimsel araştırma
- 4-6: Teknoloji geliştirme
- 7-9. Ürün/sistem geliştirme

Teknoloji Ürün İlişkilendirmesi

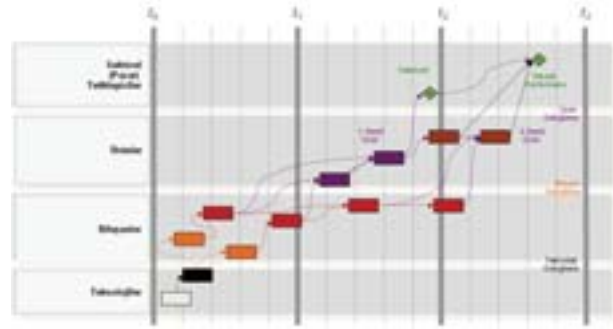
Kuruluşlar yer aldıkları faaliyet alanlarında sürekli yenilenen değişik ürünler sunar. Başarılı olabilmek için pazar eğilimleri ve ürünlerin kullanımını etkileyen faktörler sürekli takip edilir. Faaliyet alanların-

daki ürünlerin ortaya çıkması için kullanılan teknolojiler *teknolojik yetenek X ürün grubu* matris ile gösterilir. Böylece her bir teknolojik yeteneğin ürün grupları ile ilişkisi kurulmuş olur. Mevcut ürünlerin yeni versiyonlarına ve yeni faaliyet alanlarındaki ürünlere ilişkin geliştirme yapılırken, ürün, bileşen ve teknoloji seviyesine kadar indirgenir. Teknolojik yetenekler ile ürün kısıtlımı ilişkilendirmesi yapılarak fizibilite analizleri gerçekleştirilir.

	Ürün Grubu 1	Ürün Grubu 2	...	Ürün Grubu N
Teknoloji 1				
Teknoloji 2				
...				
Teknoloji				

Teknoloji Öngörüsü

Teknoloji öngörüsü gelecekteki teknolojik yeteneklerin, özelliklerin ve parametrelerin tahmininde kullanılır. Kuruluşlar özellikle rekabet güçlerini etkileyen öz teknoloji alanlarında değişimleri çok yakından izlerler, eğilimleri analiz ederek bu teknolojilerin nasıl gelişeceği konusunda öngörü yapar ve bünyelerindeki çalışmaları bu öngörüye uygun olarak planlarlar.

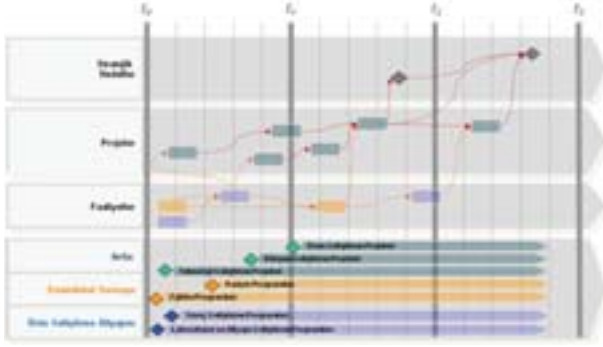

Teknoloji Yol Haritası

Kuruluşun sahip olduğu teknolojik yeteneği nasıl geliştireceğine ilişkin çalışmalar *teknoloji yol haritası* kullanılarak yönlendirilir.

Teknoloji yol haritasının hazırlanmasında teknolojik yetenek, teknolojik yetkinlik, teknoloji ürün grubu analizi ve teknoloji öngörüsü çalışmalarında elde edilen bilgiler kullanılır. Kuruluş bu analiz ve değerlendirmeler ışığında izleyeceği yolu belirler. Gereken kaynak miktarı (işgücü, altyapı yatırım, eğitim, malzeme v.b. gibi) incelenir, fizibilite çalışmaları yapılır, sonuçlar değerlendirilerek izlenecek yol için karar verilir ve planlama yapılır.

Teknoloji yol haritası tüm bu analiz ve değerlendirmeler sonucunda kuruluşun aldığı kararları ve izleyeceği yolu gösteren bir belgedir. Yol haritasında yapılacak ArGe çalışmaları, ürün geliştirme altyapısının geliştirilmesi çalışmaları, beşeri sermayede ihtiyaç duyulan değişimi sağlayacak çalışmalar ve gereken kaynak miktarı yer alır.

Sonuç Yerine

Kuruluşlarının tüm faaliyetlerini bir sistem anlayışıyla koordineli bir biçimde hedeflerini gerçekleştirmek üzere yönlendirebilen şirketler büyük başarı sağlıyorlar. Teknoloji Yönetimi çalışmaları da bu amaçla kullanılan en önemli araçlardan birisi.

Ülkemizde de Vizyon 2023 projesinde bütünsel bir analiz yapılarak teknoloji öngörüsü hazırlandı. Ayrıca savunma sanayi kurum ve kuruluşlarında anlatılan yöntemler yaygın olarak kullanılıyor.

Selçuk Karaata
TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi
Rekabet Forumu Direktör Yardımcısı ve
Ulusal İnovasyon Girişimi Koordinatörü

BİLİMDEN SANAYİYE - İŞLETMELER ÜNİVERSİTELERLE İŞBİRLİĞİNE GİDEREK NASIL DEĞER YARATIRLAR?

Bugünün bilgi temelli toplum yapısı içinde, işletmeler için üniversitelerde üretilen yeni bilginin ve yeni teknolojilerin ortaya çıkarılması daha da önem kazanmaktadır. Peki, neden böyle bir gelişme gerçekleşmektedir? Çünkü üniversite - işletme işbirliği sonucunda oluşan bilginin ve teknoloji transferinin inovasyon sürecini hızlandırdığı ve iş sonuçlarına olumlu yönde etkiler doğurduğu izlenmektedir.

Üniversiteler tarafından üretilen bilgiden ve ortaya konan yeni teknolojilerden fayda sağlamanın çeşitli yöntemleri vardır. Mezunları istihdam etmekten, sözleşmeli araştırmayı gündeme almaya kadar. Ancak, gerek AB'de, gerek ABD'de az sayıda üniversitenin, işletmelerle ortak çalışmalar yaptıkları sonucu ortadadır. The Association of University Technology Managers adlı kuruluşun 2009 tarihli raporuna göre, incelenen üniversitelerin toplam araştırma bütçelerinin, yaklaşık %6'lık bir bölümü özel sektör tarafından finanse edilmektedir. Araştırma çalışmalarının büyük bölümü kamu sektörü tarafından finanse edilmekte, az sayıda üniversite ise özel sektörün sağladığı kaynağın büyük bölümünü almaktadır. Patente dayalı lisanslama ve/veya fikri mülkiyetin satışı konularına gelince; üniversitelerin büyük bir bölümünün teknoloji lisanslama ofislerinin masraflarını karşılayabilecek düzeyde gelir elde edemedikleri görülür. Dikkati çeken bir istisna ABD'de yerleşik Northwestern Üniversitesi'dir. Bu üniversite, 2008 yılında lisanslama ve telif ücretlerinden 480 milyon ABD dolarına ulaşan bir gelir elde etmiştir. Ayrıca, tipik bünye içerisinde, üniversitelerde şirketleşmeye dönük bir yapıyı destekleyecek biçimde karmaşık olan bir süreci yürütebilme anlayışı hala gelişime ihtiyaç göstermektedir. Bu nedenle, üniversitelerde üretilen araştırma so-

nuçlarının ticarileştirilebilmesi için, dışarıdan kuruluşlarla birlikte çalıştıkları gözlenmektedir. Özellikle ilaç ve biyoteknoloji sektörlerinin, 'bilimden nakde' doğru yol alan süreçte ana oyunculuğu üstlendiği görülmektedir.

Enerji, su, gıda ve iklim konularının önemi her geçen gün daha da artıkça, üniversitelerle işletmeler arasındaki ortaklıkların da daha kritik olma ihtimali artmaktadır. Daha önceki dönemlerde, dünyada gündeme oturan konuların iş dünyasını bu denli yakından ilgilendirir hale geldiği izlenmemiştir. Bu gelişmeler sonucunda işletmelerin ve üniversitelerin dünyanın sürdürülebilir bir geleceğe sahip olabilmesi için takım oluşturmalarının gereği ortaya çıkmaktadır. Bu alanda sadece Çin'in, Almanya'nın ve Japonya'nın önemli taahhütleri söz konusudur. Daha önce karşı karşıya kalınmamış olan bir diğer gerçek ise, teknik olmayan inovasyonların, işletmelerin başarısı için daha da önem kazandığıdır. Bu bağlamda aktarılmak istenen durum, günümüz iş dünyasında yeni iş modellerinin veya yönetsel uygulamaların, özellikle bilişim teknolojileri tarafından desteklenerek inovasyona yol açtığıdır.

Üniversite ve sanayinin değişen görünümü

Dünyada üniversitelerin kamu fonlarından aldıkları kaynakların düştüğü (örneğin Japonya'da bu düşüş yıllık %1 oranındadır) ve daha fazla özel sektör kaynaklarına dayanmaya zorlandıkları görülmektedir. Ancak görünebilir gelecekte, üniversitelerin, araştırmanın ticarileşmesinden elde edilecek gelirlere dayanmaları güç görünmektedir. Bu gerçeğe birlikte, üniversitelerin bu zorlu dönüşümü gerçekleştirmeyi başarabilmek adına, akademik düşünce de bazı değişimler yapacak adımlar atmaları; davranış

modellerinde işletmelere daha yakın durarak çözüm odaklı bir yapılanmaya kavuşmaları doğru olacaktır.

Sadece üniversiteler değil; sanayinin de hızla değiştiği görülmektedir. İşletmeler kısa vadede elde edilecek kazançlar sağlamak için, işletme içi Ar-Ge konusunda artan yönde bir baskı hissetmekte; çok sayıda işletme uzun vadeli stratejileri içinde üniversitelerle işbirliğine yer vermektedirler. Tüm bu gelişmelerin sonucunda, her iki tarafın da rollerini değiştirecek olan yeni ortaklıklar oluşturması gerekmektedir.

Bu konuda yetkin şirketler bilgi transferini hızlandırmak adına neler yapmakta?

İşletmeler akademik girdilerden yararlanarak iş yapma biçimlerinde değişikliklere gitmektedir. Aşağıdaki bölümde işletmelerin uyguladıkları yöntemlerin bir bölümü aktarılmaktadır:

Amaçlarınıza uygun olan doğru kurumları belirleyin: Bir işletme, iş geliştirme hedeflerini tanımladıktan sonra ortak çalışmalar yapabileceği kurumları tanımlamak durumundadır. İşletmeler, Çin'i ve Hindistan'ı bu potansiyeli değerlendirmek adına dikkate aldıklarından emin olmaları salık verilmektedir. Çünkü bu ülkelerdeki üniversitelerin ciddi ve iyi niyetli bir biçimde inovasyona katkıda bulundukları izlenmektedir. Ancak yine de işletmelerin bu ülkelerdeki üniversitelerin ve diğerlerinin kendilerine sunabileceklerini algılayabilecek davranış modeli içinde olmaları önerilmektedir

Lisansüstü çalışma yapan öğrencilerden yararlanma: Danimarka'da faaliyet gösteren HiFi-Com adlı şirket 40 kişilik bir kadro ile çalışmakta, her yıl yerel mühendislik okullarından 20 lisansüstü mezuna iş sağlamaktadır. Firmanın yöneticileri yüksek lisans derslerinde seminer vermekte, böylece master tezlerinde şirketle birlikte çalışabilecek iyi adayları tanıma şansını yakalamaktadır. Bu öğrencilerden bazıları işe alınmakta, böylece yeni ticari fırsatları yakalamak için genç yeteneklerin fikirleriyle işletmenin istikrarlı büyüme eğilimi güçlenmektedir.

İşbirliğine dayalı araştırmaya katılım: HP, dünya genelinde üniversitelerle 100'den fazla işbirliği fırsatı yaratmıştır. Bunlardan büyük bir bölümü Çin'de yerleşik olan Pekin Üniversitesi ve Tsing-

hua Üniversitesi ile gerçekleşmiştir. İşbirliğine dayalı araştırma alanları zorluk düzeyi yüksek olan konularla ilgili olmakta ve daha çok uzun soluklu araştırmayı gerektirmektedir. Bu tip araştırma çalışmalarının çoklukla belirgin organizasyon birimlerinin iş geliştirme planlarında değişikliklere neden olduğu bilinmektedir.

Lisans veya fikri mülkiyeti satın alma: Cenevre merkezli NovImmune adlı firma bağışıklık sisteminde sorun olan hastalıklarla ilgili çalışmaktadır. Firma, Cenevre Üniversitesi'nden satın aldığı lisansın ardından faaliyetine başlamış; 70 çalışanıyla karlı bir biçimde işbirliği yöntemiyle yenilikçi buluşlara odaklanmış durumdadır.

Spin out şirketler yaratın. Cambridge Üniversitesi 2009 yılında 5 adet şirket kurmuş, öncesinde de çok sayıda başarılı şirket kuruluşu gerçekleşmiştir. Başarılı şirketlerden biri Metalysis'tir. Bu firma yüksek değer yaratan metallere ilişkin olarak bir teknolojik süreci ticarileştirmeyi başarmıştır. Böylece daha düşük maliyetlerle, çevreye daha az zarar verecek üretim olanağı yaratmıştır.

Mali kazançların çok daha ötesinde, üniversitelerde geliştirilen bilginin transfer edilmesinin iş dünyasına ve topluma önemli faydaları söz konusudur. İşbirlikleriyle üniversiteler toplumun ve sanayinin ihtiyaçlarına daha fazla yanıt verecek biçimde araştırma çalışmalarını devam ettirebilir. Yeni işgücü yaratılması, yeni şirket kuruluşları ve yeni ürünlerle bir **kazan-kazan** senaryosunun oluşumuna son derece önemli katkıda bulunurlar. Gelecek bu konudaki başarılarla bağlıdır.

Türkiye'de bilim ile sanayi arasındaki köprünün desteklenmesine hizmet veren iyi uygulama örnekleri söz konusudur. Örnek vermek gerekirse; Üniversite Sanayi İşbirliği Merkezleri Platformu – USİMP, Ege Üniversitesi EBİLTEM, Anadolu Üniversitesi Profesyonel Lisansüstü Programı ve Sabancı Üniversitesi İnovent gibi oluşumlar sayılabilir. Bu konuda ülkemizde bir envanter çalışmasının çıkarılması yeni yapılanmaların önünü açabilmek adına yararlı olacaktır.

Kaynak: Prof. Dr. Georges Haour, Nisan 2010, www.imd.ch – Tomorrow's Challenges, From Science to Business

Öğr. Elm. Dr. Zeki ŞAHİN
Çankaya Üniversitesi
Uluslararası Ticaret Bölümü

ÇİN'DE YATIRIM YAPMAK İSTEYENLERE REHBER BİLGİLER

Çin son 30 yıl içinde hızlı, yüksek oranlı ve sürekli bir kalkınmayla her bakımdan büyük bir küresel oyuncu olarak Dünya Ticaret sisteminde yerini almıştır. Bu gelişme, 1970 yılında başlayan reformlar sonucunda, kapalı bir merkezi ekonomik modelin bırakılarak, uluslararası pazarlara açılmasıyla başladı. Bugün Çin, 9.600.000 km² yüzölçümü, uzun yıllardır uygulanan tek çocuk politikasına rağmen 1.5 milyara yaklaşan nüfusu, 9 trilyon ABD Dolarına ya-

kın GSYİH'si, 6.600.- ABD Dolarını aşan yıllık kişi başına milli geliri, 812 milyon çalışmaya elverişli nüfusu ve nüfusun % 40'ının zirai, % 18'inin sınai ve % 33'ünün hizmet sektöründe istihdamı, yıllık üretimin % 11'inin zirai, % 49'unun sınai ve % 40'ünün hizmet sektörü olan ve sıfıra yakın yıllık enflasyon oranı ve yıllık % 10 ekonomik büyüme oranıyla tüm dünyanın dikkatini çeken ve her yıl, dünyanın her tarafından, çok büyük miktarlarda direkt yabancı sermayenin aktığı bir ülkedir.

ÇALIŞMA ORTAMI

(1) Yerleşme – yer edinme koşulları

• Yatırım koşulları ve yabancı yatırımcıya maliyetleri

Çin, özellikle yabancı firmalar için değilse de bir yardımcı firma edinilmesi kaydıyla Pekin'de yerleşmeyi veya kuruluşu takiben çalışma yeri olarak kiralanmak üzere devlet ekonomisi ve teknoloji geliştirme bölgeleri ve belediye ekonomisi geliştirme bölgelerinde çeşitli ürünler için farklı üretim alanları sunar.

Endüstri Alanlarında Kira Bedelleri

	Beijing Ekonomi ve Teknoloji Geliştirme Bölgesi	Tien ihracat İşleme Bölgesi	Zhongguancun Bilim Parkı
Yer	Daxing Bölgesi	Shuyi Bölgesi	Zhongguancun
Alan	39,8 km ²	2,726 km ²	28,3 km ²
Aylık m ² Kira Bedeli	USD 5,9 - 9,5	USD 6,6	USD 6,6-11
Temel Endüstriler	Mobil iletişim, mikroelektronik, biyotedavi, otomotiv	Elektronik ve iletişim, biyo tedavi, optik-makine-elektrik güç, geliştirilmiş malzemeler	Yazılım, network, iletişim, bilgisayar entegre devreleri

Kaynak: Beijing Yatırım Geliştirme Bürosu

Note: Geliştirme bölgelerinde ihale ile satılan yer fiyatları

• Bölgelere Göre Yer ve Bina Kira Maliyetleri

- ◆ Sanayi Tesislerinde Yer Alımı ve Kiralama Maliyetleri

Çin, sanayi tesislerini dokuz sınıfa ayırmıştır ve sınıflamaya göre ayrı fiyatlar uygulamaktadır.

Sanayi Tesisleri USD/m² Yer Fiyatları

Yer sınıfları	Temel fiyat – USD/m ²
1. sınıf	165 - 248
2. sınıf	138 - 171
3. sınıf	121 - 143

Kaynak: Çin Devlet Arazileri ve Kaynakları Belediye Bürosu

- ◆ Ticari Alan Yer Alımı ve Kiralama Maliyetleri

Bölgelere Göre Ticari Ofis Alımı Kiralama USD/m² Maliyetleri

Bölge	Satınalım fiyatı	Aylık kiralama maliyeti
Pekin Merkezi İş Bölgesi	5.124	20,58
Pekin Dong'erhuan Caddesi	4.978	19,48
Pekin Dongcghangan Caddesi	4.685	19,60
Jinrong Caddesi	4.392	24,55
Yansha	5.800	19,99
Zhongguancun	3.660	18,50
Average	4.773	20,38

Kaynak: DTZ Gayrimenkul Şirketi, 2009 fiyatları

(2) İşgücü Yönetimi

• İş Kanunları

- Temel iş yasaları, İş Akti, İş sözleşmesi Akti ve İşte Yükselme Aktidir.

• İşten Çıkarma Düzenlemeleri

- İş Akti ve İş Sözleşmesi Akti'ne göre işverenler, işçilerin işine son vermeden önce bildirimde bulunmak zorundadırlar ve sendikaların işverenlerle anlaşmazlığına izin verilmemiştir.

- İşverenin iş aktini sona erdirmesi durumunda işveren, işçi sendikasına önceden bildirim yapmak zorundadır ve işten çıkarma makul karşılanmadığı takdirde, sebebini belirtmek hakkına sahiptir.

Genel İstihdam Politikaları

Legal Weekly Working Hours	Annelik İzni	Yıllık Milli Tatiller	Cumartesi Tatil
5 gün	90 gün	27 gün 2009 yılında tatiller	Tatil olarak kullanılıyor

Çin İnsan Kaynakları Sosyal Bürosu

• Sosyal Sigorta Sistemi

- Çin'de beş tip sosyal sigorta sistemi vardır:

Sigorta	Amaç	Oransal paylaşım	
		İşverenler	İşçiler
Yaşlılık Sigortası	Emeklilik yaşı için	20	8
İşsizlik Sigortası	İşsizlik için	1	0,2
Hastalık Sigortası	Sağlık için	10	2
Kaza Sigortası	Yaralanmalar için	0,48	-
Annelik Sigortası	Doğum için	0,5	-

Kaynak: Çin İnsan kaynakları ve Sosyal Bürosu

• İş Gücü

- Çalışan nüfus eğilimleri

- Çin'in çalışan nüfus rakamları, en son Eylül 2009 tarihli olsa da 2007 nüfus sayımına dayanır.

Çalışan Nüfus Eğilimleri				Birim: 10.000 kişi	
2005		2006		2007	
Pekin	Çin	Pekin	Çin	Pekin	Çin
448	77.877	453	78.244	479	78.645

Kaynak: Ulusal İstatistik Bürosu, Pekin Belediyesi İstatistik Bürosu

(Eğitim seviyesi olarak yıllık mezuniyet sayısı -2008)

Unit: 10.000 People

Education Level	Mezuniyetler		Ratio (%)	
	Pekin	China	Pekin	China
Lise Mezunları	16	1,417	43,2	72
Üniversite Mezunları	15	512	40,1	26
Master ve Doktora	6	35	13	0,6

Kaynak: Ulusal İstatistik Bürosu

• Ücret Seviyeleri

- Ulusal İstatistik Bürosu'nun 2009 ilk yarıyıl raporuna göre, yıldan yıla ortalama %12,9'luk yükselme olurken; yıllık ortalama ücretler 14.639 Çin Yeninde (2.143,2 ABD Doları, 1 ABD Doları = 6,83 Çin Yeni, 2009 ilk yarıyılı döviz oranı) kalmıştır.

(Yapılan İşe Göre 2008 Aylık Ortalama Ücretler)

(Birim ABD Doları)

Yapılan İş	Detaylı Kategori	Aylık Ortalama Ücretler
Ofis	Üst Düzey Yöneticiler (Sevk ve idare)	3.416,70
	Orta Düzey Yöneticiler (Genel Müdürler)	2.916,70
	Alt Kademe Yöneticiler (Müdürler)	1.083,30
	Yeni Mezun Üniversite Mezunları	333,30
	Yeni Mezun Lise Mezunları	250.-
Üretim	Kalifiye İşçiler	416,70
	Kalifiye Olmayan İşçiler	250.-

Kaynak: Pekin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bürosu

(Endüstriye Göre 2008 Aylık Ortalama Ücretler)

Birim ABD Doları

Endüstri	Ortalama Aylık Ücretler
Borsa, Banka, Sigorta	1.250.-
Telekomünikasyon, Bilişim Teknolojileri	1.000.- - 1.250.-
Tekstil Üretimi	250.-
Makine, Ekipman, İnşaat	250.-
Elektrik/Elektronik	416,70

Kaynak: Pekin Belediye İstatistik Bürosu

• İşçi- İşveren Anlaşmazlıkları

İşçi- İşveren/Yönetici İlişkileri

- Sendikalar son zamanlarda büyümekte olsa da işçiler, Komünist Parti ve işveren/yöneticilerin güçlü etkisi altında, sendikalarla işbirliği konusunda zayıf kalmaktadır.

- İşçi – işveren/yönetici anlaşmazlıkları, son zamanlarda artmakta; fakat sendikaların müzakere güçleri, hâlâ zayıf kalmaktadır. Bu nedenle, anlaşmazlıklar kolayca grevlere dönmemektedir.

İş Anlaşmazlıkları

- Pekin İnsan Kaynakları ve Sosyal Güvenlik Bürosu'nca açıklanan verilere göre, 2008 yılının ikinci yarısından itibaren iş anlaşmazlıkları hızla artmaktadır.

- Anlaşmazlıklar 2006 ve 2007 yıllarında 20.000 iken 2008 yılında 1,5 kat artarak 49.000'e fırlamış ve 2009 yılında Ağustos ayına kadar, önceki yıla göre 1,93 kat artan 2.679 grup iş anlaşmazlıklarıyla beraber, 52.000'e ulaşmıştır.

İş Anlaşmazlıklarında Tahkim Usulleri

- İş anlaşmazlıklarının çözümü için ilk önce müzakere yapılır, sonuç alınamazsa, taraflar (işçiler veya şirketler) tahkim talep edebilirler; ancak taraflar müzakere yapmaya istekli değilse doğrudan tahkim talebinde bulunabilirler.

- Taraflar, tahkim kararını benimseyemezlerse, halk mahkemesinde dava açabilirler.

(3) Vergilendirme Koşulları

• Vergilendirme

- Geçtiğimiz birkaç yıl içinde Çin Hükümeti, katma değer vergisi ve kurumlar vergisini de içeren vergi reformunu gayretle desteklemektedir.

- Çin Hükümeti, Çin'deki katma değer vergisine dair, 1 Ocak 2009'dan itibaren geçerli olmak üzere, şirketlerin makine gibi demirbaş alımlarında ödenen katma değer vergilerinin, satışta tahsil edilen

katma değer vergilerinden indirilmesini geçici bir kararla ilan etti.

(Yabancı Yatırımcı Şirketlerin Gelir Vergilerinde Temel Değişiklikler)

Sınıflama	Önceki Vergi Yasası	Yeni Vergi Yasası
Cari Vergi Oranı	% 33 (% 3 yerel vergi dâhil)	- % 25 her ne iş olursa - % 15 İleri teknoloji % 20 Kobiler
Vergi Teşvikleri	Düşük Vergi Oranı	İptal edilenler (Mevcut lehtarlar 5 yıllık vergi indirimi dönemi)
	Vergisiz Dönem	
	Yarı Yarıya Vergi İndirimi	
	-%15, Özel ekonomik bölgelerde yabancı şirketler, devletçe belirlenen geliştirme bölgelerinde yabancı üretim şirketlerine -% 24 Büyük şehirlerde yabancı üretim şirketleri	
	-İki kat muafiyet ve 3 kat indirim -Yabancı üretim şirketleri	
	-İki kat muafiyeti takiben, 3 kat indirim, sağlanan % 50 muafiyet e devam -%70 ihracat yapan yabancı üretim şirketleri	

(4) Fikri Hakların Korunması

• Fikri Hakları Koruma Politikası

- Dünya Ticaret Örgütü'ne katıldıktan sonra, Çin fikri mülkiyet haklarını ilgilendiren kanunları ve sistemi ıslah ederek, ihlallerin cezalarını arttırdı ve bu konudaki gayretlerin hâlâ devam etmesine rağmen Çin hâlâ ABD ticari temsilcilerinin gözetim listesinde.

- Çin, Haziran 2008'de bir Ulusal Fikri Mülkiyet Hakları Stratejisi yürürlüğe koyarak, 2020'ye kadar bununla fikri mülkiyet haklarını yaratma, gerçekleştirme, koruma ve yönetme amacındadır.

• Fikri Mülkiyet Hakları Konusunda Anlaşmazlıklar

-Fikri mülkiyet hakları konusunda, 2008 yılında ilk olarak hukuk mahkemelerinde görüşülmek üzere, geçmiş yıla oranla %36,5 artışla ülke çapındaki yerel mahkemelerde 24.406 dava açılmıştır. Bunların 10.961'i dava telif hakları ve 6.233'ü ticari davalardır.

(5) Lojistik İmkânları

• Deniz Taşımacılığı

-2008 yılında Çin, yüz milyon ton yükleme/boşaltma kapasiteli on iki serbest liman ve

on yedi büyük limana sahipti. Bu kapasiteyle 6altı yıl boyunca, kargo ve konteynır olarak, dünyadaki en büyük liman kapasitesini elinde bulundurmaktadır.

-2008 yılında, Pekin yakınındaki Tianjin Limanı

355,93 milyon ton kargo ve 230 milyon yolcuyu ağırlamıştır.

• Hava Taşımacılığı

-Çin 152 düzenli uçuş hattına sahip 158 sivil havaalanı işletmektedir. Havaalanları, ağırlıklı olarak kuzey, doğu ve güneydoğu bölgelerinde yoğunlaşmıştır.

-Pekin Uluslararası Havaalanı'ndan gidiş ve geliş olarak yetmiş altı ülkenin ve yüz doksa bir şehrin den ve yüz altı iç hat ve seksen beş denizaşırı şehre uçuş yapılmaktadır.

-2008 yılında, Pekin Havaalanı 55,94 milyon yolcuya ve 1,37 milyon ton kargoya hizmet ederek uluslararası havaalanları arasında sekizinci sıraya ulaşmıştır.

• Kara Taşımacılığı

-Demiryolu

Çin, 79.700 km. uzunlukta demiryolu hattı işletmektedir. Demiryolu ağının merkezi, kuzeyde Pekin, güneyde Şanghay ve kuzeybatıda Sincan Uygur Özerk Bölgesi'ne uzanmaktadır. 2008 yılında Pekin Demiryolu, 76,46 milyon yolcu ve 18,36 milyon ton kargo taşımıştır.

(6) Altyapı Hizmetleri

• Genel Hizmet Kalitesi

-Pekin, iyi su, elektrik ve gaz hizmeti sunmaktadır. Elektrik ve su kesintileri, apartman ve endüstriyel tesislere önceden bildirilerek zor durumda kalınmasının önüne geçilmektedir.

(Temel Altyapı Hizmetlerinin Fiyatları) (Unit: USD)

Temel Altyapı Hizmetleri	Fiyatlar	Ölçü	Açıklamalar
Elektrik	0,089	Kwh	Genel sanayi kullanımı için 1-10 kw
Gaz	0,27	M3	Sanayi için doğal gaz fiyatı
Petrol	0,95	Litre	Perakende benzin fiyatı (93 oktan)
Su	0,78	Ton	Sınai ve Ticari
LPG	11,7	Ton	Sanayi, halk

Kaynak: Pekin Geliştirme Reform Komisyonu

(7) Şirket kurulumu ve Gayrimenkul Edinimi

• Şirket Kurulum Sistemi

-Yabancı yatırım kuruluşları ile ilgili Kurulum, tadil ve islah (yabancı yatırım şirketlerinin satın alınması dahil) ilgili kanun ve yürürlükteki mevzuata göre, Pekin Ekonomi ve Teknoloji Geliştirme Bölgesi, Tianzhu İhracat Uygulama Bölgesi ve Zhongguancun Bilim Parkı'nın Haiden Yönetim Komisyonu yanı sıra şehirler, bölgeler ve eyalet valiliği tarafından onaylanır.

-Yabancı yatırım şirketi kurulumu altı ayda tamamlanır ve iştiğal sahasına göre masraflar değişir.

• Şirket Kurulum İşlemleri

-Pekin'de şirket kurulum işlemi şöyledir: Yatırım bölgesine başvuru, inceleme için hazırlık, kurulumun tasdiki ve kayıt işlemleri.

-Şayet, yatırım alanları, direkt yabancı Yatırım Rehberi Listesi'nin teşvikli kategorisindeyse Pekin Reform ve Geliştirme Komitesi ve Ticari Büro ilgili kanunlara göre gerekli şekilde teyidini gerçekleştirir.

• Yabancıların Mülk Edinimi

-Gayrimenkul işi yapanlar hariç, yabancı şirketlerin Çin şubelerinde ve temsilciliklerinde çalışan ve öğrenim için bir yılı aşkın bir sürede Çin'de ikamet edenlerin gerçek ihtiyaçları için uygun şekilde kendi adlarına evler almalarına izin verilmektedir.

-Bir temsilcilik, bir şirket kurmadan önce sadece bir irtibat ofisi olarak hizmet verebilir ve prensip olarak kâr amacına yönelik faaliyetlerde bulunamaz; sadece bilgi toplamak ve benzer amaçlar için ana firmayı temsil eder.

-Bir yabancı yatırım firması, Çin'de 10 milyon ABD Dolarının üzerinde yatırım yaparak bir gayrimenkul firması kurmak isterse kayıtlı sermayesi yatırım miktarının %50'sinden fazla olmalıdır. Ayrıca, eğer bir yabancı yatırımcı Çin gayrimenkul pazarına yatırım yaparsa yatırımcı, bir direkt yabancı sermaye onay

belgesi ve iş izni almak zorundadır.

-Yabancı gayrimenkul, yatırım firması kayıtlı sermayenin tamamını yatırmaz ve ulusal toprak kullanımı sertifikası almazsa ve proje geliştirme sermayesi toplam yatırım tutarının %35'inin altında kalırsa kredi arttırma ve yabancı döviz ödemesi sınırlandırılır.

-Çin, konut alımını yabancılar için, her gerçek kişi adına tek konutla sınırlandırmıştır.

YAŞAM KOŞULLARI

(1) İkamet Koşulları

• Fiyatlar: Pekin'de ev kiralari bölgelere göre değişkendir.

(2009 Yılı Yabancılar Mahsus İkamet Bölgelerinde Kiralık Ev Fiyatları) (Birim: ABD Doları)

Bölge	Ev Tipi	Alan	Kira Bedeli	Komisyon	Depozito
Doncheng	1 Oda Salon	65	366.-	1 aylık kira	1-2 aylık kira
Chongwenchy		42	409,92		
Xuangwuqu		57	366.-		
Fentaigy		44	512,38		
Shijingshangu		56	322,07		
Haidian District		60	424,54		
Yizhuang	2 Oda Salon	56	219,59		
Chaoyanngqu		87	512,40		
Xicheng District		100	878,40		

Pekin Belediyesi Devlet Arsa ve Kaynakları Bürosu

(2) Sağlık Hizmetleri Sistemi

Çin'de 6.039 genel ve hastane ve ihtisas hastanesi yanı sıra, apartman yerleşim yerleri yakınlarında 3.304 klinik ve tıbbi hizmet merkezi vardır. Çok sayıda hastane ve tıbbi hizmet merkezi olmasına rağmen, donanım eksikliğinden uzun kuyruklar oluşmakta ve tıbbi hizmet almak için uzun süre beklemek gerekmektedir. İlaç fiyatları da yüksektir.

Normal muayene ücreti, Pekin'de 5 Çin Yen'i (USD 0.73) iken uzman doktor muayenesi, 100 Çin Yenidir (USD 14,64).

Yabancılar, çoğunlukla Pekin Tongeren ve Çin-Japon Dostluk Hastanesi'ne giderler.

(3) Ulaşım Sistemi

-Metro: Pekin'de Havaalanı'na ulaşımı da sağlayan birçok metro hattı vardır.

-Otobüs: 20.500 otobüsün çalıştırıldığı 648 otobüs hattı vardır.

-Taksi: Pekin'de Hyundai ve Jetta model 66.600 taksi vardır.

-Temel taksi ücreti: 10- Yen (USD 1,46) ve km başına 2- Yendir (USD 0,29)

-Demiryolu: Pekin, Çin Demiryolu Ağı'nın kavşak noktasıdır ve Hong Kong, Shanghai, Guanghou, Harbin, Rusya, Kuzey Kore ve Vietnam bağlantıları vardır.

-Havaalanına Ulaşım: Pekin Uluslararası Havaalanı, şehrin merkezine yirmi km. mesafede olup, havaalanı ekspres yoluyla kırk dakikada gidilebilmektedir. Metro ile ulaşım, on altı dakikada sağlanmaktadır. Metro ücreti, yirmi beş Çin Yenidir (USD 3,66).

(4) Yabancılar İçin Eğitim

-Pekin'de çoğunluğu kreş, ilköğretim, ortaöğretim ve lise olmak üzere 12 okul vardır. Uluslararası Amerikan ve İngiliz okulları yanında Kore ve Japon okulları da vardır.

(5) İletişim Sistemlerinde Gelişme

-Pekin'de mobil telefon kullanıcı sayısı, on altı milyona ve internet kullanıcı sayısı, 2008 yılında 4,8 milyona ulaşmıştır.

-Ücretlendirme, konuşulan süreye göredir. Sabit ücret yoktur.

YATIRIM SİSTEMİ

(1) Yatırım Kanunu

- Yabancı Sınai Yatırım Rehber Kataloğu

-Bu katalog, Çin Hükümeti'nin yabancı yatırım destekleme rehberidir. Bu rehber, "desteklenen", "sınırlanan" ve "yasaklanan" işleri belirler.

-“Desteklenen” işler, ileri teknoloji, ekipman imalatı, geliştirilmiş malzeme imalatı, hizmet işleri, lojistik, ekonomik faaliyetler, çevre dostu üretim ve yenilenebilir enerji kaynaklarıdır.

-“Sınırlanan” işler, yüksek enerji tüketen, yüksek kirlilik yaratan, yabancı firmaların gayrimenkul ticareti, arazi geliştirme projeleri, büyük oteller, villalar, büyük ofis binaları ve uluslararası toplantı merkezleri inşasıdır.

-“Yasaklanan” işler, yabancılar tarafından maden sahalarının bulunması ve işletilmesi, yüksek enerji tüketen ve çevre kirliliğini arttıranlardır.

- Şirket Akti

-Şirket Akti, Çin Hükümeti'nin yerli ve yabancı şirket kuruluşunda temel politikasını oluşturur. Bir yabancı yatırım firmasının kuruluşunda ve yönetimiyle ilgili olarak eğer Şirket Akti ve Üçüncü Şahıs Akti (Yabancı Yatırım Şirket Akti, Anonim Şirket ve Or-

tak Teşebbüs Şirket Akti) birbiriyle çelişirse, sonrakı geçerlidir.

-Bir yabancı yatırım firma kuruluşunun gereği olarak yatırımcı sayısı elli ortağı geçmeyecek ve bir limitet şirket için asgari kayıtlı sermayesi 30.000 Çin Yeni (4,392.- ABD Doları) olacaktır.

-Tek kişilik bir limitet şirketi kuruluşu mümkündür ve asgari kayıtlı sermayesi, 100.000 Çin Yeni (14.641.- ABD Doları) defaten ödenmiş olmalıdır ve bir şahıs sadece tek bir şirket kurabilir. Bir Anonim şirket kuruluşu için asgari kayıtlı sermaye 5 milyon Çin Yeni (732.064.- ABD Doları) olmalıdır.

(2) Yatırım Destekleme Ajansı

-Çin'de tek bir yatırım destekleme ajansı yoktur.

-Ticaret Bakanlığı, yatırım istatistikleri ve politikalarıyla ilgilidir.

-Yerel Belediyeler, yatırım faaliyetlerini düzenlemek için Yatırım Destekleme Bürosu, Yatırım Destekleme Merkezi ve Yatırım Faaliyetleri Merkezi adları altında çalışırlar.

(3) Yatırım Teşvikleri

-Pekin, uluslararası firmaların şubelerine/bağlı şirketlerinin 10 milyon ABD Doları ve daha fazla ödenmiş sermayeli bölge merkezi kurmalarında, çok büyük sübvansiyon destekleri vermektedir. Sadece genel müdürlük faaliyetleri için değil; genel hizmet, ithalat/ihracat, yerel perakende, lojistik ve dışarıdan temin faaliyetlerini de desteklemektedir.

-Bayındırlık alt yapısı, ekolojik, enerji tasarruflu ve su tüketimini azaltan yatırımlarda kurumlar vergisi, katma değer vergisi ve gümrük vergilerinde muafiyetler ve indirimler yapılmaktadır.

-Pekin'e taşınan şirket bölge merkezlerinin kayıtlı sermayesi, 100 milyon Çin Yeni'ni (14 milyon ABD Doları) geçiyorsa, üç yıl boyunca çeşitli destekler temin edilmektedir. Üç yılı geçen kiralama süreleri için ilk yıl kira bedelinin %30'u ve inşa edilir veya satın alınırsa, her metrekaresi için, gerek kiralansın veya başkasına kiralansın, 1000 Çin Yeni (164.- USD) destek verilmektedir.

Ankara, 09.06.2010

Kaynaklar:

1. *Investment Environments of Asian Countries, Released by KOTRA in 2010.*
2. *The World Factbook – CIA, 2010*
3. *Encyclopedia Wikipedia*

Öğr. Elm. Dr. Tüzel ATICI
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü

BAŞLARKEN...

Her başlangıç, insanlara heyecan verir. 2010–2011, yeni öğretim yılının başlamasının da öğrencilerimize yeni heyecanlar getirdiğini umuyorum. “Türk gibi başla, İngiliz gibi bitir” atasözünü de aklımızın bir köşesinde tutarak, bu heyecanlarımızı kendimizi yaşamdan tat alacak şekilde yönlendirmeliyiz ki sorumluluklarımızın farkında olarak başarıya ulaşabilelim.

Üniversite düzeyine gelmiş öğrenciler için birçok yeniliklerin hayatlarına girmesi kaçınılmazdır. Gerçek Üniversite ailemize yeni katılan öğrencilerimiz gerekse ailemizin önceki yıllardan üyesi olan öğrencilerimiz yaşamlarındaki şu değişikliğin öncelikle farkına varmalıdırlar: **Üniversitede kendi mesleğinizi öğreneceksiniz.** Size bu başkası tarafından tam olarak öğretilemez; öğretilenler, sınırlı kalır. Hayata bağlanmanızda en önemli etkenlerden birisi olan mesleğiniz için becerinizi kazandırmada, bunu kazandırmakla yükümlü olan Üniversite yönetimi ve öğretim üyelerinin etkisi, sizin kendi dinamiğinizin, içten gelen etkinizin yanında çok sınırlı kalacaktır, kalmalıdır. Sizler, aldığınız üniversite giriş puanlarından, öğrencilikte aldığınız sınav notlarından çok daha yüksek kapasite-lerdesiniz. *Bunun farkında olmak, öncelikle sizin bireysel görevinizdir.* Kendinizi ifade edebilme gücü-

nüz oranında bu kapasitenizin bir kısmını okul sıralarında; ama asıl önemlisi, hayatta göstereceksiniz. Doğal olarak, üniversitede sizlerin bu bireysel yetenekleri ortaya çıkarılarak geliştirilmeye çalışılacaktır; ama bu konuda sizin kendi elinizdeki güç, hiçbir öğretim tekniği ile başarılamayacak kadar etkili bir güçtür. Bu konuya örnek olarak, üniversite sıralarına geldiğiniz öğretim kademelerinde hangi becerileri elde ettiğiniz açısından bakalım:

İlköğretimde elde ettiğiniz beceriler, kazanımlar açısından, Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2917 sayılı temel kanununa göre, “Milli eğitimin genel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak, her Türk çocuğuna iyi bir vatandaş olmak için gerekli temel bilgi, beceri, davranış alışkanlıkları kazandırmak, onu milli ahlak anlayışına uygun olarak yetiştirmek; her Türk çocuğunu ilgi ve yetenekleri yönünde yetiştirerek hayata ve üst öğretime hazırlamaktır.”

Orta öğretimde (lisede) elde ettiğiniz beceriler, kazanımlar açısından, aynı kanuna göre “Milli eğitimin genel amaçlarına ve ilkelerine uygun olarak, bütün öğrencilere orta öğretim seviyesinde asgari olarak bir genel kültür vermek suretiyle onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazan-

dırmak; öğrencileri çeşitli program ve okullarla ilgi ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda, yüksek öğretime veya hem mesleğe hem de yüksek öğretime, hayata, iş alanlarına hazırlamaktır.”

Anılan yasaya göre, ilköğretimde kazandığınız *iyi vatandaş olma* ve lisede kazandığınız *genel kültür ile toplum sorunlarını anlamak ve çözümüne katkıda bulunmak* becerileri, Anayasa ve yasalarla düzenlenmiştir. Üniversite öğrencisi olarak sizlerin bu genel ifadelerle (temel eğitimde) ortaya konulan kazanmış olduğunuz becerileri, üniversitede kazanacağınız becerilerle somutlaştırmanız ve yine Anayasa ve yasalar çerçevesinde çalışarak topluma yararlı olmanız beklenmektedir.

Bu konu- yüksek öğretimin amacı- 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu’nda şu şekilde yer almaktadır:

Öğrencilerini,

- (1) ATATÜRK inkılapları ve ilkeleri doğrultusunda ATATÜRK milliyetçiliğine bağlı,
 - (2) Türk milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini taşıyan, Türk olmanın şeref ve mutluluğunu duyan,
 - (3) Toplum yararını kişisel çıkarının üstünde tutan, aile, ülke ve millet sevgisi ile dolu,
 - (4) Türkiye Cumhuriyeti Devleti’ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış haline getiren,
 - (5) Hür ve bilimsel düşünce gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı,
 - (6) Beden, zihin, ruh, ahlak ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş,
 - (7) İlgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek,
- b) Türk Devleti’nin ülkesi ve milletiyle bölünmez bir bütün olarak, refah ve mutluluğunu artırmak amacıyla ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak ve hızlandıracak programlar uygulayarak, çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı ve seçkin bir ortağı haline gelmesini sağlamak,
- c) Yükseköğretim kurumları olarak yüksek düzeyde

bilimsel çalışma ve araştırma yapmak, bilgi ve teknoloji üretmek, bilim verilerini yaymak, ulusal alanda gelişme ve kalkınmaya destek olmak, yurt içi ve yurt dışı kurumlarla işbirliği yapmak suretiyle bilim dünyasının seçkin bir üyesi haline gelmek, evrensel ve çağdaş gelişmeye katkıda bulunmaktır.

Değerli öğrenciler, üniversitede kazanmanız beklenen yetenekler, yasada belirtilenlerle beraber, yine yasada ifade edildiği gibi, öğrencilerin *ilgi ve yetenekleri yönünde yurt kalkınmasına ve ihtiyaçlarına cevap verecek, aynı zamanda kendi geçim ve mutluluğunu sağlayacak bir mesleğin bilgi, beceri, davranış ve genel kültürüne sahip, vatandaşlar olarak yetiştirmek*, olarak belirtilmiştir.

Bu örnek üzerinde yaptığımız belirlemelere göre üniversite öğreniminin amacına ulaşması, diğer bir deyişle sizin bu okulda okumanızın amacı, yukarıda belirtilen yetenekleri kazanabilmeniz üzerine yapılandırılmıştır.

Yeni öğretim yılı başlarken öğrenciler, gerek üniversite çevresinden gerek aile de dâhil diğer sosyal çevrelerinden birçok mesajlar almaktadırlar. Bu mesajların çoğunda “çok çalışmalısınız” ana fikri yer almaktadır. Bu “çok çalışma”; yani etkili çalışma, eğitim amacına dönük çalışma, *öğrencinin kendi çalışma düzenini oluşturmak zorunda olduğu* nun işaretidir.

Bu çalışma düzeni, üniversite dönemine gelinceye kadar temel eğitim amaçlarına uygun olarak daha şekillenmiş bir şekilde öğrencilere eğitim sistemi (öğretmenlerin alışkanlık kazandırması gibi) tarafından sunulmaktaydı. Üniversite düzeyinde ise çalışma düzeni, öğrenci tarafından birçok seçenek arasından - bilincinde olarak ya da olmayarak - seçilerek oluşturulacaktır.

Öğrencinin çalışma şekli, başarı düzeyi üzerinde doğrudan etkili olmaktadır. Bu nedenle nasıl çalışılması konusunda her şeyi kapsamayan; ancak yol gösterici bir hatırlatma olarak değerlendirmenize yarayacak konuya ilişkin bazı öneriler şunlar olabilir:

a. Üniversite öğrencisi çok okur. Buradaki okuma dereceniz ve okuduğunuz konuları, materyalleri seçme beceriniz de olgunlaşmanızda önemli bir etkidir. Dersleriniz açısından okuma, size sadece ders konularına daha çok girebilmenizi sağ-

layacaktır; ders konuları dışında eğilimli olduğunuz konulardaki okumalarınız ise bu bilgilerinizi temellendirerek yukarıda üniversite öğrencilerinin yetiştirilme amaçlarına uygun sonuçlar getirecektir.

b. Derslere devamlılık çok önemli bir konudur. Derslerinizle olan bağlantınızı sürekli olarak korumak için ders devamlılığı ve bununla beraber derslere, o günkü konuları genel hatlarıyla öğrenerek gelmeniz, öğretim üyesi tarafından anlatılan konuya kolay girebilmenizi ve üniversite öğrencisinin kazanması gereken en önemli niteliklerinden biri olan analitik düşünme ve problem çözme yeteneğinizin gelişmesine neden olacaktır.

c. Okuma ve derslere devamlılıkla bağlantılı olarak, derslerde mutlaka not tutulmalı ve dersten sonra - konu unutulmadan - bu tutulan notlar temize çekilmelidir. Bu size günü gününe ders çalışma alışkanlığı kazandıracağı gibi, daha sonraki çalışmalarınızı daha verimli kılarak sınavlarınızda daha yüksek puan ve zaman kazanmanızı sağlayacaktır.

Öğretim üyesi, konunun ana hatlarını ve en önemli noktalarını açıklayarak anlatmakta; ders süresi ve öğrencilerin dikkatinin toplanabilmesi gibi bazı sınırlamalar nedeniyle konu içinde geçen bazı yerlere sıra gelmemektedir. Başlangıçta da ifade edildiği gibi, sizin mesleğiniz olan bir konuda temel ve sınırlı bilgi, sizi yetiştirme standartları üzerine çıkaramaz. Bu nedenle derse gelmeden önce okumak suretiyle ana hatlarını öğrendiğiniz konu, öğretim üyesi tarafından önemli noktaları açıklanarak anlatılırken not tutmanız, dersin büyük kısmını derste öğrenebilmenize; notlarınızı temize çekerek konuyu adeta "içselleştirmeniz", konunun tamamını öğrenebilmenize yardımcı olacaktır. Bu, gerek daha sonraki okumalarınızda gerekse sınav hazırlanmanızda kolaylıklar sağlayacaktır.

d. Dersleri mümkün olduğunca yalnız başına çalışmak, öğrencinin hem zaman kaybetmesine engel olur hem de derslerle ilgili sorunlarla baş edebilme özelliği kazandırır.

e. Okuldaki boş zamanların bir kısmını kütüphanede veya çalışma salonlarında ders çalışarak geçirmek, öğretim üyelerine bilgi eksikliği duyulan konular hakkında sorular sormak, arkadaşları ile

ders konusu hakkında bilimsel tartışmalarda bulunmak, derslerin öğrenilmesinde katkısı olacak etkinlikler olarak görülmektedir.

f. Üniversite öğrencisi, en az bir yabancı dili bilir. Üniversitemiz, bunu eğitim programı içinde vermektedir. Öğrenciye düşen, yabancı dil bilgisini dünya literatürünü takip edebilecek seviyede dil bilgisi (gramer) dâhil sık sık çeşitli konularda yabancı dil metinleri okumaktır.

g. Güzel sanatların bir dalı ya da sporun bir dalı ile uğraşmaları, çalışma programında yer alması halinde öğrencilere büyük yarar sağlayacaktır.

Bütün bu öğrenme etkinliğini artırmaya yönelik olan, düşünülebilecek konular daha da genişletilebilir ve ayrıntılandırılabilir. Çalışma yönteminin siz öğrenciler tarafından belirleneceği üniversite eğitiminde, eğitim derecenizin, mezun olduktan sonra iş bulmadan tutun da gerek okulda, gerekse hayatta mesleki doyum sağlayabilecek şekilde eğitilmenize katkı sağlayacağı, her zaman göz önünde bulundurulmadır.

Eric From'un "Sevme Sanatı" adlı eserinde vurguladığı gibi, "Sevmek için yönelmek gerekir" düşüncesinden hareketle, üniversitedeki yaşam yapılanmanız, "öğrenme" merkezli olmalıdır. Diğer bir deyişle, aklınızı kurcalayan bütün sorunları bir kenara bırakarak önceliği "Nasıl daha iyi öğrenebilirim?" üzerine yapılandırmanız, öğrenmeye yönelmeniz, uygun bir yaklaşım olarak değerlendirilmektedir. Derslerde başarı kazanılması, üniversite eğitiminin başarısını, sizin de gerek Üniversitemizde gerekse hayatta sağlayacağınız başarı üzerinde etkili olacaktır. Bunun yolu da kendinize en uygun olan etkin bir çalışma yönteminin saptanmasından geçmektedir.

Yeni öğretim döneminde bütün öğrencilerimize, öğretim üyelerimize ve Üniversite yönetimize başarılar dilerim.

Yararlanılan Kaynaklar:

2917 sayılı Milli Eğitimin Temel Kanunu

2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu

Fromm, Erich. (1994). **Sevme Sanatı**. (Çev. Sevdâ Tunçay). Ankara: Akış Yayınevi.

Kerem GÜN
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü Öğretim

PERSLERİN SON RESMÎ GEÇİDİ “İran Gezi Notları”

Kimi zaman kendi başınıza kalmak, kendinizi dinlemek istersiniz ve belki de yeni kararlar alabilmek için yalnızlığı seçersiniz... Bu yaz değişik bir şeyler yapmalıydım. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde öğrenciyken tüm bölüm arkadaşlarım gibi ben de İran'ı yakından görmek ve tanımak için can atıyordum; ancak maddi zorluklar önümüzde dağ gibi uzanıyordu. Özellikle 1979 İslam Devrimi sonrasında İran'a karşı birçok havayolu şirketinin seferlerini durdurması, ülkeye ulaşımı neredeyse Amerika'ya gitmekle aynı fiyata getirmişti. Birçok yabancı havayolu şirketi İran'a uçuşunu durdururken THY başta olmak üzere komşu ülkelerin şirketleri de, mesafe yakın olmasına rağmen, seyrek seferlerle yüksek fiyatlar talep etmeye başlamıştı. Son zamanlarda gerek İran cephesinde gerek Türkiye ve AB tarafında değişen siyasi, ekonomik ve kültürel dengeler, her iki tarafı da birbirine yakınlaştırmaya başladı. Türkiye ile İran arasında vizesiz seyahat yapma özgürlüğü uzun zamandır vardır. Her iki ülkenin yurttaşları, herhangi bir vize engeline ta-

kılmadan, özgürce ülkeler arasında seyahat edebilir. Aynı zamanda, ülkemizin en eski kara sınırı da yine İran'la çizilmiştir. Yavuz Sultan Selim Han zamanında çizilen Osmanlı-İran kara sınırı, çok küçük değişikliklerle birlikte, günümüzde de varlığını korumaktadır. Yavuz Sultan Selim Han'dan günümüze kadarki süreçte, küçük bir iki pürüz dışında, Türkiye-İran ilişkilerinin çok da rayından çıkmadan, işbirliği ve karşılıklı saygıya dönük bir seyir izlediğini söyleyebiliriz. İşte bu nedenlerden dolayı, uzun zamandır İran ile aramızda var olan vizesiz seyahat hakkını kullanma, bunun daha da ötesinde, Anadolu Jet şirketinin Ankara-Tahran direkt uçuşlarının fiyat ayrıcalığından yararlanma zamanı gelmişti. Çoktandır hayalini kurup merak ettiğim İran, önümde uzanıyor olabiliirdi...

Değerli araştırmacı-yazar Zafer Bozkaya'nın kendi olanaklarıyla yayımladığı *İran Gezi Rehberi* adlı kitabı elde ederek araştırmaya başladım; zira konu İran olduğunda, malum nedenlerden dolayı, elinizi kolunuzu sallaya sallaya bu ülkeye gitmeniz pek de

olası değil. Zafer Bozkaya, harikulade bir iş çıkarmış. Kendisini buradan bir kez daha tebrik etmek isterim. Benzeri bir kitabı yazmak, umarım bana da nasip olur...

Pasaportumu yenilemem, uçak biletimi almam, yıllık iznimin malum zamana denk getirilmesi ve yol hazırlıklarım nasıl geçti, bilmiyorum. Bu süreçte eski öğrencilerimden Emrah Demir'in de hakkını ödeyemem. Emrah'ın dağcılık sporuyla ilgilendiği zamanlardan kalan hoş bir anı var: Benim de İran'a gittiğimde doğasına hayran kaldığım, Tahran'ın sırtını dayadığı Elburz dağlarına tırmandığı bir dönemde, orada tanıştığı Katia ile hayatını birleştirdi Emrah... Katia'nın ailesiyle bu sayede tanıştım ve bu aile, sağ olsunlar, benim İran'daki programımın neredeyse tamamında hem en büyük destekçi oldu hem organizasyonumun bütünüyle yakından ilgilendi. Bu, en büyük güvencem olacak halde, 10 Temmuz 2010 gecesi Ankara Esenboğa Havaalanı'nda Anadolu Jet'in TK7360 sefer sayılı 23.30 uçağı ile Tahran'a hareket ettim. İran'a üç yolla ulaşım sağlamanız mümkündür. Eğer uçakla gidecekseniz, sınırlı sayıda olmasına rağmen, bazı havayolu şirketleri Tahran ve İsfahan'a direkt uçuşlar gerçekleştiriyor. Treni tercih ederseniz İstanbul Haydarpaşa Garı'ndan kalkan Doğu Ekspresi, Van Gölü'ne kadar sizi götürüyor. Gölü feribotla geçerek İran Demiryolları Şirketi'nin, ciddi anlamda harap olan, bir trenine binerek seyahatinize devam edebilirsiniz. Bu tren yolculuğu, Türkiye sınırlarında yaptığınız seyahati de işin içine katarsak, üç gününüzü alabilir. Bununla birlikte İstanbul, Ankara, Van ya da Ağrı üzerinden otobüs veya özel otomobilinizle de İran'a gidebilirsiniz. Uçaktaki bir avuç Türk'ten biri idim. Geriye kalanların hepsi İranlıydı... Yalnız, arka koltuğumda oturan iki Türk genci oldukça ilginçti. Anladığım kadarıyla Tahran'da bulunan bir arkadaşlarının, herhalde tıpkı bizim Emrah gibi, İranlı bir kızla yapacağı evliliğin törenine gidiyorlardı. İran hakkında hiçbir bilgiye sahip olmadıkları belliydi; çünkü gençlerden birinin elindeki Friedrich Wilhelm Nietzsche'nin Zerdüş't Böyle Buyurdu adlı kitabı, bunun en büyük ispatıydı. Belki tesadüftü; ama İran'ı tanımak için en eski İran dini olan Zerdüştlüğü Nietzsche'den okumak çok da doğru bir seçim değildi. İkisinin de, benim gibi, ilk İran seferiydi ve oldukça heyecanlıydılar...

Uçakta tüm kadınların başı açık ve rahat tavırları her ne kadar dikkat çekiciyse de, yaptığım hesaplara göre Türk hava sahasını terk ettiğimiz dakikalarda, tüm uçağa hâkim olan huzursuzluk bana da bir nebze olsun sirayet etmeye başlamıştı. Sabaha karşı Tahran saatiyle 04.30'da uçağımız Tahran İmam Humeyni Havaalanı'na indi (İran, bizden 1.30 saat ileride; yoksa yol, topu topu 3 saat sürüyor). Uçak indikten sonra kimse hareket etmedi. Kadınların başı halen açıktı ve nedense kimse inmek için bir heves göstermiyordu. Bu tavır, bende daha da bir endişe yaratmadı değil...

Uçaktan havaalanı terminal binasına uzanan teleskopik tünelden geçerken dört bir yanımla saran Farsça yazıları okuyor ve kendimi test ediyordum. Farsçayı 1997 yılında mezun olduğum DTFC'deki 4 yıllık bir eğitimin ardından ilk defa gerçek anlamda kullanacaktım. İnternet veya zorlukla ele geçirdiğim bazı İran gazeteleri dışında hiç pratik yapma olanağım olmayan bu dilin başkentine inmiştim işte. Farsça olarak "Dünyanın İlk Şeriat Devletine Hoş Geldiniz", İngilizceyle de "İran İslam Cumhuriyeti'ne Hoş Geldiniz" yazılarının altından geçerek pasaport kontrolüne doğru ilerlemeye başladım. Nedense her ekranda veya panoda kadınların birer inci tanesi olduğu; ancak bu incinin de kapalı istiridye içinde değerli kalabileceğini anlatan yazı ve grafiklere rastlıyordum. Hicap (İslami kurallara göre düzenlenen kadın ya da erkek giyimi), ilginç benzetme ve grafiklerle havaalanının her yerinde sizi karşılıyordu. Kimi yerlerdeyse ülkeye turist olarak gelen başta kadınlar olmak üzere tüm konukların, söz konusu kurallara uyması için yapması gerekenler grafiksel ve farklı dillerdeki tanımlarına yer veren panolar göze çarpıyordu. İster istemez kıyafetimi bir kez daha gözden geçirdiğimi anımsıyorum...

Yer İran dahi olsa havaalanı pratikleri hep aynıdır. Pasaport kontrolünden rahatça geçtim. Bavulumu yürüyen banttan almam ve dışarı çıkmam bir oldu. Hava o kadar sıcaktı ki "eyvah!" demem hiç zor olmadı. Taksicilerin kümелendiği alana gittim ve üzerine hücum etmelerine olanak tanımadan Farsça olarak "Kim Türkçe biliyor?" diye bağırdım. Hepsisi bir an duraksadı; ancak içlerinden biri yanaşarak "merhaba" dedi. Rıza, 52 yaşında bir Azeri Türk'üydü... Biz Türkler, her yerde birbirimizi bulabilme kabiliye-

tine sahibiz gibi. Otelim, eski adıyla Tehran Hilton, yeni adıyla Persian Esteghlal Hotel, havaalanına 60-70 km. uzakta. Bu mesafeyi, çok düşük bir ücret karşılığı alırken bir yandan Rıza'yla sohbet ediyor, bir yandan da büyük reklam panolarını okumaya çalışıyordum. Bana hemen Türkiye'deki iktidardan ve İsrail sorunlarından bahsetmeye başladı. Hem konuşuyor hem soru soruyor hem araba kullanıyordu Rıza... Anladım ki İran gibi bir ülkeye dahi gelsem bizim memleketin siyaseti, sorunları, durumu peşimi bırakmayacak...

Tahran'ın genel görünümü

Tahran'ın genel görünümü

Meydan-i Azadi

Tahran'da, gece geç bir saat olmasına rağmen, dikkatimi çeken ilk şey aşırı sıcak hava ve yanan ciğerlerimdi. Bunun sebebini Rıza, çöl iklimine ve yüksek oranda kirli havaya bağlıyordu. Tahran, 18 milyon nüfusu ve aşırı kalabalık trafiğiyle hava kirliliğinin de başkentiydi. Doğalgazla ısınma sorununu yıl-

lar öncesinden çözmelerine rağmen, yazın görülen hava kirliliği, sıcaklığın da etkisiyle, kıştan daha fazla oluyordu. Bir süre sonra ciğerlerim bu havaya alış-

tı; ama o süre zarfında epey öksürdüğümü söyleyebilirim. Tahran'da neredeyse kişi başına bir otomobil düşüyor. Gecenin bir yarısı olmasına rağmen trafiğin karmaşası ve gezdiğim başka Orta Doğu ülkelerinde de gördüğüm trafik kurallarına uymamazlık oldukça tanıdık tablolar çiziyordu.

Ertesi gün ilk iş olarak Tahran'ın çarşılarını gezmeye başladım. Bana kalırsa, eğer hiç görmediğiniz bir ülkeye gittiyseniz, ilk olarak orada hayatın içine karışmanız gereklidir. Oradaki arkadaşlarımla karşılıklı açılmış kozmetik dükkânlarını ziyaret ettim. İran'da tam bir kozmetik çılgınlığı yaşanıyor. Dükkânda bulunduğum yarım saat içinde gelen müşteri sayısını bilmiyorum. Kadınların birçoğu, umarsız bir tavır içinde, çevrelerinde kendilerini izleyen kişilerden tamamen sıkılmış bir halde, çılgınca kozmetik alışverişi yapıyordu. Kian'ın dükkânında çalışan bir hanım, İstanbul'da bulunduğu zamanları anlatırken bizler de Orta Doğu ülkelerinde pek yaygın olan taze sıkılmış meyve suyu karışımlarımızı yudumluyor ve klimanın nimetlerinden faydalanıyorduk. Oradan, uzun zamandır görmek istediğim, Şah'ın konutuna yani Sadabat Sarayı'na gittim.

Sadabat Sarayı

Sadabat Sarayı

Sadabad Sarayı

Topkapı Sarayı'nın oturma odasına benzettiğim bu yerleşkedeki her bir bina ayrı bir temayla müzeye dönüştürülmüş. Mollalar arasında "İbretlik Sarayı" adını alan yerleşkede, daha çok Kral'ın ve ailesinin aslında nasıl bir ihtişam yaşadığı ve halkı önemsemediği ziyaretçilere gösterilmek istenmişse de başaramamış. Yaptığım gezide sarayın hiçbir yerinde bir hanedanın şaşalı yaşamına tanıklık etmedim. Bu sarayın muadilleri, hele ki bizim Dolmabahçe Sarayı düşünüldüğünde, buranın çok daha mütevazı kaldığını söyleyebilirim; ancak kimi ayrıntılar İslam öncesi muhteşem Pers İmparatorluğu'nun izlerini taşıması açısından bulunmaz kıymetteydi. Herhalde koskoca sarayı gezen tek yabancı bendim; zira gördüğüm tüm ziyaretçilerin neredeyse tamamı İranlıydı. Nedense herkesin yüzünde bir hüznün vardı. Bu dikkat çekiciydi; çünkü bu yerleşkede mollaların işlemeye çalıştığı propagandanın pek de işe yaramadığı açıktı. Sarayın bahçesinde, sadece bacakla-

Şah'ın yarım heykeli

rı kalan; ancak bacak boyundan bile geçmişte azametli olduğu anlaşılan Kral'ın heykeli beni oldukça hüznlendirdi. Bir nevi mollaların öç alma girişimi, hâkimiyetlerini pekiştirme göstergesi olarak sadece bacaklarını geride bıraktığı bu heykel, aslında birçok şeyi anlatabiliyor... Sarayın bazı kısımları askerî bir müzeye dönüştürülmüş. Bu müzelerde tarih sahnesine Perslerin ilk adım attığı günden bu

zamana kadarki kimi askerî kıyafet ve silahlar sergilenmekte. Müzede dikkat çeken en büyük ayrıntı, Irak ile girilen savaşa çok fazla yer ayrılmaması; çünkü Mollaların iyi bir propaganda aracı olarak kullandığı bu savaş, nedense bu müzede fazlasıyla yer etmemiş. Müzenin silahların sergilendiği bölümdeki yetkililerle konuştum. Aldığım bilgiye göre tüm çalışanlar askerliğini yapan ve yabancı dil bilen gençlerden seçiliyormuş ve burada güvenliği sağlamak için bu yol benimsenmiş. Kısacası Saray'ın bu alanı yarı askerî bölge gibi bir statüye sahipmiş.

Saray'dan çıktıktan sonra Tahran'ı tepeden gören bir dağa doğru yol almaya başladık. Ciddi anlamda gittikçe yükseliyor, yükseldikçe de modern villaların, Tahran taşından inşa edilmiş apartmanların çevresinde dolanmaya başlıyorduk. Otelimin de içinde bulunduğu bu alan, Kuzey Tahran olarak adlandırılıyor ve zengin kesimin yaşadığı semt şeklinde biliniyor. İlginçtir, Humeyni'nin de evi burada. Hak, hukuk, eşitlik söylemleriyle gelen Humeyni'nin evinin bu zengin muhitte olması nedense Devrimin ilk zamanlarında kimsenin dikkatini çekmemiş. Günümüzde ise bu evin bulunduğu semt ve Humeyni'nin tutarsız yaşam/söylem çelişkisi herkesin dilinde yer ediyor. Ev kiralının bizim Boğaz'la yarıştığı bu semtten muhteşem bir kent panoraması izleyebilirsiniz...

İsrarlarımla beni götürdükleri bir kitapçıdaki fiyatların ucuzluğu karşısında dilim tutuluyor, deli gibi alışveriş yapmaya başlıyor, özenli baskılarıyla okuduğum divanların muhteşemliği karşısında çıldırıyordum. İran'da Şah döneminde başlayan kültürün tüm halka ulaştırılıp zenginleştirilmesine dönük programlar, İslam Cumhuriyeti tarafından, içerik farklılıklarıyla da olsa, kesintisiz bir şekilde devam ettiriliyor. Yayınevleri, devletten aldıkları büyük destekle, kitap fiyatlarını komik rakamlarla sınırlı tutuyor. Bu politika, ülke çapındaki kitap okuma faaliyetini inanılmaz derecede yükseltiyor. Uluslararası Tahran Kitap Fuarı'nın dünyanın sayılı organizasyonlarından biri olduğunu söylemem, herhalde ülkenin bu konudaki tutumuna en iyi örnek olacaktır. İran'ın para birimi, İran Riyali; ancak halk arasında Toman adlı başka bir birim kullanılıyor. Bunlar, ayrı paralar değildir. Halk parayı kullanırken kafasında bir sıfırı siliyor ve buna Toman diyor. Bu neden-

le paraya alışmak çok kolay değil. Kabaca bir ayırım yapacak olursam, devlet kurumlarında ve devlete bağlı satış mağazalarında İran Riyali, bunun dışında kalan tüm teşebbüslerde Toman kullanılıyor. Paraların hepsi gazete sayfası gibi geniş ve Humeynili... Bozuk para kullanıldığına pek rastlamadım. İlginçtir, özellikle gençler, para verirken Humeyni'nin resminin bulunduğu tarafı alta gelecek şekilde parayı uzatıyor. Kuzey İran (Güney Azerbaycan) eyaletinde de Azeriler, paranın üstünde yer alan "Dünyadaki tüm akil adamlar İranîdir" sözünü karalıyorlar. İşittiğime göre, bundan beş altı yıl önce paraya yerleştirilen bu söz, azınlıklar arasında fazlaca huzursuzluğa neden olmuş. Paraya genel bir değer biçerseniz, bizim paramız İran Riyali karşısında 7 kat daha değerli diyebiliriz; ancak siz siz olun bunu yüksek sesle ifade etmeyin. İranlılar gerçekten ulusal değerlerine bağlı ve gururlu insanlar. Bugün içine düştükleri ekonomik darboğazın bir numaralı sorumlusu olarak gördükleri Mollaların icraatının kendilerine mal edilmesi hiç hoşlarına gitmiyor. Kitapçı, bana özel bir tezgâhtarı görevlendirdi. Birçok kitaba bakarken raflar arasından Nâzım Hikmet'in *Memleketimden İnsan Manzaraları* adlı büyük yapıtının Farsçasını görmek beni oldukça heyecanlandı. Bununla birlikte baskıları tükenen Aziz Nesin ve Sait Faik Abasıyanık da yine çok okunan yazarlar arasında...

Derbend, Tahran'ın kuzeyindeki Elburz dağlarına yaslanmış yemyeşil bir mesire yeri. Tahran'a her gidenin, özellikle serinlemek için ziyaret ettiği bu mesire yerinde sıra sıra cafe, restoran ve nargile bahçeleri var. Burada, Celo kebab ve Dizi adını verdikleri yöresel yemekler başta olmak üzere İran mutfağını tatma fırsatı buldum. İran mutfağının çeşitliliği ve

Derbend - Çelo kebab

niteliği üzerine yazının ileriki bölümlerinde bazı bilgiler vereceğim; ancak bir noktayı belirtmeden ge-

çemeyeceğim ki bu restoranlarda Coca Cola'yı görmeyi hiç beklemiyordum. İsim hakkı alınan Coke, özütü dışında birebir bizimki gibi. Özütün İran'a girmesine izin olmadığı için Coca Cola firması orijinal tadına en yakın içeceği üretmeye çalışıyor. İnternet üzerinden tanıştığım değerli dostum Ali'nin de gelmesiyle tam neşemizi bulduğumuz sırada, siyaset başta olmak üzere birçok konu konuşulmaya başlandı. Kitapçıdan aldığım Sa'di ve Hafız divanlarını takılmadan okumam ve artık Farsça konuşmam herkesi şaşırttı. Dünyadan izole olarak yaşam sürmenin ne demek olduğunu kavramaya başlamıştım. Konuştuklarımız arasında baş sırada İslam Devrimi ve sonuçları vardı. Bu konuşmalarda, aynen şu görüşler dile getirildi: Arap ordularının İran'ı işgalinden sonraki süreçte başlayan Araplaştırma çalışmaları, aradan geçen yüzlerce yıldan sonra, 1979 İslam Devrimi'yle sonucuna ulaştı. Araplardan, dillerinden ve tuhaf kültürlerinden nefret ediyoruz! Biz İranlıyız ve dünyanın en büyük medeniyetlerinden birine sahibiz; ancak tüm dünya bizi Arap sanıyor...

Bu görüşlere çok da şaşırmamıştım; ancak İslam öncesi İran kültürünün ayak seslerinin yavaş yavaş işitilmeye başlandığının en yüksek göstergesi olan genç kesim arasındaki söz konusu uyanışın insanı ürküttüğünü de söylemem gerekir. Caddelerde başını sıyırmış (başörtüsünü arkaya doğru itmek, bir siyasal sembole dönüşmüş bile) kadınlara rastlamak, yüksek sesle müzik dinlemek, yeşil renk giymek, Zerdüştlük inancının simgelerini kullanmak ve eskiyi yaşatmak... Bu ufak uyanışların daha ne kadarını görebilecektim?

Tahran, sözlük anlamı olarak, çok sıcak yer demektir. Şehir, adının bu anlamının hakkını orada bulduğum süre zarfında verdi. Ciddi anlamda sıcaklarla boğuşmak zorunda kalıyorsunuz. Şeriatın öngördüğü kıyafetleri giymek zorundasınız. Bizim ülkemizde genellikle İran'da sadece kadınların örtündüğüne dair kısıtlı/kasıtlı bir inanış vardır. Bu inanış kısmen doğru olmakla birlikte, eğer erkekse, siz de kıyafetinize dikkat etmek zorunda kalacağınız unutulmamalı. Sportif bir atlet giyemezsiniz, kolsuz t-shirt giyemezsiniz, gömleğinizin düğmelerini göbeğinize kadar açamazsınız, şort (uzun veya kısa) giyemezsiniz... Halkın serinlemek için bazı yöntemler bulduğuna tanıklık ettim. Bunla-

rın en önemlisi havuzlar. Havuzlar, 1979 öncesinde, Tahran'ı boydan boya kuşatan ve günümüzde de muhteşem çevre düzenlemeleriyle hayranlığımı kazanan, kentin her yanındaki parklarda çok olağan bir eğlenceydi. Türkiye'de, belki dikkat etmişsinizdir, 1970'lerde bulanık suyuyla yalak benzeri havuzlar varken İran'da bugünkü anlamıyla modern havuz sistemleri vardı. Bu derece modern bir ülkenin söz konusu havuzlarına ne olmuştu? Birçoğu ne yazık ki ortadan kaldırılmış; ancak kalanlar da serinlik vermesi amacıyla süs havuzu kıvamına terfi etmiş. Bunların çevresinde oturmak serinlik veriyor. Yüzme havuzları ise sayısı bir elin parmağını geçmez spor kulüplerinde ve 5 yıldızlı otellerde var. Kadın ve erkek misafirlerin belirli gün ve programlarda ayrı ayrı kullandığı bu tesisler, üst gelir kesimine hitap ediyor. Bir diğer serinleme yöntemi, çok geleneksel olmakla birlikte, mesire yerleridir. Derbend'e yakın sayılacak bir mesafedeki Farahzad, Derbend gibi yüksek bir alana konuşlanmış değil; aksine düz bir ova da akan bir suyun çevresinde daha çok sedirlerden oluşan sık ağaçlı bir alandır. Bu alanda kızlı erkekli gruplar ve aileler başta nargile olmak üzere çay içip karpuz yiyerek serinlemeye çalışıyor. İran'da üretilen sigaralar oldukça kalitesiz olduğu için nargile kullanımı, hele ki kadınlar arasında, çok yaygındır. Kimi görseniz nargile tüttürür. Can dostum Ali ile beraber Farahzad'a gittiğimde sanki Ankara'daki Atatürk Orman Çiftliği'nin çayırılık arazisine gelmiş gibi oldum. Farahzad'da dinlenirken Ali'nin kız arkadaşları geldi. Hicap içindeki kızların yanıma gelmesiyle koyu bir sohbet başladı. Kızlardan biri İran Dili ve Edebiyatı alanında üniversite öğrencisiymiş. Daha çok İslam sonrası edebiyat ve dil üzerine eğitim aldıklarını, İslam öncesi edebiyatın (edebiyat konusunda bu alanın çok zengin olduğunu herkes bilir) eğitimine hiç de önem verilmediğini söyledi. Diğer bir kız arkadaş ise sınıf öğretmenliği alanında eğitim alıyormuş. Kendisiyle yaptığım sohbet, Araplaştırmanın ilk, orta ve lise eğitiminin neredeyse temel direği olduğuna işaret etti. Aslında Devrim, benzer hareketlerde de görülen, oldukça bilinen bir politikayı güdüyor: Çekirdekten alırsın, beynini yıkarsın ve kendine hizmet edecek neferleri yetiştirirsin. İran İslam Devrimi de bunu yapıyor; ancak çok da başarılı olduğunu söyleyemem. Bugün Tahran sokaklarını yeri geldiğinde savaş alanı-

na çeviren ve baş kaldıran bu heyecanlı gençler, aslında sözünü ettiğim bu Arap kırması eğitim seferberliğinden geçmişti... Demek ki var olan kültürün zorla dönüştürülmesi çok da kolay olmuyor. Bana Türkiye'nin neredeyse aynı süreçlerden geçmiş olmasına rağmen Şeriat tuzağına nasıl düşmediğini ve Cumhuriyet Devrimimizin nasıl başarıya ulaştığını sordular. Rıza Pehlevi'nin Atatürk'ün arkadaşı olduğunu hepsi biliyor. Atatürk'ten çok etkilendiklerini de biliyorlar. Hatta Pehlevi'nin Türkiye ziyaretinde Atatürk'le yaptığı Türkçe konuşmaları, ülkesine döndüğünde başarısızlıkla sonuçlanan reformlarını da biliyorlar. Hep bunu sordular, neden sizde oldu da bizde olmadı dediler? Onlara 1908 ile başlayan bağımsızlık hareketimizi ve tüm dünyaya karşı verdiğimiz Ulusal Kurtuluş Mücadelemizi anlattım. Bu mücadelenin, son 150 yılda dünya üzerinde emperyalizme karşı verilen tek ve son mücadele olduğunu, bundan dolayı özgürlük ve bağımsızlık ruhunun değerini iyi bildiğimizi söyledim. Oysaki İran böyle bir mücadeleyi hiç vermemişti. Bununla birlikte, Atamızın sözlerini naklederek, Türklerin İslam öncesinde de cumhuriyete çok yakın bir şekilde idare edildiğini ve bu nedenle Cumhuriyet ve demokrasiyi benimsemekte hiç de zorlanmadığımızı anlattım. Aynı zamanda onlarda var olan Şii geleneğin asla ve asla Cumhuriyeti ve demokrasiyi kabullenemeyeceğini, başta Alevilik olmak üzere Anadolu Müslümanlığının ne olduğunu ve Türk insanının İslam'ı nasıl alımladığını anlattım. Evet, ilgiyle dinlediler; ancak bu konuşmanın kendilerini ümitsizliğe düşürdüğünü de iletiler. İran'a demokrasi gelebilecek miydi? Konu kasvetli bir hal alınca marifetler bir bir ortaya döküldü... Türkçe konuşmaya çalıştılar, dizilerimizden ve şarkıcılarımızdan söz edilmeye başlandı. Uydu yayınlarının gücünü, Amerika'nın bunca zaman neden kendi TV ve sinemasını dünyaya pompalamaya çalıştığını daha iyi anladım. Bu yayınlarla bizi bizden iyi takip ediyorlardı. Sırf bu yayınları anlayabilmek için Türkçe öğreniyorlar, bir fırsatını bulunca da Türkiye'ye geliyorlardı. Ah bu Sibel Can, ah bu Demet Akalın, ah bu Ezel dizisi...

Dünya Kupası Finali'nin yapılacağı gece Tahran'a uzak bir banliyö olan Keziç'e gittik. Keziç'te yer alan bir apartman dairesinde parti vardı. Bunu herhalde kaçıramazdım; çünkü tüm dünyada söz edilen,

İran konukseverliğinin en güzel göstergesi

İran'ın meşhur gizli ev partilerinden birini görecektim. İçeriye girdiğimde çok modern ve geniş bir daire ve on kişilik bir arkadaş grubuyla karşılaştım. Evin duvarlarını süsleyen ev sahibinin evlilik fotoları, başı açık gelinimiz...

Dev ekran televizyonda izlenen maçın devre arasında bizim televizyon kanallarından müzik videolarının seyredildiği, envai türlü mezeyle donatılmış bir masa ve elbette yabancı birçok içkiyle beraber İran'ın meşhur ev yapımı votkalarının süslediği bir gece oldu. İran'da uyuşturucu kullanımı sigara kullanımından fazladır. Bunun iki nedeni var: Çeşitli bitkilerden hazırlanan, 1500-1600'lü yıllarda kullanılan ve tüketimi halen sürdürülen bir keyif alma biçimi şeklinde gelenekselleştirilen kullanımlar söz konusu. İkinci nedense yasağın çekiciliğidir. Özellikle İslam Devrimi sonrası, yasaklanan her şey bir şekilde uyuşturucunun da yükselmesine neden olmuş. Her şey çok rahat başlamış. Başınızı okulda örtseniz ne olur ki demişler. Sonra sokakta da örtün demişler. Sonra renkler yasaklanmış, etekler uzamış ve bir gün muhaliflerin idamlarıyla uyanmışlar. Alkol yasak, eğlence hayatı yasak, müzik yasak, dans yasak, konser yasak, bar yasak, topluca gezmek yasak, gülmek yasak, yasak, yasak, yasak... Bir boşalma anı ya da valfi olarak uyuşturucuya yaslanılan hayatlar... Çok da rahat elde ediyor ve içiyorlardı. Tükettiklerinde bir telefonla istediğiniz yiyecek, içki veya uyuşturucu madde kapı teslim eve servis yapılıyordu. Kısacası Devrim, kendi yer altı sektörünü de yaratmıştı. Bu konuyu konuştuk. Hepsisi de bu konuda çok rahat olduklarını ifade etti; çünkü buna el altından devlet de destek oluyordu. Bir nedenle nemalanan devlet, bu yolla iyi gelir sağlıyordu. Aynı zamanda bu kaçak özgürlüklerle büyük infial-

lerin, toplumsal ayaklanmaların da önüne geçilebiliyordu. Ya trafik, dedim... Ya trafik çevirmelerinde yakalanırsanız? Bu mümkün değil, dediler. Çevirme yapılan yerler bir şekilde önceden ilan ediliyormuş. İlginçti, adı anılmayan; ancak herkes tarafından bilinen tuhaf bir ekonomik sistemle karşılaşmıştım. Sevinçli, hüzünlü bir gece son bulmuştu. Kafamda bu sorular eşliğinde otelime dönüp bavulumu toplamam gerekiyordu. Ertesi sabah, gül ve şarap(!) şehri Şiraz'a uçacaktım...

Gül ve Şarap Şehrinden Çölleşmiş Bir Merkez: Şiraz

Artık tek başıma ülkeyi geziyordum. Bana mihamdarlık yapan ve yalnız bırakmayan arkadaşlarım Tahran'da kalmıştı. Bu tedirginlikle, 13-14 Temmuz tarihleri arasında Şiraz'a geçtim. Tahran'ın büyüklüğü karşısında Şiraz'ın küçüklüğü dikkat çeken bir özellikti. Tahran'dan Şiraz'a 90 dakikalık bir uçak yolculuğu ile ulaşmak mümkün. Eğer bir gün İran'a giderseniz tüm iç hat yolculuklarınızı uçakla yapın. Tahran'da iki havaalanı var: Mehrabad Havaalanı, tamamen iç hat yolculuklara ayrılmışken İmam Humeyni Havaalanı da dış hat yolculuklar için kullanılıyor. Bu iki havaalanının arası taksi ile bir saatte alınabilir. Hükümet, uçak fiyatlarını kontrol altında tutarak tüm halkın bu sistemden faydalanmasını sağlıyor. Dünyanın en ucuz işlenmiş petrolüne sahip olan İran'da uçağa binmek lüks değil; bir zorunluluk halini almış. Gerçi 1979'dan sonra, ağır ambargolar nedeniyle uçak filolarını tam anlamıyla yenileyemeseler de uçamayacak halde araç yok. Bununla birlikte özel havayolu şirketleri de oldukça iyi ve sayıca Türkiye'den fazla... Uçaklarda ve havaalanlarında dikkati çeken şeyleri sıralamak isterim:

- 1- Herkes uçağa binebiliyor.
- 2- Uçak fiyatları çok ucuz (İç hatlarda, 3 uçak yolculuğum oldu; her şey dâhil toplam 100\$ verdim!)
- 3- Havaalanlarına girişte kadın ve erkek kapıları farklı ve ayrıdır.
- 4- Tehir olan uçuş sayısı azdır; ancak çok uçuş olduğu için bu sayı fazla görülebilir.
- 5- Eğer iç hat tehiri yaşarsanız, havaalanı önündeki taksilerle gideceğiniz şehre ulaşabilirsiniz ve bu da uçakla aynı fiyata hatta daha ucuza tekabül eder!

6- Uçağa bineceğiniz kapıdan çıkarken kapının üstündeki levhalara dikkatlice bakın. Farsça ve İngilizce “sefer duası”nın yazılı olduğunu görürsünüz.

7- Uçak kalkmadan önce hostes veya pilotların konuşmaları hep besmeleyle başlar ve biter.

8- Uçaklarda cep telefonu ile konuşan kişiler görürseniz paniklemeyin; zira bunu herkes çok olağan karşılamaktadır.

Şiraz’a genelde büyük uçaklar kaldırılır. Yakıt alımı için 40 dakika gecikmeli kalkan bu uçan şehir görülmeye değerdi. Ciddi ciddi bir şehri içine alacak kadar büyük, çift katlı bir çelik kuş ile uçtum. Şiraz’a indiğimde, orta halli bir Anadolu kasabasının otobüs terminaliyle karşılaştım. Daha önce de dediğim gibi uçak sistemi çok sıradan sayıldığı için bu iş biraz dolmuş şoförlüğüne benzemeye başlamış. Dışarı adımımı attığım anda gözlerim yaşardı, başım döndü. Gölgede 45, güneşte artık Allah ne verdiyle o rakamları gördüğüm hava sıcaklığı karşısında, direncim ve ümidim kırılmadı diyemem. Bir taksi dolmuşu der dest edilip bindirilmem, yolda yolcuları indirmemiz ve beni otele bırakmaları bir saati aldı. Kimse bana bir şey sormadı...

Şiraz’da İngilizce bilen insan sayısı çok az. Farsça bilmeme rağmen çok da kolay anlaşımadım; çünkü Şiraz lehçesi bana biraz garip geldi. İşimin zor olacağını bile bile otel yetkilisinden otelin taksisini kiralamak istediğimi söyledim. Gönül, çıkıp geze geze, yürüye yürüye şehri tavaf etmek isterdi; ama bu sıcakta ne mümkün! Taksi şoförüm Ali, olmayan İngilizcesi ve Şirazlı Farsçasıyla beni şehir içindeki her yere götürdü. Şehrin tam orta yerine kurulan

Kerim Han Kalesi

Kerim Han Kalesi, büyük görkemiyle beni karşıyor, içine girince yapılan restorasyon çalışmaları nede-

niyle birçok bölümünün kapalı olmasından dolayı hayal kırıklığına uğruyordum. Çalışan inşaat işçilerinden 16 yaşındaki Mahmud fotoğrafını çekmemi istedi. Bir süre konuştuk onunla. Hayallerinden söz etmek istedim. Olmadığını söyledi...

Sa'di'nin mezarı

Büyük İranlı şairlerden Sa'di ve Hafız'ın mezarlarını ziyarete gittim. Sa'di'nin mezarı çok görkemliydi. Hafız'ın mezarı Sa'di ile karşılaştırıldığında biraz küçük kalmasına rağmen müstemilatı ile daha büyük bir alanı kaplıyordu. Özellikle Hafız'a karşı duyulan sevgi aradan geçen onca asra rağmen hiç eksilmemişti. Mezarını bir peygamber türbesi gibi ziyaret ediyorlar, başında dua okuyorlar, şiirlerinden örnekler sunuyorlar ve fal bakıyorlar. Bu, ilginç bir gelenektir. Şairin mezarı başında *Hafız Divanı*’ndan rastgele bir bölümü açıp okuyorsunuz ve bunun olacağına inanıyorsunuz. Söylenen odur ki okuduğunuz bölümde yazılanlar kesinlikle gerçekleşmiştir...

Hafız'ın mezarı

Hafız'ın külliyesinde ilginç bir yer dikkatimi çekti: Hafız Araştırmaları Okulu. Mezarın hemen yanı başındaki bu binada, o kadar sığa rağmen, klimasız bir odaya dolmuş her yaşta kadın ve erkek, hocalar eşliğinde Hafız dersi alıyor ve büyük şair üzerine araştırmalar yapıyordu. Büyük bir kıskançlık ve hasetle oradan uzaklaştım; zira bizler, en iyi Nâzım Hikmet örneğinde olduğu gibi, şairlerimizi ya yurt dışına sürgüne yollarız ya da onları parasız bırakıp

sefalet içinde ölüme terk ederiz. Gerek Sa'di'nin gerek Hafız'ın kitaplarının İran'da bedava dağıtıldığını ve tüm halkın (benim tahminim %80'e yakın bir çoğunluk) bu şiirleri ezbere bilmesinin şaşkınlığını halen üzerimden atamadım. Zamanında Nâzım, Paris'e indiğinde havaalanında Abidin Dino'nun eşi Güzin Dino'ya bağıırıyordu. Güzin Dino, hatıralarında Nâzım'ın sesinin kısılmasıya çıktığını söylüyor: "Yetiş Güzin yetiş! İranlılar Fuzuli'yi kendi şairi ilan etmiş! Güzin yetiş! Kurtaralım Fuzuli'yi!.." Bugün Şiraz'da gördüklerimden sonra, keşke Fuzuli'yi de sahiplenselerdi, dedim...

Kur'an kapısı

Kur'an Kapısı ise ayrı bir âlemdir. Şiraz'ın hemen girişindeki bu kapı, yıkıldıktan sonra Şah Rıza Pehlevi tarafından tamir ettirilmiş. Şehrin girişindeki bu kemer benzeri kapının üstündeki odada eski bir Kur'an var. İnanişâ göre bunun altından geçerek (arabaların geçebileceği kadar büyük) şehre girenler, sağ salim yeniden Şiraz'a dönermiş...

Gül ve şarap şehriydi Şiraz; ancak ne o uçsuz bucaksız gül bahçeleri ne de üzüm bağları artık var. Yeşile hasret, sarı sıcak ve toz içinde bir şehir Şiraz... Her yer fast-food dükkân kaynıyor. En çok pizzacı gördüm. Pizzacı dediğimde bizimki gibi yerler sanmayın! Pislik paçadan akan, 5-10 metre-kare dükkânlar bunlar... Havada ağır bir kebab kokusu var ve Tahran'a göre sanki daha muhafazakâr. Bir de eczane fazlalığı. Sanki her yer eczane... Kaldığım otelin bir pastanesi vardı ve bu pastane, öğleden sonra 5 ile akşam 8 saatleri arasında gençlerin hücumuna uğruyordu. Kalburüstü bu gençler, biraz olsun orada soluklanabiliyordu. Ben oradayken bir kadın üniversite hocası, erkek öğrencilerinin iç mimarlık projelerini alkolsüz biraları eşliğinde değerlendirdi. Çocukların heyecanı bana okulumu özletmedi değil...

Ertesi gün daha iyi bir taksi şoförü rica ettim. Kâzım, ellili yaşlarda, İngilizce bilmeyen; ama oldukça iyi Farsça konuşan (Tahran lehçesinde) biriydi. Beni otelden aldı ve başta Pasangart olmak üzere Rüstem'in mezarına ve Taht-ı Cemşit de denilen Persepolis antik kentine götürdü. Üç büyük merkezi gezdiğim bu turda toplan 500 km. yol yaptık.

Naqş-ı Rüstem

Pasangard

Pasangart'ın büyüklüğü, Rüstem'in mezarının kıraçlığı ve yüceliği beni şaşırtırken Persepolis'in geniş yayılım alanı ve elbette Büyük İskender'in yıkımına rağmen bazı alanlarının ilk günkü gibi kalması büyük hayranlık yarattı. Persepolis gezimde, ül-

Persepolis - Tüm Milletler Kapısı

kemden sökülüp azar azar, kimi durumlarda da büyük kütleler halinde yurt dışına kaçırılan tarihi zen-

Persepolis

Persepolis

Persepolis genel görünümü

ginliklerimizi düşündüm. Kim bilir benim ülkemde de ne kadar değerli alanlar vardı? Evet, günümüzde de bu tip zenginliklerimiz var; ancak Persepolis'teki gibi sistemli ve bilimsel çalışmaların yapıldığı kaç höyük ya da kazı alanına sahibiz? Sabah 9.00'da başlayan gezimiz akşam 20.00'de bitti. Yolda benzin alırken dikkat ettim, İran'da süper benzinin litresi 0.5 TL! Bununla birlikte pompacı da yok. Tam bir Amerikan sistemi. Amerikan sistemi, her alanda 1979'a kadar hâkimmiş. Persepolis girişindeki yolda ilerlerken araba parkının ve müze girişinin bir Amerikan eyaletine ait olduğuna yemin edebildim. Pers İmparatorluğu'nun Kuruluşunun 2500. Yıl Törenleri burada yapılmış. O anın kimi fotoğrafla-

rına ulaştığımda Pehlevi Hanedanı'nın İslam öncesi kültüre ne kadar önem verip bunu yücelttiğine de tanık oldum. Rıza Şah ve Kraliçe Farah Diba'nın Pers İmparatorluğu'nu 2500 yıl sonra tekrar canlandırarak tiyatral bir gösteriyle tüm dünyadan konuk olarak gelen devlet başkanlarına sunması ve tabir yerindeyse bir gövde gösterisinde bulunması halen Şiraz'da bir efsane gibi anlatılıyor. Taksi şoförüm Kâzım'ın anlattıklarına göre (ki kendisi de o sıralar öğretmenlik yapıyormuş ve bu törenleri bizzat izleyebilmiş), o tören gününde Şah bir Pers Kralı ve Farah Diba da bir Pers Kraliçesi şeklinde kostümler giyerek oldukça kalabalık bir asker topluluğuyla birlikte müthiş bir geçit töreninde bulunmuş. O çevre, Şah'ın girişimiyle ağaçlandırılıp ormana dönüştürülmüş; ancak bu nokta dışında da Şiraz'da zaten yeşil alan yok. Kısacası molla, hiçbir şey yapmamış, çivi üstüne çivi çakmamış...

Kâzım, oldukça bilgiliydi. Yazarlardan ve siyasetten söz ettik yol boyu. Bana Nâzım Hikmet'ten, Aziz Nesin'den ve Orhan Veli'den söz etti. Nâzım Hikmet'ten bazı şiirleri Türkçesinden okudu. Şaşkınlık içindeydim; zira ülkemden o kadar uzakta olmama rağmen ülkemi iyi bilen bir dostla beraberdim. Hem de bu kişi bir taksi şoförüydü. Mollalara lanet okuyordu Kâzım. Bizi kandırdılar, diyordu. Devrimin nasıl geldiğini, ufak tefek farklarla, aynı biçimde ondan da dinledim ve uzun uzadıya Atatürk methiyeleri işittim. İran'da kim olursa olsun, Atatürk'ten söz ettiğinde içim coşuyor, şanslı olduğumuzu anlıyor ve kimi yerlerde ağlayacak kadar duygulanıyordum... Tüm bu uzun gezi karşılığı Kâzım benden 35\$ aldı. Dost olduğumuz için değil; tarafesi buymuş. 500 km. yol yap ve o sıcakta bu parayı al. Ben olsam arabaya elimi bile sürmezdim...

O gece çok yorulmama rağmen bir türlü uyuyamadım; zira otelim yanındaki camii ve imamı sabaha kadar ağladı. Sabaha kadar ağıt ve dua dinledim. Duanın bazı bölümleri Farsça olduğu için anlayabiliyordum. Özetle, İran'ın başta Ali ve Hüseyin olmak üzere 12 imamlı Şia inancına ait ağıt kültüründen söz ediyor ve dinî kıssalarla bir ayin gerçekleştiriyordu. Bununla birlikte sekiz yıl süren Irak Savaşı'nın şehitlerine okunan duaların uzunluğu oldukça ilginçti ve bu ağıtlar, bir süre sonra can sıkıcı olma-

ya başlıyordu. Bir ara çok bunaldım, indim aşağıya, girdim camiinin bahçesine ve baktım. Camiinin içi sinek avlıyordu. Birkaç fakir dışında kimse yoktu. Otel yetkililerinin dediğine göre Devrim'in ilk zamanlarında değil camii, sokaklar bile böyle bir günde adam almazmış; ama şimdi her şey değişmiş... Uyumam gerekiyordu; çünkü ertesi gün, dünyanın en romantik şehirlerinden birine gidecektim...

Aşkın ve Romantizmin Başkenti: İsfahan

15-18 Temmuz tarihleri arasında İsfahan'a gittim. Şiraz'dan sonra İsfahan, oldukça gelişmiş bir kent gibi görünüyordu. Bu gelişmişlik daha havaalanına adınızı atar atmaz karşınıza çıkıyor. Tahran'dayken arkadaşlarım uyarmıştı. İsfahan'a gittiğimde aşkla vurulmuş bir hal alabileceğimi, şehrin havasının beni aniden vurabileceğini söylemişlerdi. Eskiden, Şiraz için söylenenlerin birçoğu bugün İsfahan için geçerli olabilir. Daha havaalanına adınızı atar atmaz, nereden geldiğini anlamadığınız lavanta/gül karışımı bir koku tüm atmosferden ciğerlerinize doluyor, ılık bir esinti sizi sarmalayıyor. Bu, ilginç ve bir o kadar da Doğu mistisizmine ait olağanüstü bir atmosferi de yaratıyor. Havaalanından gecenin bir vakti Abbasi Hotel'e gitmek için bir taksi tuttum. Taksi için öncelikle bir kulübeden izin alıyorsunuz. Oradaki yetkili size bineceğiniz taksinin bilgilerinin ve şoförün fotoğrafı kimliğinin yer aldığı bir kart veriyor. Gidip o taksiye biniyorsunuz. Tüm taksilerde taksimetre var (ki İran'da bir tek burada gördüm). İsfahan'ın caddelerinin genişliği, ferahlığı, diğer şehirlere nazaran rahat trafik düzeni ve elbette asırlık ağaçlarla bezenmiş sokakları sizi, gecenin bir yarısı da olsa, kendine çekiyor. Şiraz'a oranla daha iyi bir iklime sahip olan kentte park kültürü hemen göze çarpıyor. Neredeyse İran'ın tamamına hâkim olan gece yaşama geleneği, burada doruk noktasına ulaşmış. Ne demek bu gece yaşama geleneği? Gerek yemeğe davet edildiğim ailelerde gördüğüm gerek sokaklarda tecrübe ettiğim odur ki İran'da yaşam, daha çok geceleri kendini gösteriyor. Eğer siz bir akşam yemeğine davetliyseniz saati 22.30 şeklinde belirlemeniz yerinde olur. Gece misafirlikleri genelde 04.00 gibi son bulur. Eğer misafirlik yoksa o sıcakta tüm aile geceyi parkta geçirir. Eve giriş bazen hiç olmaz ve hazır gitmişken parkta, açık havada uyunur...

İsfahan, bu tarz yaşama açık ve neredeyse böyle bir yaşamın başkentliğini yapan bir kent. Haliyle Nakş-i Cihan gibi dünyanın en büyük ikinci meydanına sahip bir kentten de bu beklenir...

Kaldığım Abbasi Hotel, neredeyse tüm turistlerin tercihiydi. Kentin en işlek yerine konuşlanan otelin çok kabarık bir konuk listesi ve şanlı bir geçmişi vardı. Bunu, odalara yerleştirdikleri küçük kitapçıklarla tüm misafirlerine ilan ediyorlar. Otelim, aslında Abbasi halifesinin kervansarayı olan görkemli bir yapı. Her kervansarayda görülen muazzam bahçe düzeni ve kültürüne de sahip. Burada, biraz bahçe kültüründen söz etmek yerinde olacaktır. Pers İmparatorluğu'ndan günümüze kadarki süreçte İranlıların muazzam bir bahçe kültürünü geliştirdikleri söylenebilir. Evin, oturma odası kadar işlevsel bir özelliğe sahip olan bahçesi, tüm hayatın aktığı ve birçok etkinliğin yapıldığı bir alandır. Birçokunda gerek serinlemek gerek yüzmek amaçlı kullanılan bir havuzun bulunduğu bu bahçeler, yüksek duvarlarıyla kentin keşmekeşinden ve yabancı gözlerinden izole edilmiş ortamlardır. Eski zamanlarda büyük eğlencelerin ve kimi dini törenlerin yapıldığı söz konusu bu mekânlar, günümüzde ufak tefek değişikliklerle aynı görevlerini sürdürmektedir. Halen havaların iyi olduğu zamanlarda düşüncelerin, doğum günü kutlamalarının ve kimi konuk ağırlamaların bu bahçelerde yapıldığı, 21 Mart tarihli Nevruz kutlamalarındaki Zerdüş't temelli kimi dini ayin ritüellerinin bahçeler aracılığıyla sürdürüldüğüne tanıklık edebilirsiniz. Genellikle ailede bulunan en küçük çocuğun bahçede bekleyerek evin girişinde okuduğu tekerlemeler ve yakılıp üzerinden atılan Nevruz ateşleri ülkenin dört bir yanındaki evlerin bahçelerini şenlendiren gelenekler olarak günümüzde de yaşatılmaktadır. Yine Nevruz Bayramı'nda kurulan "heft sin" yani "yeni S" sofaları da bahçe kültürünün, bayram kutlamalarının ve eski geleneklerin bir devamı niteliğindedir. Farsçalarıyla yedi adet S harfiyle başlayan eşyanın yer aldığı bir masa kurulur. Bu masanın üzerinde ayrıca Hafız Divanı ve mumlar da vardır. Süs amaçlı kurulan bu masa ve üzerindeki, Zerdüş'tlük'ten günümüze uzanan bir kutlama seremonisinin göstergesi niteliğindedir. İşte böyle önemli bir mekânın bir Abbasi halifesinin kervansarayında da olması kaçınılmazdır. Eğer odanız Abbasi Otel'i'nin bah-

çesine bakacaksa iki kat ücret ödemek zorundasınız ve buna değer; ancak kısıtlı bütçeyle gittiğim için ben caddeye bakan bir oda tercih ettim ki bunda da hiç pişman olmadım. Caddeye bakan odaların tamamı dağ manzaralıdır... Otelde, Dünya Kung-Fu Konfederasyonu'nun olağan kongresi vardı. Bu nedenle onlarca ülkeden gelen konuk güzel bir atmosfer yarattı. Özellikle, hiçbir yerde peşimi bırakmayan (yurt dışına sıkça gidenleriniz bilir) çekik gözlüler her yerdedi. Çekik gözlüler ve fotoğraf makineleri...

İsfahan'da otelimin ayarladığı rehberimle gezerken en çok hoşuma giden şey, rehberimin iyi Farsçası ve tarih bilgisiydi. Her ne kadar gittiğim yapıların geçmişlerini önceden okumuş olsam da farklı farklı bilgiler de edinebildim. İsfahan'da şehri ortadan ikiye bölen Zayende Rud nehrinin güney yakasında Hristiyan azınlıkların mahalleleri var. Oraya giderek tarihi bir kiliseyi ziyaret ettim. Kilise, Ermenilere ait ve içinde büyük bir de müze var. Bu müzede ilk İncil'e ait olduğu iddia edilen (nedense her kilise bunu iddia eder) bazı evraklar, saç teline yazılmış bazı ayetler ve birçok kutsal olduğu söylenen materyali incelerken dehşetle yerime çakıldım kaldım. Kilisenin en büyük duvarına kabartmalı ve aydınlatmalı devasa bir Türkiye haritası yapmışlardı. Üstüne kocaman "Ermeni Soykırımı" yazmışlar ve Ankara'nın hemen doğusundan itibaren de farklı bir renk/ışıklandırma ile Ermenistanlarının sınırını çizmişlerdi. Öncelikle Farsça, ardından İngilizce ve nihayetinde duymaktan hiç hoşlanmadıkları (ki suratları bunu ele veriyordu) Türkçe olarak itirazımı dile getirdim. Hiç de hoş olmayan bir tavırla beni müzeden dışarı çıkardılar. Daha sonra öğrendim ki nüfusunun çoğunluğu Müslüman olan ülkelerdeki Ermeni kiliselerinin neredeyse tamamında bu etkinlikler sürüyormuş...

İran'ın eski dini Zerdüştlük'tür. Zerdüşt'ün mabetleri (Ateşkedeler ve Sessizlik Kuleleri) artık pek kalmadı; ancak bunlardan birisi İsfahan'da halen aktif haldedir. Oraya yaptığım ziyarette, Zerdüşt'lüğün temel prensiplerini ve dünyanın ilk tek tanrılı dini olmasının nedenlerini bana uzun uzun anlattılar. Hiç sönmeyen kutsal ateşin bulunduğu ayin odasını, yardım sandıklarını, bahçelerini ve elbette kütüphanelerini ve kutsal bazı eşyalarını tanıttılar.

Zerdüşt Tapınağı

Zerdüşt Tapınağı ve hiç sönmeyen kutsal ateş

Benim gittiğim gün ayin yoktu; ancak ayinin olduğu günlerden bazı fotoğrafları duvarlarda gördüm. Dünyanın en büyük ikinci meydanı olan Nakş-i Ci-

Nakş-i Cihan Meydanı

Nakş-i Cihan Meydanı

han ise apayrı bir dünya. Çevresini saran (meydan, dikdörtgen şeklinde) kapalı çarşının uzunluğu 5.5

km. uzunluğundadır. Bu bile meydanın büyüklüğü hakkında bir bilgi verebilir. Meydanın çevresi tarihi saray ve camilerle süslüdür. Özellikle Ali Kapu Sarayı'nı çok gezmek isterdim; ancak tadilat nedeniyle bu isteğim gerçekleşmedi. Çevre mahalleleri de gezme fırsatı bulduğum o gün, ilginç bir ayrıntı dikkatimi çekti. Eğer bir eve girecekseniz kapı çalmak için iki tane tokmakla karşılaşsınız. Cinsiyetinize uygun olanını çalarsınız ve ev sahibi, bu tok-

İsfahan'ın meşhur kapı tokmakları

makların çıkarttığı farklı seslerden, gelen konuğun kadın mı yoksa erkek mi olduğunu anlar. İlginç bir yöntem... Nakş-i Cihan'a gittiğim gün, İran'ın resmi tatili olan cumaydı. Cuma vaazını dinlerken çevrede ellerinde dini içerikli rengârenk bayraklar olan askerlik okulu talebeleri koşuşturmaya başladı. Bununla birlikte askerliğini yapan gençler de ortaya çıkınca her yer bir panayırı andırmaya başladı. Askerlik, İran'da iki yıl sürüyor ve herkes için mecburi ve tek süre. Menar-e Jurban yani titreyen/sallanan minareyse bir söylenene göre depremden bir söylentiye göreyse yapım hatasından dolayı oldukları yerde titreyen iki minarenin yer aldığı bir camii. Minarenin yanında yere hızlıca vurduğunuzda gözle görülür bir titreme ve sallantının olduğunu görebiliyorsunuz. Otelime çok yakın olan Si-o Se Pol ise

Si-o-se-pol Köprüsü

muazzam bir köprüdür. Zayende Rud nehrinin üstündeki bu köprü, 300 metre uzunluğunda harikulade bir yapıdır ve trafiğe kapalıdır. Kemerlerinin altından akan suyu seyretmek ve yine bu kemer altlarındaki çayhanelerde demlenmek çok zevklidir. Bu köprüyü bir gündüz bir de muazzam ışıklandırmasından dolayı gece ziyaret etmenizi öneririm. Khaju Köprüsü ise Si-o Se Pol'e yakın bir mesafededir ve özellikle cuma günleri bazı ses sanatkarlarının ve şairlerin halka açık gösterileri sunmasıyla ünlüdür. Gidip birbirinden güzel sesi olan bu insanla-

Sokak şarkıcıları ve şairler

rı hiçbir ücret ödmeden izleyebilirsiniz. Sakın ha, bizdeki dilenciler gibi sanıp da bu kişilere para vermeyin; zira bu, sanatkarlara karşı büyük bir hakaret olur. Bu insanlar, sadece sanatlarını icra etmek ve halkla birlikte olmak için bu açık hava gösterilerini sunuyor...

İsfahan, lirik havası ve güzel kadınlarıyla bir aşk şehri. Mükemmel yemeklerinin, hafif esintili gecelerinin ve elbette muhteşem yapılarının büyüüne kapılmamak imkânsız... İranlıların hep söylediği gibi: Esfehan! Nim-i cihan! (İsfahan, dünyanın yarısıdır!)

Nedense her gezimde karşıma ilginç insanlar çıkar. Bu kişilerden biriyle de İsfahan Havaalanı'nda karşılaştım. Benimle sohbet etmek isteyen bir beyefendinin konuşmamız ilerledikçe İran'ın entelektüel dünyasında önemli bir yere sahip, özellikle eski kitap ve İran sineması üzerine bir otorite olduğunu anladım. A'sadî Bey'le gerçekleştirdiğimiz dünyaca meşhur İran sineması hakkındaki kısa sohbetin bir yerinde, yanımıza gelen (ancak benim tanımadığım) İranlı aktörler, çevrenin bizim etrafımızda toplanmasına neden olduysa da kalkan uçağın anonsuyla fazla kalabalığa mahal vermeden konuşmamızı sonlandırdık...

İran sanat hayatının renkli kişiliklerinden A'sadi Bey'i

Birçok Doğu ülkesinde gördüğüm kültürel farklar, İran söz konusu olduğunda, pek karşıma çıkmadı. Bu durumun öncelikli nedeni, İran halkı kendisini, her ne kadar şeriat devleti olsa da, Müslüman Araplardan kalın bir çizgiyle ayırmıştır. İran dendiğinde Türkler olarak hafızalarımızda yer eden fotoğrafta gördüğümüz kara çarşaf (ki İranlılar buna "çador" diyor) çok da gözde bir hicap (örtünme) yöntemi değildir. Irak ile girilen savaşın olduğu dönemlerde (belki de bir yas sembolü olarak) gözde olan kara çarşafın artık belirli bir azınlık tarafından kullanıldığını gözlemledim. Bu, genellikle ya radikal bir din adamının ailesinde ya da kara çarşafın fakirlik göstergesi olan eski elbiseleri örtme kolaylığından dolayı ekonomik olarak alt sınıfa mensup bir ailede karşınıza çıkar. Bu seyrek kullanımda, Kum merkezli dini otoritelerin birçoğunun kara çarşafın Arap kıyafeti olduğu üzerinde hemfikir olması da etkilidir. Aslında herkesin bu çadorlardan vardır; ancak 12 İmamlı Şi'a inancının bol olan yas günleri dışında bu kıyafet pek de tercih edilmez. İran'da göze çarpan bir diğer ayrıntı, sokaklardaki dilenci azlığıdır. Özellikle Doğu ülkelerinde görmeye alıştığımız dilenci ordusuna İran'da pek rastlayamazsınız. Bunun yerine, demirden yapılmış ve sanki iki el arasına alınmış bir kalp görüntüsü verilen kumbaralar, neredeyse her sokak başında sizi karşılar. Bu kumbaralara atılan paralar, her ay toplanır ve başta Irak Savaşı'nın gazileri ve şehitlerinin aileleri olmak üzere tüm ihtiyaç sahiplerine dağıtılır. Söz konusu kumbaraların tahrip edildiği veya soyulduğuna da hiç rastlanmaması ilginç bir ayrıntı olarak belleğimde yer etti. Aynı zamanda kadınların toplum içindeki yeri de bir şeriat devletinden beklenemeyecek kadar fazlaydı. Kadın taksi şoförleri, otobüs şoförleri, belediye işçileri, devlet ya da özel sektör çalış-

şanlarının varlığı beni oldukça şaşırtmıştı. Bu alanda bizden BM sıralamasında yukarıda bulunduklarını biliyordum; ama bu kadarını beklemiyordum. Buna rağmen kadın hakları ve kanun önündeki kadın-erkek eşitliğinde son derece kötü ve ilkel bir konumda bulunmaları, gerek halk içinde gerek aydın kesimde, artık "yukarıdan" daha rahat duyulan kimi uğultuların yükselmesine de neden olmaya başlamış. Gündelik yaşamda kadınların bu denli aktif biçimde yer alması, Kum merkezli mollaları huzursuz etse de artık kendilerinde bunu engelleyecek güç bulamayan bu dini otorite sahiplerinin, bilerek ve isteyerek göz yumdukları özgürlük alanlarının başında kadın ve erkeğin birlikte çalışma yaptığı sahalar geliyor. Toplum hayatı gözden geçirildiğinde bazı kuralların veya düzenlemelerin söz konusu yönünde değişime uğradığına tanıklık edilse de halen otobüslerin ön tarafı erkekler arkasıysa kadınlara tahsis edilmiş durumda. Belediye otobüslerinde göze çarpan bu ayırım, eğer ki turistseniz, sizi zorlayabilir. İlk başlarda kibarca uyarılırsınız ve uymadığınız takdirde cezalandırılabilirsiniz. İşin ilginç yanı, belediye otobüslerindeki söz konusu ayırım, yerin 15-20 metre altında hareket eden ve tüm Tahran'ı örümcek ağı gibi saran metroda söz konusu değildir. Metroda kadın ve erkek karışık bir oturma/seyahat etme düzenine sahiptir. Bu durum havaalanlarında da komik durumların oluşmasına neden oluyor. Havaalanlarına kadın ve erkek giriş/kontrol kapıları, yazımın başlarında da dediğim gibi, ayrıdır; ancak gerek uçak içinde gerek uçaktan binalara taşınan otobüs içlerinde karma oturma düzeni vardır. Türkiye'de şehirlerarası otobüs taşımacılığında "bayan yanı" diye bir kavram geliştirilmiştir. Bayana bayan yolcu yanı verilir. Bu uygulama İran'da yok; ama nedense bu kadar istisnaya rağmen belediye otobüslerindeki söz konusu ayırım halen sürmekte. Yemek kültürlerinde de ilginç bir ayrıntıya değinmek isterim. Farsçadan Türkçeye geçen zeytin veya peynir gibi kelimeler vardır. Beklenti o yöndedir ki ülkede zeytin veya peynirin bir ağırlığı olsun; ancak mutfaklarına baktığımızda bu sahada bir yoksulluk göze çarpıyor. Zeytin kültürü neredeyse hiç yok, hatta zeytin ürünleri (zeytinyağı vs.) ile yapılan yemekler çok nadir karşınıza çıkıyor. Aynı durum peynir çeşitliliğinde de söz konusu. Bu durum beni oldukça şaşırtmıştı...

İslam'ın ülkenin kültürel kodları üzerinde yadsınmaz bir etkisi var. Özellikle ülke anayasasının ve ceza kanunlarının bu konuda İslamcı damarlardan beslenmesi, İran'ı ziyaret eden turistlerde bir tedirginlik yaratmıyor değil; fakat halk üzerinde bizim kafamızda canlandırdığımız gibi sallanan herhangi bir kılıç da yok. Gazetelerde okuduğumuz meydanlarda asılan insan figürlerinin veya sokak ortasında kırbaçlanan suçluların varlığının pek de izine rastlayamadım. Bu durumların, arkadaşlarımdan dediğine göre, çok nadir örneklerine bazı orta kesim şehirlerde rastlanıyormuş ve Tahran ya da İsfahan gibi büyük merkezlerde kimi infazların halkın gözü önünde gerçekleştirilmesine izin verilmiyormuş. Polis devletinin veya bir despotik yapılanmanın varlığı ise inkâr edilemez. Sokak telefonlarının bile milletlerarası aramaya geçen sene açıldığı İran, her yerde sıklıkla rastlanan Internet cafelerine rağmen; koyu yasakçı bir tutumla birçok bilgiyi ve ulaşımı hâlihazırda engellemiş bir konumdadır. Yine göze çarpan ilginç bir nokta da ülkenin Uluslararası Sanat Eserlerini Koruma ve Korsanı Önleme Anlaşması'na taraf olmamasıdır. Bundan dolayı özellikle Tahran'ın her yerinde, hatta havaalanındaki dükkânlarda bile, korsan olarak satılan tonlarca film, müzik ve yazılım CD'lerine rastlamak mümkündür. Bu tutum, konu korsan kitap olduğunda mümkün değil; zira yukarıda da sözünü ettiğim gibi, kitap fiyatları zaten en alt seviyelerde seyretmekte. Kültür sanat etkinliklerinin hiç beklemediğiniz kadar çok olduğu ülkede sanat, bir devlet geleneği ve politikası olarak tüm kesimlere ayrıcalıksız ve sınırsız ulaştırılmaya çalışılıyorsa da tuhaf uygulamalar yine gözden kaçmıyor. Örneğin, sinemalarda film oynarken ışıklar, malum nedenlerden dolayı, kapatılmıyor. TV kanallarında çok sıkı bir sansür ve denetim mekanizması var. Hatta İranlı bazı dostlarım, bu konuda çok komik bir olayı nakletti: 1980'li yılların sonuna doğru, devlet bünyesinde bulunan TV Sansür Kurulu'ndan bir üst düzey sansürcünün emekli olduğunda, görme engelli olduğu ortaya çıkmış... Artık nasıl ve hangi duyuyla TV'de denetçilik yapıyordu, orasını Allah bilir...

İran, kültürel açıdan bize yakınlığı, siyasal bakımdan uzaklığıyla "uzak/yakın" komşumuz olarak niteleyebileceğim bir ülke. Meşhed, Kum veya Tebriz gibi şehirlerini gezemesem de gördüğüm dört büyük

merkeziyle İran, sanki eski günlerine hasret duyan; ancak bunu sesli olarak dile getirmekten ürken bir ülke... Şi'a inancından gelen "yas geleneği" ülkenin 1400 yıldır kültürüne işlemiş, en mutlu ya da güzel dönemlerde bile adı konmamış hüznlerin hükmü sürmesine neden olmuş. Belki de İran'ı ziyaret eden benim gibi turistlerin bir ön koşullanmayla birlikte her cadde, sokak, meydan ya da yapıda bir parça hüzn bulması da bundandır. Dünyanın en modern (ki burada modern kelimesinin anlamının görecelik ifade ettiğini belirtmem gerekiyor) ülkelerinden biriyken 1979 İslam Devrimi'yle kabuğuna çekilen ve 8 yıl süren Irak Savaşı'yla bir baştan diğerine yıkılan bu ülkenin, dini kurallarla idare edilmesi ve ambargolardan kaynaklanan yalnızlığı, sözünü ettiğim yas kültürüyle birleştiğinde akmayan zamanı, içe kapanışı ve elbette renksizliği de beraberinde getiriyor. Gerek 1979 öncesinin elde kalan izleri gerek 1400 yıl evvelinin muhteşem Pers ruhu herhangi bir çatlaktan, kapı aralığından ya da bir gülmüsmeden sizi yakalayabiliyor...

İran, hafızası kuvvetli ve taze olan insanların ülkesi... Özellikle kanaat önderlerimizce devamlı söylenen "Türkiye'nin hafızasızlığı", İran için geçerli değil. Bizler, geçirdiğimiz zor zamanları, felaketleri ya da gönençleri unutmaya mahkûm ya da meyilli gibi hareket ederiz. Bu hafızasızlık sorunu, Doğu ülkelerinin birçoğunda egemenken tam tersi istikamette, İran'da derin bir belleğin, toplumsal bir hafızanın varlığı sizleri şaşırtabilir. İran halkı unutmuyor, İran halkı biriktiriyor, İran halkı bekliyor... Bu noktada belki de İran, Perslerin Son Resmî Geçidi'nin ne zaman yapılacağını sorguluyor...

Dr. A. Turan ÖZTÜRK
Çankaya Üniversitesi
İnsan Kaynakları Daire Başkanı

GÜNÜMÜZ YÖNETİCİSİNİN KARAR VERME SÜRECİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

1. GİRİŞ

“Yönetici ne iş yapar? Yöneticilik mi önemlidir; yoksa liderlik mi? Yönetici ne iş yapmalı?” gibi sorular, sıkça kamuoyunda tartışılmakta, farklı cevaplar alınmaktadır. Ünlü yönetim bilimci Henry Mintzberg, yöneticilerin organizasyonlardaki rollerini üç başlık altında toplamıştır: Kişilerarası ilişkilere yönelik rolü, bilgi toplama ve dağıtma rolü ve karar verme rolü. Karar verme süreci, yönetimin sinir merkezine yakın bir yerde cereyan eder. Demiryolu makası bir ekspres tren için neyse, karar verme de yönetim için odur (Harcar,1992:5). Her karar, yöneticilerin enerji tüketimini gerekli kılar. Aksi durum, yöneticileri sıkıntıya sokar, beklenmeyen sonuçların alınmasına sebep olur (Derhal karar verilmesini gerektiren bir durumda, kötü olarak nitelendirilebilecek bir karar, bazen gecikmiş veya hiç karar verilemeyen durumdan daha iyidir).

Çalışmada, belirgin özelliği, hızlı değişim olan 21. yüzyılda, paradigma değişimlerinin öncüsü olan yöneticilerin karar verme rolüne değinilecek ve sürece etkili olan çeşitli değişkenler, karar verme modelleri bağlamında incelenecektir.

2. TEORİK ÇERÇEVE

Çalışma içeriğinin iyi anlaşılması ve sözcüklere farklı anlam yüklenilmemesi için, çalışmada tekrarlanacak bazı kavram ve tanımların açıklanmasında

yarar görülmektedir:

a.Yönetim: Yönetim dendiğinde bazen bir süreç, bazen bu sürecin unsurları olan organlar-kışı veya grup-anlaşılma, bazen de yönetim belirli bir bilgi topluluğu olarak ele alınarak, bunun yöneticilerin karar verme ve önderlik gibi faaliyetlerinde nasıl kullanılabileceği üzerinde durulmaktadır (Koçel, 2003:15).

b.Yönetici: Başkaları vasıtasıyla iş gören kişidir. Geniş bir tanımla profesyonel, öğrenilebilir bir bilgi topluluğunu uygulayan, bir meslek haline gelmiş bilgi topluluğunu uygulayan kişidir (Koçel,2003:20).

c. Profesyonel Yönetici: Yönetim işini kendilerine meslek edinerek, işletmenin sahibi haline gelmeden, girişimcinin yaptığı her işi yapan ve bu hizmetleri karşılığında aylık alan kimselerdir (Oluç, 1963:36).

Profesyonel yöneticinin başarısı, büyük ölçüde, başkalarının başarısına bağlıdır (Stewart, 1972:118). Bu bağlılık, “yönetim labirenti” olarak adlandırılan bir organizasyon yapısı içerisinde oluşacağından, yöneticilerin başarıları, bu labirentin unsurlarını anlamasına bağlı olacaktır. Ayrıca yöneticiler, yaptıkları işlerin gereği olarak, aynı anda birçok sorunu birlikte düşünmek ve çözüm üretmek zorundadırlar. İş hayatının bir realitesi olarak,

sorunların birbiri ardınca düzenli şekilde gelmesi, yöneticilerin, "sistem yaklaşımı"nı uygulamalarını zorunlu kılmıştır (Elkins, 1980:9).

d. Kültür- Örgüt Kültürü: Kültür, öğrenilen ve paylaşılan değerler, inançlar, davranış özellikleri ve semboller toplamıdır. Bu paylaşma, ne kadar genişse kültür, o derece genel ve üst kültür olma özelliğine kavuşmaktadır. Her işletme organizasyonu da küçük bir toplum, küçük bir sosyetedir. Dolayısıyla bu küçük toplumun da bir "paylaşılan değerler seti"; yani kültürü olacaktır (Koçel, 2003:31).

e. Karar ve Karar Verme Kavramı: Karar verme, en yalın anlamda mevcut seçeneklerden birisinin tercih edilmesidir (Tercihler yapma sanatı). Bir diğer tanıma göre karar verme, "Her yönetim düzeyinde sonuçlandırılması zorunlu olan bir veya bir dizi sorunun tüm boyutlarıyla değerlendirilerek en uygun sonucu verebileceği saptanan seçenek ya da seçeneklerin belirlenmesidir (Harcar, 1992:7). Tunç Erem'e göre ise karar verme, "problem çözme işlemidir" (Erem, 1974:18).

f. Karar Modeli: Model, en basit ifadeyle günlük yaşamda karşılaşılan gerçek durumların bir benzetmesidir. Karar modeli, geleceğe dönük olarak seçim yapmayı gerektiren durumların değişken ve parametrelerle açıklanması, değişken ve parametrelerin aralarındaki ilişkilere göre amaca en uygun seçimin yapılmasını sağlayan bir semboller topluluğudur. Bu semboller topluluğu, gerçek yaşamı temsil ettiği sürece, modelin geçerliliği ve güvenilirliği artacaktır. (Koçel, 2003:102).

g. İhtimal (Olasılık) Kavramı ve Karar Vermedeki Yeri: Bir olayın olması yönünde belirtilecek inanç derecesi tamamen mantık esasına dayanabilir; ancak belirtilen olasılık, mantıken hatalı veya mantıken doğru olabilir. İhtimal kelimesinin istatistikteki anlamı ve kullanılışı, halk dilindekinden biraz farklı; fakat daha açıktır. İstatistikteki bir olayın istenildiği şekilde gerçekleşmesi veya gerçekleşmemesi ihtimali, iki durumdan her birine ait nisbi frekansın, toplam frekansa oranı olarak tanımlanabilir (Harcar, 1992:116).

h. Objektif İhtimal ve Subjektif İhtimal: Objektif ihtimal, geçmiş deneyimlerden elde edilen frekanslara dayalı olarak istatistik ve deneysel ihtimaller belirlenmesidir. Subjektif ihtimalde ise sistem yönetiminde bilimsel metotlardan yararlanma yolunda tereddüt olmamasına rağmen; sistem ana-

lizlerinde şahsi tecrübeye yer verme uygulaması devam etmektedir. Günümüzde gerçek hakkındaki inanç derecemizi belirten subjektif ihtimaller, sıkça kullanılmaktadır. Subjektif ihtimaller, şahsi deneyim ve yargılara dayanır.

3. ÇALIŞMANIN AMACI ve KAPSAMI

21. yüzyılın kaotik ortamı ve geleceğe yönelik belirsizlikler altında, rasyonel ya da en iyi (optimal) karar verme sorunlarını çözmek görevi ile yükümlü olan yöneticilerin (karar vericilerin), sorunları çözerken karar verme sürecinde, sürece ait aşamalar incelenerek yararlanabilecekleri metodoloji ortaya konulmuştur.

4. İNCELEME

Temel görevi, doğru ve zamanında karar vermek olan yöneticiler, kararları sonucunda ilgi alanında ki birimleri, "yükümlülük" altına sokarlar. Her kararın gelecekte bir maliyeti olacağından bu husus yöneticiler üzerinde büyük bir "baskı" oluşturur. Öte yandan kararların verilmesinde örgütsel faktörler yanı sıra psikolojik faktörler de rol oynar (duygular, tutumlar, zeka, kompleks ve savunma mekanizmaları). 21. yüzyılı, diğer yüzyıllardan ayıran özellik, her şeyin hızlı bir değişim içerisinde olmasıdır. Gelişen duruma uygun olarak, çeşitli hareket tarzları belirleyip bunlar arasından hızla tercih yaparak sonuca gidecek olan yöneticilerin karar verme sürecinde kullanacağı metodoloji ve yaklaşımlar, aşağıdaki başlıklarda incelenmiştir.

a. Karar Verme ve Seçim Yapma

TDK. Sözlüğü'ne göre, sözlük anlamı ile karar, "Bir iş için düşünüp taşınarak, uygun diye üzerinde durulan çare" olarak tanımlanmıştır (TDK, 1974:454). İşletme yönetiminde karar, bir seçim (tercih) ile ortaya konulur. Yöneticiler için, "Seçme, tercih etme, tavır koyma benimseme 'ile' karar verme", çok yakından ilgilidir. Yöneticilerin konu üzerinde düşünüp taşınması sonucu çare veya çözüm diye benimsediği çıkış noktası, yöneticinin kararını ifade eder. Şüphesiz kararsızlık, seçim yapmamayı ifade eder. Denilebilir ki yöneticilik, karar verme işidir. Karar veremeyen yöneticilik, işini yapamaz (Koçel, 2003:76).

"Karar verme"= "Seçim yapma"dır. Karar verilemiyorsa kaynaklar da etkin kullanılamayacaktır. En önemli diğer bir sonuç da geri dönüşümü mümkün olmayan bir maliyet unsuru olan "zaman"işlemektedir.

b. Karar Analizi Yaklaşımı ve Metodolojisi

Karar vermek durumunda olan bir yönetici, iyi bir karar verdiğini düşünebilir; ancak olumsuzlukla karşılaşabilir. Doğal olarak karar vericiler, iyi bir karar vermek yerine, olumlu sonuç almayı tercih ederler; ancak sonuçta şans faktörünün de rol aldığı unutulmamalıdır. İşte karar analizleri, karar vericilere karşılaştıkları problemleri daha iyi anlaması ve bu probleme sistematik olarak yaklaşması için bir metodoloji sunar. Karar problemini bu metodolojiye göre modelleyen ve analiz eden karar verici, olumlu bir sonuç elde etme olasılığını arttırır. Daha da önemli olarak karar verici, karara etki eden tüm faktörlerin etrafıca incelenmemesinin yaratacağı sürpriz sonuçla karşılaşma olasılığını, en aza indirmiş olur (Aktaş ve diğerleri, 2001:10); ancak şu husus unutulmamalıdır: Karar analiz çalışmaları neye karar verileceğini değil; iyi bir karar vermenin koşullarını hazırlar. Bunn, karar analizleri konusunda yaptığı çalışmada karar analizlerinin amacını şu şekilde ortaya koymuştur: “Karar analizlerinin temel amacı, karar vericinin sezgi ve yargısının yerini almak, onu karar verme sorumluluğundan kurtarmak ve en kötüsü, karar vericinin kişisel yaklaşımına rakip olmak ve bu yaklaşımla çatışmak değildir. Karar analizlerindeki temel amaç, karar vericinin kişisel yaklaşımını tamamlamak, onu takviye etmek ve karar vericinin karara etki eden tüm faktörleri sistematik olarak görmesini sağlamaktır” (Bunn,1984:8).

Karar vericiler karar verirken, “Geleneksel Yöntem ve Bilimsel Yöntem/ Sistem Yaklaşımı” olarak isimlendireceğimiz aşağıdaki yöntemleri kullanarak kararlarına ulaşırlar. Geleneksel Yöntemler, üç başlık altında incelenebilir (Aktaş vd. 2001:12-13):

-Sezgiye Dayalı Karar Verme: Sistematik bir yaklaşım yerine, tecrübe birikimi ve değer yargılarına göre karara varılmasıdır. Geçmişten günümüze değin, karar vericilerin itibar ettikleri, bir karar verme şeklidir. Özellikle günümüzde fazlasıyla karmaşık hale gelmiş karar problemlerinde bilimsel yöntemin yanı sıra, tahmin edilemeyen bazı faktörlerin sonuç üzerine etkisi konusunda sezgiye dayanan karar verme yaklaşımı sıkça kullanılmaktadır (Leonard, Silver;1973:57).

-Sinama- Yanılmaya Dayanan Karar Verme: Karar problemine yönelik olarak, sübjektif değerlendirmelerle bir çözüm yolu bulunarak uygulamaya geçildiğinde, sonuç olumlu ise verilen kararlar, gelecekteki benzer sorunlar için de temel bir referans

oluşturur. Eğer sonuç olumsuz ise, sezgisel ve sübjektif değerlendirmeler tekrarlanacak ve farklı bir karara ulaşılabilecektir. Karar vericiler tarafından en fazla kullanılan karar verme yaklaşımıdır. Bu yaklaşım, sonuçların değerlendirmesini kapsadığından, sezgisel yaklaşıma kıyasla üstünlük sağlar; ancak tenkit edilecek yönü, dış çevre koşullarının etkisinin farklı olabileceğinin göz ardı edilmesidir; çünkü kararı etkileyen çevre koşulları, statik bir yapıya sahip olmaktan ziyade dinamik bir yapıya sahiptir (Harcar, 1992:37).

-Lideri İzlemeye Dayanan Karar Verme: Karar verici, yaşanan duruma uygun, diğer karar vericiler tarafından alınan kararları taklit ederek uygular. Böylece, sinanmış kararların uygulanması halinde risk faktörünün azaltılabileceğini düşünür (Başkaları için geçerli olan niçin bizim için geçerli olmasın?) ancak sinama-yanılma yönteminde olduğu gibi, karar problemine etki eden, çevresel faktörlerin farklı olabileceği ilkesi göz ardı edilmiştir.

Günümüzün kaotik ortamında, bilimsel yöntemlerle desteklenen karar analizlerini kullanmak, zorunluluk halini almıştır. “Sistematik yaklaşım” olarak adlandırılan bu yaklaşımda ise karar verici, sınırlı bir bilgi yerine problemle ilgili bilgileri sistematik olarak toplamakta, analizler, sübjektif analizler yerine analitik yöntemlerle yapılmaktadır. Çoğu kez karar vericiler, karar verirken rasyonel davrandıklarını ve optimum karara ulaştıklarını düşünürler; ancak bilimsel yönetime dayanmayan kararların çoğu rasyonel ve optimum olmayabilecekleri gibi, geçerlilik ve güvenilirliği konusunda kuşku duyulmasına sebep olabilmektedir. Şüphesiz, kararın bilimsel verilere dayandırılarak alınması, yeterli zamanın olması ile de bağlantılıdır.

Tecrübe, sezgi, yargı ve olumlu liderlik özellikleri, günümüzde rasyonel kararlar almak için gerekli; ancak yeterli değildir. Optimum kararların alınabilmesi, bilimsel yöntem ve tekniklerin uygulanması ile olanaklı hale gelir. Bu nedenle günümüzde yöneticilerin kararları, bilimsel yöntemler ile desteklenen karar analizini zorunlu kılmaktadır. Olabildiğince kantitatif yöntemlerle desteklenen ihtimal hesapları sonucunda oluşturulan karar, karar vericinin kontrolü altındaki girdileri (seçenekler, alternatifler, stratejiler) ve çevresel faktörler (doğal durumlar, olaylar) ile bunların sonuçları olan çıktılar arasındaki ilişkileri belirleyecek bütünsellik içerisinde oluşturulacaktır.

c. İyi Bir Kararın Özellikleri

Her şeyden önce iyi bir karar, “amaca ulaştırıcı” karardır. İyi olarak nitelenebilecek bir kararın aşağıdaki özelliklere sahip olması gerekir (Harcar, 1992:16):

-İyi bir karar, etkili olmalıdır.

-İyi bir karar, rasyonel olmalıdır.

-Kararın hızla alınması ve hızla uygulanması gerekmektedir.

-Zamanında alınmış olmalıdır.

d. Karar Verme Sürecinin Aşamaları

Karar teorisi, bir matematiksel yaklaşım olduğu kadar, belli teknikleri kapsayan bir yığındır. Belli bilgi ve tekniklerden yararlanılarak, geleceğe ilişkin belirsizliklere rağmen, en iyi (optimal) karar verme soruları ile uğraşır. Risk ve belirsizlikler arasında, yöneticiye rehberlik yapar, mevcut seçenekler arasından en iyisini ortaya koyar (Esin, 1988:314). Karar verme sürecinin aşamalarını aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Clemen, 1990:6):

-Sorunun tanımlanması (Doğru teşhis, doğru tedaviye götürür),

-Amaç ve hedeflerin belirlenmesi (Hedefler ve hedeflere ulaşma ölçütü olan kriterlerin tespitidir),

-Alternatiflerin belirlenmesi (Çözüme yardımcı olabilecek, uygulanabilir alternatiflerin ortaya konulması),

- Modelleme, problem yapısının ortaya konularak çözümlenmesi (Etki diyagramı, karar matris veya karar ağacı kullanılarak, problemin elemanları ve bu elemanlar arasındaki ilişki ağı ortaya konulur)

-Duyarlılık analizi (Olursa ne olur? Modelin herhangi bir elemanındaki değişiklik, optimal çözümü nasıl etkiler?)

- Yorum, nihai seçim ve uygulama (Duyarlılık analizi sonucu tatminkar ise karar olarak seçilir ve uygulamaya geçilir).

5. SONUÇ

Temel görevi, doğru ve zamanında karar vermek olan yöneticiler, kararları sonucunda ilgi alanındaki birimleri, “yükümlülük” altına sokarlar. Her kararın gelecekte bir maliyeti olacağından bu husus, yöneticiler üzerinde büyük bir “baskı” oluşturur. Şüphesiz, deneyimli, iyi yetişmiş yönetici, anılan baskıları az hissedecek, aksi durumda ise yönetici ile birlikte ilgili kurum da zarar görecektir, belki de yıkım

etkisi gösterebilecektir. 21. yüzyılın kaotik ortamı ve geleceğe yönelik bilinmezlikler altında, rasyonel ya da en iyi (optimal) karar verme sorunlarını çözmek görevi ile yükümlü olan yöneticiler (karar vericiler), sorunları çözerken karar verme sürecinde sürece ait aşamalara hakim olmalıdırlar. Bu faaliyetlerinde geleneksel yaklaşımın yanı sıra bilimsel yöntemlerle desteklenen “sistematik yaklaşım metodolojileri”nden yararlanabilecek donanımına sahip olmaları beklenmektedir. İşte karar analizleri, karar vericilere karşılaştıkları problemleri daha iyi anlaması ve bu problemlere sistematik olarak yaklaşması için bir metodoloji sunar. Karar problemini bu metodolojiye göre modelleyen ve analiz eden karar verici, olumlu bir sonuç elde etme olasılığını arttırır. Geleceğin sürprizlerinden korunur, geleceği bu günden görür; ancak unutulmamalıdır ki günümüzün karmaşık hale gelen karar problemlerinde bilimsel yöntem uygulanmasına rağmen, önceden tahmin edilemeyen bazı faktörlerin sonuçlara etkisi konusunda sezgisel kararlar, bir karar analizi yaklaşımı olarak hâlâ geçerliliğini korumaktadır.

KAYNAKÇA

Aktaş, R., Kısa, T. Doğanay, M. Tarım, A(2001). “Karar Analizleri” KHO. Basımevi.

Bunn, d. (1984). *Applied Decision Analysis*, Mc Graw, New York

Elkins, A. (1980). *Management Complexity, Work, Technology and Human Relations*, The University Press of Washington, D.C.

Erem, T. (1974). *Pazarlama Yönetimi ve Karar Alma*, Hilal Matbaacılık, İstanbul.

Esin, A. (1988). *Yöneylem Araştırmasında Yararlanılan Karar Yöntemleri*, Gazi Üniversitesi Yayın No: 126, Ankara.

Harcar, T. (1992). *Karar Verme (Teori, Analiz, uygulama)*, KHO Matbaası, Ankara.

Koçel, T. (2003). *İşletme Yöneticiliği*, 9. Baskı, Beta Yayınevi, İSTANBUL.

Leonard, G. and Silver, M. (1973). *Production Management Analysis*, (second edition), New York.

Oluç, M. (1963). *İşletme Organizasyonu ve Yönetimi*, Sermet Matbaası.

Stewart, R. (1972). *The Reality of Organizations*, Doubleday and Company.

TDK Sözlük, 6. Baskı, 1974, ANKARA.

Serkan Berk KARADENİZ
Çankaya Üniversitesi Mezun
ISSEI-2010 Düzenleme Komitesi Üyesi

ISSEI 2010- 12. ISSEI ULUSLARARASI KONFERANSI "BİLİM VE EDEBİYATTA DÜŞÜNCE"

ISSEI'nin 12. Uluslararası Konferansı, Çankaya Üniversitesi'nde, 2 – 6 Ağustos 2010 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Konferans, farklı sosyal bilim branşlarında eşzamanlı çalıştaylarla gerçekleştirildi. Konferansa 33 ülkeden bilim insanları katıldı.

International Society for the Study of European Ideas (Avrupa Fikirlerini Araştırma Uluslararası Örgütü - ISSEI) 1979 yılında kurulmuş olan *History of European Ideas* dergisinin çerçevesinde oluşmuş bir kuruluştur. 1984 yılında Rockefeller Vakfı, bu derginin yayın kurulunu 'Değişen Bir Dünyada Avrupa' konulu kendi uluslararası konferanslarını yapmak üzere davet edince, ortaya İtalya Bellagio'daki bu konferansla beraber, Sasha ve Ezra Talmor çiftinin büyük katkıları ile ISSEI çıkmış. Zaman içerisinde, ISSEI Uluslararası Konferansları iki yılda bir Avrupa'nın bir köşesinde gerçekleştirilen ve dilbilimden felsefeye uluslararası ilişkilerden coğrafyaya geniş bir katılımcı ve konu zenginliği içeren, özgün, tüm Avrupa ve dünyada saygınlık kazanmış bir konferans-

lar dizisine dönüşmüş. Bu konferansların en önemli özelliği; artık kendi dar çalışma alanlarının içerisinde hareket ederek diğer sosyal bilim dallarıyla ilişkilerini tümünden kaybetmiş veya en aza indirmiş bilim insanlarına sosyal bilimler alanında neler olduğunu, diğer sosyal bilim kategorilerinde hangi konuların önem kazandığını ve genel bakışın nasıl şekillendiğini beş günlük bir süre içerisinde eşzamanlı olarak ve bir üniversite kampusunda gerçekleştirilen pek çok çalıştayla gösterebilme, akademisyenler arasında önemli bir kaynaşma ve paylaşım zeminini oluşturabilmektir. ISSEI, yeni adıyla *The European Legacy* başlığıyla yayımlanan dergisi aracılığıyla da önemli bir örgütlenme ve iletişim imkânı yaratmakta olduğundan, konferanslara katılım da gerçek anlamda uluslararası olmaktadır.

ISSEI'nin kurulması yolunda gerçekleştirilen ilk konferans Bellagio'da olsa da, örgüt ortaya çıktıktan sonra, 1988'de Amsterdam'da yapılan konfe-

rans ilk gerçek ISSEI Konferansı olarak düşünülebilir. Bu konferansı, ikişer yıllık aralarla Belçika'da Leuven, Danimarka'da Aalborg, Avusturya'da Graz, Hollanda'da Utrecht, İsrail'de Hayfa, Norveç'te Bergen, Galler'de Aberystwyth, İspanya'da Pamplona, Malta ve Finlandiya'daki Helsinki Konferansları izledi. En yeni ISSEI Uluslararası Konferansı ise, Ankara'da, otuz üç ülkeden geniş bir katılımıla Çankaya Üniversitesi'nde, 2-6 Ağustos 2010 tarihleri arasında gerçekleştirildi. Konferans 2 Ağustos, saat 16.00 da açılış töreni ve Çankaya Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Genel Sekreter ve Konferans Eşbaşkanı Yrd. Doç. Dr. Cem Karadeli ve ISSEI Yönetim Kurulu Üyelerinden Prof. David W. Lovell'in konuşmaları ile başladı. Aynı akşam Üniversitemiz akademisyenleri ve konferans katılımcılarının katılımıyla bir açılış kokteyli yapıldı. Konferansın sürdüğü dört gün boyunca

çok çeşitli konularda 47 çalıştayda toplam 65 oturum düzenlendi. Konferansta, çalıştayların yanı sıra felsefe, karşılaştırmalı edebiyat ve teoloji alanlarında çalışmalar yapan Prof. William Franke tarafından verilen 'Beşeri Bilimlerde Bilimsel Paradigma ve Şiirsel Epistemoloji' başlıklı dersle gerçekleştirilen genel oturum ve 93 yaşındaki ISSEI Kurucusu Prof. Ezra Talmor'un özel oturumu yapıldı. Konferans, 5 Ağustos'ta düzenlenen gala yemeği ve 6 Ağustos'taki sema gösterisini de içeren kapanış töreniyle sona erdi.

ISSEI'nin bir diğer özelliği de Türkiye'nin komşularıyla olan ilişkileri, demokrasi algısı, Avrupa'nın Türkiye'ye bakışı ve Türkiye'yi ilgilendiren daha birçok konunun konferans içinde ilgi görmesi. Bu ilgi, git gide büyümekte ve her defasında Türkiye ile ilgili daha çok çalışma göze çarpmaktadır. Çankaya Üniversitesi, bu organizasyona ev sahipliği ya-

parak hem uluslararası alanda önemli çalışmalar imza atan bir çok bilim insanını Türkiye’de buluşturmuş hem kendi içinde önemli bir eksikliği gidermiş oldu. Çankaya Üniversitesi; temel bilimler, mühendislik ve işletme-girişimcilik alanlarında çok başarılı uluslararası konferanslar düzenleme geçmişine sahipken sosyal ve beşeri bilimler konusunda geniş

çap ve katımlı uluslararası konferans deneyiminin eksikliğini çekiyordu. 33 ülkeden akademisyenlerin katılımıyla düzenlenen ISSEI 2010, bu eksikliği de gidermiş ve Çankaya Üniversitesi’nin sosyal ve beşeri bilimler alanında da bilimsel atılımlarının güçlenmesini sağlamıştır.

HAK EDİLMİŞ BİR PAYENİN TAÇLANDIRILMASI: MEZUNİYET TÖRENİ

Ülkemizin Cumhuriyet'in ilanından günümüze kadar olan süreçte bir geçiş aşaması yaşadığı su götürmez bir gerçek. Gelenekselden moderne doğru ilerleyen bu aşama, elbette toplumun her kademesinde eşit etkiler bırakmıyor. Sancılı bir dönemden geçiyoruz. Sancılar, özellikle eğitim sisteminde ve eğitim seviyesinde kendisini gösteriyor. Cumhuriyet'in ilanından 80'li yıllara kadar, ufak değişiklikler olmasına rağmen, temelde aynı kalan eğitim sistemi son otuz yıl içerisinde bir hayli değişikliğe uğradı. İlköğretimden başlayarak, liselere sıçrayan "kolay ders geçme" olgusu, maalesef öğrenci arkadaşlarımızı tembelliğe, araştırmamaya ve hazıra konmaya alıştırdı. İnternetin yaygın hale gelmesiyle, artık arama motorlarının söylediği her şey doğru kabul edilmeye başlandı. Kolay ders geçme sistemi, ilköğretimde ya da liselerde öğrencileri mutlu etse de üniversite sınavı yaklaştıkça bu sistemin sancılarını çekmeye başlıyorlar; çünkü neredeyse hiç emek harcamadan lise diplomasına sahip oluyorlar. Sözüm, elbette işini ciddiye alan eği-

tim kurumlarına değil. Eğitimin ülkelerin temel taşı olduğunu bilen ve buna göre davranan eğitim kurumlarımız da var elbette.

Liselerdeki eğitim yetersiz kalınca, öğrenciler ve veliler dersane seçeneğine yöneliyorlar ve açıkçası iyi de yapıyorlar; çünkü özellikle liselerin son sınıflarında, boş geçen derslerin ve alınan raporların sayısı artıyor. Boş geçen dersleri dershanelerde telafi etmeye çalışan ve test çözme tekniği hakkında bilgi sahibi olan öğrenciler, eğer bir temele sahip değillerse, temeli oluşturmaya maalesef dershanelerde başlıyorlar ve bu durum, o zamana kadar buna alışmamış insanları zorluyor. Bir de aileleri tarafından "üniversiteyle" güdülenen bireylerin bazıları, bu durumu kaldıramıyor ve eğitim hayatından tamamen kopuyorlar.

Ülkemizde artık her ilde olan üniversiteler bile talebi karşılayamıyor. Her sene tüm bölümlerde yaklaşık dört yüz bin öğrenciyi kabul eden üniversiteler yetmiyor; çünkü her sene yaklaşık bir buçuk milyon

kişi sınava giriyor. Öğretim üyesi sayısı, laboratuvarları, imkânları yetersiz olan üniversitelerde bu çaresizlik içerisinde daha iyi eğitim vermeye çalışıyorlar.

Her sene değişen sınav sistemi ve puanlamalarla birlikte kafaları karışan ve modern deyimle “yarış atı” gibi yetiştirilen öğrenciler, bu ani değişimlerin kurbanı olmaya devam ediyorlar. Bir öğrencinin arka arkaya üç sene üniversite sınavına girdiğini düşünürsek bu üç sene de birbirinden farklı sistemler, barajlar ve puanlamalarla karşılaşılıyor. Sadece öğrenciler değil; veliler ve eğitimciler de bu duruma bir anlam veremese de sancılı bir geçiş aşamasının sonuçlarına katlanmak zorunda kalıyorlar.

Bundan en az dört sene önce üniversite sınavına girip yeterli puanı alan, Çankaya Üniversitesi’nin sağladığı imkânlar ve kaliteli eğitimle mezun olan öğrencilerimizin mezuniyet törenini, geçtiğimiz 2 Temmuz günü gerçekleştirdik. Çankaya Üniversitesi’nin her zaman gururu olan mezunlarına yaklaşık yedi yüz ismin daha eklenmesi, bizleri hem mutlu etti hem de gururlandırdı. En az dört sene boyunca, aldıkları eğitimi, kullandıkları sosyal imkânları ve edindikleri arkadaşlıkları katkı hanesine ekleyen mezunlarımız, biraz buruk, biraz sevinçli bir şekilde keplerini havaya attılar. Çok iyi organize edilmiş, oluşabilecek her türlü aksiliğe karşı “B” planı olan bir törenle aramızdan mezun olarak ayrıldılar. Ümidimiz, Çankaya Üniversitesi’yle irtibatlarını hiçbir anlamda kesmeyip, gün geçtikçe büyüyen Çankaya Üniversitesi ailesinin aktif bir ferdi olarak kalmaları...

Bu seneki Mezuniyet Töreni Organizasyon Komitesi, geçen senelerde olduğu gibi her şeyi ince ele-yip sık dokuyarak çalıştı. 2009 yılında gerçekleşen törendeki sağanak yağış durumu göz önüne alınarak ve geçen seneki organizasyonu daha da geliştiren komite, yaklaşık dört aylık bir planlama aşamasını başarıyla gerçekleştirdi. Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Sayın Yahya Kemal Baykal’ın başkanlığında çalışan komite, Mütevelli Heyeti ve Rektörlük Makamına raporlar ve öneriler sunarak töreni hayata geçirdi.

Çankaya Üniversitesi’nin her sene kendini geliştiren ve yenileyen çizgisini mezuniyet törenine de yansıtmak istedik. Öncelikle bu sene mezun olabileceği tahmin edilen öğrencilerimize geçtiğimiz seneki törenlerin detaylarını görüntülü olarak anlatılmasıyla başlayan süreç, Rektörümüzün imzasıyla ai-

lelere gönderilen davet mektuplarıyla devam etti. Davet mektubunda törenin nasıl işleyeceği konusunda bilgiler ve velilerimizden tören sırasında yapılması rica edilenler yazıyordu. Mektupların velilerimizin eline ulaşmasını takiben, törende görevli olan akademik ve idari personele, törenin nasıl yapılacağı, teoride ve pratikte anlatıldı. Tören gününden yaklaşık üç gün önce başlayan fiziki organizasyon, hem yorucu hem keyifli geçti.

Tören günü sabahı aktif hale getirilen ışık ve ses sisteminin denemesi sırasında, tören alanında değişik yerlere yerleştirilen dört sinevizyon perdesinin yerleştirilmesi gerçekleşti. Protokol, akademik personel, velilerimiz ve öğrencilerimizin oturacağı koltuklar süslenerek hazır hale getirildi. Velilerimizin koltuklarına, tören sırasında dağıtılmak üzere hazırlanan *Gündem* dergimiz ve *Mezuniyet Gazetemiz* yerleştirildi. Görevli personel, son hazırlıklarını yaparken, saat 18.00’de Öğrenci İşleri Müdürlüğümüzün önündeki geniş fuayede kokteylimiz başlamıştı. Mezunlarımız, öğrencilerimiz, velilerimiz ve akademik personelimizi bir araya getiren organizasyonda, Mezunlar Derneğimiz tarafından hazırlanan yıllıklar ve yine *Gündem* dergisiyle *Mezuniyet Gazetesi* dağıtıldı. Oldukça zengin bir ikrama sahip olan kokteyl, katılan herkes için bir buruk sevinçli ifade ediyordu.

Genel Sekreterimiz Yrd. Doç. Dr. Sayın Cem Karadeli’nin anonsuyla öğrencilerimiz, B Blok önünde kendileri için ayrılmış yerlere geçmeye başladılar. Bu seneki mezuniyet törenimizde kortejin en önünde yürüyen bayrağımızı Duygu Üstünbaş, Çankaya Üniversitesi bayrağını ise Serhat Topkaya taşıdı. Protokol, akademik kadro ve velilerimizin tören alanındaki yerlerini almasıyla birlikte yürümeye başlayan kortejin, tören alanına yaklaşmasıyla birlikte heyecan bir kat daha arttı. Çalan müzikler

Mezuniyet Töreni

eşliğinde, yaklaşık yirmi dakikada tören alanına giren mezunlarımız, tüm konuklar tarafından ayakta alkışlandı. Yıllardır emek verdikleri çocuklarını cübeyle gören velilerimizin hissettiği gurur, gözlerinden okunuyordu.

Kültür Hizmetleri Müdürümüz Sayın Melis Fırat'ın sunumuyla başlayan törenimiz, İstiklal Marşı ve saygı duruşuyla devam etti. Törenin açılış konuşmasını 10. mezunlarımız adına, Üniversite Birincimiz, Mühendislik ve Mimarlık Fakültesi Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Mezunu Sayın Melike Gültekin yaptı.

Gültekin'in ardından kürsüye çıkan Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Çankaya Üniversitesi'nin vizyonunu ve misyonunu anlatan konuşmasını, Üniversitemizde gerçekleşen bilimsel ve sosyal faaliyetleri sıralayarak sürdürdü. Yıl içerisinde yapılan etkinlikler ve Ostim Organize Sanayi Bölgesi'yle oluşturduğumuz "Kümelenme" çalışması hakkında bilgiler veren Rektörümüz, alkışlar eşliğinde kürsüdeki yerini, Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp'e bıraktı. Mütevelli Heyeti Başkanımız, mezun öğrencilerimize tecrübelerini ve tavsiyelerini aktararak büyük tezahürat eşliğinde ayrıldı mikrofonun başından. Mikrofonta davet edilen Devlet Bakanımız Sayın Zafer Çağlayan ise Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda hayatlarına devam etmelerini öğütledi mezunlarımıza.

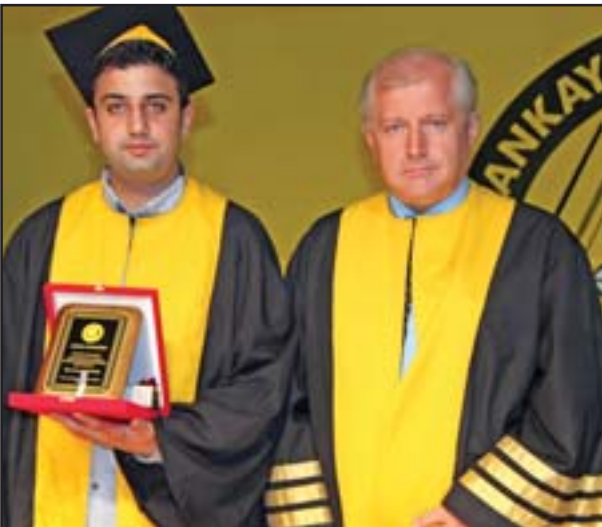
Üniversitemizi birincilikle bitiren ve yaş kütüğe plakette çakmaya hak kazanan Melike Gültekin'e diploma ve ödülleri Devlet Bakanımız Sayın **Zafer Çağlayan** ve Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın **Sıtkı Alp** verdiler. Fen – Edebiyat Fakültesi'nde dereceye girenler ise diploma ve ödülleri Rektörümüz Sayın Prof. Dr. **Ziya Burhanettin Güvenç**'in elinden aldılar. İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Mütevelli Heyeti Üyemiz Sayın **Erol Uğurlu**, Matematik Bilgisayar Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Mütevelli Heyeti Üyemiz Prof. Dr. Sayın **Kerim Sunguroğlu**, Mütercim Tercümanlık (İngilizce) Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Mütevelli Heyeti Üyemiz Sayın **Mehmet Özdemir** verdiler.

Hukuk Fakültemizi dereceyle bitiren mezunlarımızı da diploma ve ödülleri, Yargıtay 8. Hukuk Dairesi

Başkanı Sayın **Yusuf Uluç** verdiler. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'ni dereceyle bitiren mezunlarımıza, diploma ve ödülleri, Milletvekillerimizden Sayın **Cemal Taşar** verdiler. İktisat Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Müttevelli Heyetimizin Eski Üyesi Sayın **Yusuf Güngör** verdiler. İşletme Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Ankara Sanayi Odası Başkanı Sayın **Nurettin Özdebir**, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Devlet Denetleme Kurulu Kurul Sekreteri Sayın **Can Galip Sabuncu**, Uluslararası Ticaret Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Vakıflar Genel Müdürü **Yusuf Beyazıt** verdiler.

Mühendislik Fakültemizi dereceyle bitiren mezunlarımıza diploma ve ödülleri, Sayıştay Başkanı Sayın **Recai Akyol** verdiler. Bilgisayar Mühendisliği Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Ostim Organize Sanayi Bölgesi Yönetim Kurulu Başkanı Sayın **Orhan Aydın**, Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Sayın **Yahya Kemal Baykal**, Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunlarımıza diploma ve ödülleri bir diğer Rektör Yardımcımız Prof. Dr. Sayın **Alaeddin Tileylilioğlu**, İç Mimarlık Bölümü ve Meslek Yüksek Okulu Uluslararası Ticaret Yönetimi Programı mezunlarımıza diploma ve ödülleri Genel Sekreterimiz Yrd. Doç. Dr. Sayın **Cem Karadeli** verdiler. Ayrıca Devlet Bakanımız Sayın **Zafer Çağlayan** ve Vakıflar Genel Müdürü Sayın **Yusuf Beyazıt**, mezun olmaya hak kazanan oğullarına, Müttevelli Heyeti Üyemiz Prof. Dr. Sayın **Kerim Sunguroğlu** da torununa diploma- larını verme sevinçli yaşadılar.

Dereceye giren öğrencilerimize, diploma ve ödülleri verilmesinden sonra, tüm fakültelerimizden mezun olan öğrencilerimizin diplomaları, isimlerinin tek tek okunarak sahneye davet edilmesiyle verildi. Mezunlarımız diplomalarını, fakülte dekanları ve mezun oldukları bölümlerin başkanlarının ellerinden aldılar.

Diplomaların verilmesinin tamamlanması üzerine, bu sene Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nden mezun olan Sayın Gamze Kahyaoğlu sahneye kepi ve cübbesiyle çıkarak, "Ayrılık" şarkısını söyledi. Şarkı esnasında mezunlarımıza daha önceden dağıtılan maytapların aynı anda yakılmasıyla muhteşem görüntüler oluştu. Kahyaoğlu'nun şarkısını bitirmesini takiben keplerin havaya atılması anonsu geldi. "Unutulmaz" şarkısı eşliğinde, konfeti, havai fişek ve lazer yağmurunun içinde mezunlarımız kepleri havaya atarak mezuniyetlerini perçinlediler. Onuncu Yıl Marşı eşliğinde birbirlerini tebrik eden ve hocalarına koşan mezunlarımız, onlar için özel olarak aydınlatılan alanlarda fotoğraf çekti- rerek arkadaşları, aileleri ve hocalarıyla mezuniyet- lerini kutladılar.

Mezuniyet Töreninin bitiminin ardından, törende görev alan akademik ve idari personelimiz, Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nin bahçesinde gerçekleştirilen kokteyl ile yorgunluk atma şansı yakaladılar. Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp ve değerli Mütevelli Heyeti Üyelerimiz törenin gerçekleşmesini sağlayan herkese tek tek teşekkür ettiler.

Mezuniyetin bir son değil; aksine bir başlangıç olduğunu hatırlatarak, Mezuniyet Töreni Organizasyon Komitesi adına, Mezuniyet Töreni'nde görev alan tüm akademik ve idari personele, törenin gerçekleşmesinde çok emeği olan Sak Organizasyon'a teşekkür eder, mezun olan öğrencilerimizi ve ailelerini tebrik eder, saygılarımı sunarım.

F. Besim Kavukçu
Mezuniyet Töreni Organizasyon Komitesi Üyesi
Gündem Dergisi Editörü.

Yazarlar:
Dr. Bülent İnal - Müge Akgedik - Hatice Bayındır
Zikri Bilgin - Şule Öz - Suna Özcan

HAZIRLIK SINIFI YABANCI DİL EĞİTİMİ SEMPOZYUMLARI

Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı, 28-29 Mayıs 2010 tarihlerinde birincisi üniversite hazırlık sınıflarına, ikincisi ise ortaöğretim yabancı dil programlarına yönelik olmak üzere ulusal ve uluslararası katılımlı iki ayrı sempozyum düzenledi.

2. Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu

Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı tarafından düzenlenen "A Proactive Look at English Language Teaching Programs in the Preparatory Schools of Universities" başlıklı 2. Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu, 28 Mayıs 2010 tarihinde Çankaya Üniversitesi Konferans Salonu'nda ve eş zamanlı oturma salonlarında gerçekleştirildi.

Koordinatörlüğünü Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı Müdürü Dr. Bülent İnal'ın yaptığı ve düzenleme kurulunu Okutmanlar Müge Akgedik, Hatice Bayındır, Zikri Bilgin, Esen Metin Olmuşçelik,

Şule Büyükkınacı Öz ve Suna Özcan'ın oluşturduğu bu uluslararası sempozyum; İngilizce hazırlık sınıfı programları, akademik ve mesleki İngilizce programları, program geliştirme, ölçme ve değerlendirme, dil eğitiminde teknoloji kullanımı, öğretmen yetiştirme ve geliştirme programları, okutman işe alımı ve performans değerlendirme, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri, Avrupa Birliği dil projeleri, yabancı dil öğretimine yönelik yeni yöntemler ve düzenlemeler gibi konuları ele alarak belirtilen yabancı dil eğitimi alanlarındaki araştırma ve geliştirme çalışmalarının paylaşılıp tartışıldığı bir zemin oluşturdu.

Sempozyuma; Bryan Gilroy, Hanna Kryszewska, Prof. Dr. Mehmet Demirezen, David Evans ve Yrd. Doç. Dr. Alev Yemenici davetli konuşmacı olarak katıldı.

2. Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu'nun açılış konuşmaları Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç tarafından yapıldı. Yabancı dil eğitime olan desteğin ve bilgiye erişimde yabancı dil bilmenin öneminin vurgulandığı bu konuşmaların ardından Dubai Zayed Üniversitesi'nden davetli konuşmacı Bryan Gilroy, hazırlık sınıflarının vizyon ve misyonlarını irdedeği "ELT Prep Programs: Are They Doing What

They Should Be Doing? How Do We Know?" başlıklı sunumuyla sempozyumda ele alınacak konuların genel çerçevesini çizdi.

Eş zamanlı oturumların birincisinde sunulan bildiriler aşağıdaki gibidir:

- Dilara Demirbulak (Çankaya Üniversitesi), *"The Attitudes of Turkish Students Towards English-Medium Education"*
- Mustafa Öztürk (Hacettepe Üniversitesi), *"How To Sort General English Curricula into Effective Preparatory Programs"*
- Bora Demir (Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi), *"A Proactive Evaluation of EAP Reading Course"*
- Sevda Balaman Uçar (Cumhuriyet Üniversitesi), *"Self-Efficacy and Its Relationship with the Strategy Use"*
- İdris Sarı (Fatih Üniversitesi), *"Learn Languages Like Babies (3LB) with an MP3 Player"*

Davetli konuşmacı Hanna Kryszewska'nın *"Five Minds for the Future – A New Theory of Howard Gardner"* başlıklı Howard Garner'ın hayatın tüm alanlarında kazandırılması gereken beş temel düşünce şeklini irdelediği yeni kuramının dil eğitimi alanındaki uygulamalarını sunduğu konuşmasının ardından başlayan ikinci grup oturumlarda sunulan bildiriler aşağıdaki gibidir:

- Kristina Smith (Pearson Education), *"Web 2.0 for EAP: Are You Ready for the Future?"*
- Ümit Özkanal (Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi), *"Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Yabancı Diller Bölümü: Yenilikler"*
- Jodee Walters (Bilkent Üniversitesi), *"Graduate Te-*

acher Preparation: Is It Worth It?"

- Gülistan Gürsel (TOBB-ETU), *"The Relationship Between English Instructors' Negotiation Strategies and Personality Traits"*
- Mustafa Polat (Bahçeşehir Üniversitesi), *"Conflict Management and Effective Communication in EFL Classrooms"*

Öğleden sonraki oturumda konuşan davetli konuşmacı Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Mehmet Demirezen'in, öğretmen eğitimi ve mesleki gelişimde öz değerlendirmenin önemini vurguladığı ve gelişim sürecinde yaşanan güçlükleri örneklediği *"An Analysis of Consonant and Vowel Errors of Turkish English Teachers"* başlıklı sunumunun ardından başlayan üçüncü grup eş zamanlı oturumlarda sunulan bildiriler aşağıdaki gibidir:

- Mustafa Aksar, Tuğba Avcı, Nuriye Aksar (Karabük Üniversitesi), *"İngilizce Hazırlık Programlarındaki Öğretim Motivasyonuna Mesleki İngilizcenin Etkileri"*
- Funda Dörtkulak (Çankaya Üniversitesi), *"An Analysis of Student Awareness of Çankaya University Preparatory School Portfolio System"*
- Ercan Top (Abant İzzet Baysal Üniversitesi), *"Technology Integration Model for High School English Teachers"*
- Seda Gürdere (Kadir Has Üniversitesi), *"The Importance of Quantitative Literacy in Interpretation of Quantitative Displays for Writing in an English-medium University"*

Dördüncü grup eş zamanlı oturumlarda sunulan bildiriler aşağıdaki gibidir:

- Hatice Çelebi, Gaele Morag Macfarlane (Kadir Has Üniversitesi), *"Reflection in Turkish (Teacher) Education: Voices from Insiders"*
- Özge Dişli, Burçak Y. Yakışık (Yıldız Teknik Üniversitesi-Gazi Üniversitesi), *"Autonomy at Prep Schools: Taking Stock of Theory and Practice"*
- Mesut Aydemir (Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi), *"Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi Yabancı Dil Hazırlık Programında İnternet Tabanlı Eğitim Uygulamaları"*
- Aysel Sütçü (Atılım Üniversitesi), *"The Best Is Not Good Enough"*

Davetli konuşmacı David Evans'ın ikna etme sanatı ve dil öğretimi arasındaki ilişkiyi ele aldığı *"The Great Persuaders"* başlıklı sunumunun ardından davetli konuşmacı Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Eski Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Alev Yemenici'nin sınıf içi çatışmaların yaşanmadığı eğitim ortamlarının yaratılabileceğini vurguladığı ve bu ortamları örneklediği *"Can We Really Teach for Peace in the EFL Classroom?"* başlıklı sunumu ile sempozyum sona erdi.

1. Ortaöğretim Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu

Çankaya Üniversitesi Hazırlık Sınıfı tarafından ortaöğretim dil eğitim programlarını değerlendirmek üzere düzenlenen "Ortaöğretim Yabancı Dil Programlarının Değerlendirilmesi ve Geliştirilmesi" başlıklı 1. Ortaöğretim Yabancı Dil Eğitimi Sempozyumu, 29 Mayıs 2010 tarihinde Çankaya Üniversite-

si Mavi Salonu'nda gerçekleştirildi. Ortaöğretimdeki yabancı dil eğitiminin sorunlarını her yönüyle ele alan bu sempozyum, ülkemizde bir üniversite tarafından ortaöğretim yabancı dil programlarına yönelik düzenlenen ilk bilimsel etkinlik olma özelliğini de taşıdı.

Söz konusu sempozyumunda; yabancı dil öğretim programları, kuramlar, stratejiler ve uygulamalar (çoklu zekâ, NLP, vb.), ölçme ve değerlendirme, dil eğitiminde teknoloji kullanımı, öğretmen eğitimi, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri ve Avrupa Birliği dil projeleri konuları üzerinde duruldu. Ortaöğretim öğretmenlerinin yanı sıra üniversite öğretim elemanları, okutmanlar ve öğrencilerin de ilgi gösterdiği sempozyum, belirtilen yabancı dil eğitimi alanlarındaki araştırma ve geliştirme çalışmalarının paylaşılıp tartışıldığı bir zemin oluşturdu.

Sempozyum; Prof. Dr. Aydan Ersöz, Kristina Smith, Prof. Dr. Gürkan Doğan, Hanna Kryszewska ve Yrd. Doç. Dr. Alev Yemenici olmak üzere beş davetli konuşmacının katılımıyla gerçekleştirildi.

Sempozyumun açılış konuşmaları, Çankaya Üniversitesi Mütevelli Heyeti Başkanı Sıtkı Alp ve Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç tarafından yapıldı. Gerçekleştirilen açılış konuşmalarında, günümüzün gerekleri doğrultusunda yabancı dil eğitiminin önemi vurgulanarak gerek Çankaya Üniversitesi gerekse Arı Okulları'nın yabancı dil eğitime verdiği destek dile getirildi. Açılış konuşmalarının ardından söz alan birinci davetli konuşmacı İnged Kurul Başkanı ve Gazi Üniversitesi İngilizce Öğret-

menliği Bölümü Eski Başkanı Prof. Dr. Aydan Ersöz, “Are We for Constructivism or Destructivism?” başlıklı konuşmasında, mevcut bazı dil öğretim programlarındaki dilbilgisi temelli ve sınav odaklı eğitimin öğrencilerin iletişimsel dil becerilerini kazanma süreçlerini olumsuz etkilediğini vurguladı.

İkinci davetli konuşmacı olan Kristina Smith, sınıf yönetimi konusunu çeşitli yönleriyle ele aldığı “I Have A Dream” başlıklı konuşmasında, etkin sınıf yönetimi uygulamalarına yer verdi. Üçüncü davetli konuşmacı olan Çankaya Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Mütercim-Tercümanlık Bölümü Başkanı Prof. Dr. Gürkan Doğan ise yabancı dilin öğretilmesinde karşılaşılan kimi güçlüklerin temelinde çıkarımsal farkındalık olgusunun bulunduğu ve dil öğretim etkinlikleri kapsamında bu becerilerin de geliştirilmesi gerektiğini vurguladığı “Çıkarımsal Farkındalık” başlıklı bir konuşma yaptı.

Dördüncü davetli konuşmacı olan Orta Doğu Teknik Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eği-

timi Bölümü Eski Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Alev Yemenici’nin, beynin gelişimini ve sağlıklı işleyişini destekleyecek ortamların eğitim sürecinde nasıl yaratılabileceği ve her öğrencinin özünde yatan dehanın nasıl uyandırılabilceği yönünde örnekler ve öneriler sunduğu, “Her Öğrenci Bir Einstein Olabilir Mi?” başlıklı konuşmasının ardından davetli konuşmacı Hanna Kryszewska, “Multiple Intelligences Revisited” başlıklı konuşmasında, Howard Gardner’ın çoklu zekâ kuramının yabancı dil eğitimi alanındaki uygulamalarına yer verdi.

28-29 Mayıs 2010 tarihlerinde yapılan iki ayrı sempozyum, 17 farklı üniversite ve eğitim kurumundan 27 konuşmacının verdiği destekle gerçekleştirildi. 50 farklı üniversite ve liseden yaklaşık 300 katılımcıyı misafir eden organizasyonla ilgili katılımcı geri bildirimleri çok olumlu oldu. Katılımcılar tarafından yabancı dil öğretimi alanındaki düşünsel ve uygulamayla ilgili bu tür nitelikli etkinliklerin sürekliliğinin sağlanması ve gelenekselleştirilmesi yönünde dilekler ifade edildi.

Hazırlık Sınıfı, bu yıl ikincisini gerçekleştirdiği üniversitelerin hazırlık sınıflarına yönelik sempozyumla bu tür etkinliklerin sürekliliğini sağlamak noktasında önemli adımlar atmaktadır.

2010 Sempozyum Web Sayfası: <http://cups10.cankaya.edu.tr>

2008 Sempozyum Web Sayfası: <http://www.cankaya.edu.tr/ihs08>

Ahmet HIZANLIOĞLU
Türk Kızılayı Ankara Şubesi Başkanı

“UMUYORUZ Kİ VATANDAŞIMIZIN BİZE OLAN DESTEĞİ, YÜKSELEREK DEVAM EDECEKTİR.”

Türk Kızılayı Ankara Şubesi Başkanı Ahmet Hızanlıoğlu ile makamında bir röportaj gerçekleştirdik.

• **Sayın Hızanlıoğlu öncelikle bize kendinizi tanıtır mısınız?**

Türkiye Kızılay Derneği'nin Ankara Şube Başkanlığı'nı üç buçuk senedir sürdürmekteyim. Geçtiğimiz Nisan ayında yeniden başkanlığa seçildim. Seçime katılan bütün delegelerin oyuyla seçilmek de bana ayrı bir gurur verdi. Biliyorsunuz, seçimlerde sizin ve listenizin büyük bir teveccüh ile galip çıkması önemli bir olgudur. Bu durumdan da büyük bir gurur duymaktayım. Bizim işlerimizde takdir zamanı kongre zamanlarıdır. Başarılıysanız delegeler sizi yeniden başkanlığa seçer; başarısızsanız yeni bir yönetim ve oluşum anlayışıyla dernek yoluna devam eder. Sadece şahsım adına değil hissettiklerim... Yeniden tüm delegelerin oyunu almak, aynı zamanda kuruma olan güveni de gösterir. Bundan da ayrıca mutluluk duyuyorum.

• **Türk Kızılayı'ndan bahsetmek gerekirse neler söylemek istersiniz?**

Ben, Türk Kızılayı bünyesine 2000 yılında dâhil oldum. Bir arkadaşımın zoruyla dernekle tanıştım. O dönemle bu dönemi karşılaştırsak olumlu bir gelişti olduğunu söylemem gerekir. Hatta o zamanla bu zaman arasında bir uçurum olduğunu da belirtmeliyim. Eskiden Kızılay, savaşta ve afetlerde, afetzedelere yardımla yükümlü bir dernekti ve bundan dolayı sadece felaket dönemlerinde ismi gündeme gelirdi. Çok şükür ki ülkemizde artık sıcak savaş tehlikesi yok. Afetlerin de zamanını tahmin etme gibi bir olasılığınız yok. Bu durumdan dolayı Kızılay, maalesef oldukça hantal bir yapıya bürünmüştü. Özellikle son yedi yılda, mevcut yönetimin de katkılarıyla, Kızılay çehresini ve yardım kavramını değiştirdi. Tüm mesaisini öncelikle ülkemize, daha sonra dünyaya ayırarak yardıma ihtiyacı olan herkese her

an ve her yerde yardım edebilmek için kullanmaya başladı. Konu ya da durum ayırımı yapmıyoruz. Kimin, nerede, neye ihtiyacı varsa konu ne olursa olsun orada oluyoruz. Şu an itibariyle yurt dışında da faaliyet gösteriyoruz ve faaliyet gösterdiğimiz ülke sayısı elliden fazla. Kiminde sabit gruplarla afet bölgesinde yer alıyoruz, kiminde münferit zamanlarda giderek çalışmalarımızı sürdürüyoruz.

Eski Kızılay anlayışımızdan bir farkımız da şu ki eskiden Ankara'da büyük bir Afet İdare Deposu vardı ve tüm yardımlar bu depodan dağıtılırdı. Bugün tüm ülke çapında yaklaşık 27 – 28 depomuzla hizmet veriyoruz. Herhangi bir doğal afette veya yardım götürme zamanında, araçlarımız Ankara'dan hareket etmek durumundaydı. Bu, ulaşımı güçleştirip yardım ulaştırma süresini artırıyordu. Bu eksikliği görünce bölgelerde konuşlandık. Böylece iki yüz elli bin kişiye anında ulaşabilme imkânımız doğdu ki bu, ciddi bir rakamdır. Malzeme stoku olarak da dünyada ilk üçe girmiş durumdayız. Tüm sivil toplum örgütleri arasında, kendi ülkesi dışında en çok faaliyet gösteren ilk beş kurumdan biriyiz. 2012 yılındaki hedefimiz, bu alanda ilk sırada yer almak. Aynı zamanda, dünyadaki tüm sivil yardım örgütlerini içinde barındıran bir federasyonun da yönetim kurulu üyesiyiz. Bunlar ciddi başarılar. Elbette bu başarılarımızda vatandaşlarımızın yardımının payı çok büyük ve umuyoruz ki vatandaşımızın bize olan desteği yükselerek devam edecektir.

• Dünyada kaç sivil toplum örgütü Türk Kızılayı gibi faaliyet göstermekte?

Bu soruyu cevaplamadan önce, bir kavram karmaşasına son vermek gerektiği görüşündeyim. Bize gelen sorularda en çok bu iki kavramın karıştırıldığını ya da bağdaştırıldığını görüyoruz. Kızılay ve Kızılağ birbirinden farklı örgütler. Amaçları aynı; ancak birbirlerinden tamamen farklılar. Tüm örgütler, Kızılay ve Kızılağ olarak ikiye bölünmektedir. İslami kesimlerde hilâl, Hristiyan çevrelerde haç kullanılır. Yani, biz yurt dışında bir yardıma gittiğimizde Türk Kızılayı olarak gideriz. Her ülkenin bir Kızılay ya da Kızılağ kuruluşu vardır; ancak Türk Kızılayı'nın diğer bu tür örgütlerden çok önemli bir farkı var. Örneğin, bir afete giden Kanada Kızılağı'nın tüm masrafları Kanada devleti tarafından karşılanır. Türk

Kızılayı ise tüm masraflarını halkın yaptığı bağış ve yardımlar vasıtasıyla karşılar ve bunu, tüm dünyada becerebilen ender kurumlardan biridir. Devlet yardımı ve desteği yoktur, özerktir, tamamen desteği ni halktan alan bir sivil toplum kuruluşudur.

• Ulaşabildiğiniz tüm ihtiyaç sahiplerine tamamen halkın desteğiyle yardım edebildiğinizi söylediniz. Peki, bu yardımların toplanması nasıl oluyor?

Türk Kızılayı olarak yapacağımız tüm faaliyet ve yardımları halka duyuruyoruz. Şubemizin şu anda on bin civarında kayıtlı bağışçısı var. Bağışçı sayısının üç katı kadar da bundan faydalanan insan var. Tüm bağışçılarımız ve yardım alan insanlarımız kayıtlarımızda mevcut; ancak bu isimleri kesinlikle dışarıya yansıtmıyoruz ve kamuoyuyla paylaşmıyoruz. Özellikle bağışlardan faydalanan insanların toplum önünde küçük duruma düşmemesini hedefliyoruz; ancak bağışçılarımız, arzu ederlerse yardımlarıyla kaç kişiye nasıl ulaşıldığını kayıtlarımızdan inceleyebilir.

Yardımları nasıl topladığımıza gelince... Bu iş, daha çok yaptığınız işin şeffaflığıyla ilgili bir durum. Bundan yaklaşık altı yıl önce bağışçı sayısı yüzlerle ifade edilebiliyorken bugün rakam on binler seviyesine gelebiliyor. Çok yardımsever insanımız var; ama bu insanlar bir kuruma güvenmek istiyor, yardımlarının ihtiyaç sahiplerine ulaşip ulaşmadığını bilmek istiyor. Biz de kurum olarak onlara bu güveni verince hem bağışçı sayımız hem bağışlanan tutarlar daha üst seviyelere çıkıyor.

• Türk Kızılayı'nın bildiğim kadarıyla, özellikle yiyecek konusunda, günlük rutin yardımları da var. Bunun dağıtım organizasyonu zor bir iş olsa gerek?

Elbette zor; ama imkânsız değil. Bu soruya, Ankara Kızılayı olarak, yaptığımız yiyecek yardımlarını örnek göstermek isterim. Aş ocağımızdan çıkan yemekleri, adreslere götürme noktasında, açıkça söylemek gerekirse, zorlanıyoruz. Bunun sebebi de Ankara'nın çok büyük bir şehir olması. Şehrin bir ucundan diğer ucuna yemeği dağıtmak hem ekonomik değil hem çok uzun süreler gerektiriyor. Bunun için, Ankara'nın en yoksul bölgesi olan Altın-

dağ semtinde bir aş ocağımız var. Burada her gün yemek dağıtıyoruz. En az katılımcının olduğu günlerde iki bin kişilik yemek çıkıyor kazanlarımızdan; ancak bu sayının yedi binlere ulaştığı zamanları da biliyoruz. Organizasyonumuz şöyle işliyor: İhtiyaç sahibi vatandaş yemeği alır, evine götürür ve evinde tüketir. Her vatandaşımıza öğlen ve akşam yemeği olmak üzere iki öğünlük yemek veririz. Bu, her gün tekrarlanır. Aş ocağına mekân olarak uzak yerlerde oturan ihtiyaç sahiplerine, kolilerle aylık kuru gıda yardımı yaparız. Buradan sadece yemek yardımı yaptığımız düşünülmesin; çünkü biz, bağışçılarımızın her türlü yardımına açığız. Sadece yiyecek değil; ev eşyası, giyecek ve bunun gibi bağışlar da bizi mutlu ediyor.

• **Ankara Kızılayı'ndan bahsetmişken bizi biraz daha bilgilendirebilir misiniz?**

Ankara Kızılayı, 1919 yılında, Mustafa Kemal Atatürk'ün Samsun'da Kurtuluş Savaşı'nı başlatmasına müteakip yurt sevenlerin Ankara'ya intikalinin arkasından kurulan bir dernektir. O zamanlar az nüfuslu küçük bir kasaba olan Ankara'da yaşanan nüfus patlamasından sonra, baş gösteren barınma ve yiyecek sıkıntısını gidermek için derneğimiz doğuruyor. Nüfustaki bu artış, merkez olan şehrimizde bazı yurt sevenlerin konuşlanmasını gerektiriyor. Şu an aş ocağımızın olduğu bina, zamanında otuz

bin metrekare üzerine kurulu bir medreseymiş. O zamanın Kızılay üyeleri orada toplanıyor ve faaliyetlerine başlıyor. Hatta o zamanlar yurdun dört bir yanından silah almak için toplanan değerli eşyaların konulduğu kasamızı halen binamızda saklamaktayız. O bina, aynı zamanda şehir dışından gelenlerin konakladığı, karınlarını doyurdukları, askerlerimize ve gazilerimize hizmet veren bir yapı olarak kullanılıyor ve zamanla savaşta kullanılacak kıyafetlerin de dikildiği bir yer haline geliyor.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk'ün emriyle binamız 1920'de "şefkat ocağı" olarak kullanılmaya başlanıyor. O günden bugüne hiç ara vermeden görevini sürdürmekte. İlk amacı yiyecek dağıtmak olan Kızılay, bugünlere kadar değişerek ve gelişerek geliyor. Şu an sadece aş ocağımızda yaklaşık iki yüz ton erzağı işleyerek vatandaşımıza dağıtıyoruz ve hiç şüphe yok ki bu alanda Türkiye'de birinci sıradayız. Yurt dışındaki afet bölgelerine de buradan yardımlara gidiyoruz. Duyarlı vatandaşlarımızın katkısını elbette unutamayız. Öyle ki yardımların toplanması konusunda artık bir sorun yaşamıyoruz. Az önce bahsettiğim gibi, şeffaf bir kurum olduk. Sadece bağışçıların değil; kapının önünden geçen bir vatandaşın binaya girip bizim yaptıklarımızı denetlemeye hakkı var. Yönetim grubumuz ve personelimiz yaklaşık elli kişi. Bu insanların tamamı, her an

yaptıklarının hesabını verecek durumda. Bu elli kişinin sadece yedisinin personel olduğunu düşünürsek beş kuruş para almadan sürekli çalışan kırk üç kişilik bir gönüllü grubumuz olduğu ortaya çıkıyor. Bu grup, buradaki tüm işleri büyük bir fedakarlık ve sevecenlikle yapmakta. Şubemizde herkes elini taşın altına koyuyor, imece usulüyle işlerimizi halletmeye ve yardıma muhtaç insanlara yardım götürmeye çabalıyoruz.

• **Diğer devlet ya da özel sektörde faaliyet gösteren kurumlarla iş birlikleriniz var mı?**

Açıkçası başka kurumlarla çok fazla ortak çalışmamız yoktu; ancak bizde gönüllü olarak çalışan üniversite öğrencileriyle bir ortak çalışmamız vardı. Bu ortak çalışmamızı halen sürdürüyoruz. Bize daha önce bildirilen ilköğretim ya da lise öğrencilerimizle, bu gönüllü üniversiteli arkadaşlarımızla birlikte sınavlara hazırlık kursları düzenliyoruz. Maddi durumu yetersiz olup sınavlara hazırlanamayan öğrencilerimizi toplayıp onlara dersler verip biraz daha iyi öğrenmelerini sağlamaktayız. Yavaş yavaş kan bağış kampanyalarına da yöneliyoruz. Belirlediğimiz yerlere ekiplerimizi göndererek o bölgedeki duyarlı vatandaşlarımızın kan bağış yapmasını sağlamaya başladık; ancak bizim şubemizin dışında Kızılay Genel Merkezimizin sürekli devam eden bir kan kampanyası mevcuttur. Çeşitli yerlerdeki seyyar kan

merkezlerimizde ve bazı sağlık kurumlarında kan bağışlamak isteyen vatandaşlarımıza yardımcı oluyoruz. Gördüğünüz gibi, Kızılay'a her konuda yardımda bulunabilirsiniz. Bağışçı olabilirsiniz, gönüllü olabilirsiniz ya da sadece kan verebilirsiniz. Sadece sosyal yardım yapmanız gerekmiyor; eğitim konusunda da yardımcı olabilir, birikimlerinizi insanlarla paylaşıp da yardımcı olabilirsiniz.

• **Eğitim demişken eğitilmiş insanların daha çok yardım ettiğini ya da bağış yaptığını söylemek mümkün müdür?**

Size ilginç bir tespiti aktarayım. Normalde gelir seviyesi yükselen insanın daha fazla yardım edeceği beklenirken ülkemizde bu iş biraz ters işliyor. Orta seviyede ya da ortanın altında geliri olan insanlar bize daha fazla yardım ediyor. Sanırım yaşamakla ilgili bir durum bu. Kişilerin mal varlığı arttıkça yardım konusunda pasifleşmesi... İhtiyaç duyarak yaşamamanın ne demek olduğunu bilen insanların yardım konusunda aktifleşmesi ilginç; ama gerçek bir durum. Aynı şey eğitim için de geçerli. Buna bir örnek vermek isterim. Yaklaşık on yıldır kurban derisi toplama işinin içerisindeyim. Ulus Heykel'in önünde açtığım toplama standından ortalama yüz adet kurban derisi toplarken son iki yılda Atakule'de açtığım standtan topladığımız kurban derisi beşi geçmedi. Oysaki gelir ve eğitim seviyesi yüksek olan

Çankaya civarından daha fazla kurban derisi toplamamız gerekir. Ankara'nın en yoksul bölgesi olarak bilinen Ulus'tan daha fazla deri topluyoruz. Bu bir çelişki ve çok enteresan bir durum. Sanırım sorunun en güzel cevabı bu olsa gerek.

• **Bize vakit ayırdığınız için çok teşekkür ediyoruz Ahmet Bey. Son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı?**

Şunu eklemek isterim ki son dönemlerde yardımlarımızda farklılıklar oldu. Eskiden yardım yaptığınızda Kızılay bunu ihtiyaçlar doğrultusunda harcıyordu. Artık bunu yapmıyoruz. Bağış geldiği kalemde harcanıyor.

Örneğin, yapılan yardımlar, kurumumuzun şu an halen yürütmekte olduğu "Sevgi Bohçası" adlı bir projesi için harcanıyor. Bu projede pilot bölge Ankara ve yaklaşık dokuz aydır proje yürüyor. Amacımız doğum oranı hayli yüksek olan bölgemizde, yeni doğum yapmış annelere yardımcı olmak. Yoksul bir bölgede çalıştığımız için doğumdan sonraki ihtiyaçların çoğu doğru düzgün karşılanmıyor. Hastaneyle ortaklaşa başlattığımız ve kadın kollarımız vasıtasıyla yürüttüğümüz projede; şehrin zengin bölgelerinde yaşayan kadınlarımızı buraya da-

vet ediyoruz, bölgeyi tanıtıyoruz ve hastaneye ziyarete gidiyoruz. Hastaneyle ortaklaşa tespit ettiğimiz aileye, doğumdan sonra ilk önce sevgi bohçamızı veriyoruz. Bu bohçanın içinde yeni doğmuş bir bebeğin temel ihtiyaçları yer alıyor. Yeni annemiz evine geçtiğinde, iki ay boyunca bebeğin tüm gereksinimlerini ve ailenin tüm yiyecek ihtiyacını karşılıyor. Bununla birlikte, arkadaşlarımız doğum yapan anneyi evinde ziyarete gittiğinde doğum kontrolüyle ilgili bir sıkıntıyla karşılaşırsa bu konuyla görevli birimimize sorunu aktarıyor ve yardımcı olmaya çalışıyoruz. Önemli bir nokta da bu kampanyada kesinlikle bir çocuk sayısı ya da yaş sınırlamamız yok.

Kızılay olarak çok yoğun çalışıyoruz ve sürekli projeler üretiyoruz. Altındağ Belediyesi'nden istediğimiz ve görüşmelerin son derece olumlu gittiği bir arsa projemiz var. Bu arsa üzerine "Kızılay Kültür ve Sanat Merkezi" kurmayı planlıyoruz. Eğer bu proje tutarsa Kızılay yeni bir çehre kazanacaktır, diye düşünüyorum. Bu merkezimizde özellikle kaybolan ve kaybolmaya yüz tutmuş sanatlarımızı da canlandırmaya gayret göstereceğiz.

Röportaj: Mehmet Arıncı, F. Besim Kavukçu

Prof. Dr. Alaeddin TİLEYLİOĞLU
Çankaya Üniversitesi
Rektör Yardımcısı

Meral KIZRAK
Çankaya Üniversitesi
Ortak Dersler Koordinatörlüğü
İngilizce Birim Sorumlusu

“TÜRKİYE’DEKİ VAKIF ÜNİVERSİTELERİ ARASINDA BİZİMİKİ GİBİ YOĞUN AKADEMİK İNGİLİZCE MÜFREDATI YOK”

Çankaya Üniversitesi Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Alaeddin Tileylioğlu ve Ortak Dersler Koordinatörlüğü İngilizce Birim Sorumlusu Meral Kızrak ile bu dönem uygulamaya konacak yeni İngilizce müfredatı üzerine bir söyleşi gerçekleştirdik.

• **Sayın hocam, öncelikle İngilizce eğitiminin öneminden bahseder misiniz?**

Alâeddin Tileylioğlu: Bu soruyu yanıtlamadan önce, İngilizce eğitim yapan üniversitelerden bahsetmek gerekir, diye düşünüyorum. Türkiye’deki tüm vakıf üniversiteleri İngilizce eğitim yapmıyor. Hâlbuki toplumumuzda vakıf üniversitelerinin İngilizce eğitim yaptığına dair genel bir kanı var. Özellikle Ankara’da Çankaya Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi dışında İngilizce eğitim veren vakıf üniversitesi yok. Bu şartlar altında bir üniversitenin eğitimini İngilizce olarak yapacağını duyurması ve bunu başarması gerçekten çok önemli bir olgu. İngilizce, evrensel bir dil. Dünyadaki tüm gelişmiş ülkeler ekonomilerini, eğitimlerini ve daha

başka birçok şeyi İngilizce üzerine kuruyor. Uluslararası ilişkileri, ticaretleri hep İngilizceyle oluyor. Ülkemizde, özellikle liselerden üniversitelere gelen öğrencilerin, İngilizce eğitimi konusunda büyük sıkıntılar yaşadığını görüyoruz, tabi bahsettiğim İngilizce eğitimi veren özel kolejlerin dışında kalan öğrenciler. Bu öğrencilerin üniversiteyi kazanmasıyla birlikte görüyoruz ki İngilizceleri yeterli düzeyde değil. Üniversiteler de bu eksikliği gördüğü için, İngilizce eğitim yapan bölümlerine mutlaka hazırlık sınıflarını zorunlu tutuyor. Devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri de bunu tercih ediyor. Hazırlık eğitiminin geçmiş yıllarda, çok başarılı olduğu söylenemez. Bunu, derslere giren hocalarımızın şikâyetlerinden anlamamız mümkün.

Biz de üniversite olarak bu eksikliği ya da yanlış gidermek için verdiğimiz İngilizce eğitimini bir kez daha gözden geçirip öğrencilerimizin doğru İngilizce öğrenmesi için çalışmalar yaptık ve yapıyoruz.

Özellikle son zamanlarda bir takım tartışmalara şahit oluyoruz. İnsanların ana dillerinde eğitim almasının doğru olacağı yönünde birçok tartışma gündemde. İnsanlar ana dillerinde aldıkları eğitimin daha iyi olabileceğini düşünüyor. Buna itiraz etmem mümkün değil elbet; çünkü insanlar, bilgileri ana dillerinde çok daha iyi özümseyebilir. Bazı üniversitelere İngilizce eğitim fırsatı tanınmış ise öğrencilerin ana dillerinin yanında evrensel dil olan İngilizceyi de öğrenmeleri gerekir diye düşünüyorum.

Üniversitemizde, Hazırlık Sınıfı'ndan gelen bazı öğrencilerimizdeki eksiklikleri görüp İngilizce Birim Sorumlusu Meral Hanım ve birimimizdeki diğer hocalarımızla bir program geliştirdik. Amacımız, öğrencilerimizin İngilizce yönündeki eksikliğini kapatmak ve İngilizceyi akıcı bir şekilde kullanmasını sağlamak. Öğrencilerin bölüm eğitimlerini alırken İngilizce eğitimlerine devam etmesini hedefledik. Bu dönemden itibaren, yoğun bir İngilizce eğitimi, ikinci sınıflarda birinci sınıflara göre biraz daha hafifletilmiş bir İngilizce eğitimi, üçüncü ve dördüncü sınıflarda ise alanlarıyla ilgili mesleki İngilizce eğitime ağırlık veriyoruz. Biz hem hazırlıkta hem bölümde İngilizce öğretiyoruz. Amacımız, öğrencilerimizin mezun olduğunda emsallerinden daha iyi İngilizce konuşması ve kendilerine güveninin artması. Tabi İngilizce olmazsa olmaz, bunu kabul ediyoruz; ancak bunun yanında ikinci bir dilin asla lüks olmadığını da belirtmek istiyorum. Artık dünya çok küçüldü; herkes herkesle ticaret yapıyor, ilişki kuruyor, eğitim alışverişi yapıyor, üniversiteler birbirleri arasında çeşitli programlar uyguluyor ki Çankaya Üniversitesi'nin de bu yönde programları mevcut. Dolayısıyla ikinci dil asla lüks değil; aksine bir insanın kendi isteğiyle, kendini geliştirmek için yapması gereken bir şey olarak karşımıza çıkıyor. Bu cümleden hareketle, Ortak Dersler Koordinatörlüğümüzün bünyesinde Fransızca, Almanca, İspanyolca, Rusça, Çince ve Japonca gibi dersler de ve-

riyoruz. Bu dersler her öğrencimize açık. Yoğun bir talep de alıyoruz ve buna mutlu oluyoruz; ama öncelik İngilizcede olmalı görüşündeyim.

• Çankaya Üniversitesi özeline inerek İngilizce Birimimizin genel amaçlarını açabilir miyiz?

Meral Kızrak: Birimimizin öncelikli amacı, ülkemize ve Üniversitemize yakışır bireylerin yetişmesinde katkıda bulunmak, Üniversitemizin misyon ve temel değerlerine uyumlu bir eğitim sunmaktır. Daha sonra dil eğitimi geliyor. Dil eğitimimiz ile ilgili daha özel amaçlardan bahsedecek olursak öğrencilerimizin lisans eğitimleri boyunca ihtiyaç duyacakları akademik ve mesleki dil becerilerini öğretmenin yanı sıra, mezuniyetleri sonrasında da profesyonel hayata daha kolay uyum sağlamlarını sağlayacak biçimde bir dil eğitimi vermek. Ayrıca, etik değerleri ön planda tutan, araştırmayı ve sorgulamayı teşvik eden evrensel bir öğretimin yanı sıra, yabancı dilde sözlü ve yazılı iletişimi tümleşik öğretim teknikleriyle ve içerik odaklı yaklaşımla öğretmeyi benimsemiş bir metodoloji uygulamaktayız. Yani öğrencilerimizin İngilizce konusunda yetkin olmalarını, çalışacakları ortamlarda kendilerini ve Üniversitemizi en iyi şekilde temsil etmelerini sağlamak istiyoruz.

Üniversitemiz kurulduğundan beri hizmet veriyorum. Kurulduğumuz günden bugüne gerçekten büyük ve olumlu değişikliklere tanıklık ettik. Her geçen sene öğrenci ve mezun sayımız artıyor. Başlangıçta sadece Hazırlık Sınıfı'nda İngilizce eğitimi veriyorduk. Daha sonraki yıllarda öğrencilerimiz hazırlık eğitimlerinin yanı sıra lisans programlarının birinci sınıfında da İngilizce derslerini almaya başladı. Öğrencilerimiz, 2. ya da daha sonraki

yıllarında İngilizce dersleri almıyordu. Birkaç istisna dışında, geçen yıla kadar durum hemen hemen böyleydi. Bazı bölüm programlarında 2. yıl bir dönem, diğer bazı bölümlerimizde ise dördüncü sınıfın son döneminde İngilizce dersi verilmekteydi. Buna bir standart getirmek durumundaydık. Ayrıca en önemlisi, dil eğitiminin sürekliliğini korumak zorundaydık. Planladığımız mesleki ve akademik İngilizce programını 1 yıl içinde haftada 3 saatle tam anlamıyla uygulamamız imkânsızdı. Sayın Alâeddin Hocamın da az önce belirttiği gibi, yabancı dilin öneminin gün geçtikçe artıyor. Üniversitemizin bu konuya verdiği önem de göz önünde bulundurunca Birimimizin amaç ve planlamalarını tekrar gözden geçirmek bizim önceliğimiz haline geldi. Ülkemizdeki diğer vakıf üniversitelerinden bir farkımız var; İngilizce eğitim yapıyoruz ve bu farkı ortaya koymalıyız, diye düşünüyorum.

• Bildiğimiz kadarıyla, bu sene yeni bir müfredatımız var. Bu müfredatı hazırlarken nele-re dikkat edildi?

M. Kızrak: İngilizce dil eğitim programımızı Sayın Rektörümüzün desteği ve Alâeddin hocamızın önderliğinde, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri göz ardı etmeden yeniledik. Alâeddin hocamız, hem bilgi hem tecrübeleriyle bize çok yardımcı oldu, çalışmalarımıza yön verdi. Yeni müfredatımız dört seneye yayılıyor. Öncelikle, Hazırlık Sınıfı'ndan gelen öğrencilerimizin dil becerilerindeki seviye farklılıklarını dikkate aldık. Hazırlık Sınıfı Müdürü Bülent İnal ve ekibindeki diğer okutman arkadaşlar ile programlarımızın uyumlu olması için yoğun görüşmeler yaptık. Dekanlarımız ve bölüm başkanlarımızla, hocalarımızla görüştük ve öğrencilerin dil ihtiyaçlarını analiz ettik. Ülke çapındaki diğer vakıf ve devlet üniversitelerinin dil programlarını inceledik, alanımıza özgü literatürü taradık. Burada bir farktan söz etmek istiyorum: Dil ihtiyacı ve öğrenme ihtiyacı farklı kavramlardır. Biz, ikisini de ayrı ayrı analiz ederek tek bir potada erittik ve müfredatımız içerisine kattık. İkisini farklı düşünmek sağlıklı olmazdı. Yukarıda saydığım bu veriler doğrultusunda, az önce dediğim gibi, dört senelik bir müfredat oluşturduk. Sekiz ayrı ders içeriği, bir yıla yakın bir zaman içerisinde hazırlandı ve bugünkü son halini aldı.

İzin verirseniz programımızdan biraz daha bahsetmek istiyorum. Öğrencilerimize, Hazırlık Sınıfı İngilizce eğitimlerinden sonra, ilk yılda iki dönem boyunca haftada altı saat yoğun anlamda akademik İngilizce eğitimi vereceğiz. Tabi ki öğrencilerimizin, Hazırlık Sınıfı Yeterlilik Sınavı'ndan aldıkları puanlara göre, 1. yıl İngilizce derslerinden yani Eng 105 ve 106 derslerinden muaf olma hakkı saklıdır. Bunu yaparken öğrencilerimizi dil seviyelerine göre sınıflandırma durumunu gözettik. Böylece öğrencilerimiz, dil yetkinliklerine seviyece yakın gruplarla daha etkin bir dil eğitimi alacak; ancak şunu da söylemek isterim ki Yeterlilik Sınavı sonuçlarına göre bu derslerden muaf olma imkânı kazanan öğrencilerimize, İngilizcelerini geliştirme olanağı sağlamak adına, haftada 4 saat olmak üzere "Eng 205-206 Özel Amaçlı İngilizce I ve II" derslerini tasarladık. Üçüncü yılda, ileri derecede akademik İngilizce derslerimiz var. Dördüncü sınıfta ise rapor yazma ve ileri düzeyde iletişim becerileri geliştirmeye dönük derslerimiz mevcut. Üniversitemiz çalışanları ve öğrencilerimiz, programımızla ilgili daha detaylı bilgiye <http://ort.cankaya.edu.tr/tr/english.php> adresinden de ulaşabilir.

İngilizce eğitim programımızla son derece iddialıyız. Bilkent Üniversitesi hariç, ülkemizdeki tüm vakıf üniversiteleri arasında İngilizceye bizim kadar önem veren, hatta mesleki ve teknik İngilizceye böylesine önem veren, içerik odaklı başka hiçbir müfredat yok. Derslerimizi ve ders materyallerimizi bu noktalara önem verecek şekilde dizayn ediyoruz. Ayrıca öğrencilerimizin motivasyonunu ve öğrenme kapasitesini maksimize etmek için derslerimizin tamamını teknoloji destekli sınıflarda yaparak interaktif dil öğretim materyalleri ile derslerimizi ilgi çekici ve anlamlı hale getiriyoruz.

• Burada alınan eğitim, profesyonel iş hayatında gerek duyulan İngilizceyi karşılıyor mu?

M. Kızrak: Bu soruya büyük bir mutlulukla "evet" diye cevap vereceğim. Yeni müfredatımız sayesinde dört senenin sonunda mezun olan tüm öğrencilerimiz, iş hayatlarında ihtiyaç duyacakları İngilizce bilgi ve becerilere sahip olacaktır. Birkaç yıl içerisinde mezunlarımızla bu müfredatın meyveleri-

ni toplayacağımızı düşünüyorum. Ayrıca mezuniyetten sonraki süreçte öğrencilerimizin peşini bırakmayacağız. Sürekli irtibat halinde kalarak kendilerinden geri bildirimler isteyeceğiz. Çıkan sonuçlara göre de varsa eksikliklerimizi kapatacağız.

A. Tileylioğlu: Daha önceki ders programımızda, öğrencilerimizin ilk sene aldıkları İngilizce eğitiminin yeterli olmadığını gördük. Öğrencilerimiz ilk senenin sonunda dersi bitiriyor ve bölüm derslerine odaklanıyor-

du; ancak aldıkları İngilizce eğitimi zaman zaman bölümlerde zorluklar çıkartıyordu. Özellikle de teknik derslerde İngilizcenin doğal olarak az kullanılması, öğrencilerimizin daha az donanımlı halde mezun olmasına yol açıyordu. Şu an için İngilizce bölümümüzün çok iddialı olduğunu söyleyebilirim. İngilizce birimizle yaptığımız toplantıların sonucunda iddiamızın ne kadar haklı olduğunu da görebiliyorum.

• **Bu dönem kaç öğrenciye eğitim vereceksiniz?**

M. Kızrak: 1000'i aşkın öğrenciye ders verme imkânımız olacak. Bu çok önemli bir rakam. Örne-

ğin, 105 kodlu dersimiz için onsekiz grup açmayı düşünüyoruz. 205 kodlu ders için onüç, 305 kodlu ders için üç, 405 kodlu ders için iki, daha önceki yıllardan gelen 115 ve 113 kodlu derslerimiz için üç ve Hukuk Fakültesi'ne de dört grup açacağız.

• **Öğrenci arkadaşlarımıza ders verecek okutman profilinden bahsetmek gerekirse neler söylemek istersiniz?**

M. Kızrak: Bu yıl aramıza katılan dört okutman arkadaşımızla birlikte on iki kişilik bir zümremiz oluştu. Yeni katılan arkadaşlarımızın uyum süreci devam ediyor. Bu hocalarımızdan biri doktorasını bitirmiş vaziyette, birinin doktora süreci devam ediyor, beş arkadaşımız yüksek lisanslarını bitirmiş durumda ve diğer beş arkadaşımız da yüksek lisans programına kayıtlı. Hepsisi alanında uzman, motivasyonu yüksek ve kendilerini mesleklerine adanmış durumda. Alâeddin Hocamızın da destek ve yol göstermesi sayesinde çok uyumlu ve keyifli çalışıyoruz. Kadromuzda, İngiliz dili ve edebiyatı, Amerikan kültür ve edebiyatı, İngilizce öğretmenliği gibi bölümlerden mezun hocalarımız var. Bunun dışında her birimizin ayrı ayrı, çeşitli sertifika ve belgeleri mevcut. Çoğumuz birkaç yıl önce akademik İngilizce konusunda sertifikalı bir eğitime tabi tutulduk ve bu eğitimin faydalarını görüyoruz.

• **Şu ana kadar mezun olan öğrenci arkadaşlarımızdan ne gibi geri bildirimler alıyorsunuz?**

M. Kızrak: Çeşitli ortamlarda, sosyal paylaşım ağlarında bir araya geliyoruz. İletişime geçiyoruz, çoğu iş hayatında önemli görevler alan insanlar. Hep söyledikleri şeyse iş hayatının farklı olduğu ve okurken İngilizcenin önemini yeteri kadar kavramadıkları için sıkıntı çektikleri. Kimse geç kalmış sayılmaz, ellerindeki notları bile yeniden çalışmaları kendileri için yeterli olacaktır görüşündeyim. Zaman zaman İngilizce ile yardım talep edenler ya da sorular sordukları da oluyor. Bu müfredat değişikliğinden sonra, öğrencilerimizin iş hayatında çok daha kendine güvenli ve verimli olacağı görüşündeyim. Ayrıca şunu belirtmek isterim ki mezun olup akademik kariyer yapmak isteyen öğrencilerimiz de dört senelik müfredatımızı bitirdikten sonra, KPDS, ÜDS ya da TOEFL gibi dil sınavlarından da rahatlıkla yeterli puanları alacaktır. Öğrettiğimiz İngilizce, sadece lisans eğitimlerinde değil; lisans üstü eğitimlerinde de etkili olacaktır.

• Son olarak değerli okurlarımıza neler söylemek istersiniz?

A.Tileylioğlu: Üst düzey yönetimimizin ve Sayın Rektörümüzün bu programı desteklediği kadar, herkes desteklemeli diyorum. Sayın Rektörümü-

zün bu programın hayata geçmesi için verdiği destek ve gösterdiği çaba her türlü saygıyı hak ediyor. Okulumuzun tümünün de en az üst düzey yöneticiler tarafından desteklemelerini arzu ediyoruz ve buna inanıyoruz. Desteklemeleri, derste eğitimi İngilizce olarak devam ettirme ve çocuklarımızın derse katılımlarını sağlayarak İngilizcelerini kullanmalarına sebebiyet vermeleriyle olabilir. Ayrıca, öğrencilerimizle ilgili, İngilizce Birimimizi bilgilendirmeleri önem arz edecektir. Öğretim üyelerimizin de bu konuda çok duyarlı olduğunu biliyoruz. Bu konudaki hassasiyetlerini özel sohbetlerimizden biliyorum. Hepimiz, İngilizce Birimize yardımcı olmalıyız.

M. Kızrak: Hocamın da dediği gibi özellikle bölüm hocalarımızdan geri bildirimler beklemekteyiz. Programın işleyişi üzerine bölüm hocalarımızın olumlu ya da olumsuz görüşleri, önerileri bizim için son derece değerli. Tabi bunun yanında bölüm hocalarımızın öğrencilerimizi İngilizce derslerinin en az bölüm dersleri kadar önemli olduğu konusunda motive etmeleri de çok önemli. Şimdiden destek olan, fikir ve eleştirileriyle Birimimizin zenginleşmesine katkıda bulunan herkese çok teşekkür ederim.

Röportaj: F. Besim Kavukçu

EŞDEĞERLİK TABLOSU							
Dersin Kodu	Dersin Adı	Kredisi	AKTS Kredisi	Önkoşul	Eşdeğer Ders	Muafiyet	Dersin Açılacağı Dönem
Eng 105	Akademik İngilizce I	0 6 3	5	Hazırlık Sınıfı Yeterlik Sınavından geçer not ya da bu sınavdan muafiyet	—	Gerekli koşullar yerine getirildiğinde	Güz/Bahar
Eng 106	Akademik İngilizce II	0 6 3	5	Eng 105	—	Gerekli koşullar yerine getirildiğinde	Güz/Bahar
Eng 205	Özel Amaçlı İngilizce I	0 4 2	4	Eng 106	Eng 101, Eng 103, Eng 117	—	Güz
Eng 206	Özel Amaçlı İngilizce II	0 4 2	4	Eng 205	Eng 102, Eng 104, Eng 118	—	Bahar
Eng 305	İleri Düzey Akademik İngilizce I	0 2 1	3	Eng 206	Eng 202, Eng 112	—	Güz/Bahar
Eng 306	İleri Düzey Akademik İngilizce II	0 2 1	3	Eng 305	—	—	Güz/Bahar
Eng 405	Rapor Yazma	0 2 1	3	—	Eng 401	—	Güz
Eng 406	İleri Düzey İletişim Becerileri	0 2 1	3	—	—	—	Bahar

Öğr. Gör. Özlem DEFTERLİ
Çankaya Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi
Matematik - Bilgisayar Bölümü

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ MATEMATİK-BİLGİSAYAR BÖLÜMÜ'NDEN İKİ BÜYÜK ULUSLARARASI KONFERANS DAHA

2009-2010 Akademik Yılı Yaz Dönemi'nde, Çankaya Üniversitesi'nde Matematik – Bilgisayar Bölümü tarafından iki büyük uluslararası konferans düzenlendi. Bunlar; 25-27 Temmuz 2010 tarihleri arasında gerçekleştirilen “*Nanoteknolojide Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler - (NNDS'10)*” konferansı ile 28-31 Temmuz 2010 tarihlerindeki “*3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık - (NSC'10)*” konferansıdır. Orijinal isimleriyle;

“New Trends in Nanotechnology and Nonlinear Dynamical Systems” - (NNDS'10),

“3rd Conference on Nonlinear Science and Complexity” - (NSC'10).

Her iki konferansın organizasyon komitesinde görev alan öğretim elemanlarından biri olarak, bu konferanslarla ilgili sizlere detaylı bilgiler vermek isterim.

A) Başkanlığını Çankaya Üniversitesi Rektörü **Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç**'in yaptığı uluslararası “*Nanoteknolojide Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler - (NNDS'10)*” konferansının amacı; nanoteknoloji ve uygulamaları alanındaki hızlı ilerlemeleri dik-kate alarak, bu alandaki teorik kavramları ve özel endüstriyel uygulamaları tanıtmak ve ayrıca lineer olmayan dinamik sistemler ve uygulamaları üzerine de bilgiler vermektir. Bu kapsamda, alanlarında uzman on önemli bilim insanı Üniversitemize da-

vet edildi. Bu organizasyonun Üniversitemiz personel ve öğrencilerinin yanı sıra endüstriyel sektör adına da faydalı olması ve söz konusu etkinliğimize Ostim, Havelsan, Aselsan, Roketsan gibi Türkiye'nin önde gelen kurumlarından da katılımının sağlanması hedeflendi. Dünyanın en önde gelen uzmanları ile özel sektör arasındaki bu diyalogun, gelecekte yeni ortak projeler geliştirmeye zemin hazırlayacağı inancındayız.

10'u davetli konuşmacı olmak üzere **15** farklı ülkeden **77** bilim insanının katılımıyla gerçekleşen bu konferansta Türkiye'nin yanı sıra Amerika, Kanada, İngiltere, Almanya, Çek Cumhuriyeti, Romanya, Cezayir, İran, Filistin, Pakistan, Mali, Portekiz, Brezilya, Rusya ve Ukrayna gibi ülkelerden katılım oldu. Davetli konuşmacılar ise Amerika, Kanada, İngiltere, Almanya ve Portekiz gibi ülkelerden katılan değerli bilim insanlarından oluştu.

Nanoteknoloji ve doğrusal olmayan dinamik sistemler konularında uzmanlaşmış **10** yabancı konuşmacı, konferans süresince dersler vererek ayrıca bu konular çerçevesinde paralel oturumlarda sözlü sunumlarda da bulundu.

Konferanstaki bilimsel programın yanı sıra **sosyal program** kapsamında Anıtkabir, Etnografya Müzesi ve Devlet Resim-Heykel Müzesi'ne geziler düzenlendi. Ayrıca, **kültürel program** kapsamında, Türk müziğinden örneklerin ve profesyonel folklor ekipleri tarafından Türk halk danslarından çeşitlendirmelerin de yer aldığı kapsamlı bir gösteri yapıldı.

Bilimsel komitesinde yerli ve yabancı birçok bilim insanının yer aldığı **NNDS'10 Konferansı'nın organizasyon komitesi**nde ise Üniversitemiz öğretim elemanlarından Dumitru Baleanu (Organizasyon Komitesi Başkanı), Yahya Baykal, Cem Özdoğan, Özlem Defterli, Raziye Mert ve Adnan Bilgen bulunmaktaydı.

B) İlk konferansı takip eden 28-31 Temmuz tarihlerinde gerçekleştirilen **"3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık - (NSC'10)"** adlı uluslararası etkinliğin eş-başkanlığını Albert **Luo** (Amerika), **Ziya Burhanettin Güvenç** (Türkiye) ve **J. A. Tenreiro Machado** (Portekiz) yaptı.

Birincisi **2006** yılında Çin'in Beijing şehrinde, ikincisi ise **2008** yılında **Portekiz**'in Porto şehrinde gerçekleştirilen **"Nonlinear Science and**

Complexity" adlı uluslararası konferansın üçüncüsü, bu yıl 28-31 Temmuz **2010** tarihlerinde **Çankaya Üniversitesi**'nin ev sahipliğinde ülkemizde gerçekleştirildi.

Bu uluslararası toplantının amacı; doğrusal olmayan bilim ve karmaşıklık teorisi alanındaki güncel gelişmelerin, buluşların ve ilerlemelerin tartışılması ve paylaşılmasına imkân verecek ortamın sağlanmasıdır. Ayrıca, modern bilim ve teknoloji için temel oluşturan, öncü teorilerin ve tekniklerin su-

nulması ve doğrusal olmayan bilime ve karmaşıklık alanını aydınlatacak bilimsel araştırmalara olan ilgiyi arttırmak, bu yöndeki çalışmalarını teşvik etmek hedeflenmiştir. Konferansta üzerinde durulan konular; doğrusal olmayan fiziksel bilimler ve doğrusal olmayan matematik alanındaki temel teori ve prensipler, analitik ve sembolik yaklaşımlar, hesaplamalı teknikler olarak listelenmiştir.

NSC'10 Konferansı süresince işlenen konu başlıklarını genel olarak aşağıdaki şekilde gruplandırabiliriz:

- Chaotic Dynamics and Transport in Classic and Quantum Systems
- Complexity and Nonlinearity in Molecular Dynamics and Nano-Science
- Complexity and Fractals in Nonlinear Biological Physics and Social Systems
- Lie Group Analysis and Applications in Nonlinear Science
- Nonlinear Hydrodynamics and Turbulence
- Bifurcation and Stability in Nonlinear Dynamic Systems
- Nonlinear Oscillations and Control with Applications
- Celestial Physics and Deep Space Exploration
- Nonlinear Mechanics and Nonlinear Structural Dynamics
- Non-smooth Systems and Hybrid Systems
- Fractional dynamical systems

35 farklı ülkeden yaklaşık **240** değerli bilim insanının katıldığı bu önemli etkinlikte Amerika, Alman-

ya, Portekiz, İngiltere gibi ülkelerden **11** yabancı davetli konuşmacı da doğrusal olmayan bilim ve karmaşıklık konusu kapsamında dersler verdi.

4 günlük konferans programı kapsamında, davetli konuşmacıların yanı sıra, farklı konu başlıklarındaki önemli makalelerin sunulduğu **46** tane Paralel Oturum (**Parallel Sessions**) ve **25** poster sunumunun yapıldığı **"Poster Session"** düzenlendi. Yapılan **46** paralel oturum, alanlarında uzman katılımcıların, çeşitli uzmanlık konuları çerçevesinde organize ettiği **17 Özel Sempozyum (Special Symposia)** kapsamında düzenlendi. Bu sebepten

le konferansın eş-başkanları tarafından bu **17** Özel Sempozyum'u organize eden katılımcılara katkıları dolayısıyla çeşitli plaketler verildi.

NSC'10 ve NNS'10 Uluslararası Konferanslarının organizasyon komitesinde görevli olmamın yanında, bilimsel çalışmalarımı sunmak üzere, konferansta katılımcı olarak da bulundum. Ayrıca, paralel oturumlardan birinde eş-başkanlık yaptım ve NSC'10 Konferansı'ndaki 17 Özel Sempozyum'dan birinin de düzenleyicisiydim.

NSC'10 Konferansı kapsamında çeşitli ödüller de verildi. Bunlardan biri, alanlarında uzmanlaşmış ve bilimsel arenada saygın bir yer edinmiş değerli bilim insanlarına verilen NSC10 **"Lagrange Award"** adlı ödül ve diğeri de konularında uzmanlaşma yolunda ilerleyen ve başarılı çalışmaları olan genç araştırmacılara verilen NSC10 **"Zaslavsky Award"** adlı ödüldür. Her iki ödül için de adaylarda NSC'10 Konferansı'nın katılımcısı olma ve makalelerini etkinlikte sunmuş olma şartları arandı. Bununla birlikte kimi ödüllere bazı ek şartlar da getirildi. Uluslararası bir komite tarafından değerlendirilen aday başvuruları sonucunda, NSC'10 Lagrange ödülünü Amerika'dan Profesör Lev A. OSTROVSKY,

NSC'10 Zaslavsky ödülünü ise Amerika'dan Profesör Tom SOLOMON kazandı.

NSC'10 Konferansı'nın 4 günlük yoğun bilimsel programına ek olarak, çeşitli sosyal ve kültürel programlar da organize edildi:

Sosyal Program kapsamında iki ayrı gezi düzenlendi:

- Anıtkabir, Etnografya Müzesi ve Devlet Resim-Heykel Müzesi gezisi,
- Günöbirlik Kapadokya gezisi.

Költörel Program kapsamında, Türk müziğinden nitelikli eserlerin yanında profesyonel folklor ekipleri tarafından ölkemizin birçok yöresin-

den kültürel öğelerin yansıtıldığı Türk halk danslarından örnekler görkemli bir gösteri ile sunuldu.

Uluslararası program komitesinde yerli ve yabancı birçok bilim insanının yer aldığı **NSC'10 Konferansı'nın Organizasyon Komitesi**'nde görev alan değerli öğretim elemanlarımızın isimleri ise:

Dumitru BALEANU (Organizasyon Komitesi Başkanı)

Yahya BAYKAL

Özlem DEFTERLİ

Adnan BİLGİN

Erdal DİNÇ

Cem ÖZDOĞAN

Raziye MERT

şeklinde sıralandı.

Her iki konferansın Organizasyon Komitesi Başkanı, Çankaya Üniversitesi Matematik – Bilgisayar Bölümü'nden **Prof. Dr. Dumitru Baleanu** idi.

Bu iki uluslararası konferansın sponsorları Çankaya Üniversitesi ve **TÜBİTAK**'tı. Konferanslarda sunulan ve hakem raporları olumlu olan makalelerin, konferans bildirilerinin basıldığı CD'de yer alması planlanmaktadır. Ayrıca, seçilmiş makaleler, **Springer** tarafından yayınlanacak olan konferans bildiri kitabında ya da **"Communications in Nonlinear Science and Numerical Simulation"** isimli **SCI**'te yer alan uluslararası dergide makale olarak basılacaktır.

Bilimsel anlamda çok yoğun ve verimli geçen Çankaya Üniversitesi Matematik – Bilgisayar Bölümü'nün düzenlediği bu iki prestijli uluslararası konferansın yapılmasını mümkün kılan Üniversitemiz Mütevelli Heyeti Başkanı Sayın Sıtkı Alp'e ve Rektörümüz Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç'e,

organizasyonda emeği geçen Üniversitemizin değerli yöneticileri ve öğretim elemanlarına, sevgili öğrencilerimize, Üniversitemizin Bilgi-İşlem, Basın ve Halkla İlişkiler, Kültür Hizmetleri, Bütçe ve Mali İşler, Destek Hizmetler ve Güvenlik gibi idari birimlerinde görev yapan personelimize kendi adıma çok teşekkür ederim. Bilimsel ve organizasyonel hazırlık aşamalarının aylar öncesinden başladığı bu uluslararası konferansların başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesinde, öğretim elemanlarımızın ve idari personelimizin ciddi emekleri, özverili ve uyumlu çalışmaları esas faktördür.

(Konferansların organizasyonunda görev alan bölüm öğrencilerimiz: Nurşah Öntürk, Haktan Atamer, Andaç Özdemir, Betül Benli, Kübra Biçen, Taha Kırca, Erdem Koç, Gül Balçık, Nejla Akşan, Tuğba Çekirge, Sevgi Canpolat, Serhat Topkaya, Enes Anasoy, Fatih Arslan, Can Uzun, Tuncay Kaya, Bahadır Özcan, Merve Sitembölükbaşı, Hüseyin Koyun, Buse Gürcü)

Üniversitemizde bu tür kaliteli ulusal ve uluslararası bilimsel aktivitelerin sıklıkla düzenlenmesini, lisans, lisansüstü öğrencilerimizin ve akademik personelimizin bu tür etkinliklere katılımının artarak devam etmesini dilerim.

Arzu SANCAK

“ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ’NDEN MEZUN OLMAKTAN VE BURADA ÇALIŞMAKTAN GAYET MEMNUNUM.”

Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü’nden 2003 yılında mezun olan ve şu anda Çankaya Üniversitesi Girişimcilik Merkezi’nde çalışan Sayın Arzu Sancak ile iş hayatı ve annelik üzerine bir röportaj gerçekleştirdik.

Sayın Sancak öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

1981 yılında Ankara’da doğmuşum. İlkokul ve ortaokulun bir kısmını Aydınlıkevler semtinde okudum. Ortaokul son sınıfta ise Eryaman’daki bir okula geçtim. Liseyi de bu semtte okuduktan sonra 1998 yılında mezun oldum. Aynı yıl Çankaya Üniversitesi’ni kazandım. Böylece Çankayalı olma hikâyem başladı.

Bunun dışında, ilkokul ve ortaokul dönemlerinde, hafta sonları Hacettepe Üniversitesi Devlet Konservatuarı Çok Sesli Müzik Korosu’na gidiyordum. Aynı zamanda Toprak Mahsulleri Ofisi’nde de halk oyunları oynuyordum. Toprak Mahsulleri Ofisi’ndeki ekibimizle katıldığımız yarışmalarda aldığımız ciddi

derecelerimiz vardı. Güzel, hareketli, zevkli bir dönemdi.

Çankaya Üniversitesi’ne geldiğimde benim için stresli yıllar başladı; çünkü burası bir vakıf üniversitesiydi. Şimdiye kadar hiçbir özel okulda bulunmadığım için “yapabilecek miyim yapamayacak mıyım?” diye düşünüyordum. Buna ek olarak, daha önce İngilizce eğitim yapan bir okulda okumamış ve dil eğitimi almamış olmamın da stresini yaşıyordum. Çankaya Üniversitesi’nin eğitim dili İngilizce olduğu için korktum; ancak hazırlık sınıfında bu problemimi aştım. Yaşamış olduğum stres bana yüksek notlar olarak geri döndü. O korkuyla derslerime çok yoğunlaştım ve şeref öğrencisi olarak mezun oldum.

Çankaya Üniversitesi'ni seçme sebepleriniz nelerdi?

Açıkçası Çankaya Üniversitesi ile ilgili çok fazla bilgim yoktu. O dönem, birçok arkadaşımın tercihleri arasında Çankaya Üniversitesi yer almaktaydı. Yeni bir üniversite oluşu tercih sebeplerimizden biriydi. Liseden birçok öğrenci arkadaşım Çankaya Üniversitesi'ne yerleşti. Onlar genelde Hukuk Fakültesi'ni tercih etti. Bense İşletme Bölümü'nü kazandım; ama okula başladıktan sonra hiç de yanlış bir tercih yapmadığımı gördüm. Yani mutluydum. Arkadaş çevrem olsun, okul hayatım olsun hiçbir sıkıntı yaşamadım. Çankaya Üniversitesi'nde okumaktan ve buradan mezun olmaktan gayet memnunum.

Çankaya Üniversitesi'nde geçirmiş olduğunuz öğrencilik döneminizden bahsedersiniz?

Dürüstçe söylemek gerekirse sürekli okul aktivitelerinde yer alan ve öğrenci topluluklarında aktif olan bir öğrenci değildim. Zaman zaman düzenlenen organizasyonlara katıldım elbette; ama işin mutfağında yer almadım. İkinci sınıftayken hocamız Elif Akagün ile İşletme Bölümü'nden dokuz öğrenci Amerika Birleşik Devletleri'nin Houston eyaletindeki Houston Üniversitesi'ndeki bir yaz okuluna gittik. Benim için çok farklı, aynı zamanda da eğlenceli bir deneyimdi. Yaklaşık bir buçuk ay süren seyahatimde, hem orada eğitim alma şansım oldu hem Amerika Birleşik Devletleri'nin Dallas, New Orleans, San Antonio gibi eyaletlerini görme imkânım oldu. Houston Üniversitesi'nde, Halkla ilişkiler ve finans derslerini aldık. Oradaki öğrencilik hayatını görme fırsatımız oldu. Bu deneyimin bir iyi yanı da orada alıp geçtiğimiz derslerden Türkiye'de de muaf sayıldık. Bu, Türkiye'deki ders yükümün azalmasını sağladı. Her anlamda keyifli ve enteresan bir deneyim oldu. O tarihe kadar ailemden hiç ayrı kalmamıştım. İlk

kez yurt dışında, ailemden uzak kalmanın deneyimini de böylece yaşadım.

Ertesi yıl T.C. Merkez Bankası'nın Bankacılık ve Finans Bölümü'nde staj yapma şansım oldu. Burada her gün bize bankanın işleyişi ve bankacılıkla ilgili genel bilgiler verilmekteydi. Yapmış olduğum bu stajdan sonra, bir bankacı olarak çalışma arzumu daha çok arttı.

Artık amacım bir an önce okulumu bitirip iş hayatının içinde yer almaktı. Okul hayatı boyunca çalışkan bir öğrenciydim, diyebilirim. Bunları söylerken sadece ders çalıştığım düşünülmesin tabi. Eğlenceli ve keyifli bir arkadaş grubum da vardı. Birlikte hoş vakitler geçirdik, derslerimize beraber çalıştık ve her konuda birbirimize yardımcı olmaya çalıştık. Sonuçta üniversite hayatında biraz da arkadaş edinmeyi öğrenebilmeniz lazım.

Kariyerinize yön verme konusundaki kararlarınızı ne zaman ve ne şekilde verdiniz?

Aslında işletme okumaya başlarken ve hatta okulumu bitirdiğimde aklımda olan tek meslek bankacılıktı. Mezun olduktan sonra da bankacı olmak istiyordum; ama mezun olduğum sene, 2001 krizinin sonrasına denk geldiği için sektör çok kötü durumdaydı. Bankalar, bırakın işe yeni eleman almayı, yoğun bir şekilde işten eleman çıkarma politikasını uyguluyordu. Bankacılık hayatım da bu sebeple suya düşmüş oldu; çünkü bankalar, yıllardır çalışanı olan kişileri bile işten çıkarıyordu. Öyle bir dönemdi. Bu koşullarda benim için bir bankada işe başlamak imkânsız sayılırdı. Bu da biraz hevesimi kırdı.

Yüksek lisans ve KPSS gibi seçeneklerim vardı; ama kesinlikle okulla ilgili bir şey yapmak istemiyordum. Okuldan ve öğrencilikten çok sıkılmışımdı. Önüme gelen ilk işi, ne olursa olsun, kabul edecektim; çünkü evde oturmaktansa çalışmayı tercih ediyordum. Bu şekilde bana gelen şansları değerlendirdim.

Mezun olduktan sonra yaşadığınız süreçlerden biraz bahsedebilir misiniz?

Mezun olduktan sonra, daha önce bahsettiğim gibi, bankacılık hayalim suya düşmüştü ve okumaya devam etmek istemiyordum. Bu şekilde ilk işime başladım. Sağlık sektörüne girmiştım. Ankara Eğitim Araştırma Hastanesi'nde 2 yıl çalıştım. Çoğu kez "burada ne işim var?" diye kendime soruyordum; ama durumu değiştirmek için de hiç çaba sarf etmiyordum. Oradaki görevim bir tür asistanlıktı. Hastanede, başhekim yardımcılarının oldukça yoğun bir çalışma hayatı vardı ve ben de onları asiste ediyordum. Daha sonra Balgat Akrapol Hastanesi'nin kadın doğum bölümünde çalıştım. Buradaki görevime de 3 yıl devam ettim. Açıkçası iş yaşantımın ve kariyerimin artık hep hastanede devam edeceğini düşünüyordum. Hastane ortamına alışmıştım. Orada, halkla ilişkiler gibi bir iş yapıyordum, insanlarla çok iç içeydim. Bir de kadın doğum bölümünde çalışınca sürekli bebeklerle yan yana oluyordum. Ben çocukları çok severim. Bundan dolayı söz konusu iş, benim için güzel bir ortamdı. 5 yıl bu şekilde geçti. Daha sonra Çankaya Üniversitesi'nin idari personel alacağını duydum. Kendi üniversitemi çok sevip yabancılik çekmeyeceğimi düşündüğüm için başvurdum. Böylece idari personel olarak Girişimcilik Merkezi'nde çalışmaya başladım.

Bu dönem içerisinde evlendim ve Zeynep Selen adında bir kızım oldu. Eşimle, Çankaya Üniversite-

si İç Mimarlık Bölümü mezunu olmasına rağmen, okurken değil; yıllar sonra arkadaş çevremiz vasıtasıyla tanıştık. 2007 yılında evlendik. 2008 yılında kızım doğdu. Biraz hızlı gelişen bir süreçti.

Çankaya Üniversitesi'nde işe başlamanız ne şekilde gerçekleşti?

Sağlık sektöründe mutlu olmama rağmen, değişik bir işte çalışma isteğim hep vardı. Bunu yakın çevremle sürekli paylaşıyordum. Bir gün Çankaya Üniversitesi'nin İnternet sitesinde idari personel arandığını okudum. İstenen şartlara baktım ve bana uyduğunu düşündüm. Başvurmam gerektiğine karar verdim. Başvurumdan sonra, yönetim tarafından benimle görüşülmek istendiğinin haberi geldi. Görüşmeye geldim, mülakatlara katıldım ve sonunda işe alındım. Kendi üniversitemde çalışmak beni çok mutlu etti. Şimdi bu mutluluğun tadını çıkarıyorum.

Bize bir mezunun ve personelin gözünden Çankaya Üniversitesi'ni anlatır mısınız?

Buradan mezun olduğum için, çalışma hayatımda da hiçbir sıkıntı çekmedim; çünkü bütün birimler biliyor ve insanların birçoğunu sima olarak tanıyordum. Düzeni de bildiğim için yeni başladığım bir yermiş gibi düşünmedim. İşlerin ilerleyişini, istenilenleri ve kurum kültürünü biliyordum. İşe başladıktan sonra diğer idari personelden de çok ciddi yardımlar aldım ve bu da benim işe alışmamı kolaylaştırdı. Çankaya Üniversitesi'ni evim gibi hissediyorum. Burayı seviyorum, mutluyum, rahatım, huzurluyum.

Şunu da eklemek isterim ki Üniversitemizde çalışanlara değer veriliyor. Bu fark, özellikle ikili ilişkilerde, bariz bir şekilde gözüküyor. Buradaki anlayış ve hoşgörü, daha önce çalıştığım hastanelerdeki yöneticilerin alt kademelerdeki insanlara davranışlarını bildiğim için, ilk başta beni biraz şaşırttı; ancak zamanla ne kadar doğru bir karar verdiğimi anladım. Şu anda böyle bir ortamda çalıştığım için çok mutluyum.

Çalışan bir anne olmanın zorlukları nelerdir?

Eğer yoğun çalışıyorsanız anne olmak zor. Çocuğunuzun bakacak birilerini bulmalısınız. Eğer böyle bir yardımcı bulamıyorsanız çocuğunuzu kreşlere ver-

mek durumunda kalıyorsunuz. Bu sefer de aklınız sürekli çocuğunuzda kalıyor. Şunu söylemeden geçmeyeceğim ki ben çocuğumu büyütürken başta annem olmak üzere babamın da yanımda olmasının rahatlığını hep yaşadım. Kızım 2.5 yaşına gelene kadar annem baktı. Buradan onlara çok teşekkür etmek istiyorum. Şu anda kızımı kreşe verdim. Hem anne olup hem çalışabilmek gerçekten zor; fakat hayat şartları da zor. Bir şekilde para kazanabilmeli ve çocuğunuzu istediğiniz, doğru bulduğunuz şekilde yetiştirebilmelisiniz. Özel sektörde çalışırsanız bu çok da mümkün değil. Burada, Çankaya Üniversitesi'nin bir olumlu yanından daha bahsetmek istiyorum. Evet, yoğun ve disiplinli bir şekilde çalışıyoruz; ancak çalışma saatlerimizin uygun olması, çocuğuma daha fazla vakit ayırmamı da sağlıyor. Eski işime göre kızımın daha çok vakit

geçirebiliyorum. Kızımı çok özlüyorum. Buradan çıkıp onu kreşten aldığımda çok seviniyorum. Eşim de çocuğum küçük olduğu için bana çok yardımcı oluyor. Çalışma seçimimi de bana bıraktı. Ben, zaten her zaman çalışmayı tercih ederim; ancak dediğim gibi, kızımı da her anne gibi özlüyorum. Onunla vakit geçirmek güzel, cumartesi ve pazar günlerimi tamamiyle ona ayırabiliyorum artık.

Çankaya Üniversitesi'ndeki işinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Biliyorsunuz, Üniversitemiz Ostim Organize Sanayi Bölgesi'yle bir Kümelenme Projesi yürütüyor. Girişimcilik Merkezi de, üniversite-sanayi iş birliğiyle ilgili bir birim. Ekim ayında aile işletmeleri, girişimcilik ve inovasyonla ilgili uluslararası bir konferans düzenliyoruz. Onun hazırlıklarını yapıyoruz. Ayrıca, Avrupa Birliği ihalelerine giriyor. Bu konuların araş-

tırmalarını sürdürüyoruz. Yaptığım iş, genel hatlarıyla bu şekilde. İhaleler için iller çapında kümelenme üzerine ilgili araştırmaları yapıyoruz. Bu araştırmayı tabii ki illere gidip yapmıyoruz. Bu araştırmalarımızı, İnternette bizim için önemli olan bazı web siteleri aracılığıyla yapıyoruz. Bu web siteleri arasında Dış Ticaret Müsteşarlığı, İhracatçılar Birliği gibi kurumların adını verebilirim. Bu yolla sayısal verilere ulaşıyoruz. Bu bilgiler doğrultusunda ihaleler şekilleniyor. Daha önce bahsettiğim Ekim ayında gerçekleştireceğimiz konferansın hazırlıkları sürüyor. Eylül ayında yine TOBB Genç Girişimciler Meclisi ile görüşmelerimiz olacak. Bilgi ağlarına bakıp onları araştıracağız. Daha çok araştırma bazlı bir işim var. Zevkli. Çok şey öğrenebileceğim bir iş.

Röportajımıza son verirken, mezun ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Öncelikle Çankaya Üniversiteli olmanın ayrıcalığını yaşamalılar. Üniversitemiz, öğrencilerine ve çalışanlarına çok değer veren bir kurum. Bunun kıymetini bilmeliler. Mezun olduklarında çalışacakları işlerde bu değeri bulamayabilirler. Onun için Çankaya Üniversitesi'ne aidiyetlerini kaybetmemeliler. Benim gibi birçok örnek var Üniversitemizde. Akademik ve idari kadroda birçok mezunumuz istihdam ediliyor. Bu durum, diğer üniversitelerde ancak akademik kadro bazındadır. Başka üniversitelerde mezunların idari kadrolarda çalıştığına pek tanık olmuyoruz.

Çankaya Üniversitesi'ne bir çalışan olarak döndüğümde beri, bir yandan da bana göre yarım kalan bir isteğimi yerine getirmek için çalışıyorum. Şimdi ilk amacım, çalıştığım birimle de doğru orantılı olarak, MBA yüksek lisansı yapabilmek. Umarım, bu isteğimi de yerine getirebilirim.

Mezun olan arkadaşlarıma, benim yaptığım hatayı yapmamalarını ve okullarıyla sürekli irtibat halinde olup organizasyonlara katılmalarını öneriyorum. Bence burası bizim ikinci evimiz ve evimizin kıymetini bilmeliyiz...

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Derya ANTAŞ

“SOSYALLEŞEBİLEN ÖĞRENCİNİN İLETİŞİMİ DE GÜÇLÜ OLUYOR”

2007 yılında Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü’nden birincilikle mezun olan, ayrıca Uluslararası Ticaret Bölümümüzde çift ana dal yapan, 2010 yılında da İşletme Yönetimi Yüksek Lisans Programı’ndan mezun olan ve şu an Çankaya Üniversitesi Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Merkezi’nde görev yapan Sayın Derya Antaş ile eğitim, spor ve çalışma hayatı hakkında bir söyleşi gerçekleştirdik.

• Sayın Antaş öncelikle bize kendinizden bahsedebilir misiniz?

1980 yılında İstanbul’da doğdum. İlk, orta ve lise eğitimimi bu şehirde geçirdim. Lise dönemim, basketbol hayatımda çok önemli bir yer edindi. Oynadığım kolejlerin dünya şampiyonluğu hedeflerinden dolayı, liseyi ayrı ayrı üç okulda okumak durumunda kaldım. Lise bittikten sonra hayatıma, basketbolcu olarak devam etme isteğimden dolayı, beş sene boyunca İstanbul dışındaki çeşitli takımlarda oynadım. Profesyonel basketbol kariyerim, 11 yıl sürdü. Milli takıma kadar yükseldim. İlkokul üçüncü sınıfta başladığım basketbol, daha sonra hayatımı kazandığım bir mesleğe dönüştü. Ortaokul ve lise seviyesinde çeşitli kulüp takımlarında for-

ma giydim. Bakırköyspor’un altyapısında başladığım basketbol serüvenime, daha sonra Adana Botaş Spor Kulübü’nde devam ettim. İzmir Urla, Zonguldak Erdemir, Giresun Fiskobirlik ve en son Çankaya Üniversitesi’nde spor yaşantıma devam ettim. Bu maceram, daha öncede dediğim gibi, beş sene sürdü. Fiskobirlik’te iyi bir sezon geçirmemize rağmen, yönetimin kararıyla takımımız kapandı. Baktığınız zaman, basketbol, ülkemizde çok ciddi bir gelir kapısı ve aldığınız hazzın yanı sıra kazandığınız para da hatırı sayılır bir miktarda. Kulübün kapanmasıyla sporun belli bir yere kadar sizi idare ettiğini; ancak eğitim hayatıma da önem vermem gerektiğini fark ettim. Zaten basketboldan önceki eğitim hayatımda da başarılı bir öğrenciydim.

• Çankaya Üniversitesi'ne giriş öykünüz nasıl gelişti?

Bu konuda hemen her yerde aynı şeyi söylüyorum. Çankaya Üniversitesi ve Çankaya Üniversitesi Spor Kulübü, Türkiye'de yapılmayanı yapıyor. Birçok alanda olduğu gibi bu alanda da ilk olma özelliğini sürdürüyor. Burada hem profesyonel spor hayatınıza hem eğitim hayatınıza aynı çatı altında devam edebiliyorsunuz. Bu, inanılmaz bir fırsat diye düşünüyorum. Bu yapı, Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kolej yapılanmasının bir benzeri ve bu güne kadar çok iyi bir şekilde kullanıldı. İleride de çok daha iyi bir şekilde kullanılacaktır. Bu aşamada Mütevelli Heyetimizin Başkan Vekili Sayın Sedat Alp Bey'e gerek sporculuk hayatım gerekse sonrasındaki destek ve yardımlarından dolayı bu röportaj vesilesiyle bir kez daha teşekkürlerimi iletiyorum.

Sorunuza gelirse, aslında Çankaya Üniversitesi'ne bir sene evvel transfer olacaktım; ancak o zamanlarda üniversite okumak kafamda daha netleşmemişti. Bir sene sonra, üniversite sınavına girip kazanmamla birlikte, hem sporcu hem öğrenci olarak Çankaya Üniversiteli oldum. Sporcu bursuyla birlikte Çankaya Üniversitesi İşletme Bölümü'nü bölüm birinciliğiyle bitirdim. Aynı zamanda Uluslararası Ticaret Bölümü'nde çift ana dal yapma fırsatı buldum. Burada sporcu bursunun ne kadar faydalı olduğundan da bahsetmek isterim. Birinci Lig Bayan Basketbol Takımı'nda oynadığınız süre zarfında, antrenörünüzün belirlediği bir oranda burs alıyorsunuz. Aynı zamanda, kalacak yer ve beslenme ihtiyacınızı da buradan karşılıyorsunuz. Bunun yanında, takımda oynadığınız için belli bir maaş da alıyorsunuz. Kısacası baktığınızda, bir öğrencinin, okurken profesyonel anlamda sporculuk yaşantısını sürdürebilmesi için her imkâna sahipsiniz.

• Çankaya Üniversitesi'nde geçirmiş olduğunuz öğrencilik döneminizden bahseder misiniz?

Öğrenciyken sporla eğitimi bir arada yürütmek yorucu geliyor. Bugün arkama dönüp baktığımda, bunun hem yorucu hem çok güzel bir süreç olduğunu düşünüyorum. O zamanlar, hafta içi her gün çift idman yapardık ve hafta sonu maçlara giderdik. Bu, hem bir zaman harcamanıza hem bedenen ve zih-

nen yorulmanıza sebep oluyor. Sabahtan derslerime girip antrenmana gidiyordum. Antrenman bitiminde, yemek yiyip derse giriyordum ve sonrasında yine antrenmana gidiyordum. Hesapladığınız zaman sabah sekiz buçuktan akşam sekize kadar bir mesai ortaya çıkıyor. Çift ana dalda eğitim gördüğümü de hesaplarsanız o zamanlar ne durumda olduğumu anlarsınız. Çok fazla sosyal hayatım olduğunu söyleyemem. Kampusun dışına ancak takım otobüsüyle deplasmana giderken, hafta sonları çıkabiliyordum. Diğer öğrenci arkadaşlarım gibi çok fazla kantine gidip oturma imkânım da olmuyordu. Hatta bazı öğrenci arkadaşlarım, beni yeni kayıt zannediyordu. Oysaki ben dördüncü sınıftım.

• Sporun hayatınızdaki yeri ve önemi tartışılmaz... Bu, Derya Antaş'ı bir öğrenci olarak nasıl etkiledi?

2007 senesinde aktif spor yaşantıma son verdim. Üniversiteyi bitirmemle birlikte aktif sporculuk hayatım da son buldu. Başarılı bir üniversite hayatı geçirmem, beni farklı yönlerle itti. Bana hep bu yoğun tempo içinde neden bu kadar hırslı çalıştığımı ve neden ikinci bir bölümü de okuduğumu sorarlardı. Buna neden olarak, sadece spor yaparak eğitim hayatıma devam etmeyip kaybettiğim beş senenin acısını çıkarma isteğini gösterebilirim. Bazen kendime "spor yapmasaydım daha iyi yerlerde olabilirdim?" sorusunu yöneltiyorum. Sporun bana kattıklarını yadsıyamam; dolayısıyla bu sorunun da belli bir cevabı yok. Sporla birlikte hayatınızı plan-

lamayı ve belli bir disipline oturtmayı öğreniyorsunuz. Bunu elbette bir şekilde öğrencilik hayatınıza da yansıtıyorsunuz. Genelde sporla eğitimin birlikte yürüyemeyeceğine dair yanlış bir inanış var; ancak buna en iyi örneklerden biri benim. Hayatınızı doğru planladığınızda, her ikisini de başarıyla yürütme olanağınız mevcut.

• Hem sporda hem okulda bu kadar başarılı olmak için nasıl bir zaman yönetimi uyguladınız?

Bu yoğun tempoda bir şekilde zamanınızı iyi planlamalısınız. Bunu üniversite birinci sınıftayken bir hocamdan öğrendim. Gün içinde yapacaklarımı, kafamda tasarlamak yerine yazma yolunu seçtim. Antrenman saatlerimden yemek yeme saatlerime kadar neler yapacağımı, hangi saatler arası ders çalışacağımı programıma kaydediyordum. Bu, ciddi anlamda sizin planladığınız şeyleri yapmanızı sağlıyor. Doğaldır ki gün bitiminde, planladıklarınızın çoğunu gerçekleştirmiş olmanız size bir mutluluk veriyor.

• Kariyerinize yön verme konusundaki kararlarınızı ne zaman ve ne şekilde aldınız?

Kariyerime yön verme konusundaki kararları geç verdiğimi düşünüyorum. Dediğim gibi, üniversiteye gitmeye yirmi üç yaşımdayken karar verdim. Üniversitenin son yıllarına kadar, kariyer planım basketbol üzerineydi; ancak üniversitenin son yıllarında, akademik bir kariyer yapmaya karar verdim. Öğrenmeyi seviyorum, arkadaşlarıma ders çalıştırırken hep olumlu tepkiler alıyorum ve bu da beni akademik bir kariyer konusunda kamçılıyor. Bunun için mezun olduktan bir yıl sonra yine Çankaya Üniversitesi'nde MBA yüksek lisansı yapmaya karar verdim. Yüksek lisansımın geçtiğimiz aylarda da mezun oldum. Arada geçen iki yılda özel bir bankada çalıştım. Aslına bakarsanız, mezuniyetimden sonra ailemin yanına dönüp dönmeme konu-

sunda bir ikilem yaşadım, diyebilirim. Mezun olduğum gün, bankada olan iş görüşmem olumlu sonuçlanınca Ankara'da kalmaya karar verdim. Yüksek lisans da yapmaya karar verince artık Ankara'ya yerleştim, diyebilirim.

• Çankaya Üniversitesi'nde işe başlamanız ne şekilde gerçekleşti?

Dediğim gibi, kariyer planlamam farklılık gösterdi. Bankada çalışmamın kariyer hedeflerinden biri olmadığını düşünüyordum. Daha doğrusu, beş sene sonra olmak istediğim yere bankacılık yaparak ulaşamayacağımı düşünüyordum. Devamında istifa ettim. O süreç içerisinde Çankaya Üniversitesi'nin idari personel alacağını duydum ve başvurdum.

Çankaya Üniversitesi'nde spor yapmış olmanın ve öğrenim görmemin etkisiyle kurum kültürüne yabancı değildim. Dolayısıyla burada çalışmak istedim ve bundan da çok mutluyum.

• Çankaya Üniversitesi mezunu olarak, Çankaya Üniversitesi personeli olmanın farklılığı nedir?

Öncelikle Çankaya Üniversitesi mezunu olarak bu birimde çalışmam, hem kendim hem irtibatla bulunduğumuz insanlar açısından çok faydalı oldu. Bir

kere bizden kariyerlerini planlama konusunda yardım isteyen öğrencilerimizi daha iyi anlayabiliyorum. Daha yararlı bilgiler verebiliyorum ve onları yönlendiriyorum. Çankaya Üniversitesi'nden mezun olmanın avantajlarını anlatabiliyorum. Tercih döneminde bize gelen öğrenci arkadaşlarıma da iyi bir örnek olduğumu düşünüyorum. Onlara, mezun olduğum okulda iş bulabilmenin ve çalışabilmenin ne kadar güzel bir şey olduğunu anlatıyorum. Onlar da bu okuldan mezun olanların bazılarının istihdamının yine Çankaya Üniversitesi tarafından yapıldığını görüyor. Bu hem öğrenci hem Üniversitemizin imajı için iyi bir nokta. Ayrıca, dediğim gibi, kurum kültürüne ve personele aşina olmak da ayrı bir avantaj.

• Çankaya Üniversitesi'ndeki işinizden biraz bahseder misiniz?

Kariyer Yönlendirme ve Geliştirme Birimi olarak öğrencilerimize gelecekleri konusunda yol gösterici olmaya çalışıyoruz. Üniversite hayatı boyunca derslerine önem vererek çok başarılı olan öğrenci arkadaşlarımızda bir sosyalleşme sorunu oluyor. Biz ısrarla üniversite hayatının sadece derslerden ibaret olmadığını anlatmaya çalışıyoruz. Yıllardır gördüğümüz öğrenci profillerini karşılaştırdığımızda, derslerinde başarılı olup aynı zamanda sosyalleşebilen öğrencilerin daha kolay ve iyi işlerde çalışabildiğini görüyoruz; çünkü sosyalleşebilen öğrencinin iletişimi de güçlü oluyor ve bu öğrenciler, kendilerine gerekli olan bağlantıları daha kolay bulup üstleriyle daha kolay anlaşabiliyor. Hatta bu öğrenciler, mezun olmadan yaptıkları yaz stajlarında kurdukları ilişkilerle mezun olduktan sonra staj yaptıkları şirketlerde iş bulabiliyor ve mezuniyetten sonra iş arama derdinden kurtuluyor. Firmalar, kendini kabul ettiren ve iletişimi güçlü olan öğrenciyi mezuniyetin hemen sonra işe alıyor. Bu anlamda Birimiz, öğrenci topluluklarıyla da birlikte çalışarak öğrencilerimize ışık tutmaktadır. Bunun için kişisel gelişim seminerleri düzenliyoruz. Firmalardan üst düzey yetkilileri okulumuza çağırarak istekli öğrencilerin bu firmalarla bağlantı kurmasını sağlıyoruz. Bunun dışında nisan ya da mayıs aylarında çok önemsedığımız Kariyer Platformu'nu düzenliyoruz. İki ya da üç gün boyunca, büyük firmalardan üst düzey yöneticileri okulumuza davet ederek katılımcıların birinci ağızdan bilgi edinmelerini sağlıyoruz. Katı-

lımcılar, konuşmacıların yaşam ve iş öykülerini dinleyerek, onlara sorular sorarak ufuklarını geliştiriyor. Şirketlerin eleman alırken neye dikkat ettiklerini, şirketlerin çalışma arkadaşlarını hangi kriterlere göre seçtiğini ve nasıl özgeçmiş hazırlanması gerektiğini öğrenerek buna göre hareket ediyorlar.

• Röportajımıza son verirken mezunlarımıza ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Öncelikle Mezunlar Derneğimizin yeniden aktif bir hale gelmesinden duyduğum mutluluğu söylemek isterim. Görüyoruz ki ben de dâhil olmak üzere mezunlarımız, artık Çankaya Üniversitesi'nin bünyesinde çalışabiliyor. Bu, daha önceden de dediğim gibi, hem mezunlarımızın hem Üniversitemizin imajı için çok önemli. Böyle olunca çalıştığınız yere daha fazla bağlılık hissediyorsunuz, daha fedakârca çalışabiliyorsunuz ve kurumunuzu özümsüyorsunuz.

Mezun arkadaşlarımıza şunu söylemek isterim ki diğer bazı üniversitelerin mezunlar derneğinin ve mezunlarının çok aktif ve birbirlerine bağlı olduklarını görüyoruz. Bu bağlamda biraz daha kenetlenmeliyiz. Bu, sadece Üniversitemizin ya da herhangi bir birimizin çalışmasıyla olmaz. Bu konuda biz mezunlar da istekli olmalıyız. En azından düzenlenen organizasyonlarda bir araya gelmeli ve bir sinerji yaratmalıyız. Bunun için mezun olduğumuz ve verdiği eğitimle bize çok şey katan Üniversitemizle irtibatı hiç kesmemeliyiz.

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Deha ÇAMAN

“ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ BENİM EVİM”

2003 yılında Üniversitemizin Bilgisayar Mühendisliği Bölümü’nü bitirerek 2008 yılında İşletme Yönetimi dalından yüksek lisans derecesini alıp Çankaya Üniversitesi Bilgi İşlem Müdürlüğümüzde Uzman olarak görevini sürdüren Sayın Deha Çaman ile keyifli bir söyleşi gerçekleştirdik.

• Sayın Çaman öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

1980 yılında Ankara’da doğdum; ancak ilk, orta ve lise eğitimimi Bandırma’da tamamladım. Üniversite sınavına girdiğim sene Hava Harp Okulu’nu kazandım. Hava Harp Okulu’nun seçmelerindeyken Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü’nü kazandığımı öğrendim. Hava Harp Okulu’nu, yemin törenine bir hafta kala, terk edip Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü’ne kayıt yaptır-dım. Neden Hava Harp Okulu’nu bıraktın dersiniz, hayalimdeki meslek bilgisayar mühendisliğiymiş de ondan. Küçüklüğümden beri bilgisayar mühendisi olmak istiyordum. Zaten sınav tercihlerime de bakarsanız, çeşitli üniversitelerin bilgisayar mühendisliği bölümlerinin çoğunlukta olduğunu görürsünüz. Çankaya Üniversitesi en üst tercihlerimden biriydi ve şu an geriye dönüp baktığımda seçimimden hiç ama hiç pişman değilim. Bunu dışında Elektrik Mü-

hendisleri Odası Danışma Kurulu üyesiyim. Hali hazırda Bilgisayar Mühendisleri Odası olmadığından Elektrik Mühendisleri Odasına kayıtlıyım.

• Çankaya Üniversitesi’ni seçme sebepleriniz nelerdi?

Öncelikle, Üniversitemizin, Arı Okulları gibi köklü bir eğitim kuruluşunun devamı olması ve bir eğitim geleneğinden gelmesi ilgimi çekmişti. Ayrıca, kurumumuzun kaliteli bir eğitim kadrosuna sahip olması da beni cezpt etti. Üniversitenin Ankara gibi merkezi bir şehir de olması da yine tercih sebeplerimden biriydi; ama elbette ilk baktığım şey, ders programı ve eğitim kadrosuydu.

• Çankaya Üniversitesi’ndeki öğrencilik döneminizi bize biraz anlatır mısınız? Aktif bir öğrenci miydiniz?

Bu soruya büyük bir gönül rahatlığıyla “evet” diyebilirim; çünkü ben, üniversite hayatının sadece ki-

taplardan ibaret olmadığını düşünenlerdenim. Sıcakkanlı bir yapıya sahip olmam ve çalışmayı sevmemden dolayı çok aktif bir öğrencilik hayatı geçirdiğimi söyleyebilirim. İlk önce Hazırlık Okulumuzun eğitimini sürdürdüğü binada kurulan ilk İnternet laboratuvarında yarı zamanlı olarak çalışmaya başladım. Hazırlığı bitirdikten sonra bölünme geçtik. Bu aşamadan sonra, Bilgi İşlem Müdürlüğü'nün bünyesinde bulunan İnternet laboratuvarında yarı zamanlı olarak çalışmaya başladım. Bu süreç yaklaşık üç sene devam etti. Son sınıfa geçtiğimde, iki arkadaşım ile birlikte Üniversitemizin Öğrenci Sunucusu üzerinde çalışmaya başladık. Öğrencilere ve topluluklara hizmet verecek bu sunucunun İnternet sitesinin tasarlanması ve kurulum işlemlerinde görevliydim. Sonrasında Üniversitemizde Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü kuruldu ve ben de bu birim için Üniversitemizi tanıtan bir tanıtım CD'si hazırladım. Tanıtım CD'si çok beğenildi ve yeni kurulan Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nde ve Bilgi İşlem Müdürlüğü'nde yarı zamanlı olarak görev almaya başladım. Öğrenciyken Üniversitemizde İnternet laboratuvarında öğrencilere bilgisayar verip sorunlarıyla ilgilenmek benim işimdi. Daha sonra mezun oldum; ama Üniversitemiz bünyesinde çalışmaya devam ettim. Bilgi İşlem Müdürlüğü'nde İnternet sistemiz üzerine çalışıyor, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğümüzde ise Üniversitemizin tanıtım faaliyetleri, organizasyonları, öğrenci topluluklarıyla iletişim gibi konularda görev alıyordum. Fuarlara katılıyorduk, katalogları hazırlıyorduk. Kısacası iki müdürlükte de çalışıyordum.

• Kariyeriniz konusundaki kararları öğrencilik döneminizde mi verdiniz; yoksa öğrenciliğinizin bitiminin ardından yakaladığınız şansları mı değerlendirdiniz?

Açıkçası şansını değerlendirdim. Öğrenciyken kariyer planımı Ankara üzerine kurmamıştım. Hedefim, okul bittikten sonra İstanbul'a gitmekti. Beraber çalıştığım tüm arkadaşlarım İstanbul'daydı ve planım onlarla birlikte çalışmaktı. Sonra fark ettim ki Çankaya Üniversitesi benim evim. Bandırma'dan Ankara'ya gelmiştim ve burada doğmama rağmen buralara biraz yabancıydım. Öğrencilik hayatım boyunca, Çankaya Üniversitesi bana her türlü imkânı sağladı. Bana aile ortamını yaşattı. İşim olan bilgisayar burada öğrendim. Beni büyük olanaklara kavuşturdular ve sonrasında Üniversitede çalışmam konusunda teklif alınca burada kalmaya karar verdim.

• Çankaya Üniversitesi mezunu ve Çankaya Üniversitesi personeli olmanın farklılığı nedir?

Öğrencilikten beri tanıdığınız çok değerli insanlarla mesai arkadaşı olmanız, hem çok farklı hem çok güzel bir duygu. Daha önce de dediğim gibi, burası benim evim gibi ve hep de öyle oldu. Ben, stajlarım dışında ve lise yıllarında yaptığım bilgisayar teknik servisliğini saymazsak, başka bir yerde hiç çalışmadım. Stajları saymazsanız çalışma hayatımın tümü burada, bu yerleşkede geçti. Bu çok önemli diye düşünüyorum. Öğrenciliğim sırasında, TÜBİTAK ve Bandırma Şeker Piliç'te staj yapma imkânım oldu. Lise yıllarında da teknik servis olarak Bandırma'da çalışmıştım; ancak profesyonel iş hayatımın tamamı Çankaya Üniversitesi'nde geçti. 2003 yılından beri buradayım, düşünün. Spor mu Arı Spor ve Dinlenme Tesisleri'nde yapıyorum, arkadaşlarımla halı saha

maçlarını bile burada yapıyorum. Hatta geçtiğimiz günlerde düğünüm de burada oldu. Hafta sonları da gerektiğinde ofisimde çalışıyorum. Öyle bir bağlılık hissediyorum. Bir de Çankaya Üniversitesi'nin çok samimi bir havası var. En alttaki idari personelden yönetimimize kadar ciddi bir samimiyet içindeyiz, herkes dilediğinden bir şeyler rica edebiliyor ve bu istekler hiçbir zaman geri çevrilmiyor. Örnek vermek gerekirse çalışanlarımız bilgisayarla ilgili en ufak bir sorun yaşadığında benden yardım isteyebiliyor. Tabi ben de onların konusuyla ilgili bir şeye ihtiyaç duyduğumda kendilerinden yardım rica edebiliyorum...

• Çankaya Üniversitesi'ndeki işinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Üniversitemizin internet sitelerinin tasarımı, bunların güncellenmesi, etkinliklerimizde kullandığımız afiş, yaka kartı, davetiye, broşür ve katalog gibi materyallerinin tasarımı, Üniversitede çekilen videoların montajlanması gibi işlere ben bakıyorum. Bunun yanında, beraber çalıştığım arkadaşlarımla beraber, dönemlik olarak verilen Bilgisayara Giriş dersini yürütüyorum. Ayrıca, Üniversitemiz birimlerinin düzenlediği organizasyon, konferans, panel, seminer ya da konserlere teknik destek de sağlıyoruz.

• İnternetin iyice hayatımıza girmesiyle birlikte yeni yeni kavramlarla karşılaşyoruz. Bunlardan bir tanesi de gerek web sitelerine gerekse mail adreslerine düzenlenen sanal saldırılar. Bu saldırıların neden olduğundan ve söz konusu tehditlerin önlenme noktasında Üniversitemizin yürüttüğü çalışmalardan bahsedebilir misiniz?

Üniversitemiz sürekli bu saldırıların hedefinde. Çalışanlarımızın ileti adreslerini çalmak ve bu adresleri kötü niyetli olarak kullanmak için hemen her gün birçok saldırıya maruz kalıyoruz. Bu can sıkıcı bir durum olsa da birim olarak gerekli önlemleri almaya çalışıyoruz. Örneğin Bilgi İşlem Müdürlüğü-müzün adıyla kullanıcılarımıza iletiler gönderiliyor. Kullanıcılarımız eğer bu iletiyi açar ve verilen linke tıklayıp kullanıcı adı ve şifrelerini girerlerse adresleri kötü niyetli kişilerin eline geçmiş oluyor. Bu kişiler, daha sonraları, bu adresleri kendi amaçları doğrultusunda kullanıyor. Bununla kalmayıp bu adresleri

satarak adresinize her gün birçok reklam iletisi gelmiş oluyor. Bu saldırılara elbette sadece Üniversitemiz maruz kalmıyor. Araştırmalarımız sonucunda birçok üniversitenin de bu tür saldırılara uğradığını biliyoruz. Bunun ne gibi bir kötülüğü olduğu konusuna gelirse; web adresimiz uzantılı iletiler birçok ücretli veya ücretsiz adres sağlayan firmada sakıncalı duruma düşüyor ve bu da Üniversitemizin imajını zedeliyor. Gönderdiğiniz iletiler programların ya çöp kutusuna ya da gereksiz kutusuna gidiyor ve sağlıklı bir iletişim sağlayamıyorsunuz. Adreslere gelen bu tür kandırmaca iletilere hiçbir personelimizin cevap vermemesi gerekiyor; ancak personelimizin çoğu bu konuya oldukça temkinli yaklaşıyor ve bizi arayarak iletinin bizden gelip gelmediğini teyit ediyor, bu konuda mutluyuz. Zaten Bilgi İşlem Dairesi Başkanlığı olarak asla hiçbir personelimizden kullanıcı adı ve şifre sormamaktayız. Bu tür iletiler geldiğinde personelimizden bu iletinin bize yönlendirilmesini rica ediyoruz ve bu adresi anında filtreliyoruz. Bilgi İşlem Müdürlüğü olarak çok ciddi çalışmalarımız ve bu konuda yarattığımız güçlü filtrelerimiz var. Kimi durumlarda bu işin önüne geçmeniz neredeyse imkânsız bir hal alıyor; çünkü birileri evinde otururken bizim internet sitemizin bir benzerini tasarlayabiliyor ve sahte bir adresten herkese bu tür iletiler gönderebiliyor. Kimin ne zaman böyle bir şeye kalkışacağını bilemezsiniz. Zaten bu phishing mailleri atanlar sürekli yeni yöntemler geliştirmektedir.

Sanal ortamdaki saldırılar bununla bitmiyor elbette. Birileri sizin bilgi ve fotoğraflarınızı sosyal pay-

laşım sitelerinden izniniz dışında alıp kullanabiliyor. Bu durumu engellemek için yeni yasalar çıkarılıyor. Bilişim hukukunun bu konuda yaptığı birçok çalışma mevcuttur. Bu kötü durumun önüne geçmeye çalışıyorlar; ancak dediğim gibi, bunları engellemek çok zor. Şu anki durumda yetkililer yapan şahsı yakalayıp cezalandırarak caydırıcı olmaya çalışıyor. Örnek vermek gerekirse "MSN" adresinizin şifresi biri tarafından çalındı ve siz, bunu polise bildirdiniz. Polis hemen harekete geçerek Microsoft firmasının Türkiye bürosuyla irtibata geçiyor ve adresinizin hangi bilgisayar kullanılarak kırıldığını bulabiliyor. Bu tür bilgilerin saklanması artık kanuni bir zorunluluk; ancak firmaların Türkiye'de ofisleri yoksa bulmak daha zor oluyor. O nedenle YouTube ve Google gibi firmaların Türkiye'de muhatapları bulunamadığı için, bu firmaların web sayfalarına bir takım sınırlamalar getirilerek haksızlıklar giderilmeye çalışılıyor.

• **Çalışmaya başladıktan sonra, yüksek lisansınızı da Çankaya Üniversitesi'nde yaptınız. Hem çalışıp hem okumanın sizin için zorlukları oldu mu?**

Elbette hem çalışıp hem okumanın bazı zorlukları var, bunu yadsıyamayız; ancak burada hem çalışıp hem okumanın avantajları dezavantajlarından daha fazla. Bir kere, burada akademik kadrodaysanız yüksek lisansınızı burslu yapma imkânınız var. Eğer üniversite bünyesinde idari personel olarak çalışıyorsanız ciddi indirimlerle yüksek lisansınızı bitirme şansını yakalıyorsunuz. Mesainiz bittikten sonra birkaç kat yukarı çıkarak dersinize giriyorsunuz. Bu önemli bir avantaj. Herkese bu avantajı kullanmayı tavsiye ediyorum. Zorluklarına gelince; ruhen ve bedenen yaşadığınız yorgunluğun üzerine bir de derse girmek zorluyor elbette. Bazı hocalarımız, yüksek lisansımı yaptığım dönemlerde, dışarıdan geliyordu ve bazen başka üniversitelerde ders almak zorunda kalıyordum. Bugün dışarıdan gelen hocamız neredeyse yok, bu önemli. Derslerin zorluğu da cabası; ama getirilerini düşününce bu zorluğu kayda bile almıyorsunuz.

• **Yüksek lisans bölümünüzü İşletme Yönetimi olarak seçmenizin nedenleri nelerdi?**

Bilgisayar Mühendisi olmayan, yazılımlarla ilgilenmeyen birçok insan günümüzde bu işi yapmaktadır. Bunu piyasadan görebiliyorsunuz. Bilgisayarlılar, gruplar halinde ve proje bazlı çalışıyor. Firmalar

da bu boşluğu, ara elemanlarla ya da yeni mezun olmuş arkadaşlarımızla doldurabiliyor. Bunun içinde elbette maliyetleri düşürme isteği var. Yüksek lisansımı İşletme Yönetimi'nde yapmamın sebebi bu. Açıkçası İşletme Yönetimi'ni seçerek bilişim yöneticiliğine doğru bir adım atmak istedim. Neticede projeleri yapan kişilerin, ne yaptığını bilip onları yönetecek elemanları iyi belirlemesi gerekiyor. Benim de amacım buydu.

• **Röportajımıza son verirken, mezun ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?**

Öğrenci arkadaşlarımıza en büyük tavsiyem, "dışarıya çıkın" olacak. Kendi kabuğunuzu kendiniz kırmamız gerekiyor. Sosyalleşmeliler. Üniversite hayatının sadece derslerden, kitaplardan ibaret olmadığını; üniversiteli olmanın aslında bir yaşam biçimi olduğunu keşfetmeliler. Üniversitemize her ilden türlü türlü öğrenci geliyor. Farklı görgü ve bilgilerde bu öğrenciler. Arkadaşlarını tanımak, aslında insanları tanımak demek ve bu, hayatta karşılaşılabilecek insanlara hazırlıklı olmak demek. Mutlaka öğrenci topluluklarına katılmalılar. Bu topluluklarda edinecekleri tecrübe ya da tanışacakları arkadaşlar, üniversite yaşamı sonrası onlara çok şey kazandırabilir, bunu göz ardı etmemeliler. Bunu söylerken derslerini de ihmal etmemeleri gerektiğini dile getirmek istiyorum. Elbette ders çalışacaklar; ancak dışarıdaki hayatı da keşfetmeyi ve ikisini bir arada yürütmeyi bilmeliler. Mezunlarımıza, Üniversiteleriyle irtibatlarını kesmemelerini tavsiye ediyorum. Mezunlar Derneğimizin düzenlediği birçok organizasyon oluyor. Bu etkinliklere katılmalı ve Üniversitemizle kurdukları ilişkilerini devam ettirmeliler, diye düşünüyorum.

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Emre AKKUŞ

“ÜNİVERSİTEMİZ ÖĞRENCİLERİNE ÜST DÜZEY OLANAKLAR SAĞLIYOR”

Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümünden 2006 yılında mezun olan, 2009 yılında yine okulumuz Bilgisayar Mühendisliği Bölümünde Yüksek Lisansını tamamlayan Bilgisayar Mühendisliği Bölümü Uzmanlarımızdan H. Emre Akkuş ile Çankaya Üniversitesi ve sektör hakkında bir söyleşi gerçekleştirdik.

• Sayın Akkuş öncelikle bize kendinizden bahseder misiniz?

1983 Ankara doğumluyum. Özel Arı İlköğretim Okulunda iken hayatıma yön veren iki olguyla tanıştım. Biri basketbol diğeri ise piyano. Ortaokul ve Lise yıllarımda Arı Kolejinin basketbol takımında görev aldım. Çankaya Üniversitesinde okurken de basketbol yaşantıma devam ederek üniversite takımında oynadım. Küçüklüğümden beri bilgisayara çok ilgilidim. Öyle ki ilk yazılımımı amatörce, kuzenimden destek alarak, ortaokul son sınıfta yaptım. O günden bu güne yazılım, piyano ve basketbol arasında süren bir yaşamım var ve bundan da çok mutluyum.

2001 yılında Çankaya Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği bölümünü kazandım bir sene hazırlık okuluna devam ettikten sonra 2006 yılında Bilgisayar Mühendisi olarak mezun oldum. Aynı sene Çankaya Üniversitesinde Yüksek Lisans yapma fırsatı buldum ve Yüksek Lisansı da 2009 yılında bitirdim. Şu an Bilgisayar Mühendisliği alanında Doktora yapmaktayım.

• Çankaya Üniversitesi’ni seçme sebepleriniz nelerdi?

Benim Bilgisayar Mühendisi olmak dışında hiçbir hayalim yoktu. Üniversite sınavı sonrası, birçok üniversiteyi ziyaret ederek Bilgisayar Mühendisliği bölümleri hakkında bilgiler aldım. Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Bilkent Üniversitesi, Hacettepe Üniver-

sitesi gibi birçok üniversiteyi inceledim. Diğer üniversitelerin öğrencilerine sağladığı imkânlarla Çankaya Üniversitesinin bizlere sağladığı imkânlar arasında dağlar kadar fark var gerçekten. Bizim üniversitemiz öğrencilerine üst düzey olanaklar sağlıyor. Beş kişiye bir bilgisayar düştüğünü gördüğüm üniversitelerle karşılaştım, hatta saydığım üniversitelerin birisinde sabahın erken saatlerinde bilgisayarları kullanmak için insanların sıraya girdiğine şahit oldum. Ancak bizim üniversitemizde her zaman bilgisayarlarımız bizim kullanımımız için hep hazır. Öğrencilik hayatım boyunca hiçbir zaman bilgisayar için sıra beklediğimi hatırlamıyorum. Ayrıca Çankaya Üniversitesinin eğitim kadrosu da çok güçlü. Örneğin; Dünya Bilişim Oskarı (Computer Honour) olarak nitelen-

dirilen ödülün sahibi bir hoca-dan ki Türkiye de bu ödülü alan ikinci bir kişi yok, IEEE ödülü alan, TÜBİTAK Bilim Kurulu Başkanlığı yapan hocalardan dersler aldık. Başka bir üniversitede okusaydım bu kişileri tanıyabileceğimi sanmıyorum. Bu saydıklarım bir üniversitenin eğitime ne kadar önem verdiğinin göstergesidir diye düşünüyorum.

• **Çankaya Üniversitesi'ndeki öğrencilik döneminizi bize biraz anlatır mısınız? Aktif bir öğrenci miydiniz?**

Çok aktif olduğumu söyleyemem açıkçası, ancak okulun düzenlediği sosyal faaliyetlerin bazılarında katılımcı oluyordum. Dediğim gibi basketbol takımında görev alıyordum bunu da bir aktivite olarak sayabiliriz.

• **Kariyeriniz konusundaki kararları öğrencilik döneminizde mi verdiniz yoksa öğrenciliğinizin bitiminin ardından yakaladığınız şansları mı değerlendirdiniz?**

Daha öncede dediğim gibi ortaokul son sınıfta yazılım yapmak istediğime karar verdim. Bu konuda eğitim almak istiyordum, seçeneğim de Bilgisayar Mühendisliği idi. Üniversite son sınıfa geldiğimde,

hem çalışma isteğimden hem de mezun olacağım alandaki havayı koklamak istediğimden çalışmaya başladım. Çünkü eğitimini aldığınız alanda ne kadar kısa sürede sektörün içinde yer alabilerseniz size o kadar faydalı olur diye düşünüyorum. Bu doğrultuda, sektörümüzün en küçük işi olan web sitesi tasarımı yapmaya karar verdim. Arkadaşlarımla birlikte web sitesi tasarlamaya başladık. Daha sonra oradan edindiğim tecrübeyle ve bağlantılarla bir şirkette çalışmaya başladım. Biraz öncede söylediğim gibi sektörümüzün en küçük işi web sayfası tasarımıdır en büyük işlerinden bir tanesi de ERP'dir. Girdiğim şirkette Et ve Balık Kurumuna ERP yazılımı yaptık. En bilinen işlerimden biri de TÜRKSAT Kablo TV Otomasyon sistemlerinin abonelik yazılımıdır. Bunun gibi birçok kamu ve özel kuruma yazılımlar yaptım.

• **Mezun olduktan sonra yaşadığınız süreçlerden biraz bahsedebilir misiniz?**

Öncelikle, mesleğinizi sevmelisiniz diye düşünüyorum. Eğitimin belli bir aşamasında temel bilgileri edindiğimi hissettiğim anda çalışmaya başladım. Sanki bir güç beni yazılım yapmam ya da bir an önce işe atılmam konusunda zorluyordu. Bende

içimdeki sesi dinledim. Üniversiteyi okurken aynı zamanda çalışmam bana iş kapıları açtı diye düşünüyorum. Mezun olduktan sonra, özgeçmişimde çalıştığım yerleri ve yaptığım işlerin yazması beni başvuru yaptığım şirketlerin gözünde bir kademe yükseltti. İstekli olmam firmalar için tercih sebebi oldu. Çok uzun süre iş aradığımı söyleyemem.

• **Çankaya Üniversitesinde aldığınız eğitimi değerlendirir misiniz?**

Sistem bizim bölümde şöyle işler; bir teorik dersler vardır bir de pratik dersler. Pratik derslerde hocalarınız başınızda durarak verdikleri işi yapmanızı beklerler. Çankaya Üniversitesinde bu var. Hocalarımız bizlere her an yardımcı olmak için hazırlar. Birçok üniversitede böyle değil. Birçok üniversite-

de öğrenciler hocalarını bir dönem başında görürler bir de dönem sonunda, bizde ise hocalarımıza ulaşmamız ve yardım almamız çok kolay. Derslerde sürekli başımızda olan hocalar en ufak sorunumuzda bile yardımımıza koşuyorlar ve yazılım yapmamız için bizi zorluyorlar. Bu yaptığınız işi daha ciddi ve öğrenerek yapmanızı sağlıyor. Bunun avantajlarını iş bulma aşamasında kullandım. Çünkü yeni mezun olmuş biri, şirketler için her zaman külfettir. İş bilmemesi, çok soru sorması, amirinin zamanını kısıtlaması hep dezavantajdır. Böyle olunca firma sahipleri çalışanlarına daha az yatırım yapmak istiyorlar ve işi bilen elemanları tercih ediyorlar. İşveren açısından baktığımızda bu çok mantıklı. Az zamanda az emekle doğru işi yapabilmek globalleşen ve hızlanan dünyaya ayak uydurmak demek. İşte ben bunun avantajını kullandım. Lisans eğitimi süresince yaptığımız projelerin ve okurken çalıştığım işlerin, yaptığım projelerin karşılığını iş arama aşamasında gördüm.

Birde Çankaya Üniversitesinin sektörle iç içe olması bize büyük artılar sağlamakta. Mesela Üniversitemizin Endüstri Mühendisliğinin önderliğinde yürüten ve çok önemli bir aşama kaydeden "Kümeleme" projesi birçok avantajı da beraberinde ge-

tiriyor, hem de tüm bölümler için. Üniversite Sanayi işbirliği kapsamında Ostim Organize Sanayi Bölgesiyle ortaklaşa yürütülen bu proje öğrencilerimize gerçek hayatı tanıtıyor. Bilgisayar Mühendisliğine yansısı da şu yönde; kümenin içindeki şirketlerin bilgisayar yazılımları, bitirme projesi olarak öğrencilere veriliyor. Öğrenciler, gerçek firmaların gerçek sorunlarıyla uğraşıyorlar. Bu çok önemli bir tecrübe, firmanın istekleri ve değişkenlikleri üzerine gerçek yazılımlar yapılıyor. Bazı üniversitelerde verilen bitirme ödevlerinde öğrenciye bir kütüphane yazılımı yapması söyleniyor. Öğrenci hiç kütüphaneye görmeden standart bir yazılım yapıyor, ama burada öğrenci var olan ve çalışan bir firmanın yazılımını yaparak hem kendine, hem firmaya hem de Üniversitemizin çok başarıyla yürüten bu ortaklığına katkıda bulunuyor.

• Çankaya Üniversitesi mezunu olarak, Çankaya Üniversitesi personeli olmanın farklılığı nedir?

Akademik kariyer yapmak, bir üniversitede görev almak benim tercihimdi. Doktora yapmaya başlayınca da Çankaya Üniversitesinde açılan uzmanlık kadrosunda başvurdum. Kadro açıldıktan sonra çeşitli sınav ve mülakatlara tabi tutuldum ve sonun-

da Çankaya Üniversitesinde görev aldım. Sorunuza gelince, elbette dışarıdan üniversitenin işleyişini bilmeyen biriyle buradan mezun olmuş biri arasında farklılıklar mevcut. Bir kere bölümünüzde hangi hocanın hangi alanda çalıştığını biliyorsunuz. Uzmanlık alanları hakkında bilginiz var ve bunun acemiliğini yaşamıyorsunuz ki bu acemilik bazen çok uzun sürebiliyor.

• Çankaya Üniversitesindeki işinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Şu anda uzman kadrosundayım ve teknik konulardan sorumluyum. Bizim laboratuvarlarımız var oralardan sorumluyuz. Bunun dışında yapılması düşünülen projeleri geliştirmek ve hayata geçirilmesini sağlamak da benim sorumluluk alanımda. Onay bekleyen birçok projemiz mevcut ve bu projeleri faydaya dönüştürmek istiyoruz.

• Röportajımıza son verirken, mezunlarımıza ve öğrencilerimize iletmek istedikleriniz nelerdir?

Daha öncede dediğim gibi öğrenci arkadaşlarımın daha okurken sektörle içli dışlı olmaları gerektiğini düşünüyorum ki üniversitemiz bunu sağlıyor. Ders-

ler ağır, sorumluluklar çok fazla bunların farkındayım ama sadece ders çalışarak olmaz.

Öğrenci arkadaşlarım kendilerine mutlaka bir rahatlama alanı bulmalılar. Kendimden örnek vermem gerekirse, çalışmalarımın beni çok yorduğunu hissettiğimde kısa süreliğine olsa piyano çalarak rahatlar ve çalışmalarına daha yoğunlaşmış şekilde devam ederim. Bunun gibi bir rahatlama alanı öğrenciler için iyi olabilir görüşündeyim.

Mezun arkadaşlarıma iletmek istediğim şey aslında bir ülke gerçeği. Birçok iş başvurusunda bazı üniversitelerden mezun olmanın gerekliliği yazar. Bu da, genel olarak firma sahibi ya da yöneticisinin o üniversiteden mezun olduğunu gösterir. Bizim için böyle bir durumun söz konusu olduğunu henüz hiç görmedim. Biz de bunu sağlamalıyız. Yani Çankaya Üniversitesinden mezun olan bir işveren Çankaya Üniversitesi mezunlarına istihdam sağlayabilir diye düşünüyorum. Biz bunu henüz başarabilmiş değiliz. Bu ve benzeri konularda Mezunlar Derneğimizin etkin çalışmaları olduğunu biliyorum ve bir mezun olarak bundan mutluluk duyuyorum.

Röportaj: Gözde Kuşak, F. Besim Kavukçu

Filiz YÜKRÜK
Çankaya Üniversitesi
Spor Kulübü Altyapı Antrenörü

TÜRKİYE KADINLAR BASKETBOL LİĞİ YENİ SEZON DEĞERLENDİRMESİ

cak olan uzun bir maratonun ciddiyetinin farkında olduğunun göstergesi... Bu maratonda, tecrübeli A Milli Takım Antrenörü Ceyhun Yıldızoğlunu'nun yapacağı katkı şüphesiz tartışılmaz.

Rusya'dan Anatasia Pionenova ve Atlanta'dan Izi-one Kastro Margues ile anlaşarak yabancı transferine devam eden siyah beyazlı ekip, tecrübeli yerli oyuncularından Nilay Yiğit, Esra Şencebe ve Yase-min Horasan ile de el sıkışarak ligin üst sıralarında yer alacağı sinyali verdi.

Ayhan Avcı ile yoluna devam eden Kayseri Pan-küp, Latoya Pringle, geçen sene de takımda yer alan tecrübeli ABD'li oyuncu Vickie Johnson, Nakhia Sanford (Washington Mystics) ve Barbora Turner ile anlaşarak ciddiyetini belli etti.

Güneyin güçlü ekipleri Tarsus, Botaş, Mersin Büyükşehir ve Ceyhan henüz yaptıkları bir kaç transfer ile kamp hazırlıklarına başladı. Tarsus, Erdal Yeğen ile yoluna devam ederken Tulsa Shock, Shonna Crosslay, Dominique Conty ve Naile İvegin ile anlaştı. Diğer güney ekibi Botaş ise misyonunu koruyup altyapıdan 5 genç Türk oyuncusuna şans vereceğini açıklarken yabancı oyuncu tercihi-ni geçen sene Çankaya Üniversitesi'nde oynayan Megane Frazee ve Fransız oyuncu Jolene Anderson ile kullandı. Antrenör Olcay Orak, yine genç ve dinamik bir takım oluşturarak yabancı transferine devam edeceklerini söyledi. Mersin Büyükşehir'in yeni antrenörü Zafer Kalaycıoğlu, yabancı oyuncu olarak Erlana Larkins, oyun kurucu Andrea Reyler ve yerli oyuncularından da Corona Longin, Deniz Çolakoğlu ve Tuğba Talaslıoğlu ile anlaşırken son bir yabancı oyuncu ile transferi noktalayacaklarını açıkladı. Yaptığı transferlerle ligin alt sıralarında yer alacak gibi gözüken Ceyhan, Atilla Keskin ile

Kadın Basketbol Ligi fikstürünün belli olduğu bu günlerde takımlarımız ne durumda, kimler hangi transferleri yaptı ve hangi takımlar sezona start verdi? Geçen sezonun şampiyonu Fenerbahçe, Cumhurbaşkanlığı Kupası'nı evine götüren Mersin Büyükşehir Belediyesi, play-off finalisti Galatasaray ve diğer takımlar özellikle lige yeni katılan Alanya Belediyesi ve Burhaniye Belediyesi'nin durumu ne? Hangi takımın kimleri renklerine bağladığı merak edilen sorular arasında...

Herkesin hemfikir olduğu, bu yüzden eleştirilere de maruz kalan Kadın Basketbol Ligimizi yine yabancı oyuncu kalitesi şekillendirecek gibi. Yapmış olduğu yabancı transferlerle Macar Antrenör Lazslo Redgeber, WNBA'nın ve Euro Lig'in en iyi oyuncusu Diana Tourossi, Ivana Matoviç, Anna Vajda, Hana Harkova ve tecrübeli milli oyuncu Şaziye İvegin ile "Biz zaten şampiyonuz, hedef Euro Lig Şampiyonluğu" diyen Fenerbahçe'ye başarılar dileyip ligin diğer takımlarına şöyle bir göz atalım.

Güçlü ekip Galatasaray, Monique Curre (Washington Mystic) Litvanyalı oyuncu Gintare Petronyte, Donneka Hodges, Candice Wiggins (Minnesota Lynx), Michelle Campell, Nijerya milli takım oyuncusu Adeola Olanrewaju ve son olarak Sylvia Fowles ile anlaştı. Takımdaki yabancı oyuncu sayısı, Galatasaray'ın Türkiye ve Avrupa'da başlaya-

antrenör değişikliğine giderken yabancı oyuncularlardan Julie McBride, Asia Muhammed ve Adeola ile anlaşırken Hülya Özkan, Dilek Ünüvar ve Bengü Türk Özkan gibi yerli oyuncularıyla sezon açılışını yaptı.

Ligin iki yeni takımı, Alanya ve Burhaniye'nin hâlâ transferde bir atak yapmaması, bu takımların sadece ligde kalmak için mücadele vereceğini gösteriyor. Son olarak Karadeniz'in tek temsilcisi Samsun ise ligde yer aldığı yıllar içerisinde bir türlü istikrar sağlayamasa da yabancı oyun kurucu Alexis Chantrelle, yerli oyuncu Deniz Boz ve Nazlı Güler ile anlaşmaya vardı.

23-24 Ekim tarihlerinde oynanacak olan maçlarla başlayacak 2010 Sezonu için şimdiden tüm takımlara başarılar diliyorum.

Yazımı önemli iki noktaya değinerek bitirmek istiyorum. İlk olarak A Milli Kadın Basketbol Takımımız, Avrupa Şampiyonası Eleme Grubu Maçlarında şu ana kadar oynadığı karşılaşmalarda beşte dört yaparak neredeyse gruptan çıkmayı garantilemiş durumda.

Son olarak, sezon açılışlarının yapıldığı bu günlerde yaşanan bir diğer önemli konu olan üniversite sınav sonuçlarına da değinmeden geçemeyeceğim. Ülkemizde üst düzeyde sporla uğraşan gençler, bir taraftan eğitim gereksinimlerini karşılamaya çalışırken bir taraftan da spor hayatlarını yoğun bir tempo içerisinde sürdürmeye çalışmaktadır. Türkiye'deki eğitim politikası başta olmak üzere spor kulüplerinin, Amerika ve benze-

ri ülkelerde olduğu gibi, eğitim kurumlarının bünyesi altında olmaması (Çankaya Üniversitesi hariç), kulüp-okul-federasyon koordinasyonunun sağlanamaması, sporcu burslarının üniversitelerde yaygın olmaması gibi gerekçelerden dolayı sporcularımız okul ve spor hayatları arasında bir tercih yapmak zorunda bırakılıyor. Özellikle profesyonelliğe geçiş yaşı olan 17-19 yaş döneminin, üniversite hazırlık ve üniversite giriş sınavları ile çakışıyor olması, belki de çok iyi bir kazanıma sahip olacak bu gençlerin ya spordan vazgeçmesine, sporu tercih eden gençlerin eğitim hayatlarından vazgeçmelerine ya da bu tercihlerini ikinci plana atmalarına neden olmaktadır. Bunun gerek sporculuk hayatlarında gerekse spordan sonraki hayatlarında bir takım psikolojik ve mesleki problemlere neden olduğunu düşünüyorum. Bu konuda gerek sporcularımızı gerekse ailelerini çok büyük fedakârlıklar bekliyor. Buradan federasyon, üniversite ve kulüp bazında gerekli çalışmalarda bulunacak ilgili mercileri, bu konuda gerekli sorumlulukları üstlenerek söz konusu ikilemleri bitirmek adına daha duyarlı olmaya davet ediyorum.

Hikmet COŞKUN
Çankaya Üniversitesi
Sağlık Merkezi Hemşiresi

Şeker Hastalığı (Diyabet) Nedir?

Şeker hastalığı, erişkin ve gençlerde görülebilen metabolik bir hastalıktır. Özellikle erişkinlerde, genelde rutin klinik tetkikler sonucu fark edildiğinden, zamanında tanınması önem taşır.

Diyabet görülme zamanları ve nedenlerine göre iki tipe ayrılır:

a- Genç Tip Diyabet ((IDDM),Tip 1)

b- Erişkin Tip Diyabet ((NIDDM),Tip 2)

Sorun; genç tipinde insülin hormonunun salgılanmasındaki bozukluk, erişkin tipinde ise vücuttaki dokuların insülin hormonuna yanıt vermemesidir. Şimdi kısaca şeker hastalığının ortaya çıkardığı şikâyetlerden bahsedelim.

Şikâyetler :

- Kan Şekerinin Artmasına Bağlı Bulgular :

- Sık idrara çıkma.
- Çok gıda almaya rağmen zayıflama.
- Görmede bozukluklar.
- Uyku hali.
- Mide bulantısı.
- Tekrarlayan mantar ve bakteri enfeksiyonları.
- Kadınlarda inatçı vajinal kaşıntı.(Kandida enfeksiyonu sonucu.)

- **Geç Bulgular:** Geç bulgular, birkaç yıl içinde şeker düzeyi kontrol edilemeyen hastalarda gözlenir.

- Aterosklerozun artması sonucu koroner damar hastalıkları ve uzun süren yürüyüşlerden sonra topallama ve bacaklarda güçsüzlük (Dinlenme sonrası düzelir).

• **Retinopati (Görme Bozuklukları) :** Çeşitli derecede görme kayıpları oluşur. Hasta kendi fark edip

ŞEKER HASTALIĞI

göz uzmanına başvurur veya rutin bir muayene sırasında ortaya çıkabilir. Diyabetlilerin %85'inde bu semptom bulunmaktadır. Bu nedenle şeker hastaları düzenli bir şekilde göz muayenesi yaptırmalıdır.

• **Nefropati (Böbrek Bozuklukları) :** Özellikle genç tip diyabet hastalarının 1/3'ünde böbrek rahatsızlıklarına rastlanır. Bu hastalarda hipertansiyonun da birlikte görülmesi böbrek yetmezliği riskini artırır. Bu durumun tedavisinde kullanılan ACE inhibitörleri, tedavide olumlu sonuçlar vermekte ve retinopatinin gelişmesinin önlenmesinde de yardımcı olmaktadır.

• **Polinöropati (Sinirsel Bozukluklar) :** Deri hissi ile ilgili bozukluklardır. Uzunların uç kısımlarında (el, ayak vs.) ve simetrikler. En yaygın tanımlanma şekli çorap veya eldiven tarzında his kaybıdır (His kaybı ile bir pamuk parçasıyla deriye dokunulduğunda o bölgede pamuğun hissedilmemesi veya az hissedilmesi kastedilmektedir.).

Diğer şikâyetler arasında uyuşukluk, karıncalanma ve his duyusunda azalma sık görülmektedir. Daha az sıklıkla derin ağrılar veya his duyusunda artışlar da görülebilir.

Sinirleri besleyen damarların tıkanmasına bağlı olarak mononöropatiler (tek sinirin hastalanması) sıklıkla yaşlı diyabetlilerde görülür. Sinirin dağıldığı bölgede ani şiddetli ağrılar oluşabilir. Vücudun diğer fonksiyonlarında da çeşitli faktörlere bağlı olarak bozukluklar görülebilir: Bunlar ayağa kalkınca gelişen hipotansiyon (kişi ayağa aniden kalktığında fenalaşır, oturunca düzelir ve bazen normal insanlarda da görülebilir.), terleme bozukluğu, impotans (iktidarsızlık), idrar tutmada bozukluklar, midenin boşalmasında gecikme, yutmada güçlükler, kabızlık veya ishaller olarak sıralanabilir.

• **Ayak Ülserleri ve Eklem Problemleri:** Ayak ülserleri, his bozukluğu nedeniyle vuran ayaktabanlarının hissedilmemesi vs. ile gelişir ve tedaviye çok dirençlidir. Eklem problemleri ise yine vücudun ağırlık duyusundaki bozukluk nedeniyle gelişir. Bu nedenle diyabetik hastaların ayaklarını ve özellikle görmedikleri ayak tabanlarını küçük bir ayna ile kontrol etmeleri gerekir. Ayakta mantar şüphesi uyandıran kaşıntı, ayak parmak aralarında beyazlaşma ve ayak tırnaklarında renk ve şekil bozukluğu durum-

larında hemen bir dermatoloji uzmanına başvurup tedaviye alınmaları gerekmektedir.

• **İnfeksiyonlar:** Kronik hiperglisemi ve hiperglisemi atakları nedeniyle diyabetiklerde hücresel bağışıklık sistemi bozulduğundan bakteri ve mantar enfeksiyonu riski artar. Uzunların uçlarında deri enfeksiyonlarına, ağız ve vajende pamukçuk (bir tür mantar inf.)'a sık rastlanılır. Mantar enfeksiyonları bakteri enfeksiyonlarına zemin hazırlayabilir.

Hastalar ayak ülserlerinde his kusuru nedeniyle ağrı hissetmezler.

Özellikle derin ülserler sonucu gelişen enfeksiyonlar, hastane koşullarında tedavi gerektirir. Cerrahi ile çoğu yara tedavi edilse de bazen amputasyon gerekebilmektedir.

Tanı:

- ADA ve WHO kriterlerine göre bir gecelik açlıktan sonra ölçülen kan şekerinin ≥ 126 mg/dl olması.

- Oral Glikoz Tolerans Testi: Açlık kan şekeri 115-140 mg/dl bulunan kişilerde ve şikâyetleri erişkin tip diyabete uyan hastalarda uygulanır (NNDG).

Tedavi :

- **Diyet:** Özellikle erişkin tip diyabetli hastalarda uygulanır. Tedavi sonucu kandaki şeker yükselmesi düzelmezse ağızdan ilaç tedavisine geçilir.

- **Rutin Kontroller:** Hasta sene içinde belli dönemlerde kontrol için uzmanına gider.

Böbrek ve göz fonksiyonlarını takip etmek için çeşitli zararsız testler uygulanır.

- **Şeker seviyesinin takibi:** Hastalar evlerinde kitlerle kolayca uygulayabilecekleri testlerle kan şeker seviyelerini günde 3-4 kez belirleyip özellikle genç tip diyabetliler insülin seviyelerini test sonuçlarına göre ayarlar. Uzmanlar kandaki Hb1Ac seviyesini kontrol ederek diyabetin durumu hakkında fikir edinir.

Fruktozamin ve idrarda keton cisimlerin tespiti diğer yöntemlerdendir.

- **İnsülin:** İnsülin hormonu özellikle genç tip diyabetlilerin tedavisinde kullanılır. Deri altına tek kullanımlık şırıngalarla enjekte edilir. Buzdolabında saklanır; fakat kesinlikle donmamalıdır! Geziler için oda sıcaklığında korunabilen türleri vardır.

İnsülinin çabuk, orta ve uzun etkili olmak üzere 3

tipi vardır. Regular insülin, damar içine acil durumlarda verilebilen tek insülin türüdür.

Diyabetin Belirtileri ve Tedavisi

Diyabetin Belirtileri

- 1.) Ağız kuruluğu ve çok su içme
- 2.) Çok idrara çıkma
- 3.) Gece idrara çıkma
- 4.) Açlık hissinin fazlaşması ve çok yemek yeme
- 5.) Kilo kaybı, halsizlik
- 6.) Vücutta meydana gelen yaraların yavaş iyileşmesi
- 7.) 4 kilogram ve üzerinde bebek dünyaya getiren anneler (gebelik diyabetini düşündürür)
- 8.) Şişmanlık (tip 2 diyabetli hastaların % 80'i şişman hastalardır)

Bazı hastalarsa ilk belirti olarak diyabet koması (ke-toasidoz) ve hiperosmolar ketotik koma ile kliniklere başvurur.

Tedavisi

Diyabet tedavisinin iki temel yolu vardır: Diyabeti kontrol altına almak ve yan etkilerini önleyebilmek. Kanda glikozun artması, kanın akışkanlığını azaltır. Kılcal damarların ve hücrelerin beslenmesi bu nedenle aksar. Diyabet hastalarında dokuların beslenememesinden kaynaklanan doku ölümleri, diyabetik ayak gibi iyileşmesi zor ikincil sorunlara neden olur. Ayakta çıkan bu yaralarda, zaten doku beslenmesinin kötü olması nedeniyle, iyileşme süreci oldukça uzar. Bu nedenle diyabetli kişilerin ayakkabı seçimlerinde, keskin aletlerle yapılan işlerde ve enfeksiyon nedenli yaraların bakımında oldukça dikkatli olmaları gerekmektedir; ancak diyabetin kalıcı bir tedavisi yoktur. Hastalık, sadece kontrol altına alınabilir.

Her iki tip diyabet hastalığı da kalp rahatsızlıkları, kalp krizleri, körlük, karaciğer hasarları veya sinir sistemi bozuklukları gibi rahatsızlıklara neden olabilir. Kan şekerinin kontrol altına alınması, bu kötü sonuçlardan korunmamızı sağlar.

Tedavi şekli, diyabetin tipine göre değişiklik gösterir. Her iki tipte de düzenli diyet önemli bir role sahiptir. Kan şekerini belli sınırlarda tutmak için doktor tavsiyesinde uyulması gereken diyetler vardır. Diyabet hastalarının düzensiz beslenmeleri, kan şe-

YAKLAŞIM	İNSÜLİN ALAN HASTA	İNSÜLİN ALMAYAN HASTA
AKŞ Konsantrasyonu	Gerektiğçe	Genelde yılda 5-6 kez
HgA1c Seviyesi	3 ayda bir	Kan şekeri değeri göz önünde bulundurularak (Sıklıkla 3 ay arayla)
İdrarda protein ölçümü	Yılda bir	Yılda bir
Göz muayenesi	Yılda bir	Yılda bir
Açlık kan lipidleri (Total, HDL ve LDL kolesterol, trigliserid)	Lipid seviyeleri normal seviyeye gelene kadar	Lipid seviyeleri normal seviyeye gelene kadar
Ayak muayenesi	3 ayda bir	3 ayda bir
Evde glikoz takibi	Günlük; yemek yemeden önce, yatmadan önce	Hastanın klinik seyrine göre

kerinin ya çok düşmesine (hipoglisemi) ya çok artmasına (hiperglisemi) neden olur. Diyabet hastaları günün belirli saatlerinde kan örnekleri alarak şeker kontrolünü kendi kendilerine yapabilir. Hatta bazı durumlarda idrar testi bile yeterli bir sonuç yaratabilir.

Diyabetli Hastada Takip

Diyabetli Hasta Nelere Dikkat Etmeli?

Diyabet hastaları kilolarına da dikkat etmek zorundadır. Yürüyüş, yüzme, bisiklet ve bunlara benzeyen hafif egzersizler, vücuttaki kiloyu ideal bir seviyede tutar ve kandaki şeker oranının istenilen seviyelere ulaşmasına yardımcı olur.

Bunun yanında sigara ve alkol tüketimi, diyabet hastalığı için tehlikeli etkenlerdir. Diyabet hastası kesinlikle sigara içmemelidir. Alkol ise belirli sınırlar dâhilinde tüketilebilir. Örneğin, diyabet hastası aç karnına alkol aldığı anda hipoglisemi riski bu kişilerde artar.

Diyabet, sağlıklı bir diyetle kontrol altına alınabilir. Alınan besinlerin yağ oranı düşük olmalı ve lifli besinler (meyve ve sebzeler) seçilmelidir. Şeker kesinlikle tüketilmemelidir, çikolata, pasta ve benzeri şekerli gıdalardan uzak durulmalıdır. Tüm bunlara bağlı olarak yapılan diyetteki tuz oranı da azaltılmalıdır. Tuz, kan basıncını yükselteceğinden, kalp rahatsızlıklarına sebep olabilir.

Kan basıncı ve tansiyon, sık zaman aralıkları ile ölçülmeli ve 140/80 oranının altında olmalıdır. Yüksek kolesterol, damarlar ve kalp için risk taşıdığından, kan kolesterol seviyesi normal sınırlarda tutulmalı ve gerekli kontroller düzenli aralıklarla yapılmalıdır.

Besinlerin Glisemik İndeksi

Glisemik indeks, kandaki şeker düzeyinin (glisemi) yükselmesini, sabah aç karnına alınan bir miktar glikoza (=100) göre, yüzde olarak gösteren bir değerlendirme sistemidir. Bir besin, glisemik indeksteki değere göre, şeker yükseltici etkisi yüksek, orta ve düşük olarak sınıflandırılır. Glisemik indeks hesaplamasında şunlar göz önüne alınır:

Mideden boşalma hızı. Yavaş boşalan besin, kan şekerlerini daha yavaş yükseltir. Boşalma, besinlerin akışına bağlıdır.

Sindirilebilirlik. Sözelimi, güç sindirilen mercimek kan şekerlerini az yükseltir; çabuk sindirilen beyaz ekmek çabuk yükseltir.

Besinlerin protein içeriği glisemik indeksi etkiler. Proteince güçlü soyanın glisemik indeksi düşük, proteince fakir pirincinki yüksektir.

Sanayide kullanılan bazı besin işleme teknikleri glisemik indeksi yükseltir. Mısır için %50 olan bu oran, mısır gevreğinde (cornflakes) %80'e ulaşır.

Evdeki pişirme sırasında, uzun süre ateşte kalan ya da çok yüksek sıcaklıkta pişirilen, çok ince kıyılmış bir besinin glisemik indeksi yüksektir.

Sofra tuzu (sodyum klorür) şeker yükseltici etkiyi artırır.

Diyabet ve Depresyon

Binlerce yıldan beri öldürücü bir hastalık olarak kabul edilen, ilk kez 1500'lü yıllarda Mısır'da "Bedenin idrara akıp gitmesi" şeklinde tanımlanan, 1922'lerde insülinin kullanıma sunulmasıyla tedavi edilebilen Diabetes Mellitus, kronik metabolik bir hastalıktır. Diabetes Mellitus, fiziksel bir hastalık olmasının yanı sıra, tüm kronik hastalıklar gibi psikiyatrik ve psikososyal boyutları olan ve bireyi ruhsal, duygusal, sosyal, psikoseksüel sorunlarla karşı karşıya bırakan endokrin bir bozukluktur.

Diabetes Mellitus'un, tüm davranış ve duygularımızın şekillendiği ortam olan beyni ve diğer organları etkilediği, psikolojik fenomenlerin tümünün, davranış, duygu, düşünce merkezlerindeki yani beyinde-

ki denetimin azalmasıyla oluşan bilinç dışı materyal serbestleşmesi ya da yoksunluk, defisiter belirti ve bulgular olarak tanımlandığı göz önüne alındığında, diyabetli bireylerde yeterli psikolojik organizasyon sağlanmadığında ruhsal tepki ve bozuklukların oluşabileceği bilinmektedir.

Diyabetli bireylerde emosyonel tepkiler, uyum güçlükleri ve depresif bozukluklar en sık karşılaşılan ruhsal sorunlardır.

Son yıllarda, depresif bozukluk ve Diabetes Mellitus birlikteliği klinisyenlerin ve araştırmacıların sıklıkla karşılaştığı ve üzerinde çalıştığı bir konu haline gelmiştir.

Depresif bozukluk ve Diabetes Mellitus ilişkisinde 3 temel neden üzerinde araştırmalar yoğunlaşmıştır:

Depresif bozukluk ve Diabetes Mellitus ilişkisinde en temel mekanizmanın diyabetin ve/veya fiziksel komplikasyonlarının depresyona neden olduğu şeklindedir. Bu durum, metabolik homeostazisin bozulması ve duygu, düşünce, davranış düzenleyicisi beynin etkilenmesi sonucu ortaya çıkar; ancak net veriler, diğer kronik hastalıklar-depresif bozukluklar ilişkisini açığa çıkaran genel bilimsel veriler dışında, Diabetes Mellitus'a özgü spesifik zincir henüz belirlenmiş değildir.

1. Psikolojik faktörlerin doğrudan Diabetes Mellitus'u başlattığı tarzındadır. Her ne kadar stresin diyabetiklerde glisemi kontrolünü zorlaştırdığı ya da bazı hastalardaki mizaç ve kişilik özelliklerinin glisemi düzeylerini olumsuz etkilediği bilinse de, psikolojik faktörlerin, doğrudan diyabetin başlaması için yeterli olmadığı belirlenmiştir.

2. Potansiyel başka bir ilişki de genetik geçiştir. Maudsley tarafından 19.yy'da ilk kez ortaya konan bulgularla, psikiyatrik bozukluğu olan ailelerde, diyabetin sık izlendiği belirlenmiştir. Genetik çalışmalar, genellikle "duygudurum bozukluklu" olgular üzerinde yoğunlaşmış olup 11. kromozomun kısa kolunda, insülin growth faktör-1, tirozin karboksilaz ve human-ras onkojen'i belirlemişler; ancak bu veriler henüz kanıtlanmamıştır.

3. En son varsayımsa depresyonun diyabete yol açtığı tarzındadır. Araştırmacılar; psikiyatrik hastalıklardaki glikoz metabolizması üzerinde çalışmış, özellikle depresyonda ve psikotrop ilaç kullanımı sonucunda ortaya çıkan hipotalamo-hipofizer aks-taki bozuklukların diyabeti oluşturabileceğini var-

saymıştır. Ayrıca karbonhidrat metabolizması üzerine de etki eden psikotropoların, özellikle lityumun etkisi de en çok araştırılan konuyu oluşturmuş; ancak doğrudan ilişkiyi gösteren kanıtlara rastlanmamıştır.

Depresif bozukluk-Diabetes Mellitus ilişkisini etiyolojik bazda açıklamak günümüz verileri ışığında henüz zordur; ancak, klinisyenler, sıklıkla diyabetli depresif hastalarla karşılaşmaktadır.

İnsüline bağımlı ya da insülin almayan diyabetli hastalardaki depresyon prevalansının araştırıldığı çalışmalar, depresyonun nokta prevalansını % 8.9-28, yaşam boyu prevalansını ise %14.4-24 olarak bildirmektedir.

Araştırmacılar, çalışmalarında, uzun süreli diyabetik olanların henüz tanı konmuş diyabetiklere oranla 3.7 kez daha depresif olduğunu, nöropatisi olan diyabetik kadınlarla, nöropatisi olmayanları karşılaştırdıkları çalışmalarında da nöropatisi olanların, olmayanlara oranla daha depresif olduğunu belirlemiştir.

Araştırma bulguları; diyabetiklerin depresyon riski altında olduğunu, depresyon prevalansının, diyabetiklerde normal popülasyona göre daha sık görüldüğünü bildirilmektedir; ancak diyabetiklerin depresyon semptomatoloji, derece ve oranlarının, diğer kronik hastalıklarla karşılaştırılmasını içeren standardize araştırmaların, diyabetlilerin depresyon riskini daha net ortaya çıkaracağı da vurgulanmaktadır.

Masterson, diyabetiklerin depresyon prevalansının diğer kronik hastalıklara sahip olgulara göre daha az olduğunu belirlemiş; ancak bazı diyabetli subgrupların risk altında olduğunu vurgulamıştır. Ailede depresyon öyküsü olması, ayrı ya da bekâr olma, kötü sosyo-ekonomik düzeye sahip olma ve majör sosyal problemin bulunması risk faktörü olarak belirlenmiştir. Ayrıca diyabeti erken yaşta başlayanlar, diyabetli kalma süresi uzun olanlar ve en önemlisi de komplikasyonlu diyabetlilerden oluşan subgrupların depresyona yakalanma açısından daha çok risk altında olduğu saptanmıştır. Semptomatoloji açısından incelendiğinde diyabet ve depresyon birlikteyse klasik depresyon semptomatolojisinden farklı klinik depresyon semptomlarının bulunduğu bildirilmektedir.

Prevalans çalışmalarında, insüline bağımlı Diabetes Mellitus (İBDM) ve insüline bağımlı olmayan Diabe-

tes Mellitus (İBODM)'lu hastalarda depresyon prevalansı araştırmacılar tarafından, Tablo-I'de yer aldığı tarzda belirlenmiştir.

ANA SEMPTOMLAR	EŞLİK EDEN SEMPTOMLAR
Düşük benlik saygısı	Hırpalanmışlık
İlgi eksikliği	Panik ataklar
Konsantrasyon azalması	İrritabilite
Yeme değişimleri (kilo değişimi)	Obsessif düşünceler
Yorgunluk	Hipokondriasis
Belirgin ajitasyon/retardasyon	Fiziksel semptomlar ağrı, konstipasyon, impotans, libida kaybı
Değersizlik/artmış suçluluk duygusu	Psikotik semptomlar (Nadir) Delirium, Halüsinasyonlar
İntihar düşünceleri	

Dokuz kontrollü çalışmanın, 8'inde diyabetik grupta kontrol grubuna göre ciddi depresyon prevalans artışı ya da ciddi düzeyde depresif semptom varlığı saptanmıştır. Kontrol grubu ile çalışılan diyabetiklerde depresyon prevalansı % 8,5-27,3 (Ort.:%15,2) olup kontrolsüz çalışmalarda ise benzer prevalans %10-28 (Ort.:%14,8) izlenmiştir.

Depresif hastalığın temel özelliği, depresif mizaç ve umutsuzluktur. Depresif hastalar, ilgi duydukları aktivitelere olan ilgilerini kaybeder, günlük işlerle bile yorulur, toplumdan kopar ve yaşamı daha önceden görmedikleri bir uğraş, savaş gibi görmeye başlar. Öz güvenlerini ve öz saygılarını kaybederler, kararsızlık ve değersizlik gibi sabit fikirlere sahip olurlar ve kognitif bozukluklar gösterirler. Hastalar, gelecekleri için endişeli olup ölüm korkusu ile dolu olur. Hastalığın ilerlemesi ve komplikasyonların ortaya çıkması, hastayı umutsuzluğa sürükler. Umutsuzluk, intihar davranışı-depresyon ilişkisinde en önemli ara değişken olarak saptanmıştır.

Depresyonun varlığının, sıklıkla glisemik kontrolün bozulmasına yol açtığı da yukarıda detaylı olarak bahsedilen kognitif özellikleri ile biyolojik bozulmanın her ikisinin de (kendini ihmal, yorgunluk ve kuvvet kaybı dâhil olabilen) hastayı umutsuz hale getirdiği bildirilmektedir.

Diğer yandan, birçok hasta duygusal deneyimlerini doktorları ile konuşmakta güçlük çeker. Bunun nedenleri arasında sıkılma, utanma ve başka bir dok-

torun canını sıktığına dair üstü kapalı sözler söyleyerek yakınma, iyileşemeyeceğine ve iyileştirilemeyeceğine dair bir inanca sahip olma vardır. Genel olarak hekimin hastayla kuracağı empati düzeyi ne kadar derin olursa, doktorun hastayı ve kliniği anlaması, diyabetin üzerine binen diğer hastalıkları ve dolayısıyla depresyonu anlaması o kadar kolay olur. Depresyon açısından bazen tanı çok açıktır. Hastanın sıkıntılı ve ağlamaklı hali depresyona işaret eder. Bununla beraber, birçok hasta(ciddi depresif olsalar bile) yanıltıcı görünüş gösterebilir ve o zaman burada sınırları belirlenmiş dostça hasta-hekim ilişkisi ve klinik sezgi önem kazanır.

Hastanın diyabetik kontrolünün niteliği ile ilgili ipuçları açık olabilir. Ciddi depresyondaki hasta ketosidozda olabilir. Bu ya devamlı kötü şeker kontrolünün sonucu ya ölüm düşüncesi ile tedaviyi aniden tamamıyla kesme sonucu olabilir. Çok daha fazla yaygın olanı, yukarıda bahsedildiği gibi, kontrol eksikliği bozulmasıdır. Düşünce, enerji ve hastanın görünümdeki depresif değişikliklerin sonucu olarak dikkatsizce kendi kendine kontrol ya da kötü bir şekilde gerçekleştirilen kontrolün her ikisi de bu konuda çok daha sıklıkla rastlanan bir bozukluk durumudur.

Genelde iştah azalmasına rağmen artmış insülin ihtiyacı, depresif episot sırasında karakteristiktir. Bu gözlemin açıklaması bilinmemekle birlikte, artmış kortikosteroid ve growth hormon salınımının ya da muhtemel, katekolamin salınımını stimüle eden sempatoadrenal sistem aktivasyonunun sonucu olduğu bildirilmektedir.

İntihar:

Doktorlar kendi kendine zarar verme düşüncesini mutlaka akılda tutmalı ve hastalardaki intihar düşüncesi, depresyon varlığı ya da şüphesinde her zaman sorgulanmalıdır. Gerçekte, kendilerine az zarar vermelerine rağmen intihar düşüncesi, yaşlıları ile karşılaştırıldığında, diyabetli non deprese adolesan ve genç erişkinlerde, daha fazladır. Diyabetli hastalar intihar yöntemi olarak, çok kere diyabet tedavisi ile ilgili metotları ve özellikle insülini aşırı dozda kullanmayı yeğlemektedir.

Diyabetli hastalardaki intihar riski tam olarak belirlenmemiştir; fakat bu riskin non-diyabetik popülasyondan daha fazla olduğundan şüphe yok-

tur. İntihar notu gibi doğrulayıcı bir delil ortada olmadıkça söz konusu durumu tespit etmek imkânsız olmasına rağmen, İBDM'lu hastalarda bazı hipoglisemik ölümlerin intihar girişimine benzediği ve bu nedenden dolayı kesin risk tahmininin yapılamayacağı bildirilmektedir.

İntiharların % 25-75'inde, fiziksel hastalığın üçüncü değişken faktör olduğu ve bu konuda, daha yaşlı gruplarda daha yüksek oranların saptandığı bildirilmektedir.

İntihar riskini artıran üçüncü değişkenler:

- Ruhsal hastalıklar, özellikle depresyon, inhibisyon, bozulmuş yargılama ve dürtü kontrol kaybı.
- Aşırı motor aktivite (ajitasyon, akatizi gibi)
- Yetersiz kontrolle giden kronik ya da ciddi tekrarlayan ağrı.
- Beden imgesinin bozulmuş algılanması
- Çaresizlik, umutsuzluk
- Uzamış hastalığa ait iş, gelir ve aile rol kaybı gibi yaşamsal sınırlamalar

şeklinde sıralandırılabilir.

Gerçekten depresif hastalığı tayin eden nedir? Ruhsal durum, normalden anormale ne zaman dönüşür? Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) Tanı ve Sınıflandırma Sistemi (DSM -IV), depresif hastalığın tanısı için aşağıda verilen kriterleri sıralamaktadır.

DSM IV'e göre depresif hastalık tanı kriterleri:

- Tablo 3'de bahsedilen 5 ya da daha fazla sayıda esas hastalık semptomu (ilk ikisinden birini mutlaka kapsayan)
- Semptomlar en az 2 hafta süreyle her gün ya da hemen her gün devamlı olmalı.
- Semptomlar bireyin normal durumundan değişik olmalı.
- Semptomlar klinik olarak sosyal, mesleki ve fonksiyon görülen diğer alanlarda ciddi şekilde klinik olarak sıkıntı ve bozulmaya yol açar.
- Semptomlar medikal bir hastalık, madde kullanımı ile izah edilemez.
- Semptomların gelişimini açıklayacak bir yoksunluk yoktur.

şeklinde.

Diyabetli hastalarda depresyon takibinin ilkeleri, non-diyabetiklerden farklı değildir. Hekim, öncelikle tedaviyi sağlayıp sağlayamayacağına karar vermelidir. Hafif vakalarda hastalık, ilaç tedavisi gerektirecek kadar ağır olmayabilir. İyi organize edilmiş hasta-hekim ilişkisi, sosyal desteğin işlevsellik kazanmış olması ve psikoterapötik destek ile bozukluk tedavi olabilir. Spontane iyileşme seyrek değildir. Böyle durumlarda hastaya neyin daha fazla faydalı olacağı, sosyal problemler ya da yetersiz ağrı tedavisi gibi ilave durumlara bağlıdır.

Hasta ciddi şekilde deprese ise, genel kurallara ilave olarak, muhtemel spesifik tedavi gerekli olacaktır. Ana tedavi, antidepresif ilaç kullanımıdır. Presipitan faktörün varlığı olsun veya olmasın %70-80 olguda depresif bulgular geriler ve kaybolur. Seçkin ilaç yoktur. Mevcut ilaçlar aynı derecede etkilidir. Psikiyatristler, ilaç kullanımlarını, tecrübeleri ile sınırlamalı ve hastaların ilacın özelliklerini anlamasını, "antidepresanlar bağımlılık yapar ya da derhal hemen faydalı olur" gibi yanlış anlamaları engellemeyi sağlamalıdır. İlaç, uygun dozda reçete edilmesi ve etkiyi sağlamak için yeterli süre kullanılmaya devam edilmelidir.

1970 ve 1980'lerde trisiklik antidepresanların, depresyon için yaygın olarak reçete edildiği ve ayrıca ağrılı diyabetik nöropatinin seyrinde değerli rolünün olduğu bildirilmekteyse de yüksek yan etki oranı ve aşırı doz ile seyrek olmayan derecede letal oluşları nedeniyle, son yıllarda yeni nesil antidepresan ilaçlar daha rahat kullanılmaya başlanmıştır. Bu çok önemli grup, selektif serotoninerji alım inhibitörleridir (SGI). Bu bileşikler, depresyona neden olduğu bilinen ana nörotransmitterlere etki eder. Bunlar, başlıca antikolinergik etkilerinin eksikliğinden dolayı, en az trisiklik antidepresifler kadar etkilidir. Bu ilaçların, daha az yan etkisi vardır ve aşırı dozlarda daha emniyetlidir; fakat bu ilaçların yan etkisi ve riski yok da değildir. Aynı zamanda söz konusu bu ilaçlar eski ilaçlardan daha pahalıdır.

Ayrıca, fluoksetin ile yapılan çalışmalarda, fluoksetinin gelişen hipoglisemi ve ilacın kesilmesinden sonra meydana gelen hiperglisemi ile glisemi kontrolünü değiştirdiği, diğer SGI'lerin verileri arasında bu tarz bir etkinin olmadığı bildirilmektedir(17). Di-

yabetli hastalarda en çok sakınılması gereken antidepresanların monoamin oksidase inhibitörleri olduğu; çünkü insülin ve oral hipoglisemik ajanların, hipoglisemik etkilerini artırdığı bildirilmektedir.

Antidepresan tedaviye yabancı bir endokrinoloji hekim, mutlaka bir psikiyatri uzmanından yardım almalıdır. Özellikle,

- Teşhis hakkında şüphe varsa,
- Hastanın depresyonu ciddi ise, örneğin intihar düşüncesi var veya psikotik özellikler mevcutsa,
- Zorlaştıran fiziksel faktörler (kalp hastalığı ya da epilepsi gibi) varsa,
- Hastanın antidepresan ilaç tedavisine uygun cevabı yoksa ya da tedaviyi isteksiz alıyorsa söz konusu yardımlar alınmalıdır.

Depresyon için başka tedavi şekilleri de mevcuttur. Biyolojik yaklaşımlar, özellikle elektrokonvülsif tedavi yaygın olarak endikasyonu olan hastaların çoğunda, tedavi edici tercih olarak kullanılmaktadır. Ayrıca, ilaç tedavisine ek olarak ya da tek başına depresyona yönelik psikoterapik yaklaşımlar da depresyon tedavisinde kullanılabilir.

Sonuç

Diyabetli yetişkinlerde depresyon prevalansının ortalama % 15 olduğu, diyabetli hastalarda depresyonun genel nüfusa göre çok daha fazla olduğu bildirilmektedir.

Diğer birçok kronik hastalıkta olduğu gibi diyabetli hastalarda da gelişen psikik sendromlar arasında en yaygın görüleni depresyondur. Diyabete eşlik eden depresyon; hastanın uyumunu, yaşam kalitesini, tedaviye cevabını, prognozu, diyabetin seyri, mortalite ve morbiditeyi olumsuz etkiler. Depresif hastalık, diyabetin denetimini bozar. Depresyon semptomları ile diyabetin semptomları birbirini arttırıcı yönde etki eder. Depresyonda gelişen hormonal bozukluklar, kan şekerinin denetimini bozduğu gibi, kan şekerindeki düzensizlikler de depresif tablonun şiddetini artırır. Diyabetin komplikasyonları arttıkça, depresif tablonun da şiddetlendiği belirtilmiştir.

Diyabetik bir hastada depresyon tanı ve ayırıcı tanısında;

1) Fiziksel hastalığa “doğal-beklenen” tepki ile aşırı uygunsuz ya da patolojik durumun ayırt edilmesi,

2) Belirti ve bulgulardan,-tıbbi hastalığa bağlı somatik bulgular ile-depresyona bağlı psikofizyolojik bozuklukların ayırımı dikkat edilmesi gereken önemli bir unsurdur.

Laterji, kilo kaybı ya da artımı, insomni, psikomotor retardasyon ve yorgunluk hali gibi depresyon tanısında patognomonik olan vejetarifik belirti ve bulgular fiziksel hastalığa bağlı da olabilir.

Bu nedenle depresyon tanısında somatik vejetarifik bulgulardan çok affektif ve kognitif semptomlar esas alınmalıdır.

Diyabetin komplikasyonlar artınca, hastalığın engellemeleri ve hastanın yaşam alanlarındaki örselleyici etki depresyon şiddetini de arttırmaktadır. Günlük uygulamada, tedavi reddi, uygun tedaviye rağmen yakınmaların geçmemesi ve somatik yakınmaların şiddeti ile fiziksel hastalık şiddetinin orantılı olmaması (somatik semptomların depresyona ilişkin duygusal davranışsal ve düşünsel semptomlarla ilişkisi olması), depressif hastalık gelişimi yönünden dikkat çekicidir. Hasta, yeterli olmasına rağmen, tedaviye katılmıyor ise tıbbi durum dengeli olmasına rağmen kendini iyi hissetmiyorsa, tıbbi durumun elverdiğinden daha alt düzeyde işlevsellik gösteriyorsa ve ilgi alanında yaygın azalma varsa durumun depresyon yönünden değerlendirilmesi gerekir.

Uygulanacak eklektik yaklaşım ile hastaların depresyonunun tedavi edilebileceği gibi diyabetin tedavisinin de regüler bir tarzda yapılabileceği ve hastanın yaşam kalitesinin yükseltileceği açıktır.

Şeker Hastaları ve Diyet

Şeker hastaları beslenmelerine niçin dikkat etmelidir?

- Hastalar beslenmelerine dikkat etmediğinde insülin veya ağızdan alınan şeker düşürücü ilaçlar kan şekerini bazen çok düşürerek zararlı sonuçlar doğurabildiğinden,
- Hayat sürelerini uzatmak için,
- Kan yağlarının yükselmesini önlemek için,
- Şeker hastalığı nedeni ile oluşabilecek diğer hastalıkları önlemek için,
- Yaşam kalitesini arttırmak için.

Şeker hastalarında beslenme farklılık gösterir mi?

• Şeker hastalarının diyeti, diyetin temel ilkeleri aynı olsa bile, kişiye özeldir; çünkü her kişinin beslenmesini etkileyen temel özellikler (boy uzunluğu, vücut ağırlığı, ideal ağırlık, fiziksel aktivite, sosyoekonomik düzey, kan şekeri oranı, verilen ilaç ya da insülin tedavisi gibi) birbirinden farklıdır.

• Şeker hastası diyeti, her hasta için özel olarak bir diyetisyen tarafından hazırlanmalı ve şeker hastası, sadece kendisi için özel hazırlanan bu özel diyeti uygulamalıdır.

Şeker hastaları için beslenme önerileri nelerdir?

• Eğer şeker hastası kişinin vücut ağırlığı olması gerekenden fazla ise kilo vermelidir. Bunu sağlamak için, uzun süreli ve kalıcı bir şekilde kilo vermesi gerekir.

• Çok düşük kalorili diyetler, kan şekeri düzeyinin aşırı düşmesine neden olacağından uygulanmamalıdır.

• Her hafta aynı kıyafetle ve aynı saatte tartılarak vücut ağırlığı kontrol edilmelidir.

Şeker hastalarında öğünler niçin önemlidir?

• Şeker hastalarında kan şekeri düzeyinin normal sınırlarda tutulması için öğün sıklığı ve sayısı önemlidir.

• Besinlerin 3 ana, 3 ara öğünde tüketilmesi en uygun olanıdır. Böylelikle insülin kullanımı daha dengeli olacak ve insüline olan ihtiyaç azalacaktır.

• Üç ana öğünde (sabah, öğle, akşam) mutlaka ekmek, et, sebze grubundan besinler tüketilmelidir. Buna ek olarak meyve ve süt grubu da katılabilir. Özellikle şeker düşürücü ilaç ya da insülin alan hastalar için ara öğünler, bu tedavilerin etkisini karşılayacak enerjiyi almak adına önemli olduğundan gereklidir.

Şeker hastalarında besinlerin zamanında alınması niçin önemlidir?

• Şeker hastalarının, önerilen besinleri zamanında ve önerilen miktarlarda yemesi gerekir. Böylece şeker hastası, aşırı şeker düşmesi ya da yükselmesi gibi zararlı durumlardan korunur.

• Şeker hastalarında enerji oluşumunda kullanılan en önemli besin elemanı karbohidratlar (un, nişastalı besinler, şeker vs.) dir.

• Bulgur, pirinç vb. tahıllar; nohut, mercimek vb. kuru baklagillerde ve sebzelerde bulunan nişasta, daha karmaşık yapıdadır ve daha yavaş sindirildiğinden dolayı kana en yavaş geçen karbohidrat türüdür. Bu olumlu özelliklerinden dolayı, karmaşık yapıdaki karbohidratların diyetle basit karbohidratlara göre daha fazla tüketilmesi gerekir.

Şeker hastaları yağlara niçin dikkat etmelidir?

• Şeker hastalarının koroner kalp hastalıklarına yatkınlık riski daha fazla olduğundan tüketilen yağ miktarı ve türü önemlidir.

• Yağ alımını azaltmak için içerisinde et bulunan yemekleri pişirirken yağ eklenmemesi, kızartmalar ve kavurmalar yerine ızgara, fırında pişirme ve haşlamaların tercih edilmesi, salatalara yağ eklenmemesi gereklidir.

• Salata dan alınacak vitamin ve minerallerin vücutta kullanılması için yemeklerden alınan yağ yeterlidir.

• Yemekleri hazırlarken margarin, tereyağı yerine zeytinyağı ve diğer sıvı yağlar (mısırözü, ayçiçeği veya soya yağı gibi) tercih edilmelidir.

• Kırmızı et yerine beyaz et tercih edilmeli; eğer kırmızı et tercih edilecekse yağsız kısımları alınmalıdır.

Şeker hastalarında fazla kolesterol neden zararlıdır?

• Kolesterolü yoğun besinler fazla tüketilmemelidir.

• Kolesterolün yoğun olarak bulunduğu besinler: yumurta, sakatatlar, tereyağı, yağlı peynirler ve kırmızı et.

• Haftada 2 yumurtadan fazlası yenilmemelidir.

Şeker hastalarında posalı yiyecekler niçin önemlidir?

• Tüketilen besinler posa yönünden yeterli olmalıdır.

• Özellikle suda çözülebilir posa olarak adlandırılan meyve, sebze, kuru baklagiller ve yulaf kan şekeri düzeyini daha çok düşürdüğü için tercih edilmelidir.

- Pirinç yerine bulgur, çorba yerine aynı besine ait meyveler kabuklu halleriyle tüketilmelidir.
- Besinler, un formundan çok taneli olarak tüketilmelidir.

Şeker hastalarında vitaminlerin önemi nedir?

- Şeker hastalarında özellikle E, C ve B grubu vitaminlerin olumlu etkileri vardır.
- Her gün taze sebze ve meyve, tahıl ve et grubundan tüketilirse yetersizlik oluşmaz.
- Özellikle her öğünde C vitamini kaynağı besinlerin alınması gereklidir.
- B grubu vitaminlerin hap olarak alınması önerilir.
- E vitamini, daha çok yeşil yapraklı bitkiler, yağlı tohumlar ve bunlardan elde edilen yağlar, fındık ve fıstık gibi sert kabuklu meyveler, tahıl taneleri ve kuru baklagillerde bulunur.
- C vitamin ise yeşil sebzeler, kuşburnu, turunçgiller, çilek ve domateste bulunur.

Şeker hastaları normal yaşayabilir.

Diyabet Hastanesi Başhekimisi Doç. Dr. Ali İpbüker'e göre, insülin tedavisindeki eksikliklerin asıl suçlusu eğitimsiz hekimlerdir. Hekimlerin hastaya yeterince zaman ayırmadığından yakının Doç. Dr. İpbüker, "Türkiye'de her 5 diyabet hastasından birisi bize, biri de SSK, devlet ve üniversite hastanelerine başvuruyor. Geri kalan 3 hastanın ne yaptığını ise kimse bilmiyor" diyor.

Şeker hastalığı ya da tıp dilindeki adıyla "Diabetes Mellitus", insanoğlunun başına binlerce yıl önce musallat oldu. "Bir ömre bedel" sıfatını hak edeceğine, bir geldi mi hiç gitmeyen bu hastalığın ilk tanımını M.Ö. 1500'lü yıllarda Mısırlılar yaptı. M.S. 6. yüzyılda ise, diyabetiklerin idrarının diğer insanlardan daha şekerli olduğu fark edildi. Bütün bu gerçekler, diyabetin 19. yüzyıla kadar, yani 13 yüzyıl boyunca bir tür böbrek hastalığı sanılmasına engel olamadı. 20. yüzyılda ise insülinle tanışıldı. 1922'de, Kanada Toronto Üniversitesi'nde 14 yaşındaki Leonard Thompson'a ilk kez insülin uygulandı. Ardından Ted Ryder isimli bir çocuk, insülin sayesinde hayata döndürüldü. Böylece diyabetiklerin "şeker" ile birlikte yaşamalarındaki en önemli silah keşfedildi.

Şeker hastalığının neredeyse bir kâbusa dönüşmesinin ardındaki faktörlerin başında eğitim eksikliği geliyor. Burada doktorların yaklaşımındaki ürkekliğin yanı sıra, hastaların veya hasta adaylarının korkuları da etkilidir. Oysa tıp dünyası, şeker hastalığını çoktan ölümcül hastalıklar sınıfından çıkardı; ancak bu durum, tedavideki sorunların bittiği anlamına gelmiyor.

Dünyada şeker hastalığı görülme sıklığı % 2-6 arasında değişiyor. Türkiye'de diyabet görülme sıklığı ile hastalığın meydana çıkış oranları, Türk Diyabet Cemiyeti'nin 1959'da başlayıp 1995'te sonlanan çalışmasıyla saptandı. Türkiye için diyabet görülme sıklığı % 2, meydana çıkışı ise % 5. Bilinen bütün şeker hastalarının yanında bir de gizli kalanlar var ki onlar ciddi bir sorun.

İNSÜLİN KULLANILMIYOR

Türkiye'de yaşayan saptanmış her 5 diyabetliden birisinin başvurduğu Türk Diyabet Cemiyeti, devletle birlikte Ulusal Diyabet Programı'nın sorumluluğunu paylaşıyor. Türk Diyabet Cemiyeti Başkanı Prof. Dr. Nazif Bağrıaçık, diyabetiklerde insülin tanısının doğru konmasının önemine değinerek "İnsülini kim kullanmalı, kim kullanmamalı" sorusunun cevabını veriyor:

"Tip 1 diyabet olanlar, yani yaşları 0 ile 30 arasında olanlar, mutlaka insülin kullanmalıdır. Gebe kalmış diyabetikler, ağır iltihabi hastalık geçirenler, travma, şok veya ameliyat geçirmiş diyabetikler insülin endikasyonuna dâhildir. Bu listeye, bir de Tip 2 diyabet olup ağızdan aldığı tabletlerle direnç geliştirenler ve çok zayıf diyabetikler de dâhil edilebilir. İnsülin kullanımında fobiye, korkuyu yaratan etkenler neler? Bir kere, insülin pahalı. Kullanımındaki enjeksiyon formu, eğitim yetersizliği ve insülin kullanan kişide sık sık şeker kontrolünün şart olması hem doktorları hem hastaları korkuttu. Bu yüzden doktorlar da bu ilacı hastalarına yazmıyor; hasta da reçete edilse bile kullanmıyor. İnsülin kullanması gerekip kullanmayan kimselerde insülin açığının ortaya çıkması, o kişinin sürekli zayıflamasına ve yağlarının parçalanarak asetona dönüşmesine yol açar. İnsülin kullanımında ortaya çıkan bazı yan etkiler, insülin kullanmayı geciktirir. En önemlisi, dozunun iyi ayarlanmaması sonucu hipoglisemi (şeker düşüklüğü) gelişebilir. İnsülin alerjisi de çekince

yaratan bir diğer yan etkidir. Türkiye’de diyabet tedavisinde tablet kullananların oranı % 35-40. Yalnız diyetle idare edenler ise % 25-30. İnsülin kullanıcılarının oranı % 18-20.’

Türkiye’de bugün bilinen 2.5 milyon diyabetik hasta var. Bu rakam, 2000 yılında 4 milyona, 2010 yılında ise 10 milyona ulaşacak.

ANADOLU’DA GİZLİ ŞEKER

Türk Diyabet Cemiyeti’ne bağlı Diyabet Hastanesi’nin Başhekimisi Doç. Dr. Ali İpbüker’e göre, insülin tedavisi karşısında Türk halkı, özellikle Anadolu insanı çekingen. Bütün neden ise, ilaç alımının daha çok enjeksiyon formunda olması. Üstelik bu enjeksiyonun her gün 2-3 kez yapılması göz korkutuyor. Bu konu, özel bir eğitim gerektiriyor ve kişiyi günde en az 5 kez yeme alışkanlığına götürüyor. İnsülin bağımlılarına eşlik eden bir diğer zorunluluk ise planlı egzersizlerdir. Dr. İpbüker, şöyle konuşuyor:

“Hasta, bunlardan herhangi birini yerine getirmemesi halinde, hipoglisemi denilen çok ama çok tehlikeli edici tabloya girer. Şeker düşmesi olarak adlandırılan bu tablo kişiyi ölüme bile götürür.

Peki, doktor niye korkuyor? Özellikle Anadolu’da çalışan hekimler, insülini ayaküstü uygulayamıyor. Kan şekerini takip edecek uygun dozlarını bulmak istiyor. Doktor, en son çare olarak insülin tedavisini düşünüyor.

Türkiye’de konuya yatkın, diyabeti bilimsel bir şekilde ele alan merkezlerin bulunması lazım; ama özellikle kan şekerini ölçmeye yarayan laboratuvar ortamı son derece yetersiz. Hastayı eğitecek eğitimci sayısı son derece sınırlı. Çok da ciddiyeti olmayan bu hastalık, günün birinde körlük veya bacak kesilmeleri gibi sonuçlar veriyor. Durumun ekonomik yönü daha da vahim bir hal gösteriyor. Bir şişe insülinin fiyatı 4-5 milyon civarında. Bu insülin ancak bir hafta gidiyor. Türkiye’de her 3 kişiden biri, sosyal güvenceye sahip değil. Normal insülinle tedavi olan bir şekerlinin aylık insülin gideri 16-20 milyon civarında. Asgari ücretle çalışan, geçinen bir şeker hastasını düşünün.”

Erken teşhis ve tedavinin önemi

Ortaya çıkış amacı, dünyada diyabetin sıklığını önlemek, diyabet komplikasyonlarını % 50 azaltmak

olan St. Vincent Deklarasyonu, bütün Avrupa ülkelerini içine alan bir birleşmeyi gerçekleştirdi. Her ülkenin sağlık bakanlığı ile işbirliğine gidilerek o ülkelerde bir ulusal diyabet programı oluşturuldu. Diyabet Cemiyetleri ve diğer sağlık kuruluşları ile birlikte ortak bir çalışma hedefleniyor. St. Vincent Deklarasyonu’nun “anayasa” kadar değişmez hedefleri:

“Eğer, diyabet erken teşhis edilir ve metodik bir şekilde tedavi edilirse”...

- 1- Şekere bağlı körlük oranı %30 azaltılabilir (sonradan gelişen körlüklerin % 50’si diyabete bağlı).
- 2- Ölümcül olan son dönem böbrek yetersizliğine varan vakaların üçte bir oranında azaltılması mümkün.
- 3- Bacak kesilmeleri (amputasyon) % 50 azaltılabilir.
- 4- Kardiyovasküler hastalıkların risk faktörleri, anlamlı bir şekilde düşürülebilir.
- 5- Hamilelikte diyabet iyi takip ve kontrol edildiği takdirde, sağlıklı çocuğa sahip olunabilir.

Şeker hastalığı tanısı koyabilmek için gerekli olan tanımlar nelerdir?

Şeker hastalığından korunmak için yapılması gerekenler

Şeker hastalığının tanısı

- Herhangi bir zamanda ölçülen kan şekerinin 200 mg/dl’nin üzerinde olması (hastada çok yeme, çok su içme ve çok idrara yapma gibi diyabetin klasik semptomları görülsün veya görülmesin),
- İki Değişik zamanda ölçülen açlık kan şekerinin 140 mg/dl üzerinde bulunması,
- Şüpheli durumlarda yapılan şeker yükleme testi sonucunda, ikinci saatte alınan kan örneğinde ve test esnasında diğer örneklerden herhangi birinde kan şekerinin 200 mg/dl üzerinde olması gerekir.

Şeker hastalığından korunmak için yapılması gerekenler

- Hekiminizin diyet, egzersiz ve ilaç önerilerini aynen uygulayın.
- Kan şekeri düzeyinizi düzenli olarak ölçün, ölçtünüzü ve kaydedin.
- Sigara içiyorsanız bırakın.

- Diyabetin uzun dönemde ortaya çıkan komplikasyonları konusunda mümkün olduğunca fazlaca bilgi edinin.
- Sık sık tansiyonunuzu kontrol edin; yüksekse düşürmek için ne yapmanız gerektiğini öğrenin ve verilen tedaviyi aynen uygulayın.
- Her yıl tam bir göz muayenesinden geçin.
- Böbrek hasarına ait belirtiler açısından kanınızda ve idrarınızda gerekli testleri yaptırın. Sonuçların ne anlama geldiğini, böbreklerinizi korumak için neler yapmanız gerektiğini öğrenin.
- Kan yağlarınızı ölçtürün; yüksekse nasıl düşürüleceğini öğrenin ve verilen diyet, egzersiz ve tedaviyi aynen uygulayın.
- Sinir hasarına ait yakınmalar (el ve ayaklarda karıncalanma ve yanma hissi, his azalması gibi) varsa doktorunuza mutlak söyleyin.
- Ayaklarınızı ve derinizi her gün kontrol edin. Herhangi bir sorun varsa hemen tedavi edilmesini sağlayın.
- Gebeyseniz veya gebe kalmayı planlıyorsanız hemen doktorunuzu görün. Kan şekerinizin gebelik öncesinde ve gebelik süresince normale yakın değerlerde devam ettirilmesi hem sizin hem bebeğinizin karşılaşılabileceği riskleri azaltır.

Gebelik ve Diyabet

Gebelik, doğal bir olay olmasına karşın, süreç boyunca anne ve bebeğin sağlığını tehlikeye sokabilecek bir takım olaylar gerçekleşebilir. Normal seyreden gebeliklerde bile anne adayının vücudunda meydana gelen bazı istenmeyen değişiklikler, anne ve bebeğin yaşamını tehdit edebilir. Bu nedenle anne adayları gebelik öncesinde gerek vücudun böbrekler, karaciğer, solunum sistemi, kalp ve damar sistemi, kan şekeri ve kan yapısı gibi temel fonksiyonları gerekse özellikle düşüklere ve sakat bebeklere neden olabilen toksoplazma, herpes (uçuk), kızamıkçık ve benzeri virütik hastalıklar açısından sıkı bir tıbbi kontrolden geçmelidir. Bu kontroller sonucunda bir sakınca yoksa gebeliğe karar verilmelidir. Aksi takdirde bu sorunlar, anne adayını ve hiçbir şeyden haberi olmayan bebeği zor durumlara sokar, hatta ölümlerine yol açabilir!

Bu nedenle gebelikler kazara değil; planlanarak olmalıdır. Biz buna "aile planlaması" diyoruz. Böylece doğum öncesinde anne adayında ortaya çıkabilecek sorunlar saptanır ve tedavi edilebilir.

Anne adayı daha önceden tamamen normal olsa dahi gebelik nedeniyle ortaya çıkabilecek problemlerin başında şeker hastalığı (diyabet) gelir. Diabetes Mellitus (şeker hastalığı), insülin salgılanması ve/veya insülin etkisindeki eksiklik sonucunda ortaya çıkan vücudun temel yapı taşları olan ve gıdalarla alınan karbonhidrat, yağ ve protein kullanımındaki bozuktur. Dünya Sağlık Örgütü, diyabeti 3 sınıfta toplamıştır. Bunlar Diabetes Mellitus, bozulmuş glikoz toleransı ve gebelikte ortaya çıkan diyabettir. Gebelikte ortaya çıkan diyabet, gebelik öncesinde aşikâr olmayan, belirti vermeyen; ancak gebelikte birlikte belirti veren diyabet olarak tanımlanabilir. Bu hastaların daha önceden bilinen diyabetleri yoktur. Gebelikte ortaya çıkan diyabetlilerde doğum sonrasında glikoz kullanımı düzelebilir, bozuk veya diyabetik olarak devam edebilir.

Gebeliklerin yaklaşık % 0,2-% 0,3'ünde anne adayı, daha önceden diyabet tanısı almış iken gebelikte ortaya çıkan diyabetin görülme sıklığı % 1-4 arasında değişir. Bu oranlar, Türkiye'de 15-75 bin diyabetik annenin doğum yaptığı anlamına gelmektedir. Dünyada ise günde 135 bin gebeliğin gebelikte ortaya çıkan diyabet ile birlikte olduğu bilinmektedir. Görüldüğü gibi bu, hiç de küçümsenecek bir durum değil!

Gebelikte ortaya çıkan diyabetin tanısı için 24-28. gebelik haftasında bütün gebelere tarama amaçlı 50 gr. glikoz testi yapılmalıdır. Gebelik kontrolleri sırasında annelerin riskleri belirlenmeli ve oluşabilecek komplikasyonlar adına anneler uyarılmalıdır.

Anne adayları arasında; 25 yaşından küçük olanlarda, normal kiloya sahip olanlarda, ailede diyabet öyküsü bulunmayanlarda ve daha önceki gebeliklerinde herhangi bir sorun yaşamamış olanlarda gebeliğe bağlı diyabet daha az görülür.

Şişman gebeler, daha önceki gebeliklerinde diyabeti olanlar, ailede diyabet öyküsü bulunanlar, yaşlı anneler, tekrarlayan düşüklere olanlar, izah edilemeyen anomalili bebek doğuranlar, tekrarlayan vajinal ve üriner enfeksiyonu olanlar ve bebe-

ği normalden iri (4500 gr' ın üzerinde) olanlarda diyabet gelişme riski daha yüksektir. Bu nedenle önceki gebeliklerinde 4500 gr'ın üzerinde doğum yapanlara tanısıl amaçlı oral glikoz tolerans testi uygulanmalıdır.

Gebeliğe bağlı diyabet ile annenin hastalıkları ve bebeğin hastalık veya ölümü arasında yakın bir ilişki vardır. Gebeliğe bağlı diyabette, bebekte aşırı irilik, yeni doğan bebekte kan şekeri düşüklüğü, kan hücrelerinde bozukluk ve sarılık riski artar, gebeliğe bağlı yüksek tansiyon daha sık görülür, bebeğin rahimde içinde bulunduğu sıvı olan amniyondaki artış ve buna bağlı ters gelişlere sık rastlanılır. Bu nedenle bu hastalarda doğum daha çok sezaryen ile gerçekleştirilmektedir.

Gestasyonel diyabet, öncelikle diyet yani beslenmenin düzenlenmesi ile tedavi edilmelidir. Diyet, %50-55 karbonhidrat, %30 yağ ve %20 protein içermelidir. Günlük alınması gereken kalori miktarı ise gebelik öncesindeki ideal kiloya göre hesaplanır. Bu hesaplamada kilo başına 30-35kcal'lık bir değer uygundur. Bunun düzenlenmesini diyetisyenler yapar. Şişman hastalarda kalori miktarı daha da düşürülebilir. Diyet tedavisinde amaç, kilo kaybı ile insüline olan doku cevabını artırmaktır. Hastaların bu dönemde demir ve kalsiyum ihtiyaçları karşılanmalıdır. Hastalar günlük aktivitelerine devam etmeli, egzersiz ve yürüyüşlerle kilo vermeye çalışmalıdır. Eğer diyet ve egzersizlerle kan şekeri normal seviyelerde tutulamıyorsa (açlık kan şekeri <105mg/dl, tokluk kan şekeri < 120 mg/dl olmalıdır) tıbbi tedavi gerekliliği ortaya çıkar. Ağızdan alınan anti diyabetik ilaçlar, muhtemel teratojenik etkileri nedeniyle tercih edilmedikleri için insülin tedavisi uygulanır.

Gebelikleri sırasında diyabet tanısı olan hastalar doğumdan sonra da izlenmelidir. Doğumu takip eden 6-8. haftalarda 75 gr'lık glikoz tolerans testi ile kalıcı diyabetin oluşup oluşmadığı tespit edilmelidir.

Diyabeti olan anneye gelecekteki gebelikleri için tavsiyede bulunulmalıdır. En yaygın olarak mekanik engel oluşturan yöntemler kullanılabilir. Bunun yanında düşük doz oral kontraseptifler de kullanılabilir. Bu ilaçlar kullanılmaya başlandıktan sonra kan şekeri yakından takip edilmelidir. Eğer hasta doğurganlığını tamamlamışsa tüp ligasyonu (rahim

kanallarının bağlanarak kalıcı bir şekilde gebeliğin önlenmesi) önerilebilir.

Hanımlar, unutmayınız ki bütün bunlar, gebelik sırasında hekim kontrolleri ile tanınır, takip ve tedavisi yapılır. Bu nedenle gebelerin sadece kendileri için değil; henüz doğmamış bebekleri için de en yakınlarındaki sağlık kurumlarından düzenli gebelik muayenelerini yaptırmaları gereklidir. Ana çocuk sağlığı ve sağlık ocağı gibi merkezlerde bu taramalar yapılabilmektedir. Bu nedenden dolayı söz konusu taramalar için ille de hastanelere gitmek gerekmemektedir.

Bebeğiniz ve kendiniz için gebelik öncesi ve gebelik sırasında düzenli kontrollerinizi yaptırın ve yaptırmayanları uyarın...

İnsülin nedir? İnsülin tipleri nelerdir?

İnsülin, pankreasta üretilen ve şekerin hücrelere girmesini sağlayan bir hormondur. İnsülin yeterliliği veya etkisizliği bir yandan hücrelerin şekeri enerji kaynağı olarak kullanılmasını engellerken diğer yandan kan şekerinin yükselmesine (hiperglisemi) neden olur. Bu durumda, hücreler enerji gereksinimlerini başka yollardan karşılamaya başlar. Bu esnada oluşan metabolik artıklar ve yüksek kan şekerinin doku proteinleri ile birleşmesi, hastalığın yol açtığı birçok bozukluktan sorumlu tutulmaktadır.

İnsülin tipleri

1.) KISA ETKİLİ

Humalog

Regüler

Semilente

2.) ORTA ETKİLİ

NPH

Lente

3.) UZUN ETKİLİ

Ultralente

Protamin çinko

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ 2010 - 2011 EĞİTİM - ÖĞRETİM YILI AÇILIŞ TÖRENİ

Üniversitemizin 2010 – 2011 Eğitim - Öğretim yılı açılışı 27 Eylül 2010 tarihinde, Üniversitemiz konferans salonunda gerçekleşti. Saat 10.00'da saygı duruşu ve İstiklal Marşımızın icrasıyla başlayan törenimiz, gitar ve keman dinletisiyle devam etti. Dinletinin ardından törenimiz, Rektörümüz Prof. Dr. Sayın Ziya Burhanettin Güvenç'in açılış konuşmasıyla devam etti. Rektörümüz, Üniversitemizin geçtiğimiz senelerde yaptığı ve bundan sonra yapacağı çalışmaları anlattı. Güvenç konuşmasında, bu sene değişen müfredatımız, Mühendislik Fakültesi bünyesinde yeni açılması planlanan bölümler ve Optim Organize Sanayi Bölgesiyle ortaklaşa yürüttü-

ğümüz "Kümelenme" projesiyle ilgili bilgiler verdi. Rektörümüzün ardından kürsüye çıkan Mütevelli Heyeti Başkanımız Sayın Sıtkı Alp konuşmasında, Üniversitemizin karşılıksız burslarından bahsederek, Üniversitemizin öğrencilerine sağladığı imkanları anlattı Alp konuşmasında, yapımı büyük ölçüde biten Eskişehir Yolundaki kampusumuzdan da bahsederek, öğrencilerimize daha iyi imkanlar sağlamak için hayata geçirilen kampusumuzdaki olanakları anlattı.

Mütevelli Heyeti Başkanımızdan sonra açılış dersini vermek üzere yeniden kürsüye çıkan Rektörümüz, Ayın Oluşumu ve Dünyadaki Yaşam İçin Önemi ve Hubble Teleskopu hakkında bilgiler verdi.

Açılış dersinin bitiminin ardından verilen ikramlı aranın sonrasında, Üniversitemiz bünyesinde onuncu hizmet yıllarını dolduran akademik ve idari personelimize plaket ve ödülleri verilmesine geçildi. On sene boyunca Çankaya Üniversitesi ailesi içinde bulunan ve büyük hizmetleri geçen akademik ve idari personelimiz, ödüllendirildi.

ÖĞREÇİLERİMİZİN ÖDÜL BAŞARISI

Üniversitemiz Tiyatro Topluluğu tarafından 16 Nisan 2009'da sahnelenen "Keşanlı Ali Destanı" adlı oyunu izleyen Lions Derneği, Tiyatro Topluluğumuzun 2008-2009 Akademik Yılı'ndan üç üyesi, Duygu Üstünbaş, Hasan Güney ve Göksu Karınca'yı X. Lions Tiyatro Ödülleri Kerem Yılmaz "Genç Yetenek" Teşvik Ödülleri'ne layık gördü. 31 Mayıs 2010'da gerçekleşen ödül töreninde, Tiyatro Topluluğumuzun Başkanı Göktuğ Kırca ve Yönetim Kurulu Üyesi Özer Kenan Lekesiz de "Üniversite Tiyatrolarının Festivaler Dışında Seyirciyle Buluşmaları" konulu bir bilgilendirme sunumu yapmak üzere davet edildi.

KİTAP BAĞIŞ KAMPANYASI

Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü, geride bıraktığımız Akademik Yıl'ın Bahar Dönemi'nde Ankara Şereflikoçhisar'da bulunan Fatih İlköğretim Okulu ve Kahramanmaraş Elbistan'da bulunan Toki Şehit Jandarma Er Levent Kuşoğlu İlköğretim Okulu'na yardım amaçlı bir kitap bağış kampanyası başlattı. Kampanya sonucu toplam 178 adet ders kitabı yanında roman, dergi, ansiklopedi ve Arı Yayınları'nın Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler, Matematik ve Türkçe İlköğretim Test Kitapları toplanarak ilgili okulların kütüphanesine

ulaştırıldı. Kampanyamızla ilgilenen ve destek veren herkese çok teşekkür ederiz.

Melis FIRAT
Çankaya Üniversitesi
Kültür Hizmetleri Müdürü

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ KÜLTÜR HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ ÖĞRENCİ TOPLULUKLARI

Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü; Üniversitemiz öğrenci topluluklarının aktif olarak çalışmasını sağlamak, öğrenci topluluklarının işleyişini kurumsallaştırmak, topluluk yönetimlerine yol göstermek ve topluluk etkinliklerini desteklemek amacıyla 2 Mayıs 2005'te kurulmuştur. Üniversitemiz öğrenci toplulukları, etkinliklerini bu tarihten itibaren Kültür Hizmetleri Müdürlüğümüze bağlı olarak sürdürmektedir. Bu bağlamda Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü; öğrencilerimizin ilgi alanlarına yönelik ders dışı zamanlarını değerlendirmeyi, yeni ilgi alanları kazanmalarına imkân sağlamayı, bilimsel, kültürel, sanatsal ve sportif etkinliklere teşvik etmeyi, yeteneklerini kullanmayı, yöneticilik, ekip çalışması, organizasyon vb. konularda kişisel özelliklerinin yanında mesleki açıdan da gelişmelerini ve kariyer hedeflerinde yardımcı olmayı, iletişim ve kendilerini ifade etme becerisi kazanmalarını, dinlenme ve eğlenme alışkanlıklarını kaliteli bir biçimde geçirmeyi amaçlamaktadır.

Öğrenci toplulukları, çok çeşitli ilgi alanlarına yönelik etkinlikler düzenlemektedir. Bu tür etkinlikler çerçevesinde, öğrencilerin üniversite yaşamındaki kalite arttırılmaya çalışılmakta ve kendine güvenen sorumlulu bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır.

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü olarak, öğrenci topluluklarımızı Çankaya Üniversitesi kimliğiyle ve toplumsal sorumluluk bilinciyle faaliyet göstermeye, öğrencilerimizi ilgi duydukları alanlarda bilimsel, kültürel, sanatsal veya sportif faaliyetler gösterecek yeni topluluklar kurma

ve var olan topluluklarımızda etkin görevler almaya teşvik etmekteyiz. Hedefimiz, öğrenci topluluklarımızın ulusal ve uluslararası düzeyde tanınmasını sağlamaktır.

Müdürlüğümüz, çeşitli kültürel ve sanatsal etkinliklere katılarak Üniversitemizin tanıtımına katkıda bulunur. Müdürlüğümüz, tüm bunların yanında artık gelenekselleşen "MAYISCANKAYA" Bahar Şenlikleri ve Mezuniyet Töreni'nin Organizasyon Komiteleri ile birlikte söz konusu etkinliklerin düzenlenmesinde, toplumsal duyarlılık projelerinin gerçekleştirilmesinde ve Üniversitemiz yönetiminin uygun görüp görevlendirdiği diğer tüm konularda çalışmalarını yürütmektedir.

Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'ne bağlı olarak çalışmasını sürdüren 39 öğrenci topluluğu bulunmaktadır. Öğrenci topluluklarımız, Çankaya Üniversitesi Öğrenci Toplulukları Yönergesi'ne göre yönetim yapısını oluşturur ve çalışmalarını yürütür. Bu bağlamda üyesi olduğunuz toplulukta tecrübe kazanarak yönetim kurulunda görev alabilir, yöneticilik ve ekip çalışması gibi özelliklerinizi geliştirebilirsiniz. İleride iş yaşamına adım atarken özgeçmişinize topluluk kurucusu, yöneticisi veya üyesi olarak çalıştığınızı belirtmek sizlere kariyeriniz açısından önemli artılar sağlamayacaktır.

Öğrenci topluluklarımız, okuduğunuz bölümlere ve ilgi alanlarınıza hitap etmektedir. Örneğin Yapay Zekâ ve Robotik Topluluğu, İşletme ve Ekonomi Topluluğu, Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu, Endüstri Mühendisliği Topluluğu, Hukuk ve İletişim Topluluğu veya Uluslararası Ticaret Topluluğu gibi mesleğinize yönelik topluluklarımıza üye olabilirsiniz. Bununla birlikte Dans Topluluğu, Tiyatro Topluluğu, Sualtı Topluluğu, Motorsporları Topluluğu veya Halk Bilimi Topluluğu gibi hobilerinizi sürdürebileceğiniz toplulukları seçebilirsiniz. Engelsiz Yarınlar Topluluğumuza üye olarak Üniversitemizdeki Engelli Öğrenci Birimimize katkıda bulunabilirsiniz. İsterseniz yeni bir topluluk da siz kurabilirsiniz. Gelenekselleşen Bahar Şenlikleri'nin coşkusunu topluluğunuzla birlikte yaşayabilirsiniz. Halk Bilimi Topluluğu, Dans Topluluğu veya Türk Japon Topluluğuna katılarak Bahar Şenlikleri'nde gösterilere çıkma fırsatını yakalayabilirsiniz. Bunun yanı sıra Üniversitemizin Türk Sanat Müziği ve Türk Halk Müziği Korolarına katılıp konserlerde yer alabilirsiniz.

Öğrenci topluluklarına üye olmak için öncelikle seçeceğiniz topluluğu iyi tanımanız gerekmektedir. Bunun için İnternet üzerinden veya dönem başında Hazırlık Sınıfı Müdürlüğü ya da kampusta açılan topluluk stantlarından bilgi alabilir ve üye olabilirsiniz. Topluluklarımızı Üniversitemiz web sayfasından takip edebilir ve onlarla ilgili bilgi alabilirsiniz. Bunun yanı sıra Kültür Hizmetleri Müdürlüğü'ne gelip her türlü bilgiyi edinebilirsiniz.

Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü olarak Üniversitemiz öğrencilerini, akademik ve idari tüm personelimizi topluluklarımızla aktif olarak çalışmaya, başarıyı paylaşmaya, birlik, beraberlik içinde güzel şeyler üretmeye davet ediyoruz.

Tüm öğrencilerimize üniversite yaşamlarında başarılar diliyoruz.

Sevgi ve saygılarımızla...

KÜLTÜR HİZMETLERİ MÜDÜRLÜĞÜ

Müdür: Melis FIRAT

Memur: Gamze KAHYAOĞLU

Sekreter: Sinem YAVUZ

Teknisyen: Şerafettin KARAKÖY

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİ TOPLULUKLARI

1- Amatör Film ve Fotoğrafçılık Topluluğu	24- Medya ve İletişim Topluluğu
2- Amerikan Futbolu Topluluğu	25- Motorsporları Topluluğu
3- ATAK (Atatürk İlkeleri, Tarih, Araştırma ve Kültür Topluluğu)	26- Müzik Topluluğu
4- Atatürkçü Düşünce Topluluğu	27- Nanoteknoloji Topluluğu
5- Bilişim Teknolojileri Topluluğu	28- Radyo Kontrollü Modelcilik ve Model Uçak Topluluğu
6- Bilgisayar Mühendisliği Topluluğu	29- Siyaset ve Diplomasi Topluluğu
7- Çankaya Genç Tema Topluluğu	30- Sualtı Topluluğu
8- Çankayalı Aslanlar Topluluğu	31- Temiz Enerji ve Mühendislik Topluluğu
9- Çankayalı Fenerbahçeliler Topluluğu	32- Tiyatro Topluluğu
10- Çankayalı Kartallar Topluluğu	33- Toplumsal Dayanışma Topluluğu
11- Çankaya Çeviri Çevresi Topluluğu	34- Türk Tarih Platformu Topluluğu
12- Dans Topluluğu	35- Türk Japon Topluluğu
13- Edebiyat Topluluğu	36- Türk Müziği Topluluğu
14- Elektronik Tasarım Topluluğu	(Türk Sanat Müziği Korosu & Türk Halk Müziği Korosu)
15- Endüstri Mühendisliği Topluluğu	37- Uluslararası Ticaret Topluluğu
16- Engelsiz Yarınlar Topluluğu	38- Uygulamalı Matematik ve Bilgisayar Bilimi Topluluğu
17- Girişimcilik ve İnovasyon Topluluğu	39- Yapay Zekâ ve Robotik Topluluğu
18- Halk Bilimi Topluluğu	
19- Hukuk ve İletişim Topluluğu	
20- IEEE Topluluğu (Institute of Electrical and Electronics Engineers)	
21- İşletme ve Ekonomi Topluluğu	
22- Liderlik ve Kariyer Topluluğu	
23- Münazara Topluluğu	

Çankaya Üniversitesi Kültür Hizmetleri Müdürlüğü B

Blok Zemin Kat

Tel : (312) 284 45 00 /150

Web: www.cankaya.edu.tr/kultur_hizmetleri/topluluk

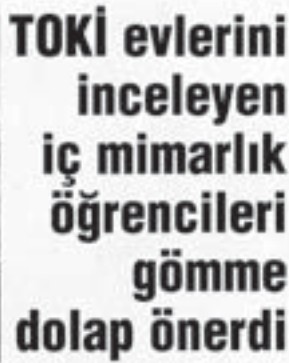
E-posta : kultur@cankaya.edu.tr

Gördüğünüz her an, her anı, her bakış, her görüntü kainata karışır gider. Bir müddet sonra sadece hafızanıza kazıdıklarınızla yetinirsiniz. Ancak yaşadığınız zaman karesini fotoğraflayabildiyseniz, unutulmaz bir gerçek olarak kalır...

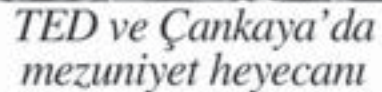
F. Besim Kavukçu

ner dilingu pagipaludu. Ayraa in-
maelir gyy ve hali yikayabirak
leri, alarak, yufan pagipabirak
leri yerli ile alayirak bualet uci
yer. TONGYin bu taqipier olin-
te alarak kurut tasarun pagipa-
nyla. Kiyik avier hla geyu na-
karimayn gili bulayirak inka-
nara karayarak." sekkulu kurur

[illegible][illegible][illegible]

Taka 05.07.10

Dünya Ostim 21.07.10

Dünya Ostim 21.07.10

Dünya Ostim 21.07.10

Anayurt 27.07.10

Dünya Ostim 21.07.10

HaberTürk Ankara 27.07.10

Çankaya'da bilimsel hareketlilik durmaz!

ÇANKAYA Üniversitesi'nce "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" ile "Nanoteknolojiye Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler" konulu iki uluslararası konferans düzenlendi.

Üniversiteden yapılan açıklamada, "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" konferansı ile bilimsel alandaki güncel gelişmelerin, buluşların ve ilerlemelerin bilim dünyasıyla paylaşılması amaçlandığı belirtildi. Konferans 28-31 Temmuz tarihleri arasında.

Yeni Çağ 27.07.10

Çankaya'da konferans günleri

Çankaya Üniversitesi'nce "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" ile "Nanoteknolojiye Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler" konulu uluslararası konferans düzenleniyor. "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" konferansı ile doğrusal olmayan bilim ve karmaşıklık alanındaki güncel gelişmelerin, buluşların ve ilerlemelerin paylaşılması amaçlanıyor. Yarım burslu açılan konferansa 31 Temmuz'da sona erecek. Bu arada üniversitedeki "Nanoteknolojiye Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler" konulu uluslararası konferansa da davet edilmiş. Konferansa Nanoteknoloji ve uygulama alanlarındaki hızlı ilerlemelerin paylaşılması kaydedildi.

Ekonometri 27.07.10

Akşam Ek 27.07.10

Yeni akademik yılda sloganları kümeleşme

■ Seda DÖĞER

ÇANKAYA Üniversitesi Rektörü Prof.Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, yeni akademik yılın sloganını "Sevgi ve kardeşliğin yeşerdiği, kaliteli eğitimin merkezi, bilgi üretenlerin en iyisi, kümeleşmenin en iyi adresi" olarak açıkladı.

Törende açılış konuşmasını yapan Rektör Güvenç üniversitenin yeni sloganının "Sevgi ve kardeşliğin yeşerdiği, kaliteli eğitimin merkezi, bilgi üretenlerin en iyisi, kümeleşmenin en iyi adresi" olduğunu söyledi. Güvenç, "Kümeleşme projemizle

üniversitemizin adını dünya çapında duyurduk. 'Sosyal sorumluluk ve etik' adlı lisans dersini bütün bölümlere zorunlu kıldık. Bu kapsamda öğrencilerimiz, bir dönemde en az altı saat sosyal sorumluluk projelerinde yer alacak, hayatı tanıyacak" dedi.

Hürriyet Ankara 27.07.10

Çankaya Üniversitesi'nde nanoteknoloji konferansı

ÇANKAYA Üniversitesi'nce "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" ile "Nanoteknolojiye Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Dinamik Sistemler" konulu iki uluslararası konferans düzenlendi.

Üniversiteden yapılan yazılı açıklamada, "3. Doğrusal Olmayan Bilim ve Karmaşıklık Teorisi" konferansı ile doğrusal olmayan bilim ve karmaşıklık alanındaki güncel gelişmelerin, buluşların ve ilerlemelerin paylaşılması amaçlanıyor. 28-31 Temmuz tarihlerindeki konferansa birçok bilim adamının katıldığı belirtildi. Bu arada üniversitedeki "Nanoteknolojiye Yeni Eğilimler ve Doğrusal Olmayan Di-

namik Sistemler" konulu uluslararası konferansa da davet edilmiş. Nanoteknoloji ve uygulama alanlarındaki hızlı ilerlemelerin paylaşılması konferansın en önemli sonucu olan da bildirildi. Konferansa bekleniy-

Oran konferansına Türkiye, ABD, Portekiz, İtalya, Çin, Fransa, Almanya, İsviçre, Meksika, Arnavutluk, Japonya, Macaristan, Bulgaristan, Azerbaycan, Rusya, Kazakistan, Çekya, Hindistan, Avrupa, Kanada, Yeni Zelanda, Litvanya, Belçika, Portekiz, Romanya, Polonya, İran, Güney Afrika, Ürdün ve Japonya'dan 300'den fazla bilim adamı katılıyor.

Akşam Ek 27.07.10

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI

ENDÜSTRİ MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

Endüstri Mühendisliği Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

BİLGİSAYAR MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

Bilgisayar Mühendisliği Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

ELEKTRONİK VE HABERLEŞME MÜHENDİSLİĞİ ANABİLİM DALI

Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

MATEMATİK-BİLGİSAYAR ANABİLİM DALI

Matematik-Bilgisayar Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

Bilgi Teknolojileri Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

İÇ MİMARLIK ANABİLİM DALI

İç Mimarlık Yüksek Lisans Programı (Tezli)

**"Lisansüstü Eğitim Bizim İşimiz
Kariyer Gelişiminizi Ertelemeyin.
Bekliyoruz."**

YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI

İŞLETME ANABİLİM DALI

- İşletme (M.Sc.) (Tezli)
- İşletme Yönetimi (MBA) (Tezsiz)

ULUSLARARASI TİCARET ANABİLİM DALI

Uluslararası Ticaret ve Finansman Yüksek Lisans Programı (Tezsiz)

KAMU HUKUKU ANABİLİM DALI

Kamu Hukuku Yüksek Lisans Programı (Tezli)

ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI

Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı (Tezli)

İNGİLİZ DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İngiliz Edebiyatı ve Kültür İncelemeleri Yüksek Lisans Programı (Tezli-Tezsiz)

BAŞVURU KOŞULLARI

1- Aşağıdaki sınavlardan birinden istenilen taban puanın alınması,

ALES	55
GRE Quantitative	610

2- Lisans derecesine sahip olmak, (Üniversite son sınıf öğrencileri yüksek lisans programlarına başvurabilirler. Ancak, kesin kayıt sırasında mezuniyetlerini belgelemek zorundadırlar.)

3- Yabancı dil sınavı ve bilim sınavında başarılı olmak. Üniversiteler-arası Kurulca kabul edilen ve yabancı dilde yeterlik anlamını taşıyan Enstitümüzce aşağıda belirtilen sınavlardan herhangi birinden belirtilen en az puanı almış olanlar yabancı dil sınavından muaf tutulur.

ÜDS	50
KPDS	70
TOEFL	520 (Yazılı sınav)
TOEFL	190 (Bilgisayar tabanlı)
TOEFL	70 (İnternet üzerinden)
IELTS	6.0
FCE	C
CPE	C
CAE	C

4- Lisansüstü programlarımıza Enstitümüzün giriş koşullarını sağlayan öğrenciler yanında "özel öğrenci" statüsünde öğrenciler de kabul edilebilir. "Özel öğrenci", diploma adayı olmayan, sadece ilgili programdaki bazı dersleri takip etmek isteyen öğrencilerdir. Özel öğrencilerde ALES şartı aranmaz. Özel öğrencilerden daha sonra lisansüstü programa kabul edilenlerin, aldıkları derslerin en çok üçü lisansüstü ders yükü ve kredisi kapsamında kabul edilebilir.

BAŞVURU KOŞULLARI

1- ALES den 55 veya GMAT sınavından 450 ya da GRE sınavının Quantitative bölümünden 610 veya üzerinde puan almış olmak,

2- Lisans derecesine sahip olmak, (Üniversite son sınıf öğrencileri yüksek lisans programlarına başvurabilirler; ancak, kesin kayıt sırasında mezuniyetlerini belgelemek zorundadırlar.)

3- Yabancı dil (İngilizce) sınavı ve bilim sınavında başarılı olmak. (Hukuk yüksek lisans programlarında yabancı dil şartı aranmaz.)

a- Üniversitelerarası Kurulca kabul edilen yabancı dilde yeterlik anlamını taşıyan aşağıda belirtilen sınavların herhangi birinden işaretlenmiş puanı almış olanlar yabancı dil sınavından muaf tutulur.

ÜDS	50	KPDS	70		
TOEFL	520 (yazılı sınav)	TOEFL	190 (bilgisayar tabanlı)		
TOEFL	70 (internet üzerinden)	IELTS	6.0		
FCE	C	CPE	C	CAE	C

b- İngiliz Edebiyatı ve Kültür İncelemeleri yüksek lisans programı için aşağıda belirtilen sınavların herhangi birinden işaretlenmiş puanı almış olanlar yabancı dil sınavından muaf tutulur.

ÜDS	60	KPDS	80	TOEFL	550 (yazılı sınav)
TOEFL	213 (bilgisayar tabanlı)	TOEFL	80 (internet üzerinden)	IELTS	6.5
FCE	B	CPE	C	CAE	C

4- Lisansüstü programlarımıza Enstitümüzün giriş koşullarını sağlayan öğrenciler yanında özel öğrenci statüsünde öğrenciler de kabul edilebilir. Özel öğrenci, diploma adayı olmayan, sadece ilgili programdaki bazı dersleri takip etmek isteyen öğrencilerdir. Özel öğrencilerde ALES şartı aranmaz.

Özel öğrencilerden daha sonra lisansüstü programa kabul edilenlerin, aldıkları derslerin en çok üçü lisansüstü ders yükü ve kredisi kapsamında kabul edilebilir.

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ

ULUSLARARASI KONFERANS

GİRİŞİMCİLİK, AİLE İŞLETMELERİ VE İNOVASYON

**21-23
EKİM
2010**

Konferans Onursal Başkanı
Prof. Dr. Ziya Burhanettin Güvenç, Rektör

Konferans Başkanı
Prof. Dr. Alaeddin Tileylilioğlu

<http://entre2010.cankaya.edu.tr>
entre2010@cankaya.edu.tr

KONFERANS PROGRAMI

21 Ekim 2010-Perşembe

09:00-10:00 Kayıt
10:00-11:15 Açılış Konuşması
11:15-11:45 Dans Gösterisi
11:45-12:30 Davetli Konuşmacı: Dr. Julia Djarova
12:30-13:30 Öğle Yemeği
13:30-14:15 Davetli Konuşmacı: Dr. J. G. Wissema
14:30-16:00 Paralel Oturumlar
16:00-16:30 Çay-Kahve Arası
16:30-18:00 Paralel Oturumlar
18:00-20:30 Açılış Kokteyli

22 Ekim 2010-Cuma

10:00-10:45 Davetli Konuşmacı: Dr. Mahesh P. Joshi
11:00-12:30 Paralel Oturumlar
12:30-13:30 Öğle Yemeği
13:30-15:30 Panel Oturumu
15:30-16:00 Çay-Kahve Arası
16:00-17:00 Paralel Oturumlar
17:00-18:00 Paralel Oturumlar
18:00-18:30 Kapanış Oturumu

23 Ekim 2010-Cumartesi

Sosyal Program

Çankaya Üniversitesi
Günderim